

การประเมินศักยภาพด้านการท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ
เพื่อกำหนดแผนนโยบายการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนระดับจังหวัด

THE TOURISM CAPACITY ASSESSMENT OF SISAKET FOR THE
FORMATION OF PROVINCIAL SUSTAINABLE TOURISM
DEVELOPMENT POLICY

พัชรรัตน์ ทารไชย

PATCHAREERAT HARACHAI

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อม

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

พ.ศ. 2552

KMITL-2009-AR-M-001-106

สำนักหอสมุดกลาง พระจอมเกล้าลาดกระบัง

**การประเมินศักยภาพด้านการท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ
เพื่อกำหนดแนวนโยบายการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนระดับจังหวัด**

**THE TOURISM CAPACITY ASSESSMENT OF SISAKET FOR THE
FORMATION OF PROVINCIAL SUSTAINABLE TOURISM
DEVELOPMENT POLICY**

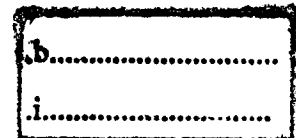

T105557

พัชรรัตน์ หารไชย

PATCHAREERAT HARACHAI

เลขหมู่.....
เลขทะเบียน..... **105557**
วัน,เดือน,ปี..... **26 พ.ย. 2552**

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการวางแผนภาคและเมืองมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

สาขาวิชาการวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อม

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

พ.ศ. 2552

KMITL-2009-AR-M-001-106

**THE TOURISM CAPACITY ASSESSMENT OF SISAKET FOR THE
FORMATION OF PROVINCIAL SUSTAINABLE TOURISM
DEVELOPMENT POLICY**

PATCHAREERAT HARACHAI

**A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT
OF THE REQUIREMENT FOR THE DEGREE OF
MASTER OF URBAN AND REGIONAL PLANNING IN URBAN
AND ENVIRONMENT PLANNING
FACULTY OF ARCHITECTURE
KING MONKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKRABANG**

2009

KMITL-2009-AR-M-001-106

COPYRIGHT 2009

FACULTY OF ARCHITECTURE

KING MONKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKRABANG

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ใบรับรองวิทยานิพนธ์

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การประเมินศักยภาพด้านการท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ เพื่อกำหนดแนวนโยบายการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนระดับจังหวัด
Tourism Capacity Assessment of Sisaket for the Formulation of Provincial Sustainable Tourism Development Policy

นักศึกษา นางสาวพัชรีรัตน์ หารไชย

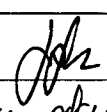
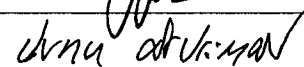
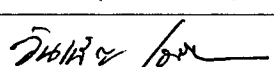
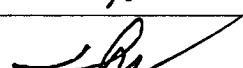
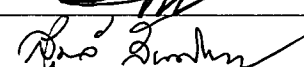
รหัสประจำตัว 48062102

ปริญญา การวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต

สาขาวิชา การวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อม

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผศ.ดร.มนสิชา เพ็ชรานนท์

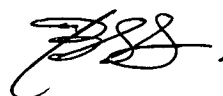
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์	ลายมือชื่อ
ผศ.ดร.มนสิชา เพ็ชรานนท์	
ดร.นันทนา ศิริประภาศิริ	
ดร.วันเพ็ญ เจริญตระกูลปิติ	
ดร.ประพัทธ์พงษ์ อุปลา	
รศ.ดร.สุมาลี สันติพลวุฒิ	

วัน / เดือน / ปี ที่สอบ 22 ตุลาคม 2552 เวลา 10.00 น.

สถานที่สอบ กลุ่มวิชาการวางแผนภาคและเมือง

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์รับรองแล้ว

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์บรรจงศักดิ์ พิมพ์ทอง)

รักษาการแทนคณบดี

วันที่ 30 เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2552

สำนักทะเบียนและประมวลผล สจล.
วันที่ส่งเล่มวิทยานิพนธ์ฉบับสมบูรณ์
วันที่ 30 เดือน 10 พ.ศ. 52
ลงชื่อ

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การประเมินศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดศรีสะเกษ เพื่อกำหนดแผนนโยบายการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ระดับจังหวัด
นักศึกษา	นางสาว พัชรรัตน์ หารไชย
รหัสประจำตัว	48062102
ปริญญา	การวางแผนภาค และเมืองมหาบัณฑิต
สาขาวิชา	การวางแผนชุมชนเมือง และสภาพแวดล้อม
พ.ศ.	2552
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	ผศ. ดร. มนสิชา เพชรานนท์

บทคัดย่อ

การศึกษาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดศรีสะเกษ มุ่งเน้นศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพปัญหาของจังหวัดศรีสะเกษด้านการท่องเที่ยว เพื่อประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว และแนวทางการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดศรีสะเกษว่ามีความยั่งยืนมาก น้อยเพียงไร ภายใต้ทฤษฎีการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism Development) การศึกษาแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ 1) ด้านศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว โดยจะมุ่งเน้นศึกษาด้านขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดศรีสะเกษ ว่ามีศักยภาพในการพัฒนาตามแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมากน้อยเพียงไร 2). ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ ได้ทำการศึกษาใน 2) ประเด็นหลัก คือ ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายด้านการท่องเที่ยวอยู่ในระดับใด และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ที่ถูกกำหนดโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวท้องถิ่นอยู่ในระดับใด 3) ด้านนโยบาย และแนวทางทางการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดศรีสะเกษ

การศึกษาค้นคว้านี้กำหนดเอาแหล่งท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยวเยี่ยมชมสูงสุดจำนวน 15 แหล่งในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษเป็นพื้นที่ศึกษา ซึ่งครอบคลุมพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวทุกประเภท กลุ่มตัวอย่างในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ผู้รับบริการด้านการท่องเที่ยว จำนวน 600 คน ประชาชนในพื้นที่จำนวน 544 คน ผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยวจำนวน 35 คน

ผลจากการศึกษาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวพบว่า แหล่งท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษส่วนใหญ่มีขีดความสามารถในการรองรับได้อยู่ในระดับ สูง และระดับปานกลาง ซึ่งสามารถรองรับกิจกรรมนันทนาการได้อีกมาก ยกเว้นขีดความสามารถในการรองรับด้านสิ่งอำนวยความสะดวกอยู่ในระดับต่ำ ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษพบว่า ภาพรวมระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ถูกกำหนด

โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวท้องถิ่นพบว่า ภาพรวมของระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับสูง ผลจากการศึกษาด้านนโยบาย และแนวทางการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษพบว่า โครงการด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก และการบริการมีจำนวนสูงสุด รองลงมา ได้แก่ โครงการด้านส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ และโครงการด้านการมีส่วนร่วมทำกิจกรรม ซึ่งแนวนโยบายที่เป็นอยู่ในปัจจุบันไม่สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันด้านการท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ โดยเฉพาะด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ในการกำหนดนโยบายด้านการท่องเที่ยว

ผลจากการศึกษาได้เสนอแนะว่าการกำหนดแผน นโยบายด้านการท่องเที่ยวหน่วยงานภาครัฐควรคำนึงถึงสภาพปัจจุบันของแหล่งท่องเที่ยว ด้านขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว และลำดับความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว และควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผน และการติดตามประเมินผลมากขึ้น ซึ่งหน่วยงานท้องถิ่นอาจจะเข้ามามีบทบาทในการกระตุ้น ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วม เช่น การจัดฝึกอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนในการจัดทำแผน และการประเมินผล

Thesis Title	The Tourism Capacity Assessment of Sisaket for the Formation of Provincial Sustainable Tourism Development Policy
Student	Miss Patchareerat Harachai
Student ID	48062102
Degree	Master of Urban and Regional Planning
Programme	Urban and Environmental Planning
Year	2009
Thesis Advisor	Assistant Professor Dr. Monsicha Bejrananda

ABSTRACT

This study concentrates on the assessment of Tourism Development Plan (TDP) of Sisaket Province. The main objectives are, to assess the tourism potential of the province, to evaluate if Sisaket province's tourism development plan has corresponded to the concept of sustainable tourism development, and to provide Sisaket province the tourism development plan that responds to the existing problems and tourism potentiality.

The conceptual framework of the study is mainly related to that of sustainable tourism development. The study aims to answer the questions of level of local community participation in tourism development planning and of the carrying capacity of major tourism resources in the study areas. The study focuses on three parts. Firstly, top fifteen tourism destinations of the province are evaluated basing on the concept of carrying capacity in facility, physical, environmental and psychological aspects.

Secondly, the method of questionnaire survey is used to evaluate the participation level of local community in TDP ,especially in the study area where the tourism destinations are located. The last part, Sisaket province's tourism development policies are examined to investigate if the policies correspond to the existing tourism potentialities and problems in such a way that tourism sustainable development is promoted.

Carrying capacity of fifteen top tourist destinations of the province in nine districts are thoroughly evaluated. Also, 600 tourists, 544 local people, and 35 tourism officers are questioned by using questionnaire survey and interviewing. The results of the study returns in the medium

and high level of carrying capacity in all tourist destinations with the exception of Samrongkeat Waterfall that is a natural tourism site.

The overall level of community participation in tourism development plan and management process, as perceived by the citizen, is quite low though the tourism officers' opinion regarding the participation issue is otherwise.

The Study has suggested that, to form tourism policy, the government should consider the existing conditions of tourism resources carrying capacity, and significance of the tourist destinations. The local authority should encourage and support the public participation in tourism development planning.

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ภายใต้โครงการทุนวิจัย
มหาบัณฑิต สกว. สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ประจำปี 2550 และความเห็นในรายงาน
ผลการวิจัยเป็นของผู้รับทุน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีด้วยคำแนะนำและคำปรึกษาจาก ผศ.ดร.มนธิชา
เพชรานนท์ ซึ่งเป็นอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยซาบซึ้งในความอนุเคราะห์จากท่าน และ
ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ คุณอภิศักดิ์ แซ่จิ่ง รองนายกองค์กรบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษที่เอื้อเพื่อ
บุคลากร และข้อมูลด้านการท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ และขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่สำนักงาน
โยธาธิการ และผังเมืองจังหวัดศรีสะเกษ ที่เอื้อเพื่อข้อมูล

สุดท้ายขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อตรีเพชร หารไชย และสมาชิกในครอบครัว “หารไชย”
ทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือ คำแนะนำ และให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยอย่างใกล้ชิดตลอดมา
คุณค่า และประโยชน์ที่พึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอบอบแต่ผู้มีพระคุณทุกท่าน

พัชรรัตน์ หารไชย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	I
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	III
กิตติกรรมประกาศ.....	V
สารบัญ.....	VI
สารบัญตาราง.....	X
สารบัญรูปภาพ.....	XIII
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
1.3 ขอบเขตการศึกษา.....	6
1.4 วิธีการศึกษา.....	10
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	12
1.6 คำจำกัดความในการศึกษา.....	12
1.7 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	14
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรม.....	15
2.1 การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.....	16
2.1.1 ที่มาแนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน.....	16
2.1.2 การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.....	19
2.1.3 การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.....	22
2.1.4 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน.....	23
2.1.5 ความสามารถในการรองรับของพื้นที่.....	31
2.2 แนวคิดด้านการท่องเที่ยว.....	35
2.2.1 ความหมายของการท่องเที่ยว.....	35
2.2.2 องค์ประกอบ และกระบวนการของการท่องเที่ยว.....	38
2.3 การประเมินโครงการ.....	40
2.3.1 ประเภทของการประเมินโครงการ.....	40

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2.3.2 ขอบข่าย และความครอบคลุมของการประเมินโครงการ.....	41
บทที่ 3 พื้นที่ศึกษา.....	43
3.1 สภาพทั่วไปของจังหวัดศรีสะเกษ.....	43
3.1.1 ที่ตั้ง และอาณาเขตการปกครอง.....	43
3.1.2 ลักษณะภูมิประเทศ.....	46
3.1.3 ลักษณะทางสังคม และวัฒนธรรม.....	47
3.2 โครงสร้างพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวกของจังหวัดศรีสะเกษ.....	49
3.2.1 ระบบคมนาคมขนส่งในจังหวัดศรีสะเกษ.....	49
3.3 องค์ประกอบด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ.....	55
3.3.1 แหล่งท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์และ โบราณคดี.....	57
3.3.2 แหล่งท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรมและกิจกรรม.....	60
3.3.3 แหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ.....	62
3.3.4 การบริการด้านการท่องเที่ยว.....	64
บทที่ 4 ระเบียบวิธีการวิจัย.....	70
4.1 การกำหนดพื้นที่ศึกษา.....	70
4.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล และเครื่องมือ.....	72
4.2.1 การศึกษาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ.....	72
4.2.2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ.....	90
4.2.3 นโยบาย และแนวทางทางการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดศรีสะเกษ.....	96
4.3 กลุ่มตัวอย่าง.....	100
4.3.1 กลุ่มตัวอย่างศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ.....	100
4.3.2 กลุ่มตัวอย่างการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ.....	102
4.3.3 ด้านนโยบาย และแนวทางการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดศรีสะเกษ.....	104
4.4 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล.....	104
4.4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลด้านศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ.....	104
4.4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ.....	105

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4.4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ.....	105
4.4.3 การวิเคราะห์ข้อมูลด้านนโยบาย และแนวทางการพัฒนา ด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดศรีสะเกษ.....	105
บทที่ 5 ผลการศึกษา	106
5.1 การวิเคราะห์ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ.....	106
5.1.1 ชี้ความสามารถในการรองรับด้านกายภาพ.....	107
5.1.2 ชี้ความสามารถด้านสิ่งอำนวยความสะดวก.....	113
5.1.3 ชี้ความสามารถด้านสิ่งแวดล้อม.....	123
5.1.4 ชี้ความสามารถในการรองรับด้านจิตวิทยา.....	127
5.2 การวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ.....	139
5.2.1 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่.....	139
5.2.2 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ที่กำหนด โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวท้องถิ่น.....	143
5.3 การวิเคราะห์นโยบาย และแนวทางการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว ของจังหวัดศรีสะเกษ.....	146
5.3.1 ด้านความพร้อมในการรองรับด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดศรีสะเกษ.....	146
5.3.2 ด้านนโยบาย และแนวทางการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ.....	152
บทที่ 6 สรุปผลวิเคราะห์ และข้อเสนอแนะ.....	155
6.1 สรุปผลศึกษา.....	155
6.1.1 ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดศรีสะเกษ.....	155
6.1.2 แนวทางการพัฒนา และความพร้อมด้านการรองรับด้านการท่องเที่ยว ของพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ.....	156
6.1.3 เสนอแนะแนวทางในการกำหนดนโยบาย และการพัฒนา ด้านการท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษอย่างยั่งยืน.....	157

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
6.2 ข้อจำกัดในการศึกษา.....	166
6.3 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป.....	166
บรรณานุกรม.....	168
ภาคผนวก.....	172
ภาคผนวก.....	172
ภาคผนวก ก. ตัวอย่างการคำนวณขีดความสามารถในการรองรับได้ แหล่งท่องเที่ยวพื้นศึกษา.....	172
ภาคผนวก ข. ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ ปี 2550 – 2553	182
ภาคผนวก ค. แบบสอบถาม.....	202
ประวัติผู้เขียน.....	220

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1.1 แสดงข้อมูลด้านสถิติผู้มาเยี่ยมเยือน ปี 2548 ตามรายจังหวัด.....	6
3.1 แสดงปฏิทินเทศกาล และประเพณีของจังหวัดศรีสะเกษ.....	48
3.2 แสดงตารางเวลาเดินรถไฟสถานีศรีสะเกษ.....	54
3.3 แสดงบริษัททัวร์ รถเช่า นำเที่ยวในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ.....	65
3.4 แสดงที่ตั้งร้านอาหาร และเครื่องดื่มในพื้นที่อำเภอเมืองศรีสะเกษ.....	66
3.5 แสดงโรงแรมที่พักในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ.....	68
4.1 แสดงตัวแปร และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลขีดความสามารถในการรองรับ ด้านกายภาพ.....	78
4.2 แสดงตัวแปร และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลขีดความสามารถในการรองรับ ด้านสิ่งแวดล้อม.....	83
4.3 แสดงตัวแปร และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลขีดความสามารถในการรองรับ ด้านสังคม.....	87
4.4 แสดงตัวแปร และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลขีดความสามารถในการรองรับ ด้านจิตวิทยา.....	89
4.5 แสดงตัวแปร และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลการมีส่วนร่วมของประชาชน ในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ.....	91
4.6 แสดงตัวแปร และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลความพร้อมด้านการท่องเที่ยว พื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ.....	97
4.7 แสดงจำนวนการสุ่มตัวอย่างกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาขีดความสามารถ ในการรองรับด้านจิตวิทยา.....	101
4.8 แสดงจำนวนการสุ่มตัวอย่างกลุ่มตัวอย่างประชาชนในพื้นที่	103
5.1 แสดงผลการศึกษาขีดความสามารถในการรองรับด้านกายภาพ (ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว).....	108
5.2 แสดงผลการศึกษาขีดความสามารถในการรองรับด้านกายภาพ (ด้านที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยว).....	109
5.3 แสดงผลการศึกษาขีดความสามารถในการรองรับด้านกายภาพ.....	110

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
5.4 แสดงสรุปผลการศึกษาศึกษาขีดความสามารถในการรองรับด้านกายภาพ.....	112
5.5 แสดงผลการศึกษาศึกษาขีดความสามารถในการรองรับด้านสิ่งแวดล้อม (ประเภทที่พักแรม).....	115
5.6 แสดงผลการศึกษาศึกษาขีดความสามารถในการรองรับด้านสิ่งแวดล้อม (ประเภทห้องน้ำ).....	116
5.7 แสดงผลการศึกษาศึกษาขีดความสามารถในการรองรับด้านสิ่งแวดล้อม (ประเภทร้านอาหาร).....	117
5.8 แสดงผลการศึกษาศึกษาขีดความสามารถในการรองรับด้านสิ่งแวดล้อม (ประเภทที่จอดรถ).....	118
5.9 แสดงผลการศึกษาศึกษาขีดความสามารถในการรองรับด้านสิ่งแวดล้อม (ประเภทร้านขายของที่ระลึก).....	119
5.10 แสดงผลการศึกษาศึกษาขีดความสามารถในการรองรับด้านสิ่งแวดล้อม (ประเภทศูนย์บริการนักท่องเที่ยว).....	120
5.11 แสดงสรุปผลการศึกษาศึกษาขีดความสามารถในการรองรับด้านสิ่งแวดล้อม.....	122
5.12 แสดงผลการศึกษาศึกษาขีดความสามารถในการรองรับด้านสิ่งแวดล้อม.....	124
5.13 แสดงสรุปผลการศึกษาศึกษาขีดความสามารถในการรองรับด้านสิ่งแวดล้อม.....	126
5.14 แสดงผลการศึกษาศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการภายใน แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ ด้านกายภาพ	129
5.15 แสดงผลการศึกษาศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการภายใน แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ ด้านสิ่งแวดล้อม.....	130
5.16 แสดงผลการศึกษาศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการภายใน แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ ด้านสิ่งแวดล้อม.....	131
5.17 แสดงผลการศึกษาศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการภายใน แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ ด้านการบริการของเจ้าหน้าที่.....	132
5.18 แสดงสรุปผลการศึกษาศึกษาขีดความสามารถในการรองรับด้านจิตวิทยา.....	134
5.19 แสดงสรุปผลการศึกษาศึกษาขีดความสามารถในการรองรับได้.....	137
5.20 แสดงคำร้อยละของขีดความสามารถในการรองรับได้ของ แหล่งท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ.....	138

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
5.21 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ในการวางแผนนโยบาย ด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ.....	142
5.22 แสดงผลการประเมินการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ที่กำหนด โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวท้องถิ่น.....	144
5.23 แสดงสถิติจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ ในปี พ.ศ. 2544-2548.....	148
5.24 แสดงรูปแบบการเดินทางของนักท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ.....	149
5.25 แสดงจำนวนนักท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ จำแนกตามสถานที่ การพักผ่อน.....	150
5.26 แสดงค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวในการเดินทางท่องเที่ยวในพื้นที่ จังหวัดศรีสะเกษ.....	150
5.27 แสดงจำนวนนักท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ จำแนกวัตถุประสงค์ในการเดินทาง.....	51
5.28 แสดงทัศนคติของนักท่องเที่ยวด้านปัญหา หรือความไม่สะดวก ในการท่องเที่ยวพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ.....	151
5.29 แสดงทัศนคติของประชาชนในพื้นที่เกี่ยวกับจังหวัดศรีสะเกษว่าควรได้ รับการพัฒนาด้านใดมากที่สุดในการรองรับด้านการ.....	152
5.30 แสดงจำนวนโครงการจากยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ ปี 2550-2553.....	153
6.1 แสดงสรุปข้อเสนอแนะ และแนวทางการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว จังหวัดศรีสะเกษ.....	159

สารบัญรูปลูกภาพ

รูปภาพที่	หน้า
1.1 แสดงที่ตั้งพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ.....	8
1.2 แสดงกรอบการวิจัย.....	14
2.1 แสดงองค์ประกอบการพัฒนาอย่างยั่งยืน.....	18
2.2 แสดงแบบจำลอง 8 ขั้น ของการมีส่วนร่วมของ Arnstein (1969).....	24
2.3 แสดง Spectrum of Participation (Pretty J.1995).....	26
2.4 แสดงการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมระหว่าง Pretty(1995) กับ Arnstein (1969).....	29
3.1 แสดงที่ตั้งและอาณาเขตพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ.....	44
3.2 แสดงโครงข่ายถนนจังหวัดศรีสะเกษ.....	52
3.3 แสดงที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ.....	56
3.4 แสดงทัศนียภาพปราสาทวัดสระกำแพงใหญ่.....	57
3.5 แสดงทัศนียภาพปราสาทวัดสระกำแพงน้อย.....	58
3.6 แสดงทัศนียภาพปราสาทห้วยทับทัน(ปราสาทบ้านปราสาท).....	59
3.7 แสดงทัศนียภาพปราสาทปรางค์กู๋.....	59
3.8 แสดงทัศนียภาพปราสาทบ้านสมอ	60
3.9 แสดงทัศนียภาพพระธาตุเรืองรอง.....	60
3.10 แสดงทัศนียภาพวัดเจียนบูรพาราม.....	61
3.11 แสดงทัศนียภาพวัดป่ามหาเจดีย์(วัดล้านขวด).....	61
3.12 แสดงทัศนียภาพผามออีแดง.....	62
3.13 แสดงทัศนียภาพสวนสมเด็จพระนริศวรรุ.....	63
3.14 แสดงทัศนียภาพน้ำตกสำโรงเกียรติ(น้ำตกปีศาจ).....	63
3.15 แสดงทัศนียภาพน้ำตกห้วยจันทร์(น้ำตกกันทรอม).....	63
3.16 แสดงทัศนียภาพบึงนกเป็ดน้ำไพรบึง.....	64
4.1 แสดงที่ตั้งสถานที่ท่องเที่ยวพื้นที่ศึกษาในพื้นที่ จังหวัดศรีสะเกษ.....	71
4.2 แสดงผังบริเวณปราสาทหินวัดสระกำแพงใหญ่.....	75

จัดการการท่องเที่ยวในเชิงบูรณาการ เสนอแนวนโยบายเชิงรุกในการบริหารอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศในภาพรวมและเสนอแนวทางในการสร้างเอกภาพในการส่งเสริม และพัฒนาการท่องเที่ยวในระดับความร่วมมือจากภาครัฐและเอกชน รวมถึงกำหนดความรับผิดชอบของภาคเอกชน เพื่อความร่วมมือให้เกิดความมั่นคงสำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

จากแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวปีพ.ศ. 2544 โดยกำหนดวิสัยทัศน์การดำเนินงาน มุ่งส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวให้อยู่ในระดับผู้นำในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพื่อนำรายได้เข้าประเทศควบคู่กับการฟื้นฟู พัฒนาอนุรักษ์ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวให้สืบเนื่องไปอย่างยั่งยืนเป็นประโยชน์ต่อการสร้างงานสร้างอาชีพ สนับสนุนให้องค์กรปกครองท้องถิ่นในการบริหารจัดการในธุรกิจท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ เร่งรัดให้เกิดการกระจายตัวของนักท่องเที่ยวและรายได้จากการท่องเที่ยวสู่ภูมิภาคอื่น ๆ นอกเหนือจากเมืองท่องเที่ยวหลักในปัจจุบัน การช่วยชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้น ซึ่งมุ่งเน้นพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามกลุ่มพื้นที่และความต้องการของตลาดเพื่อเป็นการส่งเสริมให้เกิดการกระจายตัวของนักท่องเที่ยว และเพื่อให้นักท่องเที่ยวมีทางเลือกในการท่องเที่ยวมากขึ้น แผนการท่องเที่ยวดังกล่าวได้กำหนดกิจกรรมการพัฒนาและส่งเสริมภายใต้กลยุทธ์เชิงพื้นที่ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวใหม่ เพื่อเพิ่มความหลากหลายและทางเลือกให้นักท่องเที่ยวมากขึ้น โดยดำเนินกิจกรรม ด้านการพัฒนาและส่งเสริมการตลาด และกระแสดูแลการเดินทางโลก ซึ่งในปี พ.ศ. 2544 ได้แบ่งกลุ่มพื้นที่ดำเนินงานเป็น 3 กลุ่มหลัก โดยจัดอันดับความสำคัญของกิจกรรมด้านการพัฒนา และส่งเสริมการตลาดที่จะลงแต่ละพื้นที่ ประกอบไปด้วยพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเสริม 7 เส้นทาง ได้แก่ 1). เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ 2). กระบี่ ตรัง สตูล พัทลุง 3). นครราชสีมา บุรีรัมย์ ศรีสะเกษ สุรินทร์ อุบลราชธานี 4). เชียงราย พะเยา แพร่ น่าน 5). ระยอง จันทบุรี ตราด 6). ขอนแก่น อุดรธานี กาฬสินธุ์ 7). ชุมพร ระนอง ซึ่งรวมถึงพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวหลัก ได้แก่ 1). เชียงใหม่ 2). กรุงเทพฯ 3). ชลบุรี (พัทยา) 4). ภูเก็ต 5). สงขลา (หาดใหญ่) 6). นครราชสีมา 7). กาญจนบุรี 8). สุราษฎร์ธานี (สมุย) และพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวใหม่ที่มีศักยภาพ และแหล่งท่องเที่ยวเมืองชายแดน ได้แก่ 1). ไทย-มาเลเซีย (สงขลานครินทร์ สตูล ยะลา) 2). ไทย-พม่า (เชียงราย) 3). ไทย-ลาว (อุบลราชธานี หนองคาย) 4). ไทย-กัมพูชา (สระแก้ว ตราด) โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ที่ต้องการพัฒนาเร่งด่วนเพื่อให้สมบูรณ์สำหรับการขาย 3 กลุ่ม ได้แก่

- 1). เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์
- 2). กระบี่ ตรัง สตูล พัทลุง
- 3). นครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ อุบลราชธานี

โดยแนวทางในการพัฒนาจะเร่งการพัฒนาทั้งด้านแหล่งท่องเที่ยว การบริการ และกิจกรรมทางการท่องเที่ยว เพื่อเตรียมความพร้อมดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มีความสนใจที่จะเดินทางท่องเที่ยวในพื้นที่เหล่านี้มากขึ้น

จากนโยบายกลุ่มเป้าหมาย กลุ่มจังหวัดอีสานใต้ได้แก่นครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ อุบลราชธานี ซึ่งภูมิประเทศเป็นที่ราบสูงภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หรือเรียกว่าที่ราบสูงโคราชมีเทือกเขาใหญ่น้อยเป็นส่วนประกอบ มีความหลากหลายของธรรมชาติ ทำให้มีทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติมากมาย และด้านโบราณคดีและประวัติศาสตร์ อารยธรรมของอีสานนับว่าเป็นอารยธรรมที่เก่าแก่แห่งหนึ่งของโลก จากสภาพภูมิประเทศและธรรมชาติที่เอื้อต่อการผสมผสานทางวัฒนธรรม จึงเต็มไปด้วยประวัติศาสตร์ความเป็นมานับพันปีเพราะเส้นทางเชื่อมกับอาณาจักรต่างๆ เช่น จำปาสักของลาว อาณาจักรขอม รวมถึงชาวญ้อที่มีความชำนาญด้านการเลี้ยงช้าง และเป็นที่ยอมรับของนักประวัติศาสตร์และโบราณคดีทั้งชาวไทย และชาวต่างชาติ โดยเฉพาะอารยธรรมขอมซึ่งเป็นกลุ่มชนที่มีความรุ่งเรืองชนชาติหนึ่งของอารยธรรมโลก จากหลักฐานและร่องรอยขอมตำนานเรื่องเล่าซึ่งมีโบราณสถานขอมกระจุกตัวเป็นจำนวนมาก และเป็นเส้นทางสัญจรโบราณ หรือเรียกกันว่าเป็นเส้นทางพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 โดยยึดเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ที่จารึกปราสาทพระขรรค์ซึ่งพบในประเทศกัมพูชา ซึ่งกล่าวว่าพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 ได้กำหนดให้สร้าง สาธารณูปการต่างๆ เป็นต้นว่า สุขศาลา (อโรคยศาลา) หรือสถานพยาบาลที่มีหอโถงชัชชุกรุ สถานปรุงยา และห้องเก็บยา ตลอดจนสระน้ำ หอเก็บคัมภีร์ ที่พักคนเดินทางระหว่างเมืองในการไปมาหาสู่ หรือการจาริกบูชาพระโพธิสัตว์ตามศาสนสถานต่าง ๆ เรียงรายกันจากเมืองพระนคร (เมืองหลวงของอาณาจักรขอม) มายังเมืองพิมาย จากหลักฐานเชื่อว่า กลุ่มปราสาทสำคัญเหล่านี้และปราสาทใหญ่น้อยทั่วไปมีความเชื่อมโยงกับปราสาทเขาพระวิหารบริเวณชายแดนกัมพูชา-ไทย ที่จังหวัดศรีสะเกษ และนครวัดนครธม ที่อยู่ในเขตพระนคร ของอาณาจักรขอมที่เมืองเสียมเรียบประเทศกัมพูชา ซึ่งมีความสำคัญเป็น 1 ใน 7 สิ่งมหัศจรรย์ของโลก

นอกจากนี้วิถีชีวิตและศิลปวัฒนธรรม และงานประเพณีอีสานจัดเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวอีกประเภทหนึ่งของอีสานใต้ซึ่งมีเอกลักษณ์ เนื่องจากพื้นที่บริเวณนี้อยู่ภายใต้อิทธิพลของวัฒนธรรมไทยเขมร คนพื้นเมืองของดินแดนแถบนี้จึงมีการผสมผสานกันหลายกลุ่มคน ไม่ว่าจะเป็น ชาวญ้อ ชา เขมร ชาวลาว และไทโคราช ซึ่งมีวิถีชีวิตที่ไม่แตกต่างกันนักคือมีชีวิตที่เรียบง่ายใกล้ชิดกับธรรมชาติตลอดจนมีประเพณี ความเชื่อ วัฒนธรรมและระบบสังคมที่ไม่แตกต่างจากในอดีตมากนัก ยังคงยึดถือตามที่บรรพบุรุษได้ดำเนินมา และได้แทรกภูมิปัญญาชาวบ้านซึ่งแสดงให้เห็นถึงปรัชญาในการดำเนินชีวิตแบบพอเพียงของคนในแถบนี้ ความมีน้ำใจ ความเอื้ออาทรทั้งที่มีต่อกันและกับผู้ที่มาเยี่ยมเยือน รวมถึงการมีแหล่งโบราณสถานที่น่าสนใจ จึงเป็นจุดที่น่าสนใจสำหรับนักท่องเที่ยวที่จะเดินทางมาสัมผัสกับวัฒนธรรมในถิ่นอีสานใต้มากขึ้น

แม้ว่าอีสานตอนล่างนั้นมีภูมิศาสตร์และทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่หลากหลายและน่าสนใจ ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรทางธรรมชาติ ประเพณีวัฒนธรรมและแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมสืบทอดยาวนานหากแต่สถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ แต่ที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละแหล่งมีความห่างไกลบางแห่งห่างไกลถึง 100 กิโลเมตร มีความจำเป็นต้องมีการประชาสัมพันธ์

เพื่อเผยแพร่ข่าวสารแหล่งท่องเที่ยว ข้อมูลวิธีการเดินทาง และแหล่งสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม ควรปรับปรุงด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว ด้านระบบคมนาคม และสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่ซึ่งเอื้ออำนวยต่อการท่องเที่ยว ดังนั้นควรมีการสำรวจศึกษาศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยวในภาคอีสานและข้อมูลที่เกี่ยวข้องนำมาจัดระบบข้อมูลเพื่อความสะดวกในการนำไปใช้ประโยชน์และเสริมสร้างศักยภาพให้เพิ่มแรงดึงดูดทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เป็นระบบมาตรฐานมีผลไปสู่การพัฒนาและอนุรักษ์ที่ยั่งยืน

จังหวัดศรีสะเกษเป็นหนึ่งในกลุ่มจังหวัดที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยมุ่งส่งเสริมในการรองรับการกระจายตัวของนักท่องเที่ยว เดิมดินแดนที่ตั้งจังหวัดศรีสะเกษได้รับอิทธิพลจากขอมโบราณแผ่ขยายอิทธิพลทางวัฒนธรรมและการเมืองการปกครอง เข้าสู่แถบอีสานตอนล่าง ในสมัยของพระเจ้าสุริยวรมันที่ 1 ก่อให้เกิดอิทธิพลครอบงำชนพื้นเมืองดั้งเดิม และเกิดชุมชนวัฒนธรรมเขมรปรากฏหลักฐานในรูปศาสนสถาน ปราสาท ที่กระจายในเขตพื้นที่ทางตอนใต้ และตะวันตกเฉียงเหนือบางแห่ง และเป็นดินแดนแห่งหนึ่งที่ขอมใช้เป็นเส้นทางสำหรับเดินทางไปมาระหว่างเมืองประเทศราช เพราะปรากฏหลักฐานทางโบราณสถานโบราณวัตถุ นอกจากนี้ในสมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 (พ.ศ.1724 – ราว พ.ศ. 1767) แห่งอาณาจักรเขมรโปรดให้สร้างอโรคยาศาล (สถานพยาบาล) และธรรมศาลา (ที่พักคนเดินทาง) และประกอบพิธีทางศาสนาระหว่างเดินจากนครวัด นครธม ศาสนสถานดังกล่าวที่พบในจังหวัดศรีสะเกษอยู่ตามที่ต่าง ๆ หลักฐานทางโบราณสถานโบราณวัตถุของขอม ซึ่งกรมศิลปากรสำรวจในจังหวัดศรีสะเกษ เมื่อปี พ.ศ. 2512 จำนวน 15 แห่ง นอกจากนี้ชาวศรีสะเกษมีลักษณะทางวัฒนธรรมพิเศษที่หลากหลายของชนเผ่าต่างๆ ในพื้นที่ ได้แก่ แก่ ลัวะ เขมร ลาว เขอ จึงเรียกขานกันอีกชื่อหนึ่งว่า ดินแดนสี่เผ่าไทย

จังหวัดศรีสะเกษมีศักยภาพพัฒนาเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรมของภูมิภาค จากที่ตั้งสามารถเชื่อมต่อของเส้นทางวัฒนธรรมขอมโบราณกับนครวัด-นครธม และมีช่องผ่านแดน “ช่องสะง่า” สามารถเดินทางท่องเที่ยวถึงเขมรได้ในปัจจุบัน เชื่อมกับเส้นทางของกรมโยธา หมายเลข 2201 ระยะทางจาก อำเภอเมืองศรีสะเกษ ถึงช่องสะง่า อำเภอภูสิงห์ ประมาณ 105 กิโลเมตร จากช่องสะง่าถึงจังหวัดเสียมราฐ (นครวัด นครธม) ระยะทางประมาณ 135 กิโลเมตร เป็นเส้นทางคมนาคมที่ปลอดภัยไม่เคยปรากฏการการปล้นของโจรผู้ร้าย จึงเป็นจุดเหมาะสมทางด้านทำเลที่ตั้งจังหวัดชายแดนไทยเป็นจังหวัดที่เชื่อมต่อประเทศกัมพูชาและลาว การจัดการให้เกิดการท่องเที่ยวทั้ง 3 ประเทศ คือ ประเทศไทย กัมพูชา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีความเป็นไปได้ นอกจากนี้พื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ ยังเป็นทางผ่านไปยังเขาพระวิหาร ซึ่งถ้านักท่องเที่ยวที่จะเข้าไปชมเขาพระวิหารต้องเข้ามาทางด้านจังหวัดศรีสะเกษ จากการสอบถามนักท่องเที่ยวถิ่นทราบว่ามีนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติขึ้นชมปราสาทเขาพระวิหาร เฉลี่ยสัปดาห์ละประมาณ 1,000 คน เป็นประจำทุกสัปดาห์ ซึ่งคาดว่าจะมีนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศประมาณปีละ 50,000

คน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย โครงการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรมในพื้นที่ภาคอีสานตอนล่าง)

ถึงแม้ว่าจังหวัดศรีสะเกษจะมีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ และมีศักยภาพ ดังที่กล่าวข้างต้น จากตารางที่ 1.1 แสดงข้อมูลด้านสถิติผู้มาเยี่ยมชม ในปี พ.ศ. 2548 จังหวัดศรีสะเกษ เมื่อเปรียบเทียบกับภายในกลุ่มจังหวัดอีสานตอนล่าง จะเห็นได้ว่าจำนวนนักท่องเที่ยว ที่เข้ามาในจังหวัดศรีสะเกษ มีปริมาณน้อย เมื่อเทียบความสำคัญของพื้นที่ที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพดังกล่าว

เมื่อพิจารณาถึงโครงสร้างที่รองรับด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดศรีสะเกษพบว่า ด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อการสนับสนุนด้านการท่องเที่ยวยังไม่พอเพียง นักท่องเที่ยวจากต่างพื้นที่รู้จักเพียงสถานที่หรือแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ๆ เพียงบางแหล่งเท่านั้น แหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ที่อยู่ในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษส่วนใหญ่จะทราบก็เพียงคนในพื้นที่เท่านั้น และแหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่ยังขาดการดูแลจากหน่วยงานภาครัฐในด้านการจัดการ และสิ่งอำนวยความสะดวกที่ให้บริการแก่นักท่องเที่ยว

ด้านระบบคมนาคม การรองรับด้านขนส่งมวลชนเชื่อมต่อไปยังจังหวัดข้างเคียงมีเพียง รถไฟ และรถทัวร์ เฉพาะช่วงเช้า และเย็น เท่านั้น ทำให้ไม่สะดวกในการเดินทางมากนัก นักท่องเที่ยวที่เดินทางด้วยระบบขนส่งส่วนใหญ่ต้องประสบปัญหากับความล่าช้าของการเดินทาง เนื่องจากสภาพรถโดยสารไม่สมบูรณ์ในการใช้งาน ขาดการบำรุงรักษา บางครั้งเครื่องปรับอากาศเสียต้องเปลี่ยนพาหนะระหว่างการเดินทาง สภาพรถเกือบทุก ๆ ด้านยังต้องปรับปรุง จำนวนเที่ยวรถให้บริการมีจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับในกลุ่มจังหวัด และความต้องการใช้บริการของนักท่องเที่ยวศักยภาพยังต่ำ ไม่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวที่ละจำนวนมาก ๆ เพื่อพัฒนาให้มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวสำหรับบริการนักท่องเที่ยวผู้มีความประสงค์จะเดินทางด้วยตนเอง โดยระบบขนส่งมวลชน เช่น รถไฟ รถโดยสาร ซึ่งจำเป็นต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมด้านจำนวนเที่ยวรถให้บริการ สภาพรถให้บริการ และด้านเวลาให้สอดคล้องกับการเดินทางท่องเที่ยวมากกว่าจะเป็นการขนส่งมวลชนเพียงประการเดียว สภาพปัจจุบัน และปัญหาด้านการท่องเที่ยวตามที่กล่าวมาข้างต้น สะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของจังหวัด ที่ยังขาดการบูรณาการ และคำนึงถึงแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ดังนั้นจึงเห็นความสำคัญในการศึกษาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ และแนวทางการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ เพื่อกำหนดแนวนโยบายการพัฒนาอย่างยั่งยืน มุ่งเน้นศึกษาโดย 3 ด้าน ได้แก่ ด้านขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายด้านการท่องเที่ยว และนโยบาย แนวทางพัฒนาด้านการท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ ส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวมากน้อยเพียงไร เพื่อกำหนดแนวทางในการกำหนดนโยบาย และการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษอย่างยั่งยืน

ตารางที่ 1.1 แสดงข้อมูลด้านสถิติผู้มาเยี่ยมเยือน ปี 2548 ตามรายจังหวัด

จังหวัด	จำนวนผู้มาเยี่ยมเยือน		นักท่องเที่ยว		นักท่องเที่ยว		รวม
	ไทย	ต่าง ประเทศ	ไทย	ต่าง ประเทศ	ไทย	ต่าง ประเทศ	
นครราชสีมา	4,212,394	89,004	2,545,302	75,172	1,667,092	13,832	4,301,398
บุรีรัมย์	803,993	33,288	457,522	5,743	346,471	27,545	837,281
สุรินทร์	665,725	11,961	504,962	9,160	160,763	2,801	677,686
ศรีสะเกษ	674,653	7,145	391,476	3,409	283,177	3,736	681,798
อุบลราชธานี	1,234,941	53,521	998,352	29,067	236,589	24,454	1,288,462

ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2548

1.2 วัตถุประสงค์

การศึกษาการประเมินศักยภาพด้านการท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ ต้องการทราบถึงสภาพปัจจุบันการท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ และการท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษปัจจุบันอยู่ภายใต้กรอบการพัฒนาการท่องเที่ยวมากน้อยเพียงไร โดยมีวัตถุประสงค์การศึกษาดังต่อไปนี้

1. เพื่อประเมินศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดศรีสะเกษ
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนา และความพร้อมด้านการรองรับด้านการท่องเที่ยวของพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ ว่าเป็นไปตามแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หรือไม่
3. เพื่อกำหนดแนวนโยบายการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับสภาพปัญหา และศักยภาพของพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ

1.3 ขอบเขตการศึกษา

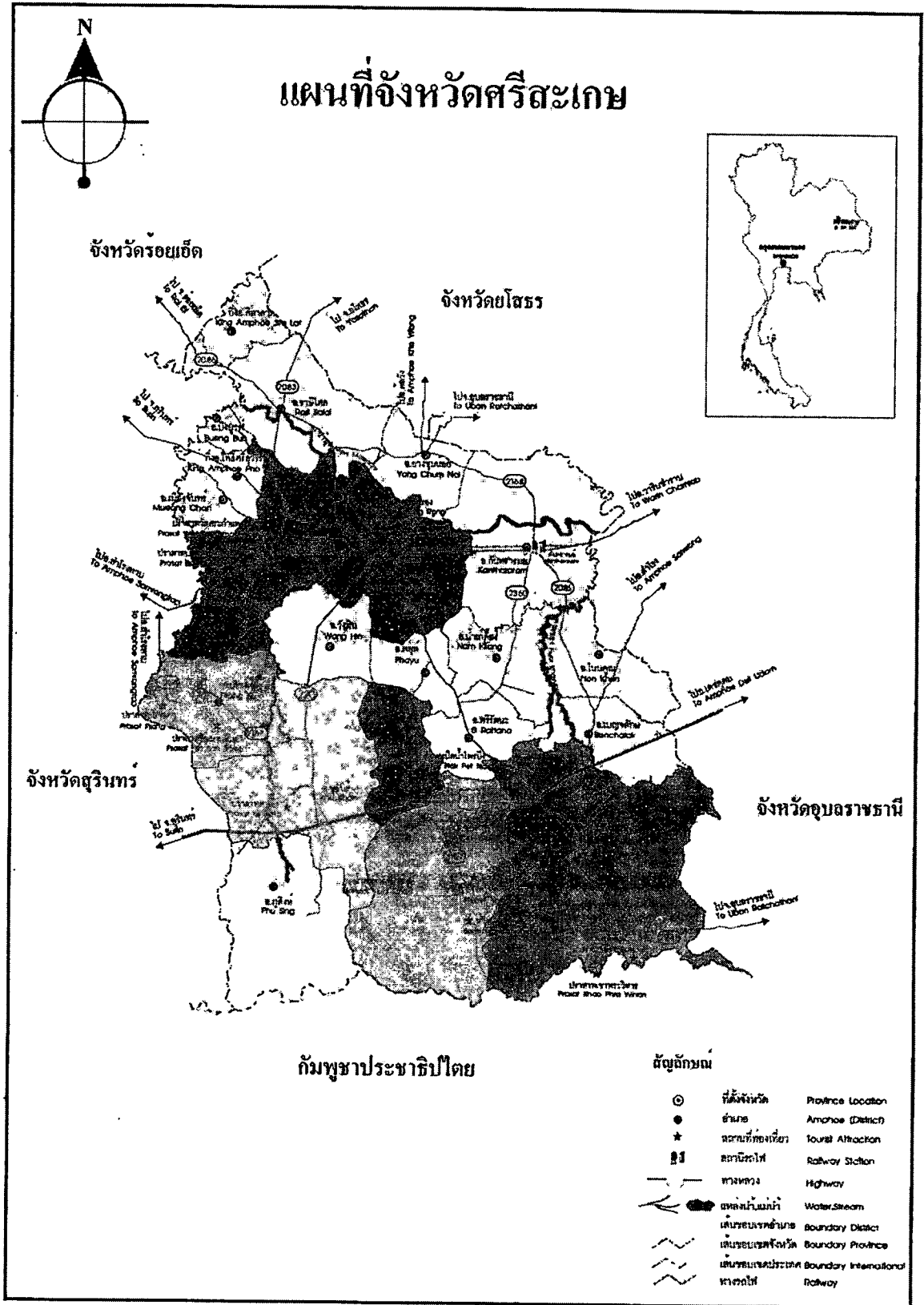
ขอบเขตการศึกษาในครั้งนี้ได้แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ ขอบเขตทางด้านพื้นที่ศึกษา และขอบเขตในการศึกษา โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.3.1 ขอบเขตด้านพื้นที่ศึกษา

จังหวัดศรีสะเกษ มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 8,839.98 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 5,524,985 ไร่ ซึ่งตั้งอยู่ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ที่เรียกว่า “อีสานใต้” มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง มีรายละเอียดดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	จังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดยโสธร
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ประเทศกัมพูชาประชาธิปไตย
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	จังหวัดอุบลราชธานี
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	จังหวัดสุรินทร์

การศึกษารั้วนี้ได้กำหนดเอาแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมและมีจำนวนนักท่องเที่ยวสูงสุดจำนวน 15 แหล่ง ในพื้นที่ 8 อำเภอของจังหวัดศรีสะเกษ ได้แก่ อำเภอเมืองศรีสะเกษ อำเภอขุนหาญ อำเภอกันทรลักษ์ อำเภอปรังค์ภู อำเภอห้วยทับทัน อำเภออุทุมพรพิสัย อำเภอไพรบึง และอำเภอขุขันธ์ เป็นพื้นที่ศึกษา รายละเอียดที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยวแสดงรูปภาพที่ 1.1 (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2543)

รูปภาพที่ 1.1 แสดงขอบเขตพื้นที่ศึกษา

ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

1.3.2 ขอบเขตในการศึกษา

การศึกษาศึกษาการประเมินศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดศรีสะเกษได้ทำการศึกษาใน 3 ประเด็นหลัก คือ ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ การมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ศึกษาในการกำหนดนโยบายด้านการท่องเที่ยว และนโยบายการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวว่าส่งเสริม สนับสนุนการท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษอย่างยั่งยืนอย่างไร โดยมีรายละเอียดขอบเขตของการศึกษาดังนี้

1.3.2.1 ศึกษาและประเมินสถานการณ์ด้านการท่องเที่ยวของพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษในปัจจุบัน

1.3.2.2 ศึกษาความพร้อมด้านองค์ประกอบด้านท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ ได้แก่

1. แหล่งท่องเที่ยว โดยศึกษาประเด็นต่อไปนี้
  - 1.1 ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว
  - 1.2 สภาพปัญหาของแหล่งท่องเที่ยว
  - 1.3 ความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว
2. ความพร้อมด้านการบริการด้านการท่องเที่ยว ของแหล่งท่องเที่ยวพื้นที่ศึกษา 15 แหล่งท่องเที่ยว โดยศึกษาประเด็นต่อไปนี้
  - 2.1 โครงสร้างพื้นฐานระบบสาธารณูปโภคสาธารณูปการ และสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยว
  - 2.2 ที่พัก
  - 2.3 บริษัทนำเที่ยว
  - 2.4 ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว
  - 2.5 ร้านอาหาร
  - 2.6 ร้านขายของที่ระลึก
3. ตลาดการท่องเที่ยว โดยศึกษาประเด็นต่อไปนี้
  - 3.1 พฤติกรรมนักท่องเที่ยว
  - 3.2 จำนวนและที่มาของนักท่องเที่ยว
  - 3.3 การกระจายตัวของนักท่องเที่ยว
  - 3.4 การใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว
  - 3.5 จุดประสงค์ในการเดินทาง

1.3.2.3 ประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว โดยศึกษาประเด็นต่อไปนี้

1. การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว
2. โครงสร้างพื้นฐาน, สิ่งอำนวยความสะดวก
3. สภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว
4. คุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว
5. การตอบรับ / การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น
6. การจัดการ
7. จิตความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว

1.3.2.4 ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ 2 ลักษณะ คือ

1. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ในการกำหนดแนวนโยบายด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดศรีสะเกษ
2. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ถูกกำหนดโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวท้องถิ่น

1.3.2.5 ศึกษาแนวนโยบายการพัฒนา และส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ / งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ยุทธศาสตร์ / กลยุทธ์ของพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษด้านการท่องเที่ยว
2. แผนงาน / โครงการของหน่วยงานต่างๆ ที่มีผลต่อการพัฒนาและสนับสนุนจากภาครัฐ หรือองค์กรที่สนับสนุนด้านท่องเที่ยว
3. การส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1.3.2.6 ข้อเสนอแนะ แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษอย่างยั่งยืน

1.4 วิธีการศึกษา

ในการศึกษานี้ ผู้ศึกษาได้ทำการกำหนดขั้นตอนการศึกษาไว้ดังนี้

1.4.1 ข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่

1.4.1.1 ศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและเอกสารของส่วนราชการ เช่น ยุทธศาสตร์ของจังหวัด แผนงาน โครงการของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ด้านการท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ

1.4.1.2 ศึกษาเอกสาร และวิเคราะห์ข้อมูลด้านสถิติด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดศรีสะเกษเพื่อประเมินสถานการณ์ความพร้อมการท่องเที่ยวในปัจจุบันและแนวโน้มตลาดการท่องเที่ยว

1.4.2 ข้อมูลปฐมภูมิ

1.4.2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย

1. แบบประเมินโดยใช้ตัวชี้วัดเพื่อประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว มุ่งเน้นด้านปัจจัยอุปทาน ได้แบ่งการประเมินออกเป็น 4 ประเด็นหลัก ได้แก่

1.1 ประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวพื้นที่ศึกษา 15 แหล่ง ของจังหวัดศรีสะเกษ

1.2 ประเมินความพร้อมในการรองรับด้านการท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ (ปัจจัยอุปทานอย่างอื่น) เช่น สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการนักท่องเที่ยว, การบริการสารสนเทศทางการท่องเที่ยว เป็นต้น ทำการประเมินจากข้อมูลทุติยภูมิ การใช้วิธีสังเกตสภาพความเป็นจริงในพื้นที่และสัมภาษณ์ผู้รับผิดชอบที่เกี่ยวข้อง

1.3 ประเมินแผนงาน/โครงการ ของหน่วยงานต่าง ๆ ที่สนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนโยบาย

1.4 ประเมินกลยุทธ์ (ยุทธศาสตร์) การพัฒนาที่นำไปสู่ภาคปฏิบัติว่าจัดสรรงบประมาณ ประจำปีของหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นว่าสนับสนุนการพัฒนา ด้านการท่องเที่ยวอย่างไร

2. แบบสอบถาม ในการศึกษาครั้งนี้ได้สร้างแบบสอบถามทั้งหมด 3 ชุด เพื่อสอบถามกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม ได้แก่

2.1 นักท่องเที่ยว เพื่อทราบถึงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว และทัศนคติของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดศรีสะเกษ

2.2 ประชาชนในพื้นที่ เพื่อทราบถึงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ต่อการกำหนดแผน นโยบายด้านการท่องเที่ยว

2.3 เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานด้านการท่องเที่ยวท้องถิ่น เพื่อทราบถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ที่ถูกกำหนดโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวท้องถิ่น

1.4.2.3 นำผลการศึกษา และการวิเคราะห์ข้อมูลมาพิจารณาว่าส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นไปตามแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมากน้อยเพียงไร

1.4.2.4 เสนอแนะแนวทางในการกำหนดนโยบาย และการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว จังหวัดศรีสะเกษอย่างยั่งยืน

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ทราบถึงข้อมูลสภาพปัจจุบัน และสภาพปัญหาด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดศรีสะเกษ เพื่อเป็นฐานข้อมูลด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดศรีสะเกษ และเป็นแหล่งความรู้แก่นักท่องเที่ยวและผู้สนใจ

1.5.2 ทราบถึงศักยภาพด้านการท่องเที่ยว เพื่อเป็นแนวทางกำหนดยุทธศาสตร์ นโยบายและแผนพัฒนาด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดศรีสะเกษอย่างยั่งยืน

1.5.3 เป็นแนวทางในการจัดการด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดศรีสะเกษอย่างยั่งยืน

1.6 คำจำกัดความในการศึกษา

ผู้รับบริการด้านการท่องเที่ยว หมายถึง นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ

ผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยว หมายถึง ผู้ที่ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ ผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยวภาครัฐ ได้แก่ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเขต 2 ภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ, ท้องถิ่นจังหวัดศรีสะเกษ, องค์การบริหารส่วนจังหวัด, องค์การบริหารส่วนตำบล, สำนักงานท่องเที่ยวและนันทนาการจังหวัดศรีสะเกษ, ประชาสัมพันธ์จังหวัดศรีสะเกษ ผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยวภาคเอกชน ได้แก่ ผู้แทนหอการค้าจังหวัดศรีสะเกษ, ผู้แทนจากสมาคมโรงแรมไทย, ผู้แทนสมาคมมัคคุเทศก์อาชีพ, ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว

ประชาชนในพื้นที่ หมายถึง ประชาชนที่มีถิ่นพำนักอยู่ในจังหวัดศรีสะเกษ

การพัฒนา (Development) หมายถึง กิจกรรมหรือความเจริญที่ช่วยเพิ่มพูนความเป็นอยู่ของมนุษย์และสภาพแวดล้อมให้ดีขึ้น เป็นส่วนที่ต้องพิจารณาทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรม เพื่อตอบสนองต่อสิทธิของบุคคลที่มีมาตรฐานการอยู่อาศัยที่พอเพียงเพื่อสุขภาพ เป็นการตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ และการดำรงชีวิตที่ดี ทั้งในด้านของ อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม การรักษาโรค สาธารณูปโภค และการบริการทางสังคมที่จำเป็น

ความยั่งยืน (Sustainability) หมายถึง ส่วนที่ไม่ต้องการให้เกิดการทำลายต้นทุนทางสิ่งแวดล้อม เช่น ลดการใช้ทรัพยากรที่ไม่สามารถทดแทนได้ และทรัพยากรที่สามารถทดแทนได้ ที่มีอยู่อย่างจำกัด หลีกเลี่ยงการทำลายแหล่งรองรับของเสียตามธรรมชาติ ในองค์ประกอบนี้อาจกล่าวได้ว่าเป็นการเน้นที่ความยั่งยืนทางนิเวศ (Ecological Sustainability)

ความสามารถในการรองรับ (Carrying capacity) หมายถึง ระดับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวจำนวนหนึ่ง โดยที่นักท่องเที่ยวได้รับความพึงพอใจจากการใช้บริการและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวได้รับผลกระทบจากการใช้บริการน้อยที่สุด

ขีดความสามารถในการรองรับด้านกายภาพ (Physical Carrying Capacity) หมายถึง ระดับการใช้ประโยชน์ด้านการท่องเที่ยวหรือนันทนาการที่เน้นขนาดพื้นที่ที่ใช้รองรับกิจกรรมของนักท่องเที่ยวในช่วงเวลาหนึ่ง

ขีดความสามารถในการรองรับด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (Facility Carrying Capacity) หมายถึง ขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ที่สามารถจะรองรับการใช้ประโยชน์ของนักท่องเที่ยวได้

ขีดความสามารถในการรองรับด้านนิเวศวิทยา (Ecological Carrying Capacity) หมายถึง ขีดความสามารถในการรองรับด้านนิเวศวิทยาระดับนักท่องเที่ยวสูงสุดที่ไม่ทำลายระบบนิเวศ และสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว

ขีดความสามารถในการรองรับด้านจิตวิทยา (Psychological Carrying Capacity Determination) หมายถึง ระดับนักท่องเที่ยวสูงสุดที่ไม่ทำให้ประสบการณ์นันทนาการ ความพึงพอใจ ความสนุกสนาน และความประทับใจหายไป

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยว หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้แสดงความคิดเห็น หรือมีบทบาทในการศึกษาปัญหา การวางแผน การปฏิบัติงาน การติดตาม และประเมินผล การบำรุงรักษา และการปรับปรุงแก้ไขที่เกี่ยวกับโครงการ หรือกิจกรรมในการจัดการท่องเที่ยวของสถานที่ท่องเที่ยวท้องถิ่นที่คนอาศัยอยู่ เพื่อให้เกิดการจัดการท่องเที่ยวเป็นไปในทิศทางที่ต้องการ และบรรลุผลตามเป้าหมายของการมีส่วนร่วมที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

การมีส่วนร่วมขององค์กรท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยว หมายถึง การเปิดโอกาสให้องค์กรในท้องถิ่นได้แสดงความคิดเห็น บทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบในการศึกษาปัญหา และวางแผน การปฏิบัติงาน การติดตาม และประเมินผล การบำรุงรักษา และปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับโครงการ หรือกิจกรรมในการจัดการการท่องเที่ยวของสถานที่ท่องเที่ยวในท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการจัดการการท่องเที่ยวเป็นไปในทิศทางที่ถูกต้อง และบรรลุเป้าหมายของการมีส่วนร่วมที่กำหนดอย่างมีประสิทธิภาพ

1.7 กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาการประเมินศักยภาพด้านการท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ ได้ในการศึกษาภายใต้แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนซึ่งครอบคลุมใน 2 ประเด็น ได้แก่ ความสามารถในการรองรับได้ของพื้นที่ การมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ และได้นำยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ เพื่อมาประเมินสภาพปัจจุบันด้านการท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษว่าเป็นไปตามแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมากน้อยเพียงไร เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยรายละเอียดกรอบแนวคิดการวิจัยมีดังต่อไปนี้

การกำหนด
นโยบาย และการ
พัฒนาด้านการ
ท่องเที่ยว
อย่างยั่งยืน

ทฤษฎีการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ขีดความสามารถในการรองรับได้ของ
แหล่งท่องเที่ยวจังหวัดสระเกษ

ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนใน
พื้นที่ในการกำหนดนโยบายด้านการ
ท่องเที่ยว

- การประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว
- ขีดความสามารถในการรองรับด้าน
กายภาพ (PCC)
  - ขีดความสามารถในการรองรับด้าน
อำนาจความสะดวก (FCC)
  - ขีดความสามารถในการรองรับด้าน
สิ่งแวดล้อม (ECC)
  - ขีดความสามารถในการรองรับด้านสังคม
จิตวิทยา (PSCC)

- การมีส่วนร่วมของประชาชน
ระดับการมีส่วนร่วม ของประชาชน ในพื้นที่	1. การมีส่วนร่วมในการ ค้นหาสาเหตุปัญหา 2. การมีส่วนร่วมในการ วางแผน 3. การมีส่วนร่วม ดำเนินงาน และปฏิบัติตาม 4. การมีส่วนร่วมติดตาม และประเมินผล 5. การมีส่วนร่วมในการ บำรุงรักษา และปรับปรุง
ระดับการมีส่วนร่วม ของประชาชน	

ยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวจังหวัด
สระเกษ ปี พ.ศ. 2550-2553

ด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การ
ก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก และ
การบริการ

ด้านการส่งเสริมการตลาดสัมพันธ์

ด้านการมีส่วนร่วมทำกิจกรรม

แนวทางในการกำหนดนโยบาย และการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว
จังหวัดสระเกษอย่างยั่งยืน

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

ในการนำเสนอข้อมูลจากการทบทวนวรรณกรรม มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายจากแนวคิดพื้นฐานทางการท่องเที่ยวไปสู่ประเด็นการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องและแนวทางของวิธีวิจัย รวมทั้งสามารถอธิบายกรอบของการวิจัย ดังนั้นเนื้อหาที่กล่าวในบทนี้จากการศึกษาได้นำเสนอแยกเป็นเรื่องๆ โดยเริ่มจากการอธิบายแนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) ไปสู่แนวคิดพื้นฐานด้านการท่องเที่ยว การประเมินศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเพื่อนำไปสู่แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism Development)

โดยการศึกษาครั้งนี้ได้เชื่อมโยงทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องในหลากหลายประเด็นด้วยกัน เพื่อเน้นความสำคัญที่นำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยทำการศึกษาแนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) แนวคิดด้านการท่องเที่ยว ซึ่งการศึกษาได้ให้ความสนใจแนวคิดด้านขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน และการประเมินโครงการ โดยนำองค์ประกอบดังกล่าวมาศึกษาเพื่อให้ได้มาของแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ภายใต้อิทธิพลของพื้นที่อย่างแท้จริง เพื่อความเข้าใจในประเด็นที่ได้ทบทวนวรรณกรรม สามารถพิจารณารายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism Development)
  - 1.1 การพัฒนาอย่างยั่งยืน
  - 1.2 การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
  - 1.3 แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
  - 1.4 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน
  - 1.5 ความสามารถในการรองรับของพื้นที่
2. แนวคิดด้านการท่องเที่ยว
  - 2.1 องค์ประกอบ และกระบวนการของการท่องเที่ยว
  - 2.2 อุตสาหกรรมท่องเที่ยว
3. การประเมินโครงการ
  - 3.1 ประเภทของการประเมินโครงการ
  - 3.2 ขอบข่าย และความครอบคลุมของการประเมินโครงการ

2.1 การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism Development)

2.1.1 ที่มาแนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

แนวความคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน เกิดขึ้นในช่วงปลายศตวรรษที่ 18 โดยที่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาประเทศต่างเริ่มตระหนัก และตื่นตัวถึงผลร้าย จากการพัฒนาประเทศที่ไม่ยั่งยืนในอดีต ส่งผลให้เกิดปัญหาวิกฤตทางด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งได้สะสมกันมา จนกลายเป็นปัญหาสำคัญในระดับโลก ที่ยากต่อการเยียวยาแก้ไข จึงมีการรวมตัวกันระหว่างประเทศ เพื่อหามาตรการ วิธีการ และแนวทาง ที่จะนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน และได้จัดให้มีการประชุมระดับโลก ด้านสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ ผ่านทางองค์การสหประชาชาติ ภายใต้การประชุมแห่งสหประชาชาติ ว่าด้วยสิ่งแวดล้อมมนุษย์ขึ้น ที่กรุงสตอร์คโฮล์ม ประเทศสวีเดน เมื่อเดือนมิถุนายน ปี ค.ศ.1972 โดยมีประเด็นหลักของการประชุม คือ การให้ความชัดเจนในเรื่องปัญหาสิ่งแวดล้อมโลก ผลของการประชุมนี้ ได้มาซึ่ง The Stockholm Declaration, 1972 นี้ วางกรอบกว้าง ๆ ของหลักการ เมื่อพิจารณาแล้ว มีองค์ประกอบของการพัฒนาอย่างยั่งยืน อยู่ 2 มิติด้วยกัน คือ มิติด้านสิ่งแวดล้อม และมิติด้านจริยธรรม นับว่าปฏิญญาฉบับนี้ เป็นที่มาสำคัญของแนวความคิด การพัฒนาอย่างยั่งยืน ที่ยอมรับกันในระดับระหว่างประเทศ ที่นำมาใช้กับการจัดการสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดผลต่อการคุ้มครอง ทรัพยากรและพิทักษ์สิ่งแวดล้อมโลก โดยอาศัยแนวทางในการพัฒนาประเทศจะชะลอหรือหยุดยั้งความยากจนลงไปได้

The Stockholm Declaration. 1972 นี้ ก็ยังไม่อาจประสานความร่วมมือ ระหว่างประเทศ เพื่อหยุดยั้งการพัฒนาที่ไม่ยั่งยืนลงไปได้ ดังนั้นองค์การสหประชาชาติ จึงได้จัดตั้งคณะกรรมการโลกว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (World Commission on Environment and Development : WCED) ขึ้นในปี ค.ศ.1983 ต่อมาปี ค.ศ.1986 WCED ได้ให้ความหมายของคำว่า "การพัฒนาอย่างยั่งยืน ดังนี้

“Sustainable development is development that meets the needs of the present without compromising the ability of future generations to meet their own needs.”

“การพัฒนาอย่างยั่งยืน คือ การพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการของคนในยุคปัจจุบัน โดยไม่ทำให้คนรุ่นอนาคต ต้องประนีประนอม เพื่อลดขีดความสามารถ ที่จะสนองความต้องการของเขาเองไปได้”

2.1.1.1 นิยามแนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

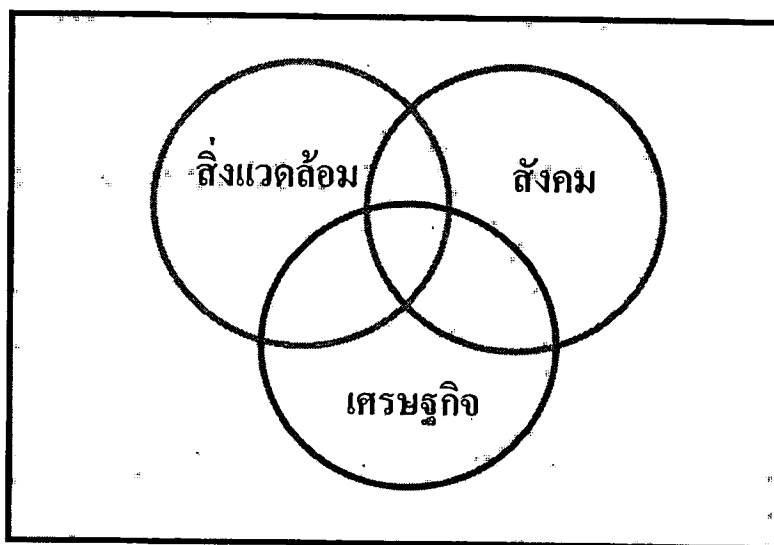
ในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมามนุษย์เริ่มตระหนักมากขึ้น กับการก่อผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นปัญหาน้ำเสีย ขยะ อากาศเป็นพิษ ควันไอโซนในบรรยากาศถูกทำลาย เนื่องมาจากความก้าวหน้าและความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ สังคมและเทคโนโลยีที่มนุษย์สร้างขึ้น ความตระหนัก

เหล่านี้ได้นำมาสู่ความตื่นตัวในเรื่องของการพัฒนาอย่างยั่งยืน เพื่อหาหนทางที่จะนำไปสู่ความอยู่รอดของมนุษยชาติ ในปี ค.ศ.1992 ได้เกิดการประชุมสหประชาชาติ ว่าด้วยสิ่งแวดล้อม และการพัฒนา (The United Nations Conference on Environment and Development : UNCED) หรือที่เรียกกันว่า "Earth Summit" ที่กรุงริโอ เดอ จาเนโร ประเทศบราซิล ระหว่างวันที่ 3-14 มิถุนายน ค.ศ.1992 ความสำคัญของการประชุมระหว่างประเทศนี้ แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการและความต่อเนื่องของแนวความคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน จากการประชุมระหว่างประเทศ The Stockholm Declaration, 1972 เป็นที่ยอมรับ และมีการนำมาผลลงสู่กฎหมายสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ รวมถึงการวางแผนปฏิบัติการ เพื่อการดำเนินการให้ได้มาซึ่งการพัฒนาในลักษณะที่ยั่งยืน สำหรับประเทศภาคีขององค์การสหประชาชาติ การพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) จึงเป็นหัวข้อในการวิพากษ์วิจารณ์กันมากในช่วงเวลาดังกล่าว มีงานเขียนบทความทางวิชาการ และการประชุมในหัวข้อการพัฒนาอย่างยั่งยืนจำนวนมาก จะกล่าวได้ว่าความหมายของการพัฒนาอย่างยั่งยืนนั้นมีการประยุกต์ใช้ต่าง ๆ กัน ด้วยความหลากหลายของแนวคิดพัฒนาอย่างยั่งยืน ขึ้นอยู่กับพื้นฐานความรู้และมุมมองของผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่าง ๆ

ถ้าพิจารณาในส่วนของคำว่า "พัฒนาอย่างยั่งยืน" จะเห็นได้ว่ามีองค์ประกอบอยู่ 2 ส่วน คือ 1) ความยั่งยืน (Sustainable Component) ในองค์ประกอบของความยั่งยืนเป็นสิ่งที่ไม่ต้องการให้เกิดการทำลายต้นทุนทางสิ่งแวดล้อม เช่น ลดการใช้ทรัพยากรที่ไม่สามารถทดแทนได้ และทรัพยากรที่สามารถทดแทนได้ที่มีอยู่อย่างจำกัด หลีกเลี่ยงการทำลายแหล่งรองรับของเสียตามธรรมชาติ ในองค์ประกอบนี้อาจกล่าวได้ว่าเป็นการเน้นที่ความยั่งยืนทางนิเวศ (Ecological Sustainability) และ 2) การพัฒนา (Development Component) เป็นส่วนที่ต้องพิจารณาทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรม เพื่อตอบสนองต่อสิทธิของบุคคลที่มีมาตรฐานการอยู่อาศัยที่พอเพียงเพื่อสุขภาพ เป็นการตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ และการดำรงชีวิตที่ดี ทั้งในด้านของอาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม การรักษาโรค สาธารณูปโภค และการบริการทางสังคมที่จำเป็น (Hardoy, et al. 1995) จากการทบทวนวรรณกรรม สามารถสรุปนิยามของการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) ได้ว่าเป็น "การพัฒนาเพื่อตอบสนองความต้องการของคนในยุคปัจจุบัน โดยปราศจากการทำลายความสามารถในการใช้ทรัพยากรเพื่อตอบสนองความต้องการของคนรุ่นต่อไป"

2.1.1.2 หลักการการพัฒนาอย่างยั่งยืน

แนวความคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนมีหลักการพื้นฐานที่สำคัญ ประกอบด้วย 3 ส่วน หลัก ได้แก่ การพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน การพัฒนาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน การพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน องค์ประกอบ อันเป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่ความเป็นการพัฒนาอย่างยั่งยืนดังรูปที่ 2.1 มีรายละเอียด ดังนี้

รูปภาพที่ 2.1 แสดงองค์ประกอบการพัฒนาอย่างยั่งยืน

1. การพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน เป็นการตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ได้แก่ อาหาร น้ำ ที่อยู่อาศัย การบำบัด และการตอบสนองความต้องการในระดับที่สูงขึ้น เช่น ความมั่นคง เสรีภาพ การศึกษา การมีงานทำ การพักผ่อน ความยั่งยืนทางสังคมจึงมุ่งเน้นที่การรักษาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ให้มีระดับสูงอย่างยาวนาน และสังคมนั้นต้องเป็นสังคมธรรมรัฐ มีประสิทธิภาพและโปร่งใสในการบริหาร สามารถตรวจสอบได้ ประชาชนมีโอกาสเข้าถึงข่าวสารในโครงการต่าง ๆ ของรัฐ ประชาชนมีส่วนร่วมในการคิดโครงการขนาดใหญ่หรือกำหนดแผนพัฒนาที่มีผลกระทบต่อสังคมตั้งแต่ต้น

2. การพัฒนาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน เป็นกระบวนการทางชีววิทยาและธรรมชาติ โดยมุ่งเน้นความยั่งยืนของการทำงานและประสิทธิภาพของระบบนิเวศ เพื่อก่อให้เกิดความยั่งยืนของระบบนิเวศ ซึ่งจะเป็นด้านการจัดการและรักษาระบบนิเวศ ในการพัฒนาทางกายภาพนั้นจะมีตัวแปรที่สำคัญ 4 ด้าน คือ สิ่งแวดล้อม การพัฒนา ทรัพยากร และประชากร ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วตัวแปรทั้ง 4 จะมีความสัมพันธ์และมีผลกระทบซึ่งกันและกัน ดังนั้นเกณฑ์ในการพิจารณาการพัฒนาทางกายภาพอย่างยั่งยืนที่สำคัญมีดังนี้ 1). การคำนึงถึงการฟื้นตัวของสภาพทรัพยากรที่นำมาใช้ 2). ความสามารถในการรองรับพื้นที่ 3). ความสามารถในการดูดซับของพื้นที่

4). ความสามารถของพื้นที่ในการปรับตัวต่อสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง คุณภาพสิ่งแวดล้อมแต่ละด้านต้องอยู่ในระดับมาตรฐานหรือดีกว่ามาตรฐาน ประชาชนและรัฐใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า เพราะมิติทางสิ่งแวดล้อมต้องได้รับการพิจารณาในฐานะเป็นต้นทุนการผลิต

3. การพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน เป็นการพัฒนาเพื่อขยายตัวทางเศรษฐกิจยาวนาน และเป็นสังคมที่มีระบบเศรษฐกิจที่มั่นคงไม่พึ่งพาการช่วยเหลือจากภายนอก ระบบเศรษฐกิจควรเติบโตไม่หยุดนิ่งอยู่กับที่ การพัฒนาอย่างยั่งยืนทางเศรษฐกิจเป็นการพัฒนาที่มีเป้าหมายในการส่งเสริมให้ประชาชนมีความสมบูรณ์และความสุข อย่างต่อเนื่องและยาวนาน มีการกระจายรายได้ที่เป็นธรรมและเสมอภาค เงื่อนไขที่สำคัญของการพัฒนาอย่างยั่งยืนทางเศรษฐกิจคือคนรุ่นต่อไปได้รับการชดเชยความเสียหายอันเกิดจากการกระทำของคนรุ่นปัจจุบัน ในวิธีการดำเนินการที่ดีที่สุดคือ คนรุ่นปัจจุบันจะต้องส่งมอบต้นทุนทั้งหมดที่มนุษย์สร้างขึ้นหรือที่ธรรมชาติสร้างขึ้นให้แก่คนรุ่นอนาคตในปริมาณและคุณภาพไม่น้อยกว่าในปัจจุบัน (ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์. 2538)

การพัฒนาอย่างยั่งยืน เป็นกระบวนการพัฒนาที่มุ่งเน้นให้มนุษย์สามารถอยู่รอด เป็นการมองให้ "มนุษย์เป็นศูนย์กลางการพัฒนา" และดุลยภาพเป็นเงื่อนไขของความยั่งยืน ดังนั้น จุดมุ่งหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน คือ "การพัฒนาที่ทำให้เกิดดุลยภาพของเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อการอยู่ดีมีสุขของประชาชนตลอดไป" เศรษฐกิจ ที่ทำให้เกิดดุลยภาพของการพัฒนา คือ เศรษฐกิจที่มีรากฐานมั่นคง มีขีดความสามารถในการแข่งขันและสามารถพึ่งตนเองได้ ด้านสังคม รวมถึงวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเป็นระเบียบวิถีชีวิตของสังคมที่ทำให้มนุษย์ปรับตัวและดำรงชีวิตอยู่กับสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นได้โดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม สามารถหมุนเวียนนำ กลับมาใช้ใหม่ได้ ทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่รอบตัวมนุษย์ทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิตเกี่ยวโยงสัมพันธ์กัน เป็นระบบนิเวศน์ ที่สามารถให้คุณและให้โทษต่อมนุษย์ได้ขึ้นกับความสมดุล หรือไม่สมดุลของระบบนิเวศ ความสมดุล และเชื่อมโยงระหว่าง เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม หรือจะกล่าวได้ว่าการพัฒนาอย่างยั่งยืนเป็นการพัฒนาที่คำนึงถึงคุณภาพชีวิตที่ยาวนาน

2.1.2 การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่ผสมผสานระหว่างการอนุรักษ์กับการท่องเที่ยว มีเกี่ยวข้องกับปัจจัย 3 ประการ คือ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม ความยั่งยืนในที่นี้ หมายถึง ความยั่งยืนของทรัพยากร ความยั่งยืนของชุมชนและความยั่งยืนของตลาดการท่องเที่ยว (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. 2544)

Globe 90' Conference ซึ่งจัดขึ้นเมื่อเดือนมีนาคม 2533 ที่เมืองแวนคูเวอร์ ประเทศแคนาดา ได้ให้คำจำกัดความของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนว่า "เป็นการพัฒนาที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว และผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่นในปัจจุบัน โดยมีการปกป้องและสงวนรักษาโอกาสต่างๆ

ของอนุชนรุ่นหลัง การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจึงมีความหมายถึง การจัดการทรัพยากรเพื่อตอบสนอง ความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคมและความงามทางสุนทรียภาพ ในขณะที่สามารถรักษาเอกลักษณ์ ทางวัฒนธรรมและระบบนิเวศด้วย”

2.1.2.1 หลักการและลักษณะของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจะมีหลักการและลักษณะที่มีความแตกต่างกันไปตามแนวความคิด รูปแบบการเดินทาง สถานที่ท่องเที่ยว ลักษณะภูมิประเทศ ระบบนิเวศและทรัพยากรธรรมชาติ โดย อุซาวดี พูลพิพัฒน์ผล (2545) ได้กล่าวถึงลักษณะประกอบขึ้นเป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ดังนี้

1. เป็นการท่องเที่ยวที่มีความต่อเนื่อง (Continuity) ความต่อเนื่องในที่นี้ หมายถึง ความต่อเนื่องของทรัพยากรธรรมชาติและต่อเนื่องของวัฒนธรรมซึ่งจัดเป็นทรัพยากรหลักในการท่องเที่ยวและความสามารถมอบประสบการณ์นันทนาการที่ดีให้แก่นักท่องเที่ยว

2. เป็นการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ (Quality) โดยเน้นคุณภาพของ 3 ส่วนหลัก คือ คุณภาพของสิ่งแวดล้อม คุณภาพของประสบการณ์นันทนาการที่นักท่องเที่ยวได้รับ และคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน

3. เป็นการท่องเที่ยวที่มีความสมดุล (Balance) ความสมดุลดังกล่าว หมายถึงความ สมดุลระหว่างความต้องการของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ความต้องการของชุมชนท้องถิ่นและ จิตความสามารถของทรัพยากร

Shirley Eber (1992) ได้กล่าวถึงหลักการของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยมีหลักการ ดังนี้

1. การอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรอย่างพอดี ทั้งที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ สังคมและ วัฒนธรรม เป็นสิ่งสำคัญ และเป็นแนวทางในการทำธุรกิจในระยะยาว (Using Resource Sustainable)

2. การลดการบริโภคที่มากเกินไปและความจำเป็น และการลดของเสีย จะช่วยลดค่าใช้จ่าย ในการทำนุบำรุงสิ่งแวดล้อมที่ถูกทำลายในระยะยาว และเป็นการเพิ่มคุณภาพของการท่องเที่ยว (Reducing Over-consumption and Waste)

3. การรักษาและส่งเสริมความหลากหลายของธรรมชาติ สังคมและวัฒนธรรม มีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวในระยะยาวและช่วยขยายฐานของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (Maintaining Diversity)

4. การประสานการพัฒนาการท่องเที่ยวเข้ากับกรอบแผนกลยุทธ์การพัฒนาแห่งชาติ การพัฒนาท้องถิ่นและการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม จะช่วยขยายศักยภาพการท่องเที่ยวใน ระยะยาว (Integrating Tourism into Planning)

5. การท่องเที่ยวที่รองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจของท้องถิ่น โดยพิจารณาด้านราคา และคุณค่าของสิ่งแวดล้อม ไม่เพียงแต่ทำให้เกิดการประหยัด แต่ยังป้องกันสิ่งแวดล้อมไม่ให้เกิดทำลายอีกด้วย (Supporting Local Economic)

6. การมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ของท้องถิ่นในสาขาการท่องเที่ยว ไม่เพียงแต่สร้างผลตอบแทนแก่ประชากรและสิ่งแวดล้อมโดยรวม แต่ยังช่วยยกระดับคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวอีกด้วย (Involving Local Communities)

7. การปรึกษาหารืออย่างสม่ำเสมอ ระหว่างผู้ประกอบการ ประชากรท้องถิ่น องค์กร และสถาบันที่เกี่ยวข้อง มีความจำเป็นในการที่จะร่วมงานไปในทิศทางเดียวกัน รวมทั้งร่วมแก้ปัญหาและลดข้อขัดแย้งในผลประโยชน์ที่แตกต่างกัน (Consulting Stakeholders and the Public)

8. การฝึกอบรมบุคลากร โดยสอดคล้องแนวคิดและวิธีปฏิบัติในการพัฒนาแบบยั่งยืนต่อบุคลากรท้องถิ่นทุกระดับ จะช่วยยกระดับการบริการการท่องเที่ยวด้วย (Training Staff)

9. การตลาดที่จัดเตรียมข้อมูลข่าวสารอย่างพร้อมมูล จะทำให้นักท่องเที่ยวเข้าใจและเคารพในสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ สังคมและวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว และจะช่วยยกระดับความพอใจของนักท่องเที่ยวด้วย (Marketing Tourism Responsibly)

10. การวิจัยและติดตามตรวจสอบอย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต่อการช่วยแก้ปัญหา และเพิ่มผลประโยชน์ต่อแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวและนักลงทุน (Undertaking Research)

จะเห็นได้ว่า การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ผสมผสานระหว่างการอนุรักษ์ กับการท่องเที่ยว ซึ่งไม่จำกัดรูปแบบว่าเป็นการท่องเที่ยวแบบใด การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต้องครอบคลุมทุกองค์ประกอบ ความยั่งยืนในที่นี้จึงหมายถึงความยั่งยืนของทรัพยากร ความยั่งยืนของชุมชน และความยั่งยืนของตลาดการท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยวจะสามารถดำรงอยู่ได้ ต้องมีนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมเยือนสม่ำเสมอ ทรัพยากรการท่องเที่ยวยังคงรักษาความดึงดูดใจไว้ได้ไม่เสื่อมคลาย กิจกรรมการบริการมีกำไร แม้ต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้บริการอยู่เสมอ ผลกระทบที่มีต่อสิ่งแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมจะต้องไม่มี หรือมีน้อยที่สุด ถ้ามีการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืนจึงจะสามารถคงความยั่งยืนของการท่องเที่ยวไว้ได้

2.1.3 แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

แนวความคิดนี้เริ่มจากการรักษาทรัพยากรทางการท่องเที่ยวไว้นานที่สุด แหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งจะมีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่มีคุณค่า และเอกลักษณ์เฉพาะตัวของแต่ละแห่ง การพัฒนาจึงควรมีการกำหนดทิศทางในการพัฒนาอย่างรอบคอบเพื่อไม่ให้กระทบต่อสภาพแวดล้อม การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนนั้นจึงเน้นความสำคัญการควบคุมคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยว การให้ความรู้ความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว การเอาใจใส่ดูแลจำนวนและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว และการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว แนวทางสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนั้นคือการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนากับการอนุรักษ์ โดยทำให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวสามารถก่อประโยชน์สูงสุดด้านเศรษฐกิจ มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมน้อยที่สุด มีส่งเสริมกระบวนการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน (ศรีพร สมบุญธรรม. 2536)

ภารเดช พັນวิเชียร (2539) ได้กล่าวว่าในปัจจุบันได้มีการกล่าวถึงการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Ecotourism) กับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยระบุว่า การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Ecotourism) เป็นทางออกเพียงทางเดียวที่จะนำไปให้เกิดความยั่งยืนได้ แต่ในความเป็นจริงนั้นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Ecotourism) เป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวเท่านั้น ความหมายของ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Ecotourism) คือ การเดินทางท่องเที่ยวในพื้นที่ธรรมชาติ วัฒนธรรมท้องถิ่น โดยมีขอบเขตซึ่งจำกัด โดยรูปแบบและสถานที่ และกลุ่มนักท่องเที่ยว ดังนั้นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Ecotourism) จึงไม่ใช่คำตอบของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน แต่คำตอบของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนั้น ควรจะอยู่ที่กระบวนการหรือระบบของการท่องเที่ยวทั้งหมด

ศรีพร สมบุญธรรม (2536) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญที่ประกอบขึ้นเป็นแนวคิดของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน 6 ประการ คือ

1. การพัฒนาการท่องเที่ยวในระดับท้องถิ่นและระดับภูมิภาค คือ ควรส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวภายในประเทศอย่างจริงจังก่อนการพัฒนาสู่การท่องเที่ยวระหว่างประเทศอย่างค่อยเป็นค่อยไป เพื่อความเหมาะสมระหว่างจำนวนนักท่องเที่ยวกับระบบสาธารณูปโภคที่มีอยู่
2. การมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น (Local Participation) คือ ควรส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในโครงการต่าง ๆ ที่จะมึผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนส่วนใหญ่ในพื้นที่
3. ขอบเขตของการพัฒนาการท่องเที่ยว (Scale of Tourism Development) คือ ควรพิจารณาอย่างรอบคอบถึงขอบเขตที่เหมาะสมของการพัฒนา โดยคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับการพัฒนาการท่องเที่ยว (Carrying Capacity) พยายามผลักดันให้การท่องเที่ยวได้รวมเข้าเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาเศรษฐกิจของพื้นที่นั้น ๆ

4. การใช้วัสดุและผลผลิตจากท้องถิ่น (Local Product) คือ ความสนับสนุนการใช้วัสดุที่หาได้ในท้องถิ่นมาก่อสร้างตลอดจนการใช้ประโยชน์จากผลผลิตต่าง ๆ ของคนในท้องถิ่น เป็นการเพิ่มรายได้ให้คนในท้องถิ่นนั้น ๆ

5. การกระจายรายได้ (Income Distribution) คือ การพัฒนาการท่องเที่ยวควรเป็นรูปแบบที่จะนำรายได้เข้าท้องถิ่นนั้นให้มากที่สุดเพื่อประโยชน์ระยะยาวของชุมชน

6. การจ้างงาน (Employment) คือ คุณภาพของงานสำหรับคนในท้องถิ่น มุ่งส่งเสริมรูปแบบของงานที่มีความน่าสนใจและได้รับผลตอบแทนสูง

การจะพัฒนาให้เกิดความยั่งยืนนั้นจะต้องพิจารณาทั้งในมิติ ด้านเศรษฐศาสตร์ ด้านสังคมและด้านสิ่งแวดล้อม ควบคู่กันไปโดยตลอด การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต้องมีการบูรณาการใน 3 องค์ประกอบหลัก คือ ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ การมีส่วนร่วมชุมชน ประสพการณ์ด้านการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ แต่ละองค์ประกอบต้องมีแนวทางในการพัฒนาที่ชัดเจน ทิศทางเดียวกันสอดคล้องกัน เอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน อุปสรรคสำคัญในการนำเอาแนวคิดมาปฏิบัติ อยู่ที่ความสามารถในการสร้างคุณภาพให้เกิดระหว่างการพัฒนาและการอนุรักษ์ ซึ่งความสำเร็จจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ คนท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ของรัฐ ในการใช้ทรัพยากรซึ่งมีอยู่อย่างจำกัดอย่างรอบคอบเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. 2544)

2.1.4 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Participation)

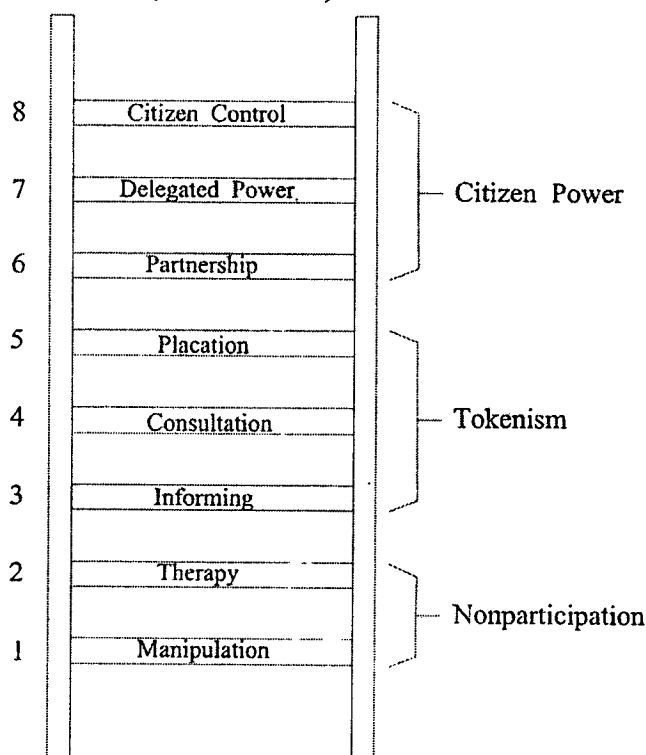
แนวความคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นองค์ประกอบสำคัญอีกประการหนึ่งของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินงานต่างๆ ของภาครัฐหรือองค์กรต่างๆ นั้นเป็นสิ่งที่จะทำให้มีการพัฒนาอย่างรวดเร็วในการดำเนินงาน เพราะจะอาศัยเพียงนโยบายของภาครัฐเพียงอย่างเดียวแล้วประชาชนไม่ลงมือปฏิบัติตาม ก็จะคงไว้เป็นแค่นโยบายที่เป็นลายลักษณ์อักษรแต่เพียงเท่านั้นไม่มีการพัฒนาเกิดขึ้น ต้องทำให้ประชาชนตระหนักอยู่เสมอว่าทุกคนล้วนเป็นเจ้าของทรัพยากรนั้นร่วมกัน ตลอดจนร่วมกันแก้ไขปัญหาต่างๆ เพื่อป้องกันผลเสียและความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้น และเพื่อให้เกิดความพึงพอใจในผลประโยชน์ที่จะได้รับร่วมกัน อย่างไรก็ตามประชาชนควรจะมีความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรของตนและทรัพยากรทุกอย่างที่เป็นของชุมชนของตนก็จะรักษาและส่งเสริมชุมชนให้มีเสถียรภาพในทุกๆ ด้านจากหลักการของการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งมีแนวความคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นองค์ประกอบสำคัญที่เกี่ยวข้อง การศึกษาครั้งนี้มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการจัดการด้านการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนานั้นจะเป็นวิธีการหนึ่งทำให้ประชาชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ ประชาชนจะ

เป็นผู้พัฒนาผู้กระทำเอง มิใช่เป็นเพียงผู้รับการพัฒนาเท่านั้น จะทำให้เกิดความพึงพอใจด้านการพัฒนาร่วมกันเป็นที่ยอมรับของประชาชนทั่วไปและผลประโยชน์โดยตรงจากการพัฒนา (ทวีทองหงส์วิวัฒน์. 2527 ; ไพรัตน์ เศษรินทร์. 2527)

2.1.4.1 ระดับของการมีส่วนร่วม

1. ระดับของการมีส่วนร่วม ของ Sherry Arnstein. (1969)

ในการศึกษาครั้งนี้ได้นำแบบจำลองของ Sherry Arnstein (1969) มาอ้างอิงโดยแต่ละระดับจะเกิดขึ้นได้ด้วยการสร้างโอกาสให้ประชาชนจากภาครัฐ การแบ่งระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนแบ่งออกเป็น 8 ระดับ ตั้งแต่ประชาชนไม่มีส่วนร่วมเลย (Non Participation) ไปจนถึงการให้อำนาจแก่ประชาชน (Citizen Power)

รูปภาพที่ 2.2 แบบจำลอง 8 ขั้น ของการมีส่วนร่วมของ Sherry Arnstein (1969)

ที่มา : Arnstein (1969) "Ladder of Citizen Participation" Journal of American Institute of Planner, vol.35 No.4 July, pp.216-224

การมีส่วนร่วมของประชาชน ประชาชนเปรียบเสมือนกระดูกสันหลังของระบบ เพราะเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยเหลือตนเอง และพัฒนาท้องถิ่น (Sherry Arnstein. 1969) รายละเอียดของการมีส่วนร่วม 8 ขั้นตอน มีรายละเอียด ดังนี้

1. Manipulation การควบคุมจากภาครัฐทั้งหมด ในขั้นตอนนี้ประชาชนมีส่วนร่วม รับฟังข้อมูลข่าวสารของแผน โครงการพัฒนา จากหน่วยงานภาครัฐเท่านั้น โดยที่แผน โครงการดังกล่าว หน่วยงานภาครัฐเป็นผู้กำหนดขึ้น ประชาชนในพื้นที่เป็นเพียงผู้รับฟัง โดยไม่มีสิทธิ เสนอแนะ และแสดงความคิดเห็น

2. Therapy การแก้ปัญหาโดยให้ผู้แทนจากรัฐมาให้ความรู้ การบำบัดสังคมเนื่องจาก ประชาชนได้รับผลกระทบจากความรุนแรงต่างๆ จึงจำเป็นต้องได้รับการบำบัดทางจิตใจจากองค์กร ที่เกี่ยวข้อง เพราะประชาชนไม่ใช่ผู้เชี่ยวชาญทางจิตวิทยา

3. Informing การให้ข้อมูลข่าวสารอย่างเดียว การนำข้อมูลจากเจ้าพนักงานไปเผยแพร่ ผู้ประชาชนพร้อมกับรวบรวมข้อมูลจากประชาชนกลับมาด้วย การออกแบบกระบวนการทั้งหมด โดยเน้นประโยชน์ของประชาชน

4. Consultation การปรึกษาทางเดียวโดยหน่วยงานภาครัฐ การดึงประชาชนเข้ามามี ส่วนร่วมในการให้คำปรึกษา กระบวนการที่สำคัญที่สุดในการรับฟังคำปรึกษาจากประชาชนก็คือ การสำรวจทัศนคติ การจัดให้มีการพบปะเพื่อนบ้าน และการฟังเสียงของประชาชน

5. Placation การให้ตัวแทนชุมชนเข้าร่วม และเปิดโอกาสให้ต่อรองได้แต่หน่วยงาน ภาครัฐเป็นผู้ตัดสินใจ ในขั้นตอนนี้จะปล่อยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น ในด้านการวาง กลยุทธ์ การดำเนินกิจการ หรือกิจกรรมในชุมชน เช่น คณะกรรมการบริหาร โรงเรียน สมาคม ผู้ปกครอง เป็นคณะกรรมการ ประชาชนจะมีหน้าที่ในการให้คำแนะนำ และช่วยในการวางแผน โดยพนักงานของรัฐเป็นผู้ตัดสินใจ

6. Partnership การทำงานร่วมกันระหว่างชุมชนกับหน่วยงานภาครัฐ โดยมีการ รวมกลุ่มทำกิจกรรมที่แสดงให้เห็นพลังของประชาชน โดยการจัดเสวนาระหว่างประชาชนกับผู้ที่มีความ รับผิดชอบ และให้ความร่วมมือในการวางแผน การตัดสินใจในการวางนโยบาย โดย ประชาชนนั้นสามารถคัดเลือก สามารถตัดสินใจจ้าง และถอดถอนผู้บริหาร พร้อมกับตัดสินใจใน การให้ค่าจ้างในการดำเนินงาน

7. Delegated Power การให้อำนาจแก่ชุมชนในการตัดสินใจ เป็นการเจรจาระหว่าง ประชาชนกับพนักงานของรัฐ แทนที่ประชาชนจะได้รับคำสั่งอย่างเดียว ซึ่งได้ผ่านการตัดสินใจ จากพนักงานของรัฐแล้ว คณะกรรมการที่วางแผนนโยบายจะเป็นกลุ่มคนที่ได้รับการคัดเลือกจาก ประชาชนมาเป็นตัวแทนเข้ามาในสภา เพื่อเป็นการสร้างความแตกต่าง โดยผู้มีอำนาจต้องเข้า มาร่วมเจรจากับประชาชนแทนที่จะไปกดดันประชาชน

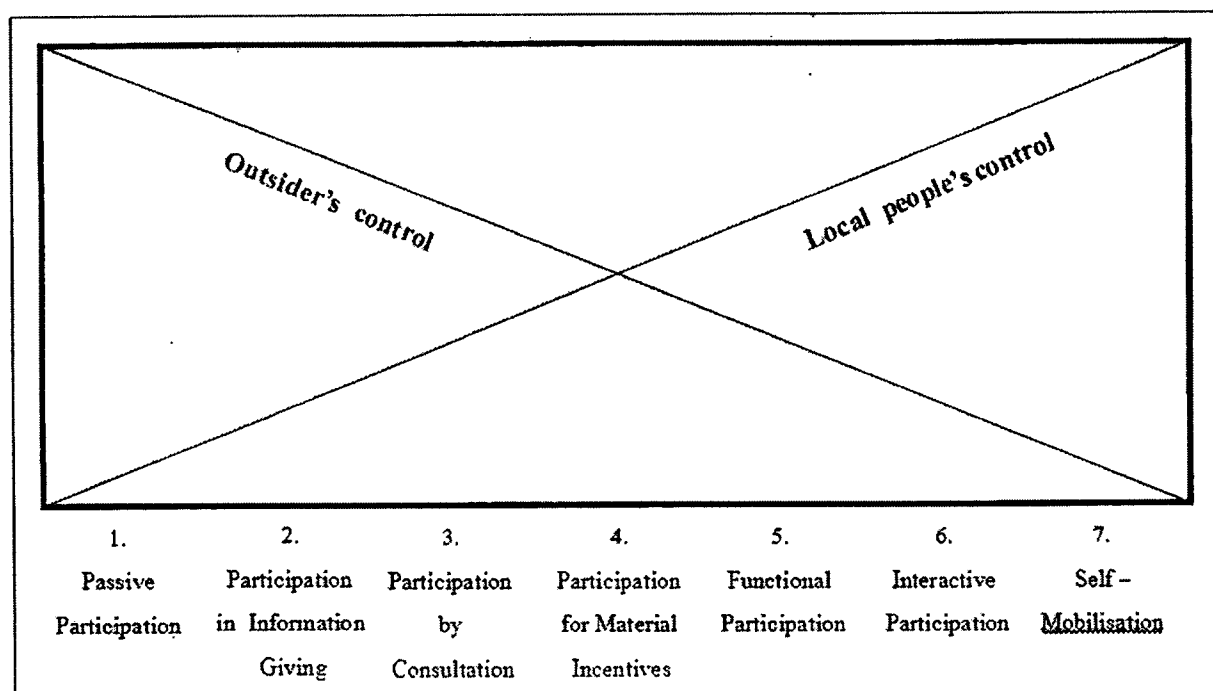
8. Citizen Control ชุมชนมีสิทธิที่จะเสนอและทำแผนเองได้ ในขั้นตอนนี้ประชาชน ในท้องถิ่นร่วมกันประชุมเพื่อแสดงความคิดเห็นในการร่างแผน โครงการเพื่อพัฒนาท้องถิ่นของตน ประชาชนมีอำนาจในการตัดใจ หรือเป็นผู้กำหนดแผนงาน โครงการในการพัฒนาท้องถิ่นของ ตนเอง โดยแผน โครงการดังกล่าวประชาชนในท้องถิ่นร่วมกันแสดงความคิดเห็นในการร่างแผน

โครงการขึ้นเอง และประชาชนสามารถนำเสนอแผน โครงการที่ประชาชนเป็นผู้กำหนด ให้แก่หน่วยงานภาครัฐเพื่อนำไปบรรจุเป็นแผนพัฒนาท้องถิ่น

ในกลุ่มที่ 1 (ระดับที่ 1 - 2) Non - Participation ประชาชนไม่มีสิทธิเข้าร่วมเลยเป็นเพียงการจัดการความรู้ข่าวสารให้แก่ประชาชนเท่านั้น กลุ่มที่ 2 (ระดับ 3 - 5) Tokenism เป็นระดับที่มีส่วนร่วมมากขึ้น ในเรื่องการให้ข้อมูล และคำปรึกษาเพียงอย่างเดียว ซึ่งยังไม่มีอำนาจในการตัดสินใจ กลุ่มที่ 3 (ระดับ 6 - 8) Citizen Power ชุมชนมีอำนาจในการตัดสินใจในการกำหนดอนาคตของชุมชนเอง

2. ระดับของการมีส่วนร่วมของ Pretty (1995)

Pretty (1995) แบ่งระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนแบ่งออกเป็น 7 ระดับ ตั้งแต่การไม่แสดงความเห็น (Passive Participation) ไปจนถึงการเข้าร่วมมีความอิสระในการเสนอ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง (Self - Mobilization)

รูปภาพที่ 2.3 แสดง Spectrum of Participation (Pretty, 1995)

ที่มา : Pretty (1995) The many interpretations of participation. Focus, 4 -5.

Pretty (1995) แสดงแนวคิดการมีส่วนร่วม และวิธีการเข้าร่วมชัดเจน รายละเอียดระดับการมีส่วนร่วม 7 ขั้นตอน มีรายละเอียด ดังนี้

1. Passive Participation เป็นขั้นตอนที่ประชาชนไม่แสดงความคิดเห็น ประชาชนมีส่วนร่วมโดยการออกเสียงและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งเกิดจากการบังคับตามแผนงานของฝ่ายปกครอง โดยไม่ฟังเสียงประชาชนที่มีหลากหลายอาชีพ

2. Participation in Information Giving เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมโดยการให้ข่าวสารเท่านั้น ประชาชนเป็นเพียงผู้ให้ข้อมูล ตอบคำถาม กับหน่วยงานภาครัฐเท่านั้น ในขั้นตอนนี้ประชาชนไม่มีสิทธิตรวจสอบ หรือจัดการในโครงการ เพื่อตรวจสอบเช็คความถูกต้อง

3. Participations by Consultation เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการประชุม โดยการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการประชุม รับฟังภาพรวมของโครงการ โดยนักวิชาการ หรือหน่วยงานภาครัฐ ได้กำหนดปัญหา และวิธีการแก้ไขไว้แล้ว โดยที่ไม่ยอมรับการตัดสินใจ การแสดงความคิดเห็นของประชาชนที่ร่วมกันเสนอ

4. Participation for Material Incentives เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมโดยภาครัฐมีแรงจูงใจ ในขั้นตอนนี้ประชาชนมีส่วนร่วมโดยเป็นผู้ใช้แรงงาน จากโครงการที่หน่วยงานภาครัฐเป็นผู้กำหนด โดยหน่วยงานภาครัฐให้ค่าตอบแทนเป็น เงิน อาหาร เป็นแรงจูงใจในการทำงาน

5. Functional Participation เป็นขั้นตอนที่ประชาชนรวมกลุ่ม และเลือกตัวแทนกลุ่ม หรือผู้นำเพื่อร่วมวางแผนทำโครงการกับหน่วยงานภาครัฐ ร่วมกันวางแผน ทำงาน เพื่อให้ตรงกับวัตถุประสงค์ของโครงการซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนา หรือการประชาสัมพันธ์ท้องถิ่น

6. Interactive Participation เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้น โดยการรวมกลุ่ม เพื่อเข้ามามีส่วนร่วมกับหน่วยงานตั้งแต่ขั้นต้นวางแผน ดำเนินการวิเคราะห์ พัฒนาแผนการ โครงการ กับหน่วยงานภาครัฐ ในขั้นตอนนี้โครงการที่ดำเนินไม่ประสบความสำเร็จ บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ การมีส่วนร่วมไม่ทำให้โครงการเป่าลุเป่าตามโครงการได้

7. Self - Mobilization เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีความอิสระในการเข้าร่วมตัดสินใจ หรือเป็นผู้กำหนดในการนำเสนอเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ประชาชนมีสิทธิจะเป็นผู้กำหนดแผน โครงการ เสนอต่อหน่วยงานภาครัฐ เพื่อนำแผน โครงการ ดังกล่าวมาดำเนินการพัฒนาท้องถิ่น

Pretty (1995) แบ่งระดับการมีส่วนร่วมออกเป็น 7 ระดับ ตั้งแต่ประชาชนมีส่วนร่วมเพียงการให้ข้อมูล ไม่มีสิทธิแสดงความคิดเห็น (Passive Participation) จนถึงประชาชนมีอิสระในการเข้าร่วมในการเสนอทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านการพัฒนาของหน่วยงานภาครัฐ (Self - mobilisation) โดยสามารถแบ่งระดับการมีส่วนร่วมออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 (ระดับที่ 1-3) Outsiders' control หน่วยงานรัฐเป็นผู้มีอำนาจในการตัดสินใจโดยประชาชนไม่มีอิสระในการ

แสดงความคิดเห็น กลุ่มที่ 2 (ระดับที่ 4-7) Local people's control ประชาชนมีอิสระในการแสดงความคิดเห็น ปฏิบัติงาน จนถึงสามารถเป็นผู้กำหนดทิศทางการพัฒนา

ในการศึกษาค้นคว้าได้นำแบบจำลองของ Arnstein (1969) และ Pretty (1995) มาอ้างอิง โดยแบบจำลองทั้งสองนี้เกิดขึ้นได้ด้วยการสร้างโอกาสจากภาครัฐ โดยแบบจำลองทั้งสองมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

การมีส่วนร่วมจะเกิดขึ้นได้ด้วยการเปิดโอกาสให้ประชาชนจากภาครัฐ โดย Arnstein (1969) แบ่งระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนแบ่งออกเป็น 8 ระดับ ตั้งแต่ประชาชนไม่มีส่วนร่วมเลย (Non participation) ไปจนถึงการให้อำนาจแก่ประชาชน (Citizen power) โดยสามารถแบ่งกลุ่มออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 (ระดับที่ 1 - 2) Non participation ประชาชนไม่มีสิทธิเข้าร่วมเลยเป็นเพียงการจัดการความรู้ข่าวสารให้แก่ประชาชนเท่านั้น กลุ่มที่ 2 (ระดับ 3 - 5) Tokenism เป็นระดับที่มีส่วนร่วมมากขึ้น ในเรื่องการให้ข้อมูล และคำปรึกษาเพียงอย่างเดียว ซึ่งยังไม่มีอำนาจในการตัดสินใจ กลุ่มที่ 3 (ระดับ 6 - 8) Citizen power ชุมชนมีอำนาจในการตัดสินใจในการกำหนดอนาคตของชุมชนเอง

Pretty (1995) แบ่งระดับการมีส่วนร่วมออกเป็น 7 ระดับ ตั้งแต่ประชาชนมีส่วนร่วมเพียงการให้ข้อมูล ไม่มีสิทธิแสดงความคิดเห็น (Passive Participation) จนถึงประชาชนมีอิสระในการเข้าร่วมในการเสนอทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านการพัฒนาของหน่วยงานภาครัฐ (Self - mobilisation) โดยสามารถแบ่งระดับการมีส่วนร่วมออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 (ระดับที่ 1-3) Outsiders' control หน่วยงานรัฐเป็นผู้มีอำนาจในการตัดสินใจโดยประชาชนไม่มีอิสระในการแสดงความคิดเห็น กลุ่มที่ 2 (ระดับที่ 4-7) Local people's control ประชาชนมีอิสระในการแสดงความคิดเห็น ปฏิบัติงาน จนถึงสามารถเป็นผู้กำหนดทิศทางการพัฒนา

เมื่อเปรียบเทียบแบบจำลองของทั้งสองแบบ พบว่าขั้นตอนของการมีส่วนร่วมแนวคิดที่คล้ายคลึงกัน จากระดับที่ประชาชนไม่มีส่วนร่วมเลย ไปจนถึงมีสิทธิเป็นผู้กำหนดแผนนโยบายเอง จากการแบ่งกลุ่มของระดับการมีส่วนร่วม โดยแบบจำลองของ Arnstein (1969) สามารถแบ่งระดับการมีส่วนร่วมที่ชัดเจน และสามารถมองภาพรวมด้านระดับการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายซึ่งเหมาะสมกับ บริบทจังหวัดศรีสะเกษ ของการเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายจากประชาชนในพื้นที่ ดังนั้นการศึกษาค้นคว้าจึงใช้แบบจำลองการมีส่วนร่วมของ Arnstein (1969) เป็นแบบจำลองในการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการกำหนดแผน นโยบายด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดศรีสะเกษ

7. Self – Mobilization	↔	8. Citizen Control	Degrees of Citizen Power
		7. Delegated Power	
6. Interactive Participation		6. Partnership	
5. Functional Participation	↔	5. Placation	Degrees of Tokenism
4. Participation for Material Incentives		4. Consultation	
3. Participations by Consultation		3. Informing	
2. Participation in Information Giving	↔	2. Therapy	Degrees of Non - Participation
1. Passive Participation		1. Manipulation	
Pretty. (1995) typology of community participation	Arnstein .(1969) typology of community participation		

รูปถ่ายที่ 2.4 แสดงการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมระหว่าง Pretty (1995) กับ Arnstein (1969)

ที่มา : ประยุกต์จาก Tosun's (1999a) typology of community participation

2.1.4.2 ลักษณะ ขั้นตอน วิธีการของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของประชาชน เกิดขึ้นได้หลายลักษณะ หลายรูปแบบ ซึ่งมีความแตกต่างกันไปตามมิติต่างๆ ตามแต่ผู้ที่ทำให้คำจำกัดความของความหมายการมีส่วนร่วมของประชาชน

John M. Cohen and Goldsmith A (1979) ได้กล่าวถึงรูปแบบของการมีส่วนร่วมนั้น ขึ้นอยู่กับโอกาสและความสมัครใจของประชาชนที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมกับโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ โดยมี 4 ประเภท ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ(Decision Making) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่

- 1.1 ริเริ่มตัดสินใจ
- 1.2 ดำเนินการตัดสินใจ
- 1.3 ตัดสินใจปฏิบัติการ

2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) ประกอบด้วย การสนับสนุน ด้านทรัพยากร การบริหาร และการประสานความร่วมมือ

3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits) ประกอบด้วยผลประโยชน์ทางด้านวัตถุ
ผลประโยชน์ทางด้านสังคม หรือผลประโยชน์ส่วนบุคคล

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2527) ได้กล่าวถึงขั้นตอนของการมีส่วนร่วมเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์
ที่กำหนดไว้ ดังนี้

1. ร่วมทำการศึกษา ค้นคว้าปัญหา และสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน ตลอดจน
ความต้องการของชุมชน
2. ร่วมคิด และสร้างรูปแบบ วิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชน สร้างสรรค์
สิ่งใหม่ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อชุมชน หรือสนองต่อความต้องการของชุมชน
3. ร่วมวางแผน นโยบาย โครงการ กิจกรรม เพื่อแก้ไขปัญหา และสนองความ
ต้องการของชุมชน
4. ร่วมตัดสินใจการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม
5. ร่วมปรับปรุงระบบการบริหารงาน พัฒนาให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล
6. ร่วมการลงทุนในกิจกรรม โครงการของชุมชนตามขีดความสามารถของตนเอง
และหน่วยงาน
7. ร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการ และกิจกรรมให้บรรลุตามเป้าหมาย
ที่วางไว้
8. ร่วมควบคุม ติดตาม ประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการ และกิจกรรมที่ได้
ทำไว้ ทั้งโดยเอกชน รัฐบาลใช้ประโยชน์ตลอดไป

Mike Douglass and Malia Zoghin (1994) การแสดงความคิดเห็นของประชาชนสามารถ
กระทำผ่านวิธีการต่าง ๆ ดังนี้

1. เข้าร่วมประชุม รับฟังมาตรการ และแก้ไขปัญหา
2. รับทราบจากสื่อวิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์
3. ตอบแบบสอบถาม
4. ให้สัมภาษณ์
5. การเข้าร่วมการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ

กล่าวได้ว่า ช่องทางในการติดต่อสื่อสาร นั้นประกอบไปด้วย การให้ข่าวสารและการรับ
ข่าวสาร จึงจำเป็นต้องเผยแพร่ข้อมูลให้เกิดความเข้าใจอย่างกว้างขวาง เพื่อให้ทุกคนได้มีส่วนร่วม
ในการตัดสินใจเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างถูกต้อง

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยว คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่น
ได้แสดงความคิดเห็น หรือมีบทบาทในการศึกษาปัญหา การวางแผน การปฏิบัติงาน การติดตาม

และประเมินผล การบำรุงรักษาและปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับโครงการหรือกิจกรรม ในการจัดการท่องเที่ยวของสถานที่ท่องเที่ยวในท้องถิ่นที่คนอาศัยอยู่ เพื่อให้เกิดการจัดการท่องเที่ยวอันเป็นไปในทิศทางที่ต้องการ และบรรลุผลตามเป้าหมายของการมีส่วนร่วมที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อกำหนดกรอบในการศึกษาครั้งนี้ได้สรุปรูปแบบ และขั้นตอนการมีส่วนร่วม (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2544 : 14ง) มีรายละเอียดดังนี้

1. การค้นหาสาเหตุของปัญหา
2. การร่วมในการวางแผน กำหนดนโยบาย เพื่อแก้ไขปัญห
3. การร่วมดำเนินงาน ปฏิบัติงาน เพื่อให้บรรลุตามแผนที่วางไว้
4. การร่วมติดตาม และประเมินผล
5. การบำรุงรักษา และการปรับปรุงแก้ไข

การศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ในการกำหนดนโยบายด้านการท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ ได้นำแนวคิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนา และบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2544 : 14ง) 5 ขั้นตอน เพื่อเป็นกรอบในการประเมินขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ในการกำหนดนโยบายด้านการท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ และนำแบบจำลองระดับการมีส่วนร่วมของ (Arnstein. 1969) เพื่อวัดระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ในแต่ละขั้นตอนของการพัฒนา และบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวว่ามีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับใด โดยการศึกษาครั้งนี้ได้วัดระดับการมีส่วนร่วม 3 ระดับ ตั้งแต่ระดับที่ 1 (Non – Participation) ประชาชนไม่มีสิทธิเข้าร่วมเลยเป็นเพียงการจัดการความรู้ข่าวสารให้แก่ประชาชนเท่านั้น ระดับที่ 2 (Tokenism) เป็นระดับที่มีส่วนร่วมมากขึ้น ในเรื่องการให้ข้อมูล และคำปรึกษาเพียงอย่างเดียว ซึ่งยังไม่มีอำนาจในการตัดสินใจ จนถึงระดับที่ 3 (Citizen Power) ชุมชนมีอำนาจในการตัดสินใจในการกำหนดอนาคตของชุมชนเอง

2.1.5 ความสามารถในการรองรับของพื้นที่ (Carrying Capacity)

การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนั้นจำเป็นต้องสร้างดุลยภาพให้เกิดขึ้น เพื่อเป็นกรอบในการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบหรือทำความเสียหายต่อระบบนิเวศเพื่อมุ่งหรือให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนหรือถาวรนั้น ควรนำหลักการพิจารณาขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่มาเป็นตัวกำหนดในการจัดการ เพื่อให้เกิดดุลยภาพที่สามารถให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ หมายถึง ความสามารถสูงสุดที่สภาวะแวดล้อมหนึ่งหรือระบบสิ่งแวดล้อมหนึ่ง จะสามารถมีได้ของสรรพสิ่งร่วมกันในจำนวนสูงสุดได้จำกัด ทั้งนี้โดยคำนึงถึงความอยู่ดีมีสุขของสรรพสิ่งต่างๆ เหล่านั้น ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เมื่อมีผลกระทบทางสังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมเกิดขึ้น อันเนื่องมาจากการขยายตัวของเมือง ประชากร เทคโนโลยี และอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวอย่างชัดเจน ทำให้ต้องมีการกำหนดความสามารถของแหล่งท่องเที่ยว หรือแหล่งทรัพยากรต่างๆ จะรองรับการใช้ประโยชน์ได้นานที่สุด โดยไม่เป็นการทำลายหรือทำให้สถานที่เหล่านี้ด้อยค่าลงไป ซึ่งการศึกษาครั้งนี้จะกล่าวถึงขีดความสามารถในการรองรับด้านการท่องเที่ยว และนันทนาการ ขีดความสามารถในการรองรับด้านการท่องเที่ยว เป็นการนำเสนอถึงระดับการใช้ประโยชน์สูงสุดของนักท่องเที่ยว และการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก สาธารณูปโภค สาธารณูปการต่างๆ ที่พื้นที่สามารถที่จะรองรับได้ หากมีการพัฒนา หรือใช้ประโยชน์มากกว่ากำหนดไว้แล้ว มีโอกาสที่จะทำให้ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เสื่อมโทรมจะส่งผลด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวลดลง ก่อให้เกิดผลเสียหายนทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

2.1.5.1 การประเมินค่าขีดความสามารถในการรองรับได้ด้านท่องเที่ยว และนันทนาการ

เพื่อเป็นกรอบในการประเมินศักยภาพด้านการท่องเที่ยวที่ชัดเจน โดยสามารถแบ่งขีดความสามารถในการรองรับออกเป็น 4 ลักษณะ คือ

1. ขีดความสามารถในการรองรับด้านกายภาพ (Physical Carrying Capacity, PCC)

ขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวด้านการกายภาพ คือ การพิจารณาถึงระดับการใช้ประโยชน์ด้านท่องเที่ยวหรือนันทนาการที่เน้นขนาดเนื้อที่ที่ใช้ในการรองรับกิจกรรมท่องเที่ยว นันทนาการ ในช่วงเวลาหนึ่งเป็นหลัก โดยพิจารณาจากขนาดเนื้อที่ซึ่งกิจกรรมนันทนาการแต่ละชนิดต้องการเพื่อเอื้อให้การประกอบกิจกรรมชนิดนั้นเป็นไปอย่างมีคุณภาพ จำนวนนักท่องเที่ยวสูงสุดที่เนื้อที่ หรือพื้นที่สามารถรองรับการใช้ประโยชน์ โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบและสามารถเอื้อให้เกิดกิจกรรมนันทนาการตามต้องการได้ ซึ่งแปรผันไปตามลักษณะของกิจกรรมนันทนาการ และประเภทของแหล่งท่องเที่ยว โดยข้อมูลทางด้านกายภาพ ที่นำมาใช้ในการประเมินขีดความสามารถในการรองรับได้ด้านกายภาพ ได้แก่ ขนาดพื้นที่ที่นักท่องเที่ยวต่อคนใช้ในการประกอบกิจกรรมในแต่ละช่วงชั้นนันทนาการ ขนาดของพื้นที่สำหรับรองรับการประกอบกิจกรรมระยะเวลาในการประกอบกิจกรรม หน่วยในการหาขีดความสามารถในการรองรับด้านกายภาพเป็นจำนวนคนต่อการใช้ประโยชน์ในช่วงเวลาเดียวกัน (People at One Time : PAOT) รายละเอียดของการประเมินขีดความสามารถในการรองรับได้ด้านกายภาพ มีดังนี้

การรวบรวมข้อมูล โดยการวัดขนาดของพื้นที่นันทนาการของแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 3 ประเภท คือ ทางธรรมชาติ ทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี และศิลปวัฒนธรรมและกิจกรรม ใช้ค่ามาตรฐานด้านขนาดเนื้อที่เพื่อรองรับกิจกรรมนันทนาการ เป็นจำนวนเนื้อที่ที่ใช้สำหรับ ประกอบกิจกรรมท่องเที่ยวต่อคน มีค่าแตกต่างกันกิจกรรมนันทนาการ หรือกิจกรรมในแต่ละประเภท การศึกษาครั้งนี้ได้นำแนวคิดของ Martin Mowforth and Ian Munt (1998) ประยุกต์ในการคำนวณค่า PCC

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวสูงสุดที่ขนาดพื้นที่สามารถรองรับได้ ในช่วงเวลาหนึ่ง สามารถคำนวณ PCC ได้ดังนี้

$$\text{การคำนวณ PCC ดังนี้} = \frac{A \times Rf}{a}$$

- PCC = จีตความสามารถในการรองรับด้านกายภาพ (คน/พื้นที่/หนึ่งช่วงเวลา)
 A = จำนวนเนื้อที่ซึ่งสามารถใช้รองรับกิจกรรมนันทนาการนั้น ๆ ได้
 a = จำนวนเนื้อที่ซึ่งนักท่องเที่ยว จำเป็นต้องใช้ (หน่วย คือ พื้นที่ ต่อ คน)
 Rf = จำนวนรอบที่แหล่งท่องเที่ยวสามารถเปิดให้ใช้ประโยชน์ได้ใน ช่วงเวลาที่กำหนด

ซึ่ง Rf สามารถคำนวณได้จาก จำนวนชั่วโมงที่เปิดทำการ หรือเปิดให้ใช้ประโยชน์ได้ (TT) ต่อจำนวนเวลาที่ต้องใช้ในการประกอบกิจกรรมแต่ละครั้ง (Ta) $Rf = TT/Ta$

เกณฑ์ในการพิจารณาเป็น 3 ระดับ ได้แก่ 1) ระดับต่ำ หมายถึง ระดับการใช้งานมีค่ามากกว่า 80 % ของค่า PCC ของแต่ละแหล่งเที่ยวนั้น ๆ 2) ระดับปานกลาง หมายถึง พื้นที่มีระดับการใช้งานอยู่ระหว่าง 50 – 80 % ของค่า PCC ของแต่ละแหล่งเที่ยวนั้น ๆ 3) ระดับสูง หมายถึง พื้นที่มีระดับการใช้งานมีค่าน้อยกว่า 50 % ของค่า PCC ของแต่ละแหล่งเที่ยวนั้น ๆ

2. จีตความสามารถในการรองรับด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (Facility Carrying Capacity, FCC) ในการประเมินสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว โดยประยุกต์จากโครงการศึกษาจีตความสามารถในการรองรับการใช้ประโยชน์ด้านนันทนาการของอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ (2548) การศึกษาครั้งนี้ทำการประเมินเฉพาะสิ่งอำนวยความสะดวกที่อยู่ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเท่านั้น โดยมีหน่วยวัดเป็นจำนวนผู้ใช้สิ่งอำนวยความสะดวกต่อช่วงเวลาเดียวกัน การประเมินแบ่งออกเป็น 2 ส่วน เพื่อความเหมาะสม ตามเกณฑ์การวัด ในส่วนที่ 1 ได้แก่ การประเมินร้านอาหาร, ที่จอดรถ, ร้านขายของที่ระลึก และศูนย์บริการนักท่องเที่ยว เกณฑ์การวัดคือ มี หรือ

ไม่มี สิ่งอำนวยความสะดวก ในส่วนที่ 2 ได้แก่ การประเมินห้องพัก และห้องน้ำ โดยจะ ประเมินระดับขีดความสามารถในการรองรับของสิ่งอำนวยความสะดวกนั้น ๆ ของสิ่งอำนวยความสะดวก

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวสูงสุดที่ขนาดพื้นที่สามารถรองรับได้ ในช่วงเวลาหนึ่ง สามารถคำนวณ FCC ได้ดังนี้

$$\text{การคำนวณ FCC ดังนี้} \quad FCC = \frac{A \times Rf}{a}$$

A = จำนวนความจุสิ่งอำนวยความสะดวก

a = จำนวนห้องน้ำที่นักท่องเที่ยวต้องใช้ (หน่วย คือ 1 คน)

Rf = จำนวนรอบที่แหล่งท่องเที่ยวสามารถเปิดให้ใช้ประโยชน์ได้ในเวลาที่กำหนด ซึ่ง Rf สามารถคำนวณได้จาก จำนวนชั่วโมงที่เปิดทำการ หรือเปิดให้ใช้ประโยชน์ได้ (TT) ต่อจำนวนเวลาที่ต้องใช้ในการประกอบกิจกรรมแต่ละครั้ง (Ta) ดังนั้น $Rf = TT/Ta$

เกณฑ์ในการพิจารณาระดับของจำนวนรอบของผู้ใช้สิ่งอำนวยความสะดวกต่อ ช่วงเวลาเดียวกัน 3 ระดับ ได้แก่ 1) ขีดความสามารถในการรองรับระดับสูง หมายถึง จำนวนรอบ ของผู้ใช้สิ่งอำนวยความสะดวกต่อช่วงเวลาเดียวกันน้อยกว่า 50 % ของจำนวนการใช้ประโยชน์ใน ปัจจุบันของสิ่งอำนวยความสะดวก 2) ขีดความสามารถในการรองรับระดับปานกลาง หมายถึง จำนวนรอบของผู้ใช้สิ่งอำนวยความสะดวกต่อช่วงเวลาเดียวกันระหว่าง 50-80 % ของจำนวนการใช้ ประโยชน์ในปัจจุบันของสิ่งอำนวยความสะดวก 3) ขีดความสามารถในการรองรับระดับต่ำ หมายถึง จำนวนรอบของผู้ใช้สิ่งอำนวยความสะดวกต่อช่วงเวลาเดียวกันมากกว่า 80% ของจำนวน การใช้ประโยชน์ในปัจจุบันของสิ่งอำนวยความสะดวก

3. ขีดความสามารถในการรองรับด้านสิ่งแวดล้อม (Ecological Carrying Capacity, ECC) เป็นการศึกษากำหนดระดับความสามารถสูงสุดซึ่งระบบสิ่งแวดล้อมจะสามารถรองรับได้ โดย ไม่เกิดอันตรายหรือส่งผลเสียหายถาวรต่อระบบนั้นๆ IUCN (1991) ได้ให้ความหมายของขีด ความสามารถด้านนี้ไว้ว่า “ความสามารถของระบบนิเวศในการรองรับการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพของ สิ่งมีชีวิตต่างๆ ในระบบ ในขณะที่ยังสามารถคงไว้ซึ่งผลผลิตและบริการของระบบ รวมทั้งความสามารถ ในการปรับตัว และการทดแทนสิ่งที่สูญเสียไปของระบบได้”

4. จิตความสามารถในการรองรับด้านจิตวิทยา (Psychological Carrying Capacity, PsCC) การประเมินจิตความสามารถด้านจิตวิทยามุ่งเน้นด้านทัศนคติ และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเป็นหลักในการศึกษาครั้งนี้ได้ประเมินจิตความสามารถในการรองรับด้านจิตวิทยานี้ 4 ด้าน ได้แก่ ความพึงพอใจต่อการจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยวด้านกายภาพ ความพึงพอใจต่อการจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยวด้านสิ่งแวดล้อม ความพึงพอใจต่อการจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยวด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และความพึงพอใจต่อการจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยวด้านการบริการของเจ้าหน้าที่ในสถานที่ท่องเที่ยว

2.2 แนวคิดด้านการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้นิยาม “การท่องเที่ยว” (Tourism) ไว้ว่าเป็นคำที่มีความหมายค่อนข้างกว้างเพราะการท่องเที่ยวมิได้หมายถึงการเดินทางเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ หรือกระทำเพื่อผ่อนคลายความตึงเครียดจากกิจกรงานประจำเท่านั้น การเดินทางเพื่อธุรกิจ การเดินทางเพื่อประชุมสัมมนา เพื่อศึกษาหาความรู้ เพื่อการศึกษา และการเยี่ยมชมอุทยานพิพิธภัณฑสถานเป็นการเดินทางเพื่อการท่องเที่ยวทั้งสิ้น

2.2.1 ความหมายของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2543 : 44) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการท่องเที่ยว หมายถึง กิจกรรมเพื่อผ่อนคลาย จากกิจกรรมงานประจำของมนุษย์ซึ่งเป็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนดอย่างน้อย 3 ประการ คือ

1. เป็นการเดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังสถานที่อื่นเป็นการชั่วคราว
2. การเดินทางต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจ
3. เป็นการเดินทางเพื่อวัตถุประสงค์ใดก็ได้ที่มีใช่เป็นการประกอบอาชีพหรือหารายได้

ในปี ค.ศ. 1963 องค์การสหประชาชาติได้จัดประชุมว่าด้วยการเดินทางและการท่องเที่ยวระหว่างประเทศขึ้นที่กรุงโรม ประเทศอิตาลี เพื่อพิจารณาคำจำกัดความของคำว่านักท่องเที่ยว โดยเสนอแนะให้ประเทศสมาชิกใช้คำว่า “ผู้มาเยือน” (Visitors) แทนคำว่า “นักท่องเที่ยวที่ค้างคืน” (Tourist) หมายถึงบุคคลที่เดินทางไปยังประเทศที่ตนมิได้พักอาศัยอยู่เป็นประจำด้วยเหตุผลใด ๆ ก็ตามที่มีใช่ประกอบอาชีพเพื่อหารายได้

ดังนั้นคำว่า “ผู้มาเยือน” จึงหมายรวมถึงผู้เดินทาง 2 ประเภท คือ

1. นักท่องเที่ยวค้างคืน (Tourists) ได้แก่ผู้เดินทางมาเยือนชั่วคราว ซึ่งพักอยู่ในประเทศมาเยือนตั้งแต่ 24 ชั่วโมง ขึ้นไป

2. นักท่องเที่ยวที่ไม่ค้างคืน (Excursionists) ได้แก่ ผู้เดินทางมาเยือนชั่วคราว และอยู่ในประเทศในระยะเวลาไม่เกิน 24 ชั่วโมง

ประเทศไทยยึดถือคำจำกัดความที่ได้กำหนดขึ้นที่กรุงโรมนี้ เป็นหลักการจดนับสถิติ “นักท่องเที่ยวระหว่างประเทศ” ซึ่งหมายถึงชาวต่างประเทศที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทยและพำนักอยู่ครั้งหนึ่งๆ ไม่น้อยกว่า 1 คืน หรือ 24 ชั่วโมง และไม่มากกว่า 60 วัน โดยมีวัตถุประสงค์ในการเดินทางเข้ามาเพื่อ

1. ท่องเที่ยวพักผ่อน มาเยี่ยมญาติหรือเพื่อมาพักผ่อน เป็นต้น
2. ประชุม หรือเป็นตัวแทนของสมาคม ผู้แทนของศาสนา นักกีฬา นักแสดง เป็นต้น
3. มาเพื่อธุรกิจ แต่มิใช่ทำงานเพื่อหารายได้
4. มากับเรือเดินสมุทรที่แวะจอด ณ ท่าเรือ แม้ว่าจะแวะน้อยกว่า 1 คืน

ทั้งนี้ได้กำหนดคำนิยามของ “นักท่องเที่ยวภายในประเทศที่ค้างคืน” (Domestic Tourist) ไว้ว่าหมายถึง คนไทย หรือคนต่างด้าว ที่อยู่ในประเทศไทยเดินทางจากจังหวัดซึ่งเป็นที่อยู่ปกติของตนไปยังจังหวัดอื่นๆ โดยมีวัตถุประสงค์ในการเดินทางอะไรก็ตามที่มิใช่ไปทำงานเพื่อหารายได้ และระยะเวลาที่พำนักอยู่ไม่เกิน 60 วัน (กรรมการฝึกหัดครู หน่วยศึกษานิเทศก์. 2533 ; นิคม จารุมณี. 2544)

โดยสรุปแล้วการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2543) ได้ให้นิยามของคำว่า นักท่องเที่ยว ผู้มาเยี่ยมเยือน นักทัศนาจร การท่องเที่ยวภายในประเทศ คำใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว และรายได้จากการท่องเที่ยว เพื่อเป็นหลักในการจดนับสถิติ และความเข้าใจในด้านการศึกษา ค้นคว้า การวิจัย บุคคลทั่วไปที่มีความสนใจ และการคาดการณ์ในอนาคตด้านของตลาดการท่องเที่ยว โดยมีคำจำกัดความดังนี้

นักท่องเที่ยว (Tourist) หมายถึง ผู้เดินทางมายังพื้นที่หนึ่งโดยมีวัตถุประสงค์ต่างๆ ที่มิใช่เป็นการไปทำงานประจำ หรือเพื่อการศึกษา และมิใช่คนท้องถิ่นที่มีภูมิลำเนาหรือทำงานประจำ หรือศึกษาอยู่ในพื้นที่นั้น ผู้เดินทางนี้จะต้องพักค้างแรมอย่างน้อย 1 คืน (แต่ไม่เกิน 90 วัน) วัตถุประสงค์ในการเดินทางอาจเพื่อใช้เวลาว่าง (การนันทนาการ การพักผ่อนวันหยุด การรักษาสุขภาพ การศึกษาเรียนรู้ การศาสนา และการกีฬา) ธุรกิจ เยี่ยมญาติ การปฏิบัติภารกิจ และการประชุม

ผู้มาเยี่ยมเยือน (Visitor) ผู้ที่จากถิ่นพำนักของตนเอง เพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง อาจพักค้างแรมหรือไม่ก็ได้ (เป็นผลรวมของนักท่องเที่ยวและนักทัศนาจร)

นักทัศนาจร (Excursionist) คือ ผู้เดินทางที่ไม่พักค้างคืน

การท่องเที่ยวภายในประเทศ (Domestic tourism) คือการเดินทางของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศ จากจังหวัดหนึ่งไปอีกจังหวัดหนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์ต่างๆที่ไม่ใช่การไป

ได้ด้วยการจับต้อง แต่สามารถสัมผัสได้ด้วยทางอื่น เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภาษา ความเป็นชนเผ่า และการละเล่นการแสดงพื้นบ้าน เป็นต้น โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้แบ่งทรัพยากรการท่องเที่ยวออกเป็น 3 ประเภท คือ

1) ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่มีความสวยงามและเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ได้แก่ ภูเขา ถ้ำ น้ำตก น้ำพุร้อน บ่อน้ำร้อน เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า อุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนรุกขชาติ ทะเล ความงามของปะการังและสัตว์น้ำใต้ทะเล หาดทราย ทะเลสาบ เกาะ อ่างเก็บน้ำ และแหล่งน้ำจืด (ห้วย หนอง คลอง บึง)

2) ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์ โบราณวัตถุ โบราณสถานและศาสนา หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวหรือสถานที่ท่องเที่ยวที่มีความเกี่ยวข้องในฐานะที่เป็นหลักฐานสำคัญทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี และศาสนา เช่น โบราณสถาน อุทยานประวัติศาสตร์ ชุมชนโบราณ กำแพงเมือง คูเมือง พิพิธภัณฑสถาน วัด ศาสนสถาน และสิ่งก่อสร้างที่มีคุณค่าทางศิลปะ

3) ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรม หมายถึง แหล่งท่องเที่ยว หรือทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีคุณค่าทางศิลปะ และขนบธรรมเนียมประเพณีที่บรรพบุรุษได้สร้างสมและถ่ายทอดเป็นมรดกสืบทอดกันมา ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทนี้ประกอบด้วย งานประเพณี วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คน การแสดงศิลปวัฒนธรรม สินค้าพื้นเมือง การแต่งกาย ภาษา ชนเผ่า สวนสนุก สวนสัตว์ กิจกรรมพายเรือ ขี่จักรยานภูเขา และล่องแก่ง เป็นต้น

2.2.2.5 สิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยว คือ เป็นสิ่งที่รองรับในการเดินทางของนักท่องเที่ยว เพื่อให้การเดินทางเป็นไปด้วยความสะดวกสบาย และปลอดภัย

สิ่งอำนวยความสะดวกภายในแหล่งท่องเที่ยว เป็นสิ่งที่รองรับกิจกรรมนันทนาการจากนักท่องเที่ยว และการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานภายในแหล่งท่องเที่ยวจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะส่งเสริมการประกอบกิจกรรมนันทนาการของนักท่องเที่ยว เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว และให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจสูงสุด

ดังนั้นองค์ประกอบด้านการท่องเที่ยวล้วนแต่เป็นปัจจัยต่างๆ ที่จะเอื้อประโยชน์ และความความสะดวกสบายแก่นักท่องเที่ยว มาประกอบกันเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้มากที่สุด ในขณะที่เดียวกันองค์กร หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในการจัดการด้านการท่องเที่ยว ควรนำปัจจัยต่างๆ มาพิจารณาประกอบกันเพื่อการจัดการท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพ เพื่อตอบสนองความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2540, 2-7 ถึง 2-10) กล่าวถึงองค์ประกอบการท่องเที่ยวว่า การท่องเที่ยวเป็นกระบวนการทางสังคมและเศรษฐกิจที่มีองค์ประกอบหลัก 3 ด้าน คือ

1. ทรัพยากรการท่องเที่ยว (Tourism Resource)
2. บริการนักท่องเที่ยว (Tourism Service)
3. ตลาดการท่องเที่ยว (Tourism Market or Tourist)

โดยแต่ละองค์ประกอบมีองค์ประกอบย่อยๆ ที่มีความสัมพันธ์กัน เป็นเหตุเป็นผลซึ่งกันและกัน องค์ประกอบย่อยเหล่านี้ เช่น สภาพกายภาพและระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อม โครงสร้างพื้นฐาน เศรษฐกิจและการลงทุน สังคมและวัฒนธรรม องค์กรและกฎหมาย ความแตกต่างของแต่ละรูปแบบการท่องเที่ยวจึงอยู่ที่ความแตกต่างในองค์ประกอบย่อย และความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้น โดยความสัมพันธ์ระหว่างระบบย่อยทั้ง 3 เกิดขึ้นเมื่อนักท่องเที่ยวได้ไปใช้ประโยชน์จากทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อนันทนาการ หรือทัศนศึกษา ซึ่งอาจเป็นการใช้ประโยชน์โดยตรงและจากการบริการที่เกี่ยวข้อง

2.3 การประเมิน โครงการ

การประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการที่ก่อให้เกิดสารสนเทศในการปรับปรุงโครงการ และสารสนเทศในการตัดสินใจสัมฤทธิ์ของโครงการ (สมหวัง, พิริยานูวัฒน์. 2544)

การประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบเพื่อสรุปผลว่าโครงการนั้น ๆ ได้บรรลุวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และมีประสิทธิภาพเพียงใด (เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี. 2546)

การประเมิน เป็นกระบวนการในการแสวงหาสารสนเทศเพื่อกำหนดคุณค่าของสิ่งใด ๆ เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งดำเนินการอย่างเป็นระบบระเบียบ และมีหลักเกณฑ์ที่สมเหตุสมผล และเชื่อถือได้ (รองศาสตราจารย์. ดร.ทวีป ศิริรัศมี. 2544 ; 114)

2.3.1 ประเภทของการประเมินโครงการ

สมหวัง พิริยานูวัฒน์ (2544) การแบ่งประเภทการประเมินโครงการ เป็นการกำหนดเกณฑ์ไว้อย่างกว้าง ๆ เนื่องจากการประเมินการประเมินโครงการในแต่ละโครงการมีเกณฑ์ที่ต่างกันไป เช่น ใช้เวลา วัตถุประสงค์ วิธีการ เป็นต้น โดยจำแนกการประเมินโครงการออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

2.3.1.1 การประเมินโครงการก่อนดำเนินการ (Preliminary Evaluation) เป็นการศึกษาประเมินความเป็นไปได้ก่อนที่เริ่มโครงการต่าง ๆ โดยทำการศึกษาถึงประสิทธิภาพของปัจจัยต่างๆ

ที่มีความเหมาะสมต่อกระบวนการที่จะนำมาใช้ในการวางแผนการบริหารจัดการ โครงการ ปัญหา อุปสรรค ความเสี่ยงของโครงการ ตลอดจนผลลัพธ์ หรือประสิทธิผลที่คาดว่าจะได้รับ ใน ขณะเดียวกันก็อาจจะศึกษาผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในด้านต่าง ๆ

2.3.1.2 การประเมินระหว่างดำเนินโครงการ (Formative evaluation) เป็นการประเมินผล เพื่อปรับปรุงโครงการ ซึ่งมักจะใช้ประเมินผลระหว่างแผน หรือระหว่างพัฒนาโครงการ ผลที่ได้ จากการประเมินระหว่างดำเนินการดำเนินโครงการ จะช่วยให้วัตถุประสงค์ของโครงการให้เป็นไปตาม เป้าหมาย นอกจากนี้การประเมินระหว่างดำเนินโครงการ จะช่วยตรวจสอบว่า โครงการได้ ดำเนินไปตามแผนของโครงการอย่างไร หรืออาจตรวจสอบความก้าวหน้าของโครงการว่าดำเนิน ได้ผลเพียงไร

2.3.1.3 การประเมินเมื่อสิ้นสุดโครงการหรือประเมินผลผลิต (Summative Evaluation) เป็นการประเมินผลรวมสรุป มักจะใช้ประเมินหลังสิ้นสุดโครงการ โดยสรุปข้อมูลของโครงการ ในระยะต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในระหว่างดำเนินการดำเนินโครงการเพื่อจะนำสู่การรายงานผลโครงการว่าได้ บรรลุเป้าหมาย (Goals) หรือไม่อย่างไร ตลอดจนการรายงานถึงสถานภาพของโครงการว่าประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวเพียงไร มีปัญหา หรืออุปสรรคใดที่ต้องแก้ไขปรับปรุงข้อมูลเหล่านี้จะ ช่วยให้โครงการต่าง ๆ สามารถนำไปสู่การตัดสินใจว่า โครงการนั้นควรดำเนินการต่อไปอย่างไร หรือควรยกเลิกโครงการหรือไม่

2.3.1.4 การประเมินประสิทธิภาพ การประเมินประสิทธิภาพของโครงการ เป็นประเภท ของการประเมินที่จำเป็นสำหรับโครงการบริการทั่วไป เพราะจะช่วยเสริมให้โครงการสามารถ ดำเนินการอย่างสอดคล้องกับสภาวะการณ์ของสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง โครงการที่เอื้ออำนวยต่อ การพัฒนาท้องถิ่น เพื่อให้คุ้มค่าในเชิงของประสิทธิภาพ โดยประเมินจากความสำเร็จของ โครงการเมื่อเทียบกับค่าใช้จ่าย เหมาะสมเพียงใด ผลผลิตของโครงการ เกิดจากปัจจัยทุนใน โครงการหรือไม่ และผลผลิตโครงการ เมื่อเทียบกับโครงการอื่น ที่ลงทุนเท่ากัน สูงกว่าหรือไม่ เพราะเหตุใด (เขาวดี ราชย์กุล วิบูลย์ศรี. 2542)

2.3.2 ขอบข่าย และความครอบคลุมของการประเมินโครงการ

เพื่อให้การประเมินเป็นไปมีประสิทธิภาพ และครอบคลุมเนื้อหาการประเมินในขั้นตอน การประเมินควรขอบข่ายในการประเมินดังต่อไปนี้

2.3.2.1 การประเมินภายใน และการประเมินภายนอก (Internal and external) การ ประเมินภายในจะดำเนินการโดยคณะผู้ดำเนินโครงการเอง เช่น ถ้าให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมิน เป็นผู้ประเมิน ผู้เชี่ยวชาญจะเข้าร่วมการประเมินตั้งแต่ขั้นตอนการวางแผนจนกระทั่งการเผยแพร่

และการใช้ผลของการประเมิน ส่วนการประเมินภายนอก เป็นการประเมินที่ดำเนินการโดยผู้ประเมินไม่ได้สังกัดอยู่ในโครงการ หรือบุคคลภายนอกเป็นผู้ประเมิน การประเมินจะมุ่งเน้นในด้านการสร้างความเชื่อมั่นด้านวัตถุประสงค์ในกระบวนการประเมิน

2.3.2.2 การประเมินระหว่างการดำเนินโครงการ และการประเมินหลังสิ้นสุดโครงการ (Formative and summative evaluation) การประเมินระหว่างดำเนินโครงการ และประเมินหลังสิ้นสุดโครงการเน้นความสำคัญที่กระบวนการประเมิน การประเมินระหว่างดำเนินโครงการเป็นการประเมินเกี่ยวกับองค์ประกอบต่าง ๆ เป็นระยะ ๆ ในกระบวนการดำเนินโครงการ มุ่งนำไปใช้เพื่อปรับปรุงโครงการ โครงสร้างระบบ ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรม และองค์ประกอบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง การประเมินระหว่างดำเนินโครงการมุ่งเน้นที่กระบวนการ (Process) เป็นสำคัญ ส่วนการประเมินหลังสิ้นสุดโครงการดำเนินการเมื่อโครงการสิ้นสุด เพื่อตรวจสอบว่าบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ และโครงการมีผลกระทบ ต่อผู้รับบริการอย่างไร ประสิทธิภาพคุ้มค่าหรือไม่ ผลลัพธ์ของการประเมินจะเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการตัดสินใจของนักวางแผน และผู้จัดการโครงการว่าควรดำเนินการอย่างไรต่อไปเกี่ยวกับโครงการ

2.3.2.3 การประเมินตามหน่วยการวิเคราะห์ (Evaluation based on the units of analysis) เช่น การประเมินผลของกลุ่ม และการประเมินผลกระทบต่อชุมชน การประเมินผู้เรียน การประเมินโครงการ เป็นต้น

การประเมินโครงการในการศึกษารั้วนี้เป็นการประเมินระหว่างการดำเนินโครงการ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดศรีสะเกษ ปี 2550 – 2553 ว่ายุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษนั้นสอดคล้องกับสภาพปัจจุบันของการท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษมากน้อยเพียงไร หรือยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวดังกล่าวมีประสิทธิภาพในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวมากน้อยเพียงไร และส่งเสริม สนับสนุนการท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษให้เป็นไปได้ตามแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมากน้อยเพียงไร

บทที่ 3

สภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษา

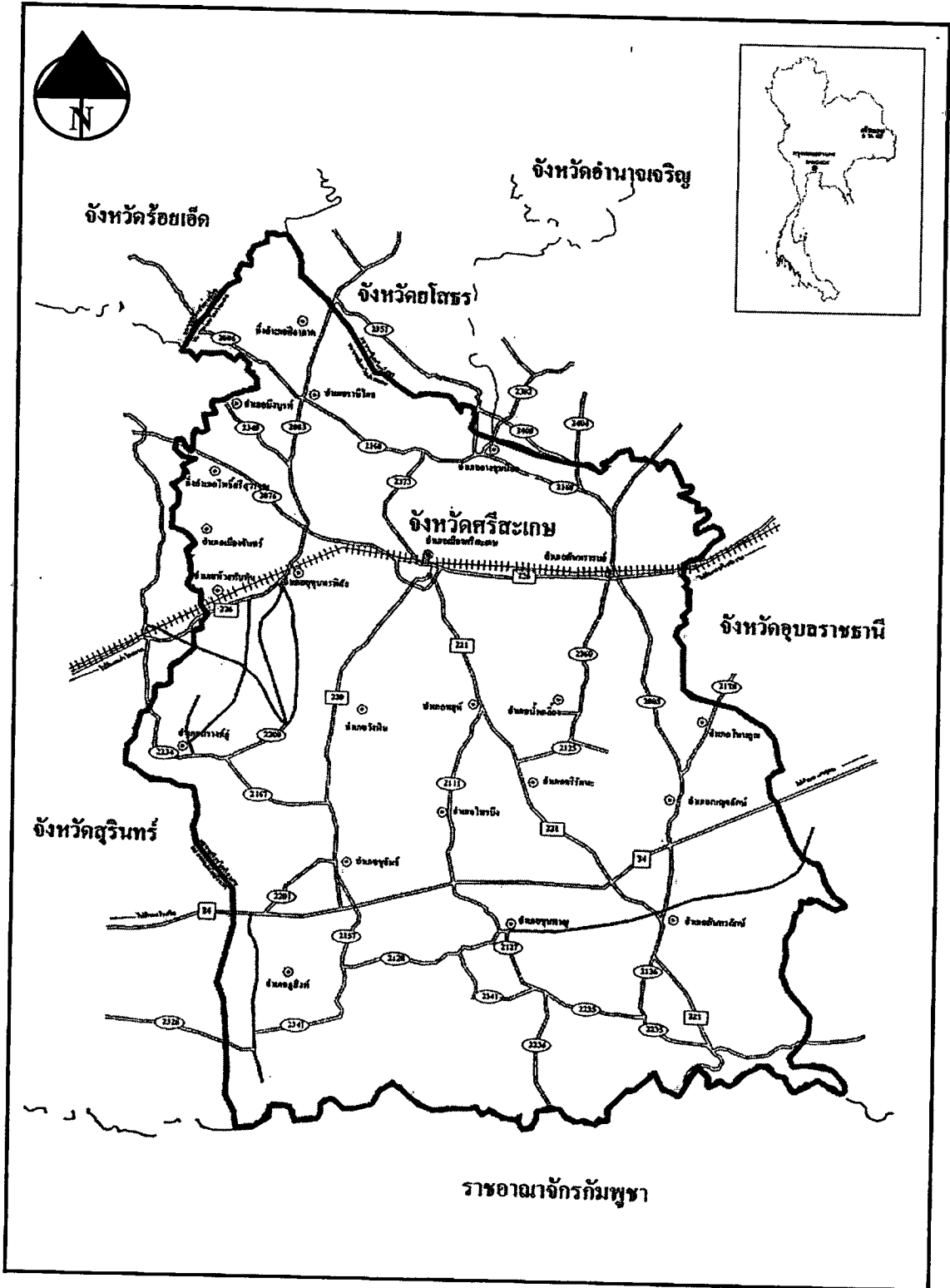
การประเมินศักยภาพด้านการท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษได้ทำการศึกษาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ 8 อำเภอของจังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งเป็นที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ และเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยวนิยมมาท่องเที่ยวมากที่สุดของจังหวัดศรีสะเกษ ประกอบไปด้วย อำเภอเมืองศรีสะเกษ อำเภอกันทรลักษ์ อำเภอขุขันธ์ อำเภออุทุมพรพิสัย อำเภอห้วยทับทัน อำเภอปราสาท อำเภอไพรบึง และอำเภอขุนหาญ ซึ่งครอบคลุมแหล่งท่องเที่ยวทั้งหมด 3 ประเภท ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี และแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรมและกิจกรรม การศึกษาสภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษา ได้ศึกษาครอบคลุมพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษซึ่งเป็นจังหวัดที่เป็นที่ตั้งของพื้นที่ศึกษา เพื่อทราบถึงสภาพโดยทั่วไปของจังหวัดศรีสะเกษ ที่ตั้ง การเข้าถึง รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกที่จะอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ที่เข้ามาในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ และสภาพทั่วไปของแหล่งท่องเที่ยวซึ่งเป็นพื้นที่ศึกษา เพื่อข้อมูลที่ได้จากการศึกษานำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบ สรุปผล เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไป โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 สภาพทั่วไปของจังหวัดศรีสะเกษ

3.1.1 ที่ตั้ง และอาณาเขตการปกครอง

จังหวัดศรีสะเกษ ตั้งอยู่ทางตอนใต้ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศ ที่เรียกว่า “อีสานใต้” ระหว่างเส้นรุ้งที่ 14-15 องศาเหนือ และเส้นแวงที่ 104-105 องศาตะวันออก อยู่เหนือระดับน้ำทะเลปานกลางประมาณ 120 เมตร ตั้งอยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร โดยทางรถไฟประมาณ 515 กิโลเมตร และโดยรถยนต์ประมาณ 517 กิโลเมตร ห่างจากท่าอากาศยานนานาชาติอุบลราชธานี ประมาณ 60 กิโลเมตร มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 8,839,976 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 5,524,985 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 1.83 ของพื้นที่ประเทศไทย และร้อยละ 5.39 ของพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ความยาวของเนื้อที่จากทิศเหนือจดทิศใต้ประมาณ 100 กิโลเมตร ความกว้างจากทิศตะวันออกจดทิศตะวันตกประมาณ 90 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง มีรายละเอียดดังนี้

- ทิศเหนือ ติดต่อกับ จังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดยโสธร และจังหวัดร้อยเอ็ด โดยมีแม่น้ำชี และพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้บางส่วน เป็นเส้นแบ่งเขตจังหวัด
- ทิศใต้ ติดต่อกับ ประเทศกัมพูชาประชาธิปไตย โดยมีเทือกเขาพนมดงเร็ก หรือพนมดงรัก เป็นแนวแบ่งเขตแดนประเทศ
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับ จังหวัดอุบลราชธานี โดยมีบางส่วนของลำห้วยชะยุ้ง เป็นเส้นแบ่งเขตจังหวัด
- ทิศตะวันตก ติดต่อกับ จังหวัดสุรินทร์ โดยมีบางส่วนของทุ่งกุลาร้องไห้ ลำห้วยทับทัน และห้วยสำราญเป็นเส้นแบ่งจังหวัด

รูปภาพที่ 3.1 แสดงที่ตั้งและอาณาเขตพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ

ที่มา : สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร (2549)

การปกครอง ในปี พ.ศ.2547 จังหวัดศรีสะเกษ แบ่งการปกครองส่วนภูมิภาคเป็น 20 อำเภอ 2 กิ่งอำเภอ 204 ตำบล และ 2,613 หมู่บ้าน โดยมีอำเภอ และกิ่งอำเภอ ดังนี้ อำเภอเมืองศรีสะเกษ อำเภอยางชุมน้อย อำเภอกันทรลักษ์ อำเภอกันทรารมย์ อำเภอขุขันธ์ อำเภอราษีไศล อำเภออุทุมพรพิสัย อำเภอเบ็ญจบุรณ อำเภอยุ้ยทับทัน อำเภอโนนคูณ อำเภอปรังค์กู อำเภอศรีรัตนะ อำเภอน้ำเกลี้ยง อำเภอวังหิน อำเภอภูสิงห์ อำเภอเมืองจันทร์ อำเภอเบญจลักษ์ อำเภอพยุห์ อำเภอไพรบึง อำเภอขุนหาญ กิ่งอำเภอโพธิ์ศรีสุวรรณ และกิ่งอำเภอศีลาลาด

การปกครองส่วนท้องถิ่นประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ องค์การบริหารส่วนตำบล 203 แห่ง สภาตำบล 1 แห่ง ในพื้นที่ 20 อำเภอ 2 กิ่งอำเภอ เทศบาลเมือง 2 แห่ง คือ เทศบาลเมืองศรีสะเกษ และเทศบาลเมืองกันทรลักษ์ เทศบาลตำบล 13 แห่ง คือ เทศบาลตำบลยางชุมน้อย เทศบาลกันทรารมย์ เทศบาลตำบลกันทรลักษ์ เทศบาลตำบลห้วยเหนือ เทศบาลตำบลไพรบึง เทศบาลขุนหาญ เทศบาลตำบลปรังค์กู เทศบาลตำบลเมืองคง เทศบาลตำบลกำแพง เทศบาลตำบลเบ็ญจบุรณ เทศบาลตำบลห้วยทับทัน เทศบาลตำบลศรีรัตนะ และเทศบาลตำบลพยุห์ (สำนักงานจังหวัดศรีสะเกษ. 2549)

3.1.2 ลักษณะภูมิประเทศ

จังหวัดศรีสะเกษเป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่ขอบแอ่งที่ราบลุ่มโคราชด้านตะวันออก เป็นบริเวณที่มีดินแดนกว้างขวาง อาจเรียกได้ว่า เป็นบริเวณลุ่มน้ำมูล-น้ำชีตอนล่าง ซึ่งอุดมไปด้วยลุ่มน้ำลำห้วยหลายสายไหลมาบรรจบในเขตอีสานใต้

ลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มอยู่ทางตอนเหนือ และตอนกลางของจังหวัด ส่วนทางตอนใต้จะเป็นที่ลาดชันและลูกคลื่นลอนตื้นสลับลอนชัน พื้นที่ทั้งหมดของจังหวัดจะมีความลาดชันจากทางใต้ลงสู่ม่าน้ำมูล ทางตอนเหนือของจังหวัด สภาพดินร้อยละ 60 เป็นลักษณะดินร่วนปนทราย ที่มีการระบายน้ำดี มีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ มีเพียงร้อยละ 4.5 ของพื้นที่จังหวัดเท่านั้น ที่มีระดับความอุดมสมบูรณ์ปานกลางถึงค่อนข้างสูง ส่วนที่เหลืออีกประมาณร้อยละ 35.5 เป็นดินภูเขาและเทือกเขาซึ่งทำการกสิกรรมได้เพียงบางส่วน มียอดเขาสูงที่สุดของจังหวัด คือยอดเขาพนมตาเมื่อน ในเขตอำเภอขุนหาญ สูง 673 เมตร และมีแนวชายแดนติดกับกัมพูชาประชาธิปไตย รวม 127 กิโลเมตร(อำเภอกันทรลักษ์ 76 กิโลเมตร อำเภอขุนหาญ 18 กิโลเมตร และอำเภอภูสิงห์ 33 กิโลเมตร)

3.1.3 ลักษณะทางสังคม และวัฒนธรรม

3.1.3.1 ประชากร

ประชากรจังหวัดศรีสะเกษ ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2547 รวมทั้งสิ้น 1,440,404 คน เป็นชาย 719,115 คน(ร้อยละ49.9) เป็นหญิง 721,289 คน(ร้อยละ 50.1) อำเภอกันทรลักษณ์มีประชากรมากที่สุด 197,450 คน(ร้อยละ 13.7) รองลงมา ได้แก่ อำเภอขุขันธ์ อำเภอเมืองศรีสะเกษ และอำเภออุทุมพรพิสัย ตามลำดับ ส่วนอำเภอบุรพ มีประชากรน้อยที่สุด 10,701 คน(ร้อยละ 0.7) อำเภออุทุมพรพิสัยมีประชากรอาศัยอยู่หนาแน่นที่สุด 269.54 คน ต่อ 1 ตารางกิโลเมตร รองลงมา ได้แก่ อำเภอปราสาท อำเภอเมืองศรีสะเกษ อำเภอศรีรัตนะ และบึงบูรพ์ ตามลำดับ ส่วนอำเภอภูสิงห์มีประชากรอาศัยอยู่หนาแน่นน้อยที่สุด 53.38 คนต่อ 1 ตารางกิโลเมตร ความหนาแน่นของประชากรทั้งจังหวัดเฉลี่ย 162.94 คนต่อตารางกิโลเมตร

3.1.3.2 ศาสนา

จังหวัดศรีสะเกษ มีผู้นับถือศาสนาพุทธมากที่สุดถึงร้อยละ 99.3 ของจำนวนประชากรทั้งหมด รองลงมา ได้แก่ ผู้นับถือศาสนาคริสต์ และศาสนาอิสลามร้อยละ 0.6 และร้อยละ 0.1 ของจำนวนประชากรทั้งหมด ตามลำดับ มีจำนวนวัดทั้งสิ้น 1,387 แห่ง สำนักสงฆ์ 377 แห่ง โบสถ์คริสต์ 9 แห่ง มัสยิด 2 แห่ง จำนวนพระภิกษุ 8,110 รูป จำนวนสามเณร 1,613 รูป

3.1.3.3 เทศกาล และงานประเพณี

วัฒนธรรมประเพณีในจังหวัดศรีสะเกษนอกจากประเพณีของไทยโดยทั่วไปแล้ว ยังมีวัฒนธรรม และการแสดงท้องถิ่นอีก เช่น ฟ็อนกลองดุ่ม ฟ็อนงูกินเขียด รำผีฟ้า-รำแม่มด และมโหรีชาวบ้าน เป็นต้น จังหวัดศรีสะเกษมีงานเทศกาล และประเพณีตลอดทั้งปี เพื่อส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวของจังหวัด และสืบสารประเพณีดั้งเดิม เทศกาลที่สำคัญของจังหวัด เช่น เทศกาลดอกคำวนบาน เทศกาลเงาะทุเรียนศรีสะเกษ การแข่งขันวิ่งฮาล์ฟ และควอเตอร์มาราธอนสู่ผามออีแดง เป็นต้น รายละเอียดปฏิทินการจัดงานเทศกาล และประเพณีต่าง ๆ ของจังหวัดศรีสะเกษ รายละเอียดแสดงในตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 แสดงปฏิทินเทศกาล และประเพณีของจังหวัดศรีสะเกษ

เดือน	ชื่องาน	สถานที่จัดงาน
มกราคม	งานราตรีแห่งศรัทธาเสศวรร งานบุญคุ้มข้าวใหญ่ ข้าวใหม่ ปลามัน เทศกาลปลาอุกเผา กระเทียมดี ศรีสะเกษ งานวันหอม กระเทียมดี ศรีสะเกษ งานหอมแดงชุมคำ งานโรตารี เกษตรเทรดแฟร์	วัดสระกำแพงใหญ่ บ้านกุดเมืองสาม ค. กุดเมืองสาม อ.บางชุมน้อย ที่ว่าการ อ.ปรางค์กู่ หน้าศาลากลางจังหวัดศรีสะเกษ วัดบ้านชุมคำ ค.บุสูง อ.วังหิน อ.กันทรลักษณ์
กุมภาพันธ์	งานวัดพระธาตุใหญ่โพธิ์บึง มหกรรมหอมแดง กระเทียมโทน ของดีบางชุมน้อย งานประเพณีก่อเจดีย์ข้างเปลือก	วัดโพธิ์บึง อ.โพธิ์บึง อ. บางชุมน้อย ค. พิวพวย อ.ศรีรัตนะ
มีนาคม	เทศกาลดอกถั่วควนบาน	๗ สวนเด็กศรีนครินทร์
เมษายน	ขึ้น 2 ค่ำ เดือน 5 แห่งวิสุตสงกรานต์ เทศกาลสงกรานต์ 13-15 เมษายน งานถนนวัฒนธรรมศรีสะเกษ เทศกาลบุญสะเทวด เทศาัมมหาชาติ ประเพณีไหว้พระธาตุ	๗ ปราสาทสระกำแพงใหญ่ อ.อุทุมพรพิสัย บริเวณสวนราชสักการะ ห้วยน้ำคำ อ.เมือง บริเวณถนนกวงเฮง อ. เมือง วัดบ้านสี ค.สี อ. ขุนหาญ วัดบ้านเมืองจันทร์ อ. เมืองจันทร์
พฤษภาคม	งานแห่ข้าวพันก้อน ประเพณีบุญบั้งไฟ	บ้านจอม ค. บึงบอน อ.บางชุมน้อย วัดบ้านระกา ค. พินาย อ.ปรางค์กู่ ค.หนองแก้ว ค.ละ ทาย และ ค. คำนิยม อ.กันทรลักษณ์ และ อ. ปรางค์กู่
มิถุนายน	เทศกาลเงาะ ทุเรียน และของดีศรีสะเกษ ประเพณีบุญบั้งไฟแสน เทศกาลบุญบั้งไฟ งานประเพณีบุญบั้งไฟบ้านดาโกน	หน้าศาลากลางจังหวัด อ. เมือง สนามที่ว่าการอำเภอราษีไศล หน้าที่ว่าการอำเภอบึงบูรพ์ ค. ดาโกน อ.เมืองจันทร์
กรกฎาคม	งานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา เทศกาลของดีขุนหาญ เทศกาลเงาะ ทุเรียน ของดีศรีสะเกษ	สนามที่ว่าการอำเภอโพธิ์บึง หน้าสนามกีฬา (วงกลม) ขุนหาญ สนามที่ว่าการอำเภอกันทรลักษณ์
กันยายน	งานประเพณีแซนโดนตา ประเพณีเบนงานสาทรเขมร งานประเพณีสาทรเขมร งานประเพณีแซนโดนตา	สนามที่ว่าการอำเภอขุขันธ์ บ้านพราน ค. พราน อ. ขุนหาญ อ. ปรางค์กู่ อ. ภูสิงห์
ตุลาคม	งานประเพณีลอยกระทงในวันออกพรรษา	วัดกันทรรมย์ อ. กันทรรมย์
พฤศจิกายน	มหกรรมแข่งเรือยาวราษีไศล ประเพณีลอยกระทง	บริเวณแม่น้ำมูล อ.ราษีไศล อ.เมืองศรีสะเกษ อ. พุห์ อ.ขุนหาญ อ.วังหิน อ. ปรางค์กู่ อ.ภูสิงห์ อ. เมืองจันทร์ อ. กันทรลักษณ์
ธันวาคม	วิ่งฮาล์ฟมาราธอน เทศกาลจิวประจำปี งานเทศกาลปีใหม่ และงานกาชาดศรีสะเกษ	๗ สนามอี่แดง อ. กันทรลักษณ์ สนามกีฬา (วงกลม) อ. ขุนหาญ สนามหน้าศาลากลางจังหวัดศรีสะเกษ

ที่มา : องค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ

3.2 โครงสร้างพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวกของจังหวัดศรีสะเกษ

3.2.1 ระบบคมนาคมขนส่งในจังหวัดศรีสะเกษ

การคมนาคมขนส่งที่เชื่อมต่อระหว่างจังหวัดศรีสะเกษ กับจังหวัดอื่น ๆ รวมถึงกรุงเทพมหานคร สามารถเลือกใช้โหมดการเดินทาง ทางรถยนต์ และรถไฟ การเดินทางในตัวเมืองมีสามล้อรับจ้างทั่วไป นอกจากนี้ยังมีรถโดยสารจากตัวอำเภอเมืองศรีสะเกษไปยังอำเภอต่าง ๆ ทุกอำเภอ และจังหวัดใกล้เคียง โดยระยะทางไปยังจังหวัดใกล้เคียงมี ดังนี้

อุบลราชธานี	61	กิโลเมตร
ยโสธร	159	กิโลเมตร
สุรินทร์	143	กิโลเมตร
ระยะทางจากอำเภอเมืองไปยังอำเภอและกิ่งอำเภอต่าง ๆ ดังนี้		
อำเภอกันทรารมย์	26	กิโลเมตร
อำเภอกันทรลักษ์	63	กิโลเมตร
อำเภอขุนหาญ	60	กิโลเมตร
อำเภอขุขันธ์	49	กิโลเมตร
อำเภอน้ำเกลี้ยง	44	กิโลเมตร
อำเภอโนนคูณ	56	กิโลเมตร
อำเภอบึงบูรพ์	42	กิโลเมตร
อำเภอเบญจลักษ์	80	กิโลเมตร
อำเภอปรางค์กู่	60	กิโลเมตร
อำเภอพยุหะ	21	กิโลเมตร
อำเภอไพรบึง	42	กิโลเมตร
อำเภอภูสิงห์	28	กิโลเมตร
อำเภอเมืองจันทร์	40	กิโลเมตร
อำเภอขามเฒ่า	32	กิโลเมตร
อำเภอรามัน	38	กิโลเมตร
อำเภอวังหิน	35	กิโลเมตร
อำเภอศรีรัตนะ	37	กิโลเมตร
อำเภอห้วยทับทัน	37	กิโลเมตร
อำเภออุทุมพรพิสัย	24	กิโลเมตร
กิ่งอำเภอโพธิ์ศรีสุวรรณ	29	กิโลเมตร
กิ่งอำเภอศิลาลาด	50	กิโลเมตร

ระบบขนส่งในจังหวัดศรีสะเกษมีความหลากหลายของระบบการขนส่ง เช่น รถไฟ รถโดยสารประจำทาง รถจักรยานยนต์รับจ้าง รถโรงเรียน และรถเหมาคัน รถยนต์รับจ้างทั่วไป รถสามล้อถีบ รถจักรยานยนต์ และรถยนต์ส่วนบุคคล รถจักรยาน และทางเดินเท้า การศึกษาครั้ง ได้จำแนกระบบขนส่ง และการเชื่อมต่อระหว่างจังหวัดศรีสะเกษกับพื้นที่ภายนอกหรือจังหวัดใกล้เคียง ออกเป็น 4 หมวดคือ 1)ทางถนน 2) ทางรถไฟ 3) ทางน้ำ 4) ทางอากาศ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.2.1.1 ทางถนน

โครงข่ายถนนจังหวัดศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษตั้งอยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร เป็นระยะทางประมาณ 571 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทางโดยรถยนต์ 8 ชั่วโมง มีเส้นทางคมนาคมติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง มีถนนทางหลวงแผ่นดินสายสำคัญ ๆ ได้แก่

1. ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 24 เป็นทางหลวงสายประธาน จุดต้นทางอำเภอโขงเจียม จังหวัดนครราชสีมา เส้นทางนี้ได้ตัดผ่านทางด้านล่างของจังหวัดศรีสะเกษในท้องที่อำเภออุทุมพรพิสัย อำเภอไพรบึง อำเภอภูสิงห์ อำเภอขุนหาญ อำเภอกันทรลักษ์ และอำเภอเบญจลักษ์ เพื่อที่จะผ่านเข้าอำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี รวมระยะทางที่อยู่ในจังหวัดศรีสะเกษ ทั้งหมด 88 กิโลเมตร

2. ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 226 เป็นทางหลวงสายหลักที่ใช้ในการเดินทางผ่านตัวเมืองของจังหวัดต่าง ๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างโดยเริ่มต้นจากจังหวัดนครราชสีมา ผ่านบุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ ไปสิ้นสุดที่อุบลราชธานี ขนานกับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 24 ทางตอนล่างของจังหวัด และเป็นเส้นทางหลักในการเดินทางเชื่อมโดยระหว่างอำเภอต่าง ๆ ในจังหวัด ได้แก่ อำเภอห้วยทับทัน อำเภออุทุมพรพิสัย อำเภอเมือง และอำเภอกันทรลักษ์

3. ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 221 เป็นทางหลวงสายหลักที่ใช้ในการเดินทางระหว่างอำเภอเมืองศรีสะเกษไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ เช่น เขาพระวิหาร และพามออีแดง เป็นต้น และอำเภอต่าง ๆ ทางด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่ อำเภอพยุห์ อำเภอศรีรัตนะ ขุนหาญ และอำเภอกันทรลักษ์

4. ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 220 เป็นทางหลวงสายหลักที่เชื่อมต่อเมืองศรีสะเกษ ไปยังอำเภอต่าง ๆ ทางด้านทิศตะวันตกเฉียงใต้ของจังหวัด ไปสิ้นสุดที่อำเภออุทุมพรพิสัย และเป็นเส้นทางหลักเชื่อมต่อไปยังช่องสง่าซึ่งเป็นจุดผ่านแดนถาวรไทย-กัมพูชา ที่อำเภอภูสิงห์

5. ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2373 เป็นทางหลวงที่เชื่อมต่อเมืองศรีสะเกษ ไปยังอำเภอต่าง ๆ ทางด้านทิศเหนือของจังหวัด รวมถึงเป็นเส้นทางที่เชื่อมต่อไปยังจังหวัดร้อยเอ็ด ยโสธร อำนาจเจริญ และจังหวัดที่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

โครงข่ายถนนในเทศบาลเมืองศรีสะเกษ เส้นทางคมนาคมที่เชื่อมโยงอำเภอเมืองกับพื้นที่ภายนอกมีรายละเอียดดังนี้

1. ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 226 (ศรีสะเกษ – อุทุมพรพิสัย) เป็นทางหลวงสายประธานที่เชื่อมโยงพื้นที่เมืองศรีสะเกษ กับอำเภอต่าง ๆ ทางด้านทิศตะวันตกของจังหวัด และเป็นเส้นทางหลักที่ใช้เชื่อมต่อกับกรุงเทพมหานคร

2. ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 226 (ศรีสะเกษ – กันทรารมย์) เป็นทางหลวงสายประธานที่เชื่อมโยงพื้นที่เมืองศรีสะเกษ กับอำเภอต่าง ๆ ทางด้านทิศตะวันออกของจังหวัด และเป็นเส้นทางหลักที่ใช้เชื่อมต่อกับจังหวัดอุบลราชธานี

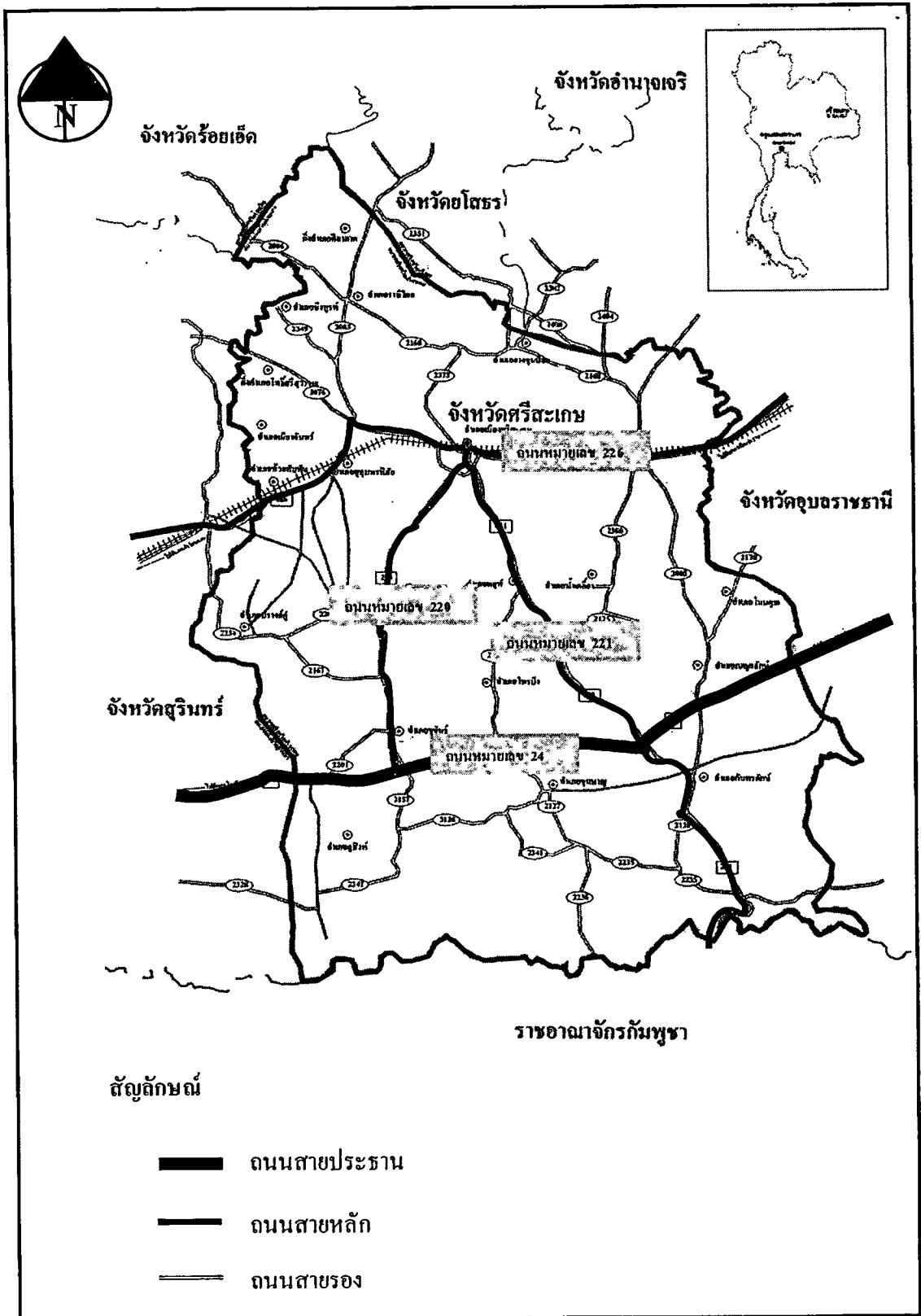
3. ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 266 (ตอนเฉียงเมือง) เป็นทางเฉียงเมืองที่อยู่ทางทิศใต้ของเมืองศรีสะเกษแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เริ่มจากทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 226 (ศรีสะเกษ-อุทุมพรพิสัย) ไปจนถึงทางหลวงแผ่นดิน 220 (ศรีสะเกษ - บุขันธุ์) ไปจนถึงทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 221 (ศรีสะเกษ - กันทรลักษ์ณ์) และส่วนที่ 3 เริ่มจากทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 211 (ศรีสะเกษ - กันทรลักษ์ณ์) ไปจนถึงทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 266 (ศรีสะเกษ -กันทรลักษ์ณ์)

4. ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 220 เป็นทางหลวงสายหลักที่เชื่อมต่อเมืองศรีสะเกษไปยังอำเภอต่าง ๆ ทางด้านทิศตะวันตกเฉียงใต้ของจังหวัด ไปสิ้นสุดที่อำเภอบุขันธุ์ และเป็นเส้นทางหลักเชื่อมต่อไปยังช่องสง่าเป็นจุดผ่านแดนถาวรไทย-กัมพูชาที่อำเภอภูสิงห์

5. ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 221 เป็นทางหลวงสายหลักที่เชื่อมต่อเมืองศรีสะเกษไปยังอำเภอต่าง ๆ ทางด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้ของจังหวัด ไปสิ้นสุดที่อำเภอกันทรลักษ์ณ์ และเป็นเส้นทางหลักเชื่อมต่อไปยังเขาพระวิหารซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัด

6. ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2373 เป็นทางที่เชื่อมต่อเมืองศรีสะเกษไปยังอำเภอต่าง ๆ ทางทิศเหนือของจังหวัด รวมถึงเป็นเส้นทางที่เชื่อมต่อไปยังจังหวัดร้อยเอ็ด ยโสธร อำนาจเจริญ และจังหวัดที่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

7. ถนนวิจิตรนคร เป็นถนนสายหลักที่สามารถใช้เชื่อมต่อเมืองศรีสะเกษไปยังอำเภอขนาดเล็ก และจังหวัดอื่น ๆ ที่อยู่ทางทิศเหนือของจังหวัด ได้อีกเส้นทางหนึ่ง

รูปภาพที่ 3.2 แสดงโครงข่ายถนนจังหวัดศรีสะเกษ

ที่มา : สำนักงานนโยบาย และแผนการขนส่ง และจราจร (2549)

1) สถานีขนส่ง

จังหวัดศรีสะเกษมีสถานีขนส่งผู้โดยสารจำนวน 2 แห่ง ตั้งอยู่ในอำเภอเมืองศรีสะเกษมีขนาดพื้นที่ 3 ไร่ และอำเภอกันทรลักษ์มีขนาดพื้นที่ 5 ไร่ ในปัจจุบัน สำนักงานขนส่งจังหวัดศรีสะเกษได้ถ่ายโอนภารกิจการดูแล และดำเนินการสถานีขนส่งผู้โดยสารทั้ง 2 แห่ง ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ เทศบาลเมืองศรีสะเกษ และองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ตั้งแต่วันที่ 30 กันยายน 2548 สถานีขนส่งผู้โดยสารอำเภอเมืองศรีสะเกษ ตั้งอยู่เลขที่ 1510/11 ถนนกวงเฮง ตำบลเมืองใต้ อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ มีช่องจอดรถรับ-ส่งผู้โดยสารประจำทางจำนวน 14 ช่อง และมีพื้นที่จอดรถโดยสารประจำทางนอกตัวสถานีอีก 23 คัน นอกจากนี้ยังมีจอดรถโดยสารหน้าบริษัทเดินรถนครชัยแอร์อีก 2 ช่อง รวมถึงมีที่จอดรถสำหรับเจ้าหน้าที่พนักงานขนส่งอีก 4 ช่อง และมีพื้นที่สำหรับจอดรถมอเตอร์ไซค์ และสามล้อถีบในบริเวณพื้นที่สถานีขนส่ง มีเส้นทางหลักสำหรับเข้า และออกที่มีความกว้างประมาณ 13 เมตร เชื่อมต่อกับถนนกวงเฮงโดยแยกจากกัน และมีเส้นทางลัดที่มีความกว้างประมาณ 5 เมตร เชื่อมต่อไปยังย่านที่อาศัย และถนนรัตนวงษาทางด้านหลังสถานีขนส่ง ด้านข้างของสถานีทั้งด้านทิศตะวันออก ทิศเหนือ และทิศใต้มี อาคารพาณิชย์ 2 ชั้น ล้อมรอบ และมีแนวขายสินค้าทางด้านทิศเหนือ สภาพโดยทั่วไปของสถานีมีความคับแคบโดยเฉพาะในช่วงชั่วโมงเร่งด่วน

2) เส้นทางรถโดยสารประจำทาง

เส้นทางรถโดยสารประจำทางที่ให้บริการในจังหวัดศรีสะเกษมีทั้งหมด 5 หมวดดังนี้

- หมวดที่ 1 มีเส้นทางเดินรถที่ให้บริการในเขตเทศบาลเมืองศรีสะเกษ และพื้นที่ใกล้เคียง มีจำนวน 4 เส้นทาง
- หมวดที่ 2 มีเส้นทางเดินรถที่ให้บริการระหว่างกรุงเทพ และจังหวัด มีจำนวน 11 เส้นทาง
- หมวดที่ 3 มีเส้นทางเดินรถที่ให้บริการระหว่างจังหวัดอื่น ๆ ที่ไม่ใช่กรุงเทพมหานคร และจังหวัดศรีสะเกษ มีจำนวน 16 เส้นทาง
- หมวดที่ 4 มีเส้นทางเดินรถที่ให้บริการระหว่างอำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน มีจำนวน 33 เส้นทาง
- หมวดที่ 5 รถโดยสารขนาดเล็ก เป็นรถโดยสารสองแถวมีเส้นทางเดินรถที่ให้บริการระหว่างอำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน มีจำนวน 11 เส้นทาง (สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่ง แลจจร (สนข.) กระทรวงคมนาคม. 2549)

3.2.1.2 ทางรถไฟ

เส้นทางรถไฟสายตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างเริ่มต้นที่กรุงเทพฯ และสิ้นสุดที่จังหวัดอุบลราชธานี รวมระยะทางจากกรุงเทพฯ ถึงจังหวัดศรีสะเกษ ประมาณ 515 กิโลเมตร และขบวนรถไฟวิ่งสายตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างโดยเริ่มตั้งแต่จังหวัดนครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ และสิ้นสุดปลายทาง ที่อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดศรีสะเกษมีสถานีรถไฟรับส่งผู้โดยสาร และสินค้าทั้งหมด 10 สถานี ได้แก่ สถานีศรีสะเกษ สถานีหนองแวง สถานีบ้านค้อ สถานีกันทรารมย์ สถานีบ้านโนนผึ้ง สถานีหนองแคน สถานีอุทุมพรพิสัย สถานีบ้านดู่ สถานีบ้านนิยม และสถานีห้วยทับทัน โดยมีขบวนรถไฟผ่านจังหวัดศรีสะเกษ วันละ 22 ขบวน โดยขาขึ้นจำนวน 10 ขบวน และขาล่องจำนวน 12 ขบวน รายละเอียดแสดงในตารางที่ 3.2 การเดินทางด้วยรถไฟในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษได้รับความนิยมของประชาชนในพื้นที่ และนักท่องเที่ยวมีผู้มาใช้บริการตลอดทั้งวัน โดยเฉพาะชั่วโมงเร่งด่วนตอนเช้า และตอนเย็นซึ่งมีนักเรียนจากนอกเมือง และชาวเมืองใช้บริการเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ยังมีระบบขนส่งสาธารณะประเภทอื่น ๆ เช่น จักรยานยนต์รับจ้าง สามล้อถีบ และรถยนต์รับจ้างทั่วไป มีให้บริการบริเวณสถานีรถไฟ

ตารางที่ 3.2 แสดงตารางเวลาเดินรถไฟสถานีศรีสะเกษ

หมายเลข ขบวน	จุดต้นทาง - จุดปลายทาง	เวลาออก สถานี ต้นทาง	เวลาออก สถานี ศรีสะเกษ	เวลาถึง สถานี ปลายทาง	หมายเหตุ
ขาขึ้น					
21	กรุงเทพฯ - อุบลราชธานี	05.45	13.27	14.10	รถด่วนพิเศษ
135	กรุงเทพฯ - อุบลราชธานี	06.40	17.08	18.20	รถเร็ว
427	นครราชสีมา - อุบลราชธานี	14.15	19.49	20.50	รถท้องถิ่น
71	กรุงเทพฯ - ศรีสะเกษ	11.05	19.20	19.20	รถด่วนพิเศษ
145	กรุงเทพฯ - อุบลราชธานี	15.20	02.09	03.15	รถเร็ว
139	กรุงเทพฯ - อุบลราชธานี	18.45	05.10	06.05	รถเร็ว
67	กรุงเทพฯ - อุบลราชธานี	21.00	06.44	07.55	รถด่วน
141	กรุงเทพฯ - อุบลราชธานี	22.25	08.15	09.30	รถเร็ว
143	กรุงเทพฯ - อุบลราชธานี	23.40	10.42	11.45	รถเร็ว
419	นครราชสีมา - อุบลราชธานี	10.55	15.51	17.07	รถท้องถิ่น
ขาล่อง					
136	อุบลราชธานี - กรุงเทพฯ	07.05	08.16	19.00	รถเร็ว
146	อุบลราชธานี - กรุงเทพฯ	07.30	08.47	19.25	รถเร็ว
428	อุบลราชธานี - นครราชสีมา	06.30	07.41	12.20	รถท้องถิ่น
426	อุบลราชธานี - นครราชสีมา	12.55	14.03	19.00	รถท้องถิ่น
22	อุบลราชธานี - กรุงเทพฯ	14.50	15.31	23.10	รถด่วนพิเศษ
144	อุบลราชธานี - กรุงเทพฯ	15.00	15.58	03.15	รถเร็ว
422	อุบลราชธานี - ลำพูน	15.30	16.44	18.55	รถท้องถิ่น
74	ศรีสะเกษ - กรุงเทพฯ	20.00	20.00	05.35	รถด่วนพิเศษ
142	อุบลราชธานี - กรุงเทพฯ	16.45	17.53	04.00	รถเร็ว
68	อุบลราชธานี - กรุงเทพฯ	17.55	18.58	05.05	รถด่วน
140	อุบลราชธานี - กรุงเทพฯ	19.15	20.19	06.35	รถเร็ว
420	อุบลราชธานี - ลำพูน	18.25	19.26	21.35	รถท้องถิ่น

ที่มา : การรถไฟแห่งประเทศไทย

3.2.1.3 ทางน้ำ

จังหวัดศรีสะเกษอยู่ในพื้นที่ของกลุ่มน้ำมูล และมีแม่น้ำสายสำคัญที่ผ่านจังหวัด คือ แม่น้ำมูล โดยผ่านอำเภอรามันไพร และอำเภอกันทรารมย์ และเรียบแนวเขตของอำเภอเมืองศรีสะเกษ และอำเภอยางชุมน้อย มีลำห้วยที่แยกสาขาออกมาที่สำคัญมีอยู่ 2 ลำห้วย คือ ลำห้วยสำราญ แลลำห้วยขยุง ในเขตพื้นที่เทศบาลมีลำห้วยสำราญผ่าน เนื่องจากลำห้วยดังกล่าวมีความกว้างของลำห้วยค่อนข้างแคบ และมีวัชพืชขึ้นเป็นจำนวนมาก จึงทำให้ไม่มีการใช้ลำห้วยในการขนส่งผู้คน โดยส่วนใหญ่จะใช้ประกอบอาชีพ เช่น การจับปลา เป็นต้น

3.2.1.4 ทางอากาศ

การขนส่งผู้โดยสาร และสินค้าสามารถใช้ขนส่งทางอากาศ โดยผ่านสนามบินจังหวัดอุบลราชธานี แล้วขนส่งต่อเนื่องทางบกด้วยระยะทางประมาณ 60 กิโลเมตร เส้นทางบินพาณิชย์ที่ผ่านสนามบิน ได้แก่ เส้นทางกรุงเทพฯ-อุบลราชธานี(ไป-กลับ) วันละ 5 เที่ยวบิน สายการบินพาณิชย์ที่ให้บริการ ได้แก่ บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) และบริษัท แอร์เอเชีย จำกัด

การศึกษาโครงสร้างพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ เพื่อทราบถึงความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษว่ามีมากน้อยเพียงไร โดยการศึกษาครั้งนี้ได้ทำการศึกษาครอบคลุมพื้นที่ทั้งจังหวัด ครอบคลุมภาพรวมของโครงสร้างพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวกของจังหวัด และเส้นทางเชื่อมต่อระหว่างจังหวัดศรีสะเกษ กับจังหวัดข้างเคียง

3.3 องค์ประกอบด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ

แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ ส่วนใหญ่ตำแหน่งที่ตั้งจะกระจายอยู่ทางด้านทิศตะวันตก และทางด้านทิศใต้ของจังหวัดศรีสะเกษ หรือบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชา ครอบคลุมแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 3 ประเภท ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์และโบราณคดี ประเภทธรรมชาติ ประเภทศิลปวัฒนธรรมและกิจกรรม มีรายละเอียดดังนี้

3.3.1 แหล่งท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์และโบราณคดี

3.3.1.1 ปราสาทวัดสระกำแพงใหญ่ ตั้งอยู่ที่วัดสระกำแพงใหญ่ อำเภออุทุมพรพิสัย ริมทางหลวงหมายเลข 226 ห่างจากจังหวัด 26 กิโลเมตร ห่างจากตัวอำเภอ 2 กิโลเมตร เป็นปราสาทขอมขนาดใหญ่ที่สุดของจังหวัด มีลักษณะเป็นปรางค์ 3 องค์ บนฐานเดียวกันในแนวทางทิศเหนือได้ หันหน้าไปทางทิศตะวันออก ปรางค์องค์กลางคือ ปรางค์ประธาน ก่อด้วยหินทรายมีอิฐแซมบางส่วน ปรางค์อีก 2 องค์ เป็นปรางค์อิฐ มีส่วนประกอบตกแต่งที่เป็นหินทราย เช่น ทับหลัง กรอบหน้าบัน และกรอบเสาประตู ด้านหลังปรางค์องค์ทิศใต้ มีปรางค์ก่ออิฐ 1 องค์ ด้านหน้ามีวิหารก่ออิฐ 2 หลัง ล้อมรอบด้วยระเบียงคด ก่อด้วยศิลาแลงและหินทราย มีโคปุระหรือประตูซุ้มทั้งสี่ทิศ ที่ปรางค์ประธานมีทับหลังจำหลัก ภาพพระอินทร์ทรงช้างบนแท่นเหนือหน้ากาล ส่วนที่วิหารก่ออิฐซึ่งอยู่ทางด้านทิศเหนือ มีทับหลังสลักภาพพระนารายณ์บรรทมสินธุ์ อยู่เหนือพระยานันตนาคราช ท่ามกลางเกษียรสมุทร และที่วิหารก่ออิฐ ทางด้านทิศใต้มีทับหลังรูปพระอิศวรกับพระอุมา ประทับนั่งเหนือโคนนที ปัจจุบัน ปราสาทแห่งนี้ อยู่ในความดูแลของกองโบราณคดี กรมศิลปากร และได้มีการขุดค้นพบโบราณวัตถุจำนวนมาก เช่น ทับหลังจำหลักภาพศิวะนาฏราช, พระกฤษณะยกเขาโคววรรณะ และยังพบพระพุทธรูปขนาดปรก พระพุทธรูปปางสมาธิ พระพิมพ์ดินเผา ฯลฯ (สำนักงานจังหวัดศรีสะเกษ. 2549)

รูปภาพที่ 3.4 แสดงทัศนียภาพปราสาทวัดสระกำแพงใหญ่

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย (กันยายน 2551)

3.3.1.2 ปราสาทวัดสระกำแพงน้อย ตั้งอยู่ที่บ้านกลาง ตำบลขยุงค์ อำเภอเมืองศรีสะเกษ ห่างจากตัวจังหวัด 8.7 กิโลเมตร อยู่ด้านขวามือ บนเส้นทางสายศรีสะเกษ-อุทุมพรพิสัย (ทางหลวงหมายเลข 226) ปราสาทหินสระกำแพงน้อย ประกอบด้วยปรางค์และวิหาร ก่อด้วยศิลาแลง ด้านหน้าปรางค์มีสระน้ำใหญ่ ทั้งปรางค์ วิหาร และสระน้ำ ล้วนล้อมรอบด้วยกำแพงศิลาแลง เคยมีทับหลังประตู สลักเป็นพระวรุณ เทพเจ้าแห่งฝน ประทับบนแท่น มีหงส์แบก 3 ตัว อยู่เหนือเศียรเกษรคิมุข เป็นศิลปะแบบปาปวน มีอายุราวพุทธศตวรรษที่ 16 สันนิษฐานว่า ปราสาทหินแห่งนี้ เดิมเป็นศาสนสถานมาก่อน แล้วต่อมาในพุทธศตวรรษที่ 18 รัชสมัยของพระเจ้าชัยว

มันที่ 7 อาจมีการบูรณะหรือสร้างเพิ่มเติมขึ้นใหม่ สังกศได้จากมีสถาปัตยกรรมแบบขอมอยู่ด้วย
สิ่งก่อสร้างดังกล่าว เรียกกันในสมัยนั้นว่า "อโรคยาศาล" หมายถึง สถานพยาบาลหรือสุขศาลา
ประจำชุมชนนั่นเอง (สำนักงานจังหวัดศรีสะเกษ. 2549)

รูปภาพที่ 3.5 แสดงทัศนียภาพปราสาทวัดสระกำแพงน้อย

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย (กันยายน 2551)

3.3.1.3 ปราสาทห้วยทับทัน(ปราสาทบ้านปราสาท) ตั้งอยู่ที่วัดปราสาทพนาราม บ้าน
ปราสาท อำเภอห้วยทับทัน การเดินทางจากจังหวัดศรีสะเกษ ตามทางหลวงสาย 226 ประมาณ
39 กิโลเมตร ถึงอำเภอห้วยทับทันแล้วเลี้ยวขวาไปตามทางลูกรังอีก 8 กิโลเมตร

ปราสาทห้วยทับทัน เป็นโบราณสถานแบบขอมแห่งหนึ่งที่ถูกดัดแปลงในสมัย
หลัง ต่อมาเช่นเดียวกับปราสาทศรีขรภูมิจังหวัดสุรินทร์ โดยเฉพาะส่วนหลังคา ซึ่งคล้ายคลึงกัน
มาก แต่มีขนาดสูงกว่า ประกอบด้วยปราสาทอิฐ 3 องค์ ตั้งอยู่บนฐานศิลาแลงเดียวกันในแนว
เหนือ-ใต้ มีกำแพงล้อมรอบพร้อมซุ้มประตู สันนิษฐานว่า เดิมมี 3 หรือ 4 ทิศ ปัจจุบันคงเหลือ
เพียงด้านทิศใต้เท่านั้น ก่อด้วยศิลาแลง (สำนักงานจังหวัดศรีสะเกษ. 2549)

ปราสาทองค์กลาง ขนาดใหญ่กว่าปราสาทอีก 2 องค์ ที่ขนาดข้างเล็กน้อย แต่ส่วน
หลังคาเตี้ยกว่า ยังเป็นรูปเหลี่ยมจัตุรัส ซ่อมุมไม้สิบสอง มีประตูเดียวด้านหน้า ทางทิศตะวันออกยังคง
มีกรอบประตูหินทราย และทับหลังติดอยู่ เป็นภาพนูนกลมยื่นอยู่เหนือหน้ากาล ส่วนท่อน
พวงมาลัย มีลายมาแบ่งที่เสวภาพนูนกลมยื่นในคุ่มเรือนแก้ว ไม่อาจสันนิษฐานว่าเป็นผู้ใด ด้วยลาย
สลักยังไม่แล้วเสร็จ

ปราสาทสององค์ ที่ขนาดข้างขนาดเดียวกัน ได้รับการดัดแปลงรูปแบบไปมาก
โดยเฉพาะส่วนหลังคาและประตู ซึ่งก่อที่บหมดทุกด้าน ยังคงปรากฏกรอบประตูหินทรายและ
ชิ้นส่วนทับหลัง สลักภาพการกวนเกษียรสมุทร ตกอยู่หน้าประตูปราสาทองค์ที่อยู่ด้านทิศใต้ จาก
ลักษณะทางด้านศิลปกรรมของทับหลังที่ปรากฏ อาจสันนิษฐานได้ว่า ปราสาทแห่งนี้ มีอายุอยู่ใน
ราวพุทธศตวรรษที่ 16 ร่วมสมัยศิลปะขอมแบบคลัง-ปาปวนของเขมร และในสมัยหลังต่อมา
ได้รับการดัดแปลงปราสาท (สำนักงานจังหวัดศรีสะเกษ. 2549)

รูปภาพที่ 3.6 แสดงทัศนียภาพปราสาทห้วยทับทัน(ปราสาทบ้านปราสาท)

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย (กันยายน 2551)

3.3.1.4 ปราสาทปรางค์กู๋ ตั้งอยู่ที่บ้านกู๋ อำเภอปรางค์กู๋ แยกจากอำเภอราว 10 กิโลเมตร ห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 70 กิโลเมตร ปรางค์กู๋นี้สร้างด้วยอิฐเรียงแผ่นโต ๆ เหมือนปราสาทศรีขรภูมิที่จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งเป็นศาสนสถานสมัยขอมที่เก่าแก่มาก มีอายุกว่าพันปีมาแล้ว หน้าบริเวณปรางค์กู๋ มีสระน้ำกว้างยาวประมาณ 1 กิโลเมตร เป็นทำเลพักหากินของนกพันธุ์ต่าง ๆ (สำนักงานจังหวัดศรีสะเกษ. 2549)

รูปภาพที่ 3.7 แสดงทัศนียภาพปราสาทปรางค์กู๋

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย (กันยายน 2551)

3.3.1.5 ปราสาทบ้านสมอ ตั้งอยู่ที่บ้านทามจาน ตำบลสมอ อำเภอปรางค์กู๋ ห่างจากตัวจังหวัดไปตามทางหลวงหมายเลข 220 และ 2167 ประมาณ 52 กิโลเมตร ก่อนถึงตัวอำเภอประมาณ 8 กิโลเมตร มีลักษณะเป็นปราสาทขอมโบราณขนาดเล็ก ภายในขององค์ปรางค์มีรูปประติมากรรมจำหลัก ประดิษฐานอยู่ สันนิษฐานว่า สร้างขึ้นในราวพุทธศตวรรษที่ 18 (สำนักงานจังหวัดศรีสะเกษ. 2549)

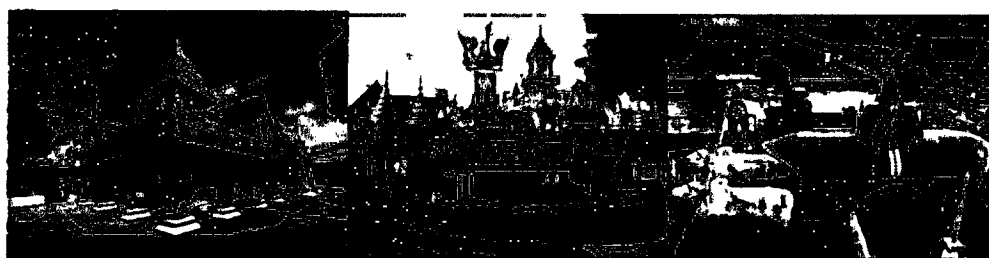

รูปภาพที่ 3.8 แสดงทัศนียภาพปราสาทบ้านสมอ

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย (กันยายน 2551)

3.3.2 แหล่งท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรมและกิจกรรม

3.3.2.1 พระธาตุเรืองรอง ห่างจากจังหวัดอุบลราชธานีประมาณ 62 กิโลเมตร ไปตามทางหลวงสาย 226 (อุบล - ศรีสะเกษ) และห่างจากตัวเมืองศรีสะเกษไปตามทางหลวงหมายเลข 2373 (ศรีสะเกษ-อำเภอรามันไสล) ประมาณ 7.5 กิโลเมตร ตั้งอยู่ที่วัดบ้านสร้างเรือง ตำบลห้วยป่าด้อย อำเภอเมือง เป็นพระธาตุที่สร้างแบบศิลปะพื้นบ้าน สูง 49 เมตร แบ่งออกเป็น 6 ชั้น ดังนี้ ชั้นที่ 1 ใช้ประกอบพิธีทางศาสนา ชั้นที่ 2-3 ทำเป็นพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านชนเผ่าไทยของศรีสะเกษ คือ เขมร ลาว เขอ ชั้นที่ 4 ประดิษฐานพระพุทธรูปสำคัญ ชั้นที่ 5 ใช้สำหรับการทำสมาธิ และชั้นที่ 6 เป็นที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ(เส้นผมพระอรหันต์) และเป็นที่พักทัศนียภาพของพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ (สำนักงานจังหวัดศรีสะเกษ. 2549)

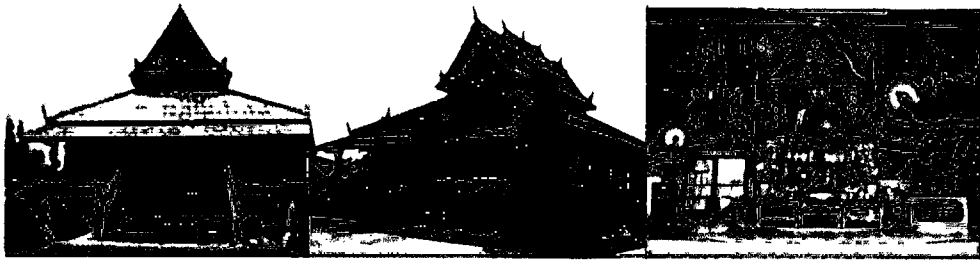

รูปภาพที่ 3.9 แสดงทัศนียภาพพระธาตุเรืองรอง

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย (กันยายน 2551)

3.3.2.2 วัดเขียนบูรพาราม ตั้งอยู่บ้านพราน หมู่ 4 ตำบลห้วยเหนือ อำเภอขุขันธ์ จังหวัดศรีสะเกษ สามารถเดินทางไปตามถนนลาดยางสายขุขันธ์-บ้านสะเคาใหญ่ ห่างจากศาลาที่ว่าการอำเภอขุขันธ์ไปทางทิศตะวันออก ระยะทาง 400 เมตร ห่างจากตัวจังหวัดศรีสะเกษ 49 กิโลเมตร วัดเขียนบูรพารามเดิมเรียกว่าวัดเขมรตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเมืองขุขันธ์(บริเวณบ้านพราน ตำบลห้วยเหนือ อำเภอขุขันธ์ในปัจจุบัน) ต่อมาเรียกว่า “วัดเขียนบูรพาราม” มีโบราณสถานที่สำคัญ ได้แก่ อุโบสถที่สร้างขึ้นในสมัยกรุงธนบุรีผนังและฐานอุโบสถก่อด้วยอิฐฉาบปูน

หลังคาเป็นโครงไม้ มุงสังกะสี ที่ขอบโครงหลังคาโคยรอบแกะสลักเป็นลายพันธุ์พฤกษา ส่วนที่
 จั่วแกะสลักเป็นภาพรามเกียรติ์ ซึ่งแกะสลักขึ้นในสมัยรัตนโกสินทร์ ภายในอุโบสถมีพระพุทธรูป
 ขนาดใหญ่ประดิษฐานอยู่เรียกว่า “หลวงพ่อโต” เป็นพระพุทธรูปปูนปั้นปางมารวิชัย ขนาดหน้าตัก
 กว้าง 3.50 เมตร สูง 6.80 เมตร มีลักษณะศิลปะที่ผสมผสานกัน ระหว่างศิลปะล้านช้าง และ
 ศิลปะอยุธยาตอนปลาย เป็นพระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมืองของชาวชุมชนมาแต่ในอดีต (สำนักงาน
 จังหวัดศรีสะเกษ. 2549)

รูปภาพที่ 3.10 แสดงทัศนียภาพวัดเขียนบูรพาราม

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย (กันยายน 2551)

3.3.2.3 วัดป่ามหาเจดีย์(วัดล้านขวด) ตั้งอยู่ในเขตสุขาภิบาล อำเภอขุนหาญ ห่างจากตัว
 จังหวัด 61 กิโลเมตร เป็นวัดที่มีศาสนสถานและสิ่งก่อสร้างในบริเวณวัด ประดับตกแต่งด้วยขวด
 แก้วหลากสี หลากแบบนับล้านๆ ใบ มีลวดลายวิจิตรงดงามยิ่ง ชาวบ้านทั่วไปนิยมเรียกวัดนี้ว่า
 "วัดล้านขวด" (สำนักงานจังหวัดศรีสะเกษ. 2549)

รูปภาพที่ 3.11 แสดงทัศนียภาพวัดป่ามหาเจดีย์(วัดล้านขวด)

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย (กันยายน 2551)

3.3.3 แหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ

3.3.3.1 **ผามออีแดง** ตั้งอยู่ในเขตอำเภอกันทรลักษ์ บริเวณปลายสุดของทางหลวงหมายเลข 221(สายศรีสะเกษ-กันทรลักษ์) ห่างจากตัวอำเภอประมาณ 34 กิโลเมตร และห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 98 กิโลเมตร เป็นเส้นทางเดียวที่ติดต่อกับทางขึ้นเขาพระวิหาร

ผามออีแดง มีลักษณะเป็นลานหินธรรมชาติ เป็นหน้าผาสูง 500 เมตร มีผืนป่าเป็นส่วนหนึ่งของเทือกเขาพนมดงรัก ที่แบ่งเขตแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศกัมพูชา และเป็นประตูสู่ปราสาทเขาพระวิหาร ริมหน้าผาสูงติดกับพื้นที่ประเทศกัมพูชาซึ่งอยู่เบื้องล่าง เป็นจุดชมทัศนียภาพเขาพระวิหาร ทิวเขาพนมดงรัก และแผ่นดินเขมรต่ำ สามารถมองเห็น ปราสาทเขาพระวิหาร ในระยะใกล้เพียง 1,000 เมตร

ในบริเวณผามออีแดง มีวิหารที่ประดิษฐานพระพุทธรูปนาคปรก และทางเดินทึบได้ ซึ่งเป็นหน้าผาที่อยู่ต่ำลงไป จะมีภาพสลักหินนูนต่ำ ศิลปะเขมรพุทธศตวรรษที่ 15 ซึ่งสันนิษฐานว่ามีอายุเก่าแก่ที่สุดในประเทศไทย จนกลายเป็นแหล่ง Unseen Thailand แล้วในช่วงฤดูฝนจะปรากฏทะเลเมฆที่ไหลมาจากที่ราบแผ่นดินเขมรต่ำมาปะทะหน้าผาอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานจังหวัดศรีสะเกษ. 2549)

รูปภาพที่ 3.12 แสดงทัศนียภาพผามออีแดง

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย (กันยายน 2551)

3.3.3.2 **สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์** ตั้งอยู่ในวิทยาลัยเกษตรกรรมศรีสะเกษ ถนนกสิกรรม ตำบลหนองครก อำเภอเมืองศรีสะเกษ มีเนื้อที่ 237 ไร่ ลักษณะเป็นสวนป่าขนาดใหญ่ที่อยู่ในเขตเมือง ประกอบด้วย ดงลำควน ซึ่งเป็นพันธุ์ไม้หอม และเป็นต้นไม้สัญลักษณ์ของจังหวัด จำนวนกว่า 4 หมื่นต้น มีสวนสาธารณะที่ตกแต่งสวยงาม ร่มรื่น เป็นแหล่งพักผ่อนของประชาชนทั่วไป มีสวนสัตว์ และมีสวนที่เป็นป่าลำควน ซึ่งเหมาะแก่การทัศนศึกษาในเชิงพฤกษศาสตร์

ในช่วงเดือนมีนาคม จะเป็นช่วงเวลาที่ดอกลำควนจะบาน ส่งกลิ่นหอมประทับใจแก่ผู้มาเยือน ซึ่งจังหวัดจะจัดงานเทศกาลดอกลำควนบานขึ้น ณ สถานที่แห่งนี้ด้วย (สำนักงานจังหวัดศรีสะเกษ. 2549)

รูปภาพที่ 3.13 แสดงทัศนียภาพสวนสมเด็จพระศรีนครินทร์

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย (กันยายน 2551)

3.3.3.3 น้ำตกตำโรงเกียรติ(น้ำตกปีศาจ) มีต้นกำเนิดจากภูเขาหินทุ่ง บนเทือกเขาบรรทัด เป็นน้ำตกขนาดกลาง มีน้ำตกมากในช่วงเดือนกันยายน-กุมภาพันธ์ การเดินทางใช้เส้นทางหลวงหมายเลข 2111 เมื่อถึงเขตอำเภอขุนหาญ มีทางแยกเข้าไปอีกประมาณ 20 กิโลเมตร ห่างจากตัวจังหวัด 81 กิโลเมตร (สำนักงานจังหวัดศรีสะเกษ. 2549)

รูปภาพที่ 3.14 แสดงทัศนียภาพน้ำตกตำโรงเกียรติ(น้ำตกปีศาจ)

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย (กันยายน 2551)

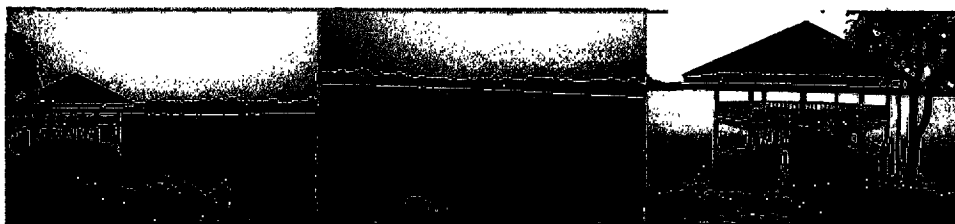
3.3.3.4 น้ำตกห้วยจันทร์(น้ำตกกันทรอม) อยู่ห่างจากอำเภอขุนหาญประมาณ 24 กิโลเมตร ห่างจากตัวจังหวัด 85 กิโลเมตร ริมทางหลวงหมายเลข 223 เป็นน้ำตกที่สวยงามมาก มีน้ำตกมากในช่วงเดือนกันยายน-กุมภาพันธ์ และร่มรื่นด้วยพันธุ์ไม้ป่านาชนิด เหมาะสำหรับพักผ่อนในวันหยุด เป็นน้ำตกที่สวยงามไหลลดหลั่นมาตามชั้นหิน มีน้ำตลอดปี บริเวณร่มรื่นด้วยพันธุ์ไม้ป่านาชนิด เหมาะสำหรับพักผ่อนหย่อนใจ (สำนักงานจังหวัดศรีสะเกษ. 2549)

รูปภาพที่ 3.15 แสดงทัศนียภาพน้ำตกห้วยจันทร์(น้ำตกกันทรอม)

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย (กันยายน 2551)

3.3.3.5 บึงนคเปิดน้ำไพรบึง ตั้งอยู่บ้านสวาย ตำบลไพรบึง อำเภอไพรบึง ไปตามเส้นทางหลวงหมายเลข 221 ประมาณ 20 กิโลเมตร แล้วแยกขวาเข้าเส้นทางหลวงหมายเลข 2111 ไปอีกประมาณ 20 กิโลเมตร จะพบบึงอยู่ทางซ้ายมือมีนกกเป็นน้ำอาศัยอยู่จำนวนมาก นกมีถิ่นอาศัย ค้างคาว ยามเช้าและยามเย็นเมื่อนกเหล่านี้บินขึ้นสู่ท้องฟ้าเป็นทิวแถวช่างเป็นภาพธรรมชาติของมวลนกทั้งหลายที่ให้ความเบิกบานใจแก่ผู้พบ (สำนักงานจังหวัดศรีสะเกษ. 2549)

รูปภาพที่ 3.16 แสดงทัศนียภาพบึงนคเปิดน้ำไพรบึง

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย (กันยายน 2551)

3.3.4 การบริการด้านการท่องเที่ยว

การบริการด้านการท่องเที่ยวเป็นอีกปัจจัยหนึ่งของตลาดนักท่องเที่ยวที่จะสะท้อนให้เห็นถึงความพร้อมในการรองรับด้านการท่องเที่ยวของพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ โดยในส่วนของบริการด้านท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ มีรายละเอียดดังนี้

3.3.4.1 ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว

ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ที่สามารถให้ข้อมูลด้านเส้นทางท่องเที่ยว และที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยว มีที่ตั้งอยู่บริเวณตรงข้ามศาลหลักเมืองจังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งอยู่ในความดูแลขององค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ เวลาเปิดทำการในเวลาราชการเท่านั้น นอกจากนี้ยังมีศูนย์บริการการท่องเที่ยวในส่วนภูมิภาคเขต 2 โชนอีสานใต้ที่ทำการสำนักงานตั้งอยู่จังหวัดอุบลราชธานี สังกัดการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

3.3.4.2 บริษัทนำเที่ยว

บริษัทนำเที่ยว รถเช่า นำเที่ยวในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ จากผลการศึกษาพบว่า ปัจจุบันมีบริษัทนำเที่ยวในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ 6 บริษัท โดยการบริหารของบริษัทนำเที่ยวส่วนใหญ่จะเป็นการให้เช่ารถเพื่อนำเที่ยวเท่านั้น แสดงให้เห็นถึงการบริการด้านการบริษัทนำเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษยังไม่มีความหลากหลาย และทางเลือกให้นักท่องเที่ยวมากนัก รายละเอียดแสดงในตารางที่ 3.3

ตารางที่ 3.3 แสดงบริษัททัวร์ รถเช่า นำเที่ยวในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ

ชื่อบริษัท	โทรศัพท์	ที่อยู่	รายละเอียด
1. ทีมงานโชควรรณ	085-7626560	1279/130 ถ.วิจิตรนคร อ.เมือง จ.ศรีสะเกษ	รถตู้ให้เช่า
2. อัสราทัวร์	045-622444, 089-6287024	519 ถ.วงเวียนแม่ศรี อ.เมือง จ.ศรีสะเกษ	รถตู้ / รถโค้ชปรับ อากาศ 2 ชั้น
3. พี.เค. ซิตี้ทัวร์	045-612920, 045-620766	1561/2 - ซอย ศรีสุมังค์ ถนน เมืองใต้ ตำบล/แขวง ศรีสะเกษ อ. เมือง	นำเที่ยว- ขายตั๋ว เครื่องบิน ใน- ต่างประเทศ
4. สุมาลีการท่องเที่ยว	045 - 681115	อ.รามีสไล	รถบัส ปรับอากาศ
5. มรกตทัวร์	045 - 650344	อ.กันทรลักษณ์	-
6. ศรีสะเกษ ทราเวล	045 - 644028, 045 - 613163	เลขที่ 1099 ถ.ขุนันท์ ต.เมืองใต้ อ.เมือง จ.ศรีสะเกษ 33000	รถตู้ / รถโค้ชปรับ อากาศ 2 ชั้น

ที่มา : www.toursisake.com 1 มีนาคม 2550

3.3.4.3 การบริการร้านอาหาร และเครื่องดื่ม

ร้านอาหาร และเครื่องดื่ม จากผลการศึกษาจำนวนร้านอาหาร และเครื่องดื่มในพื้นที่อำเภอเมืองศรีสะเกษ จากการสำรวจข้อมูลของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยพบว่าร้านอาหารที่รองรับนักท่องเที่ยวมีจำนวนทั้งหมด 31 ร้าน ซึ่งไม่รวมร้านอาหารที่เป็นรถเข็น นอกจากนั้นในพื้นที่เขตเทศบาลเมืองศรีสะเกษยังมีตลาดโต้รุ่งบริเวณหน้าสถานีรถไฟ ที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางโดยรถไฟ หรือนักท่องเที่ยวที่ต้องการสัมผัสบรรยากาศวิถีชีวิตของคนในพื้นที่ในยามค่ำคืน โดยรายละเอียดที่ตั้งของร้านอาหาร และเครื่องดื่ม (รายละเอียดแสดงในตารางที่ 3.4)

ตารางที่ 3.4 แสดงที่ตั้งร้านอาหาร และเครื่องดื่มในพื้นที่อำเภอเมืองศรีสะเกษ

ร้านอาหาร	ที่อยู่
1. เกษศิริ	ภายในโรงแรมเกษศิริ ถนนสุขันต์ โทร. 0-4561-4006-7
2. พรหมพิมาน	ภายในโรงแรมพรหมพิมาน ถนนหลักเมือง โทร. 0-4561-2677, 0-4561-2696
3. ก.ไก่	ถนนศรีสุมังค์ (อาหารพื้นเมือง)
4. กรีนเฮาส์	ถนนกสิกรรม เยื้องโรงพยาบาลจังหวัด (อาหารตามสั่ง)
5. โกยง	ถนนราชการรถไฟ 3 (ข้าวต้ม/คาราโอเกะ)
6. คุณกั้ง	(ข้างวิทยาลัยพลศึกษา) ถนนเลียงเมือง (อาหารไทย-พื้นเมือง)
7. คุณโอ่ง	ถนนสุขันต์ (อาหารตามสั่ง)
8. เจียวกี้	ถนนศรีสะเกษ วงเวียนแม่ศรี โทร. 611479 (ต้มเลือดหมู)
9. แจ๋วฮอนอินดี 2	ถนนเทพา ใกล้โรงเรียนเทศบาล (อาหารพื้นเมือง)
10. ต้นปาล์ม	ถนนหลักเมือง (อาหารตามสั่ง)
11. ต้นสน	ถนนราชการรถไฟ 3 (ข้าวต้ม)
12. ทองเอก	ถนนหลักเมือง (อาหารตามสั่ง)
13. นุปลา	ถนนกลางเมือง วงเวียนแม่ศรี โทร. 612398 (แกงป่า)
14. เบ็ทเทอร์แอนด์เบ็ทเทอร์ ฟู้ดเฮาส์	ถนนกวงเฮง เยื้องชุมชนแสงพลาซ่า(อาหารไทย ยุโรป)
15. เพิ่มผล	ถนนเทพา โทร. 611675
16. ไพรซ์	ถนนราชการรถไฟ ใกล้สถานีรถไฟ โทร. 611876
17. มิตรภาพ	ถนนปลัดมณฑล ใกล้สถานีรถไฟ (หมูหัน)
18. มิสเตอร์ ฮาแก้น	ถนนอุบล โทร. 620241 (พิซซ่า สเต็ก)
19. ราชาสุกี้โคคา	ถนนอุบล โทร. 611754 (สุกี้)

ที่มา : www.toursisaket.com ข้อมูลปี 2550

ตารางที่ 3.4 (ต่อ) แสดงที่ตั้งร้านอาหาร และเครื่องดื่มในพื้นที่อำเภอเมืองศรีสะเกษ

ร้านอาหาร	ที่อยู่
20. ลานลำควน	ใกล้สามแยกสวนสมเด็จพระนริศระเกษ-ชุมชน สบไก่หมูน ถนนอุบล โทร. 613091
21. สมคิดโภชนา	ถนนราชการรถไฟ 2 (ข้าวต้ม)
22. สิบสองราษี	ถนนวงแหวน ใกล้ชุมชนเสงพลาซ่า (อาหารตามสั่ง)
23. สีเขียว	ถนนศรีวิเศษ ใกล้จวนผู้ว่าราชการจังหวัด โทร. 611589 (อาหารพื้นเมือง)
24. สีเงิน	ถนนราชการรถไฟ (อาหารตามสั่ง)
25. สุทธิโภชนา	ถนนศรีสะเกษ-อุทุมพรพิสัย ใกล้สะพานขาว (อาหารตามสั่ง ข้าวต้ม)
26. สุไมตรี	ถนนอุบล หลังโรงเรียนสตรีศรีสะเกษ โทร. 612141 (อาหารตามสั่ง)
27. แสงวิวัฒน์ ถนนอุบล	โทร. 611544 แสงศิริ ถนนราชการรถไฟ โทร. 611633
28. หลักเมืองลาบเป็ด	ถนนหลักเมือง อาอยู่ ถนนวิจิตรนคร (เนื้อย่างเกาหลี)
29. อุทัยทิพย์	ถนนหลักเมือง (ข้าวต้ม)
30. เอ็มดีสุกี้	ถนนวงแหวน ในห้างชุมชนเสงพลาซ่า
31. เขียวเขียวค้า	ใกล้สามแยกถนนเลี่ยงเมืองด้านนอก ถนนอุบล โทร. 611758

ที่มา : www.toursisaket.com ข้อมูลปี 2550

3.3.4.4 โรงแรมที่พัก

โรงแรมที่พักในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ จากการศึกษาค้นคว้าพบว่ามีโรงแรมทั้งหมด 23 แห่งในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองศรีสะเกษ อำเภอกันทรลักษณ์ อำเภอราษีไศล อำเภออุทุมพรพิสัย และอำเภอขุนหาญ และครอบคลุมพื้นที่ศึกษา 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองศรีสะเกษ อำเภอกันทรลักษณ์ อำเภออุทุมพรพิสัย และอำเภอขุนหาญ ซึ่งโดยอำเภอเมืองศรีสะเกษมีจำนวนโรงแรมมากที่สุด 14 แห่ง มีจำนวนห้องพักรวม 732 ห้องพัก รองลงมาอำเภอกันทรลักษณ์จำนวน 5 แห่ง มีจำนวนห้องพักรวม 81 ห้องพัก (รายละเอียดแสดงในตารางที่ 3.5)

ตารางที่ 3.5 แสดงโรงแรมที่พักในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ

ลำดับ ที่	ชื่อโรงแรม	สถานที่ตั้ง	จำนวน ห้องพัก	โทรศัพท์
1	เกษสิริ	1102-5 ต.เมืองใต้ อ.เมือง	100	045-612578
2	สันติสุข	0307 ต.เมืองใต้ อ.เมือง	39	045-311496
3	ไทยเสริมไทย	147/5 ต.เมืองเหนือ อ.เมือง	32	045-611458
4	กุลวดีอพาร์ทเมนต์ ท่าเรือ	270/5-8 ม.8 ต.น้ำคำ อ.เมือง	91	045-622960
5	พรหมพิมานแกรนด์ ไฮเต็ล	849/1 ต.เมืองใต้ อ.เมือง	192	045-612677
6	ครัวเชียร์แมนชั่น	1490/6-7 ต.เมืองใต้ อ.เมือง	39	045-612033
7	ลาวา	294/4 ม.6 ต.โพนข่า อ.เมือง	28	-
8	บังกะโลริมน้ำ	5 ต.หนองครก อ.เมือง	10	-
9	ชายทุ่งรีสอร์ท	95 ต.หนองครก อ.เมือง	10	-
10	ศรีสะเกษไฮเต็ล	0384-385 ต.เมืองใต้ อ.เมือง	40	045-612582
11	บ้านแก้ว-เรือนขวัญ	1490/1 ต.เมืองใต้ อ.เมือง	37	045-643133-4
12	เอ็มเค	148 ม.5 ต.น้ำอ้อม อ.กันทรลักษ์	10	-
13	กันทรลักษ์พาเลซไฮเต็ล	131/35-36 ม.5 ต.น้ำอ้อม อ.กันทรลักษ์	8	045-635157
14	ขวัญยืน	571 ม.5 ต.น้ำอ้อม อ.กันทรลักษ์	19	045-661126
15	เอส บี แมนชั่น	136 ม.5 ต.น้ำอ้อม อ.กันทรลักษ์	24	045-663103
16	ราษีรีสอร์ท	179 ม.5 ต.เมืองคง อ.ราษีไศล	10	045-681233
17	บังกะโลเวียงคำ	65 ม.11 ต.เมืองคง อ.ราษีไศล	10	045-681149
18	อมรเทพ	ม.5 ต.ลี อ.ขุนหาญ	20	045-679131
19	เดอะนอร์ทอีสต์	1619 ต.เมืองใต้ อ.เมือง	50	045-615777
20	บ้านต้นน้ำรีสอร์ท	19 ม.13 ต.น้ำคำ อ.เมือง	6	045-616252
21	ชินบุรี รีสอร์ท	234 ม.2 ต.สำโรง อ.อุทุมพรพิสัย	18	045-691156
22	ฟ้าไหมรีสอร์ท	129 ม.8 ต.หนองหญ้าลาด อ.กันทรลักษ์	20	089-2833650
23	เอส พี	ต.เมืองใต้ อ.เมือง	40	045-620903

ที่มา : www.toursisaket.com ข้อมูลปี 2550

3.3.4.5 สินค้าพื้นเมือง และของที่ระลึก

สินค้าที่ระลึกของจังหวัดศรีสะเกษ ได้แก่ ผ้าไหม และผ้าฝ้ายลาดจิต ทอกันมากที่อำเภอเบ็ญที่ และอำเภออุทุมพรพิสัย สินค้าหัตถกรรม เช่น กระจูด เกวียนน้อย รวมทั้งตะกร้า และกระเป๋าจักสาน ซึ่งทำด้วยฝีมืออันประณีต หาซื้อได้บริเวณถนนราชรถไฟ นอกจากนี้ยังมีสินค้าประเภทอาหาร เช่น ไข่เค็มอำเภอไพรบึง หอมแดง กระเทียม และกระเทียมโทนดองน้ำผึ้ง คุณดีหาซื้อได้ทั่วไป

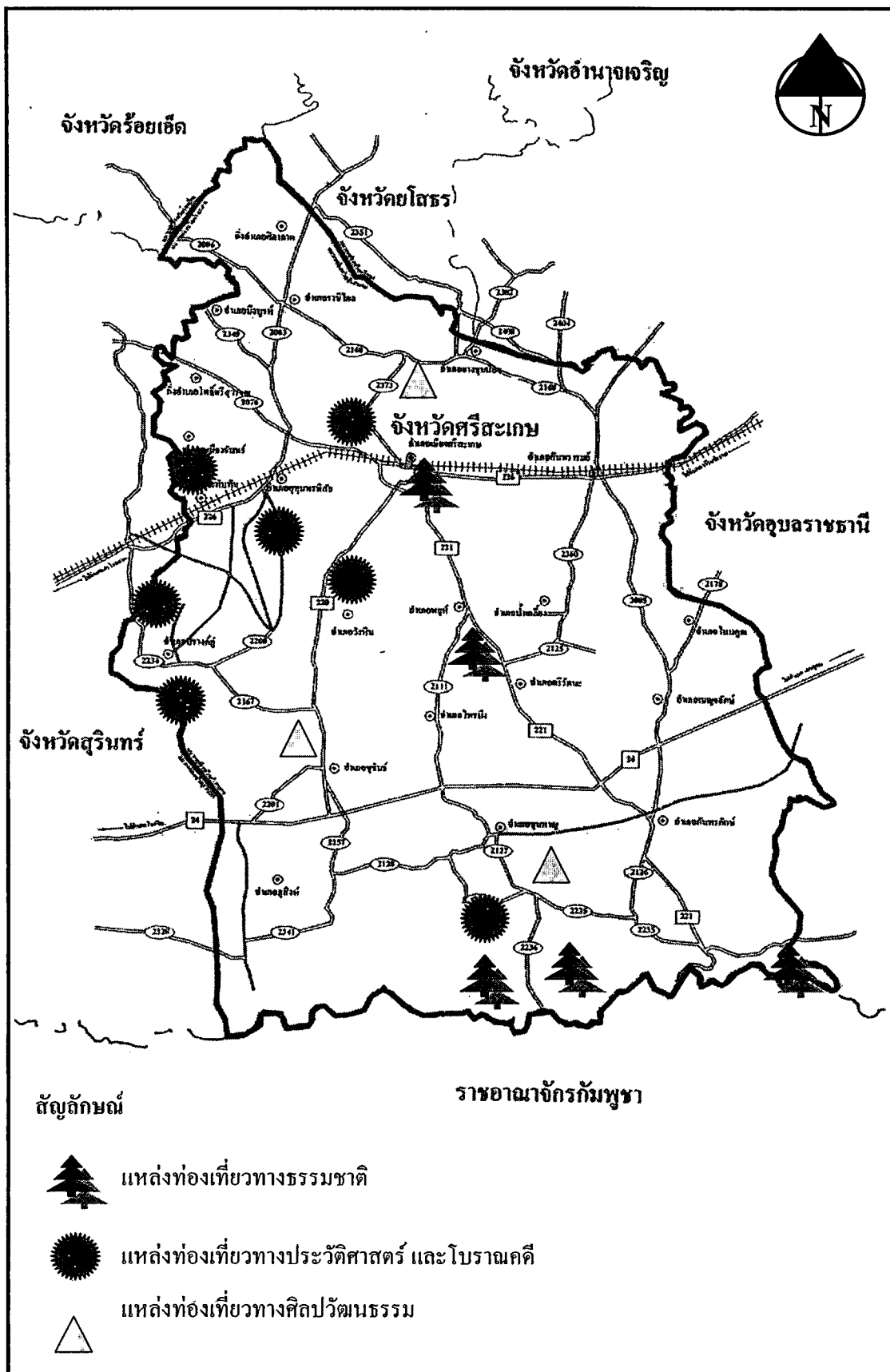
บทที่ 4

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ ได้แบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ด้านศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ การมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ และนโยบาย แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดศรีสะเกษ เพื่อกำหนดแนวนโยบายด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยระเบียบวิธีวิจัยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1 การกำหนดพื้นที่ศึกษา

เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ในการศึกษาครั้งนี้ได้คัดเลือกพื้นที่ศึกษา จากแผนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การคัดเลือกของเจ้าที่ปฏิบัติงานด้านการท่องเที่ยว และจากจลลาคำดับจำนวนสถิตินักท่องเที่ยวสูงสุด 15 อันดับแรก ของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ เกณฑ์การคัดเลือกพื้นที่ศึกษาได้กำหนดเอาแหล่งท่องเที่ยวหลักจำนวน 15 แหล่ง ใน 8 อำเภอของพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษเป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา (รายละเอียดแสดงในรูปภาพที่ 4.1) แหล่งท่องเที่ยวทั้ง 15 แหล่ง ครอบคลุมประเภทของแหล่งท่องเที่ยวทุกประเภทในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ มีรายละเอียดแบ่งตามประเภทของแหล่งท่องเที่ยว 3 ประเภท ดังนี้ 1). แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ มี 5 แหล่ง คือ สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์, บึงนกกเปิดน้ำไพรบึง, ผามออีแดง, น้ำตกห้วยจันทร์, น้ำตกสำโรงเกียรติ 2). แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี 7 แหล่ง คือ ปราสาทหินวัดสระกำแพงน้อย, ปราสาทตำหนักไทร, ปราสาทปรangkū, ปราสาทหินบ้านสมอ, ปราสาทบ้านปราสาท, ปราสาทหินวัดสระกำแพงใหญ่, ปราสาทเขอ 3). แหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรมและกิจกรรม 3 แหล่ง คือ พระธาตุเรืองรอง, วัดล้านขวด, วัดเขียนบูรพาราม (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ทำเนียบแหล่งท่องเที่ยวภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. 2543)

รูปภาพที่ 4.1 แสดงที่ตั้งสถานที่ท่องเที่ยวในพื้นที่ศึกษาในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ

ที่มา : การสำรวจภาคสนามโดยผู้วิจัย (กันยายน. 2551)

4.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล และเครื่องมือ

โดยใช้ระเบียบวิธีเชิงสำรวจ (Survey or Exploratory Research) ซึ่งเป็นการศึกษาอย่างกว้างๆ โดยสำรวจหาข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ความพร้อม สภาพปัญหาและอุปสรรคด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ และความต้องการที่แท้จริงของนักท่องเที่ยว รวมถึงประชาชนในพื้นที่ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาและการจัดการด้านการท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษอย่างยั่งยืน โดยการศึกษาสามารถแบ่งเป็น 3 ส่วน คือ

1. ศึกษาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ
2. ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ
3. ศึกษานโยบาย และแนวทางการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดศรีสะเกษ

4.2.1 การศึกษาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ

การศึกษาด้านศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว ได้นำแนวคิดเกี่ยวกับความสามารถในการรองรับของพื้นที่ (Carrying Capacity) ภายใต้ทฤษฎีการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism Development) มาประยุกต์ใช้เพื่อวิเคราะห์ว่าแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ มีศักยภาพในการพัฒนาตามแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมากน้อยเพียงไร โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อตอบคำถามเหล่านี้ คือ

1. สภาพปัจจุบัน และสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวภายในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษเป็นอย่างไร
2. ชัดความสามารถในการรองรับได้ของแหล่งท่องเที่ยวภายในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ เป็นอย่างไร

ข้อมูลในการศึกษาด้านศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเป็นข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Source) ซึ่งได้จากการสำรวจภาคสนาม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสำรวจ สัมภาษณ์ และใช้แบบสอบถาม ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาด้านศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว (แสดงในตารางที่ 4.1, 4.2, 4.3, 4.4) ได้แก่ ชัดความสามารถในการรองรับด้านกายภาพ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านจิตวิทยา โดยข้อมูลที่ได้จะใช้ในการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว

ในการวิเคราะห์ผลกระทบจากการท่องเที่ยวได้ทำการศึกษาวิเคราะห์จากปริมาณการใช้ประโยชน์ด้านการท่องเที่ยวหรือนันทนาการ เพื่อประเมินว่าการใช้ประโยชน์ดังกล่าวนั้น อยู่ในภาวะที่เกินขีดความสามารถในการรองรับได้ของพื้นที่หรือไม่ ในขั้นตอนของการศึกษาได้จัดทำเป็นโมเดลที่ระบุถึงระดับของผลกระทบที่เกิดขึ้นในด้านกายภาพ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านจิตวิทยา แล้วเปรียบเทียบกับเกณฑ์เพื่อพิจารณาว่า ผลกระทบหรือการ

เปลี่ยนแปลงนั้นๆ อยู่ในระดับที่ยอมรับได้หรือไม่ โดยได้กำหนดระดับของผลกระทบของการใช้ประโยชน์ด้านการท่องเที่ยว และน้ำหนักการจากระดับขีดความสามารถในการรองรับได้เป็น 3 ระดับ ดังนี้

1. ความสามารถในการรองรับได้ ระดับต่ำ (Exceeding carrying capacity) แสดงว่าระดับการใช้ประโยชน์ปัจจุบันมีค่าเกินขีดความสามารถของแหล่งท่องเที่ยวในการรองรับกิจกรรมน้ำหนักการ จำเป็นต้องมีมาตรการจัดการผลกระทบ.

2. ความสามารถในการรองรับได้ ระดับปานกลาง (At and approaching carrying capacity) แสดงว่า ระดับการใช้ประโยชน์ปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะเข้าใกล้ หรือเท่ากับขีดความสามารถของแหล่งท่องเที่ยวในการรองรับกิจกรรมน้ำหนักการ แหล่งท่องเที่ยวได้รับผลกระทบปานกลางถึงค่อนข้างมากจากการท่องเที่ยว

3. ความสามารถในการรองรับได้ระดับสูง (Below carrying capacity) แสดงว่าระดับการใช้ประโยชน์ในปัจจุบันมีค่าต่ำกว่าขีดความสามารถของแหล่งท่องเที่ยวในการรองรับกิจกรรมน้ำหนักการ แหล่งท่องเที่ยวสามารถรองรับกิจกรรมได้อีกมาก

การศึกษาขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

4.2.1:1 ขีดความสามารถในการรองรับด้านกายภาพ (Physical Carrying Capacity, PCC)

การศึกษาค่าขีดความสามารถในการรองรับด้านกายภาพ เป็นการศึกษาเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณการใช้ประโยชน์ปัจจุบันกับขีดความสามารถในการรองรับด้านกายภาพของแหล่งท่องเที่ยว นั้น ๆ โดยการศึกษาจะแบ่งเกณฑ์การวัดของตัวแปรที่มีตัวชี้วัดที่แตกต่างกัน มีรายละเอียดดังนี้

1. ที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยว ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสำรวจ และข้อมูลสถิติการใช้ถนน ตัวชี้วัด คือ สภาพถนนสามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ทุกฤดูกาล (รายละเอียดแสดงในตารางที่ 4.1)

2. การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสำรวจ และข้อมูลจากสำนักงานขนส่งจังหวัดศรีสะเกษ ตัวชี้วัด คือ พาหนะที่ใช้ในการเดินทางการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (รายละเอียดแสดงในตารางที่ 4.1)

3. พื้นที่น้ำหนักการที่ใช้ในการรองรับกิจกรรมนักท่องเที่ยว ตัวชี้วัด คือ การใช้พื้นที่รองรับกิจกรรมท่องเที่ยวในช่วงเวลาหนึ่ง ๆ เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสำรวจ สัมภาษณ์ และใช้ภาพถ่ายทางอากาศเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลเป็นหลัก การเก็บข้อมูลด้านพื้นที่น้ำหนักการดำเนินการโดยวัดขนาดของพื้นที่ใช้ประกอบกิจกรรมน้ำหนักการของแหล่งท่องเที่ยวทุกประเภทที่

เป็นพื้นที่ศึกษา โดยใช้เกณฑ์มาตรฐานขนาดพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมนันทนาการที่ใช้สำหรับรองรับนักท่องเที่ยวต่อรายบุคคล โดยการศึกษาในครั้งนี้จะใช้เกณฑ์มาตรฐานของสภาพพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่กำหนดพื้นที่ที่ใช้ประกอบกิจกรรมนันทนาการ ประมาณ 16 ตารางเมตร ต่อ คน

จำนวนนักท่องเที่ยวสูงสุดที่ขนาดพื้นที่สามารถรองรับได้ในช่วงเวลาเดียว เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาขีดความสามารถในการรองรับในด้านกายภาพคำนวณจากสูตร PCC โดยมีรายละเอียดดังนี้

$$\text{การคำนวณ PCC ดังนี้} \quad PCC = \frac{A \times Rf}{a}$$

A = ขนาดพื้นที่ซึ่งสามารถใช้รองรับกิจกรรมนันทนาการนั้น ๆ ได้

a = ขนาดพื้นที่ซึ่งนักท่องเที่ยวจำเป็นต้องใช้ (หน่วย คือ พื้นที่ ต่อ คน)

Rf = จำนวนรอบที่แหล่งท่องเที่ยวสามารถเปิดให้ใช้ประโยชน์ได้ในเวลาที่กำหนด ซึ่ง Rf สามารถคำนวณได้จาก จำนวนชั่วโมงที่เปิดทำการ หรือเปิดให้ใช้ประโยชน์ได้ (TT) ต่อจำนวนเวลาที่ต้องใช้ในการประกอบกิจกรรมแต่ละครั้ง (Ta) ดังนั้น $Rf = TT/Ta$

ในการประเมินขีดความสามารถในการรองรับด้านกายภาพ ได้กำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาเป็น 3 ระดับ ได้แก่ 1) ระดับต่ำ หมายถึง ระดับการใช้งานมีค่ามากกว่า 80 % ของค่า PCC ของแต่ละแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ 2) ระดับปานกลาง หมายถึง พื้นที่มีระดับการใช้งานอยู่ระหว่าง 50 – 80 % ของค่า PCC ของแต่ละแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ 3) ระดับสูง หมายถึง พื้นที่มีระดับการใช้งานมีค่าน้อยกว่า 50 % ของค่า PCC ของแต่ละแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ ค่าระดับการใช้งานคำนวณจากจำนวนนักท่องเที่ยวในปัจจุบันค่าเปรียบเทียบกับ PCC (รายละเอียดแสดงในตารางที่ 4.1)

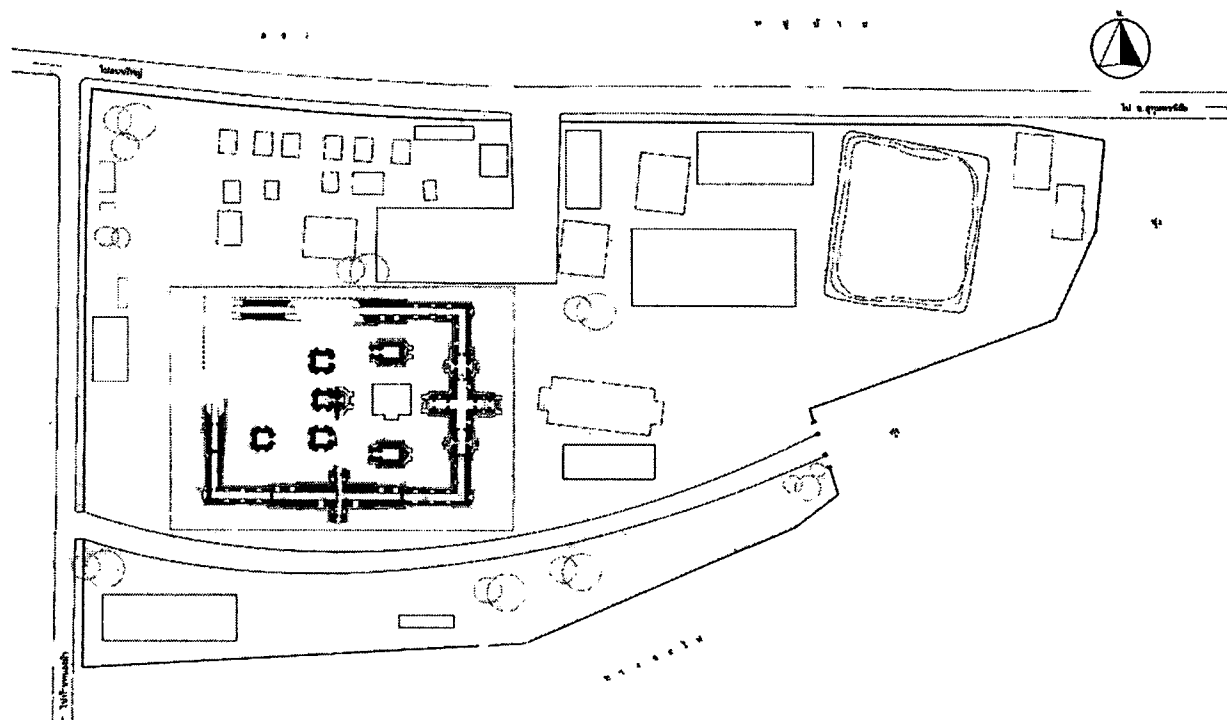
เงื่อนไข

จำนวนนักท่องเที่ยวที่นำมาคำนวณ จะพิจารณาจากสถิติจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว โดยจะใช้จำนวนนักท่องเที่ยวจากช่วงเวลาที่นักท่องเที่ยวมากที่สุด เช่น ช่วงเทศกาล

ช่วงเวลาที่คำนวณ จะคิดเฉพาะช่วงเวลาที่มียกนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวมากที่สุด (จากการสำรวจ และสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่)

ตัวอย่างการคำนวณหาขีดความสามารถในการรองรับได้ด้านกายภาพปราสาทหินวัดสระ กำแพงใหญ่

นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในปราสาทหินวัดสระกำแพงใหญ่ จากสถิติช่วงเวลาที่มียุโรปนักท่องเที่ยวมากที่สุดในช่วงเทศกาลจำนวน 300 คน ต่อ วัน สมมติฐานในการคำนวณพื้นที่ประกอบกิจกรรมนันทนาการประมาณ 16 ตารางเมตร ต่อ คน ตามเกณฑ์มาตรฐานของสภาพพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จากผลการสำรวจพบว่า นักท่องเที่ยวใช้เวลาในการประกอบกิจกรรมนันทนาการในปราสาทวัดสระกำแพงใหญ่โดยเฉลี่ยประมาณ 60 นาที โดยแหล่งท่องเที่ยวเปิดปิดเวลา 8.00 - 17.00 น. ช่วงเวลานักท่องเที่ยวสูงสุดเกิดขึ้นในช่วง 09.30 – 14.30 น. จากข้อมูลที่ได้ทั้งหมดสามารถนำมาคำนวณหาขีดความสามารถในการรองรับได้ด้านกายภาพ ดังนี้

รูปภาพที่ 4.2 แสดงผังบริเวณปราสาทหินวัดสระกำแพงใหญ่

ที่มา : ดัดแปลงจากภาพถ่ายทางอากาศ

จากการคำนวณขีดความสามารถในการรองรับได้ด้านกายภาพมีสูตรดังนี้

$$\text{การคำนวณ PCC ดังนี้} \quad PCC = \frac{A \times Rf}{a}$$

A = จำนวนพื้นที่ซึ่งสามารถใช้รองรับกิจกรรมนันทนาการนั้น ๆ ได้

a = จำนวนพื้นที่ซึ่งนักท่องเที่ยว จำเป็นต้องใช้ (หน่วย คือ พื้นที่ ต่อ คน)

Rf = จำนวนรอบที่แหล่งท่องเที่ยวสามารถเปิดให้ใช้ประโยชน์ได้ในช่วงเวลาที่กำหนด

ซึ่ง Rf สามารถคำนวณได้จาก จำนวนชั่วโมงที่เปิดทำการ หรือเปิดให้ใช้ประโยชน์ได้ (TT)

ต่อจำนวนเวลาที่ต้องใช้ในการประกอบกิจกรรมแต่ละครั้ง (Ta) ดังนั้น $Rf = TT/Ta$

กำหนดให้

$$A = 4,226 \text{ ตารางเมตร}$$

$$a = 16 \text{ ตารางเมตร/คน}$$

$$Rf = 5 \text{ รอบ/วัน}$$

$$\begin{aligned} \text{จะได้} \quad PCC &= \frac{4,226 \times 5}{16} \\ &= 1,321 \text{ คน ต่อ วัน} \end{aligned}$$

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้พิจารณาเฉพาะช่วงเวลาที่มียานยนต์นักท่องเที่ยวสูงสุดในช่วงเทศกาล เนื่องจากช่วงเวลาที่มียานยนต์นักท่องเที่ยวสูงสุด สะท้อนให้เห็นสภาพปัญหา และศักยภาพในการรองรับได้ของพื้นที่ได้ดีกว่าเมื่อพิจารณาโดยใช้ช่วงเวลาทำการตลอดวัน

ซึ่งหมายความว่าปราสาทหินวัดสระกำแพงใหญ่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวในช่วงเวลาที่มีนักท่องเที่ยวสูงสุดจำนวน 1,321 คน ต่อ วัน จากการคำนวณสามารถแบ่งระดับของขีดความสามารถในการรองรับด้านกายภาพ ซึ่งในปัจจุบันนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในปราสาทหินวัดสระกำแพงใหญ่ จากสถิติช่วงเวลาที่มียานยนต์นักท่องเที่ยวสูงสุดในช่วงเทศกาลจำนวน 300 คน ต่อ วัน

ดังนั้น ปราสาทวัดสระกำแพงใหญ่ในปัจจุบันมีนักท่องเที่ยวมีระดับการใช้งานอยู่ที่ระดับต่ำ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าปราสาทวัดสระกำแพงใหญ่มีศักยภาพในการรองรับด้านกายภาพอยู่ในระดับสูง

หมายเหตุ

ถ้าจำนวนนักท่องเที่ยวต่อ 1 วัน มากกว่า 1,057 คน (มากกว่า 80%) แสดงว่า ชีตความสามารถในการรองรับด้านกายภาพของ ปราสาทหินวัดสระกำแพงใหญ่อยู่ในระดับต่ำ

ถ้าจำนวนนักท่องเที่ยวต่อ 1 วัน อยู่ระหว่าง 661 – 1,057 คน (ระหว่าง 50-80%) แสดงว่า ชีตความสามารถในการรองรับด้านกายภาพของปราสาทหินวัดสระกำแพงใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง

ถ้าจำนวนนักท่องเที่ยวต่อ 1 วัน น้อยกว่า 661 คน (น้อยกว่า 50%) แสดงว่า ชีตความสามารถในการรองรับด้านกายภาพของปราสาทหินวัดสระกำแพงใหญ่อยู่ในระดับสูง

ตารางที่ 4.1 ตัวแปร และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลชี้วัดความสามารถในการรองรับด้านกายภาพ

ตัวแปรหลัก	ตัวแปร	ตัวชี้วัด	ระดับการวัด	เครื่องมือ	อ้างอิง
1. ชีตความสามารถในการรองรับด้านกายภาพ	1.1 ที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยว	- เหมาะสมทุกฤดูกาล	- สภาพถนนสามารถใช้งานได้ตลอดทั้งปี • ใช้งานได้ 8 - 12 เดือน ความสามารถในการรองรับได้ในระดับสูง • ใช้งานได้ระหว่าง 4 - 8 เดือน ความสามารถในการรองรับได้ในระดับปานกลาง • ใช้งานได้น้อยกว่า 4 เดือน ความสามารถในการรองรับได้ในระดับต่ำ	การสำรวจภาคสนาม	จากการทบทวนวรรณกรรมและการสำรวจ
	1.2 การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	- รถยนต์ส่วนตัว - รถโดยสาร	• รถยนต์ส่วนตัว และรถโดยสารเข้าถึงความสามารถในการรองรับได้ในระดับสูง • รถยนต์ส่วนตัวเข้าถึง แต่ไม่มีรถโดยสารเข้าถึง ความสามารถในการรองรับได้ในระดับปานกลาง • รถยนต์ไม่สามารถเข้าถึงได้ ความสามารถในการรองรับได้ในระดับต่ำ	การสำรวจภาคสนาม	จากการทบทวนวรรณกรรมและการสำรวจ

ตารางที่ 4.1 (ต่อ) ตัวแปร และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลด้านจิตตภาพสามารถในการรองรับด้านกายภาพ

ตัวแปรหลัก	ตัวแปร	ตัวชี้วัด	ระดับการวัด	เครื่องมือ	อ้างอิง
1. จิตตภาพสามารถในการรองรับด้านกายภาพ	1.3 พื้นที่นันทนาการที่ใช้ในการรองรับกิจกรรมนันทนาการที่เกี่ยวข้อง	- การใช้เนื้อที่รองรับกิจกรรมท่องเที่ยว / ในช่วงเวลาหนึ่ง จำนวนเนื้อที่ที่สามารถเปิดให้ใช้ประโยชน์จำนวนรอบที่เปิดบริการ (PCC)	<ul style="list-style-type: none"> ระดับการวัดการใช้ประโยชน์ของพื้นที่ น้อยกว่า 50 % ของเนื้อที่รองรับกิจกรรมนันทนาการของแหล่งท่องเที่ยว ความสามารถในการรองรับได้ในระดับสูง ระดับการวัดการใช้ประโยชน์ของพื้นที่ระหว่าง 50-80 % ของเนื้อที่รองรับกิจกรรมนันทนาการของแหล่งท่องเที่ยว ความสามารถในการรองรับได้ในระดับปานกลาง ระดับการวัดการใช้ประโยชน์ของพื้นที่มากกว่า 80 % ของเนื้อที่รองรับกิจกรรมนันทนาการของแหล่งท่องเที่ยว ความสามารถในการรองรับได้ในระดับต่ำ 	การสำรวจภาคสนาม	จากการทบทวนวรรณกรรม และการสำรวจ

4.2.1.2 ขีดความสามารถในการรองรับด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (Facility Carrying Capacity, FCC)

การวิเคราะห์ขีดความสามารถในการรองรับด้านสิ่งอำนวยความสะดวก เป็นการประเมินปริมาณการใช้งานของสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถรับการใช้ประโยชน์จากนักท่องเที่ยวได้มากน้อยเพียงใดในช่วงเวลาที่กำหนดโดยประยุกต์จากโครงการศึกษาขีดความสามารถในการรองรับการใช้ประโยชน์ด้านนันทนาการของอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ (2548) เกณฑ์ในการพิจารณาระดับของจำนวนรอบของผู้ใช้สิ่งอำนวยความสะดวกต่อช่วงเวลาเดียวกัน 3 ระดับ ได้แก่ 1) ขีดความสามารถในการรองรับระดับสูง หมายถึง จำนวนรอบของผู้ใช้สิ่งอำนวยความสะดวกต่อช่วงเวลาเดียวกันน้อยกว่า 50 % ของจำนวนการใช้ประโยชน์ในปัจจุบันของสิ่งอำนวยความสะดวก 2) ขีดความสามารถในการรองรับระดับปานกลาง หมายถึง จำนวนรอบของผู้ใช้สิ่งอำนวยความสะดวกต่อช่วงเวลาเดียวกันระหว่าง 50-80 % ของจำนวนการใช้ประโยชน์ในปัจจุบันของสิ่งอำนวยความสะดวก 3) ขีดความสามารถในการรองรับระดับต่ำ หมายถึง จำนวนรอบของผู้ใช้สิ่งอำนวยความสะดวกต่อช่วงเวลาเดียวกันมากกว่า 80% ของจำนวนการใช้ประโยชน์ในปัจจุบันของสิ่งอำนวยความสะดวก (รายละเอียดแสดงในตารางที่ 4.2)

ในการวิเคราะห์ขีดความสามารถในการรองรับด้านสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน เช่น ที่พัก และห้องน้ำ ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสำรวจจำนวนบ้านพัก และจำนวนห้องน้ำ ในแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่ง การวิเคราะห์เพื่อหาระดับขีดความสามารถในการรองรับด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (FCC) โดยการประยุกต์จากโครงการศึกษาขีดความสามารถในการรองรับได้ของอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ มีรายละเอียดดังนี้

$$\text{การคำนวณ FCC} \quad \text{ดังนี้} \quad \text{FCC} = \frac{A \times R_f}{a}$$

A = จำนวนความจุสิ่งอำนวยความสะดวก

a = จำนวนห้องน้ำที่นักท่องเที่ยวต้องใช้ (หน่วย คือ 1 คน)

Rf = จำนวนรอบที่แหล่งท่องเที่ยวสามารถเปิดให้ใช้ประโยชน์ได้ในช่วงเวลาที่กำหนด ซึ่ง Rf สามารถคำนวณได้จาก จำนวนชั่วโมงที่เปิดทำการ หรือเปิดให้ใช้ประโยชน์ได้ (TT) ต่อจำนวนเวลาที่ต้องใช้ในการประกอบกิจกรรมแต่ละครั้ง (Ta)

$$\text{ดังนั้น} \quad R_f = \frac{TT}{T_a}$$

ตัวอย่างการคำนวณหาขีดความสามารถในการรองรับได้ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (ห้องน้ำ) ปรasaทหินวัดสระกำแพงใหญ่

นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในปรasaทหินวัดสระกำแพงใหญ่ จากสถิติช่วงเวลาที่มึนักท่องเที่ยวมากที่สุดในช่วงเทศกาลจำนวน 300 คน ต่อ วัน ซึ่งคิดเป็น จำนวนห้องน้ำมีในปรasaทหินวัดสระกำแพงใหญ่จำนวน 15 ห้อง สมมติฐานในการคำนวณนักท่องเที่ยวใช้เวลาในการเข้าห้องน้ำเฉลี่ยประมาณ 5 นาที โดยแหล่งท่องเที่ยวเปิด-ปิดเวลา 8.00 - 17.00 น. แต่เวลานักท่องเที่ยวสูงสุดเกิดขึ้นในช่วง 09.30 - 14.30 น. นับเป็นเวลา 5 ชั่วโมง จากข้อมูลที่ได้ทั้งหมดสามารถนำมาคำนวณหาขีดความสามารถในการรองรับได้ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ดังนี้

จากการคำนวณขีดความสามารถในการรองรับได้ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกมีสูตรดังนี้

$$\text{การคำนวณ FCC ดังนี้} \quad FCC = \frac{A \times R_f}{a}$$

A = จำนวนความจุสิ่งอำนวยความสะดวก

a = จำนวนห้องน้ำที่นักท่องเที่ยวต้องใช้ (หน่วย คือ 1 คน)

Rf = จำนวนรอบที่แหล่งท่องเที่ยวสามารถเปิดให้ใช้ประโยชน์ได้ในช่วงเวลาที่กำหนด ซึ่ง Rf สามารถคำนวณได้จาก จำนวนชั่วโมงที่เปิดทำการ หรือเปิดให้ใช้ประโยชน์ได้ (TT) ต่อจำนวนเวลาที่ต้องใช้ในการประกอบกิจกรรมแต่ละครั้ง (Ta) ดังนั้น $R_f = TT/T_a$

กำหนดให้

$$A = 15 \text{ ห้อง}$$

$$a = 1 \text{ คน/รอบ}$$

$$R_f = 60 \text{ รอบ/วัน}$$

$$\begin{aligned} \text{จะได้} \quad FCC &= \frac{15 \times 60}{1} \\ &= 900 \text{ รอบ ต่อ วัน} \end{aligned}$$

ซึ่งหมายความว่าปรasaทหินวัดสระกำแพงใหญ่สามารถรองรับจำนวนรอบการใช้งานห้องน้ำต่อ จำนวนความต้องการใช้งานของนักท่องเที่ยวในช่วงเวลาที่มึนักท่องเที่ยวสูงสุดจำนวน 900 คน ต่อ วัน จากการคำนวณสามารถแบ่งระดับของขีดความสามารถในการรองรับด้านสิ่ง

อำนาจความสะดวกซึ่งในปัจจุบันนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในปราสาทหินวัดสระกำแพงใหญ่ จากสถิติช่วงเวลาที่มียกท่องเที่ยวมากที่สุดในช่วงเทศกาลจำนวน 300 คน ต่อ วัน ซึ่งคิดเป็น 23 % ของขีดความสามารถในการรองรับด้านกายภาพของปราสาทหินวัดสระกำแพงใหญ่ มีระดับการใช้งานอยู่ที่ระดับต่ำ

ดังนั้น สะท้อนให้เห็นว่าปราสาทวัดสระกำแพงใหญ่มีศักยภาพในการรองรับจำนวนรอบการใช้งานห้องน้ำต่อ จำนวนความต้องการใช้งานของนักท่องเที่ยวในช่วงเวลาที่มียกท่องเที่ยวสูงสุดใน ระดับต่ำ

หมายเหตุ

ถ้ามีจำนวนนักท่องเที่ยวต่อ 1 วัน มากกว่า 720 คน (มากกว่า 80%) แสดงว่า ขีดความสามารถในการรองรับด้านสิ่งอำนวยความสะดวกของ ปราสาทหินวัดสระกำแพงใหญ่อยู่ในระดับต่ำ

ถ้าจำนวนนักท่องเที่ยวต่อ 1 วัน อยู่ระหว่าง 450 – 720 คน (ระหว่าง 50-80%) แสดงว่า ขีดความสามารถในการรองรับด้านสิ่งอำนวยความสะดวกของปราสาทหินวัดสระกำแพงใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง

ถ้าจำนวนนักท่องเที่ยวต่อ 1 วัน น้อยกว่า 450 คน (น้อยกว่า 50%) แสดงว่า ขีดความสามารถในการรองรับด้านสิ่งอำนวยความสะดวกของปราสาทหินวัดสระกำแพงใหญ่อยู่ในระดับสูง

ตารางที่ 4.2 ตัวแปร และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลชี้วัดความสามารถในการรองรับด้านถึงอำนวยความสะดวก

ตัวแปรหลัก	ตัวแปร	ตัวชี้วัด	ระดับการวัด	เครื่องมือ	อ้างอิง
<p>2. ชีตความสามารถในการรองรับด้านถึงอำนวยความสะดวก</p> <p>อำนวยความสะดวก</p>	<p>2.1 สิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน</p> <p>- ห้องพัก</p>	<p>- จำนวนห้องพักต่อจำนวนนักท่องเที่ยวที่ต้องการพัก</p>	<p>- อัตราส่วนของจำนวนห้องพักกับความต้องการของนักท่องเที่ยว</p> <ul style="list-style-type: none"> อัตราส่วนของจำนวนห้องพักกับความ ต้องการนักท่องเที่ยว น้อยกว่า 50 % ระดับชี้วัดความสามารถในการรองรับด้านถึงอำนวยความสะดวกอยู่ในระดับสูง อัตราส่วนของจำนวนห้องพักกับความ ต้องการของนักท่องเที่ยว อยู่ระหว่าง 50-80 % ระดับชี้วัดความสามารถในการรองรับด้านถึงอำนวยความสะดวกอยู่ในระดับปานกลาง อัตราส่วนของจำนวนห้องพักกับความ ต้องการของนักท่องเที่ยว มากกว่า 80 % ระดับชี้วัดความสามารถในการรองรับด้านถึงอำนวยความสะดวกอยู่ในระดับต่ำ 	<p>การสำรวจภาคสนาม</p>	<p>จากการทบทวนวรรณกรรม และการสำรวจ</p>

ตารางที่ 4.2 (ต่อ) ตัวแปร และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลด้านขีดความสามารถในการรองรับด้านสิ่งแวดล้อมและความสะดวก

ตัวแปรหลัก	ตัวแปร	ตัวชี้วัด	ระดับการวัด	เครื่องมือ	อ้างอิง
2. ขีดความสามารถในการรองรับด้านสิ่งแวดล้อมและความสะดวก	<p>ตัวแปร</p> <ul style="list-style-type: none"> ห้องน้ำ 	<p>ตัวชี้วัด</p> <ul style="list-style-type: none"> จำนวนห้องน้ำต่อรอบการใช้งาน 	<p>ระดับการวัด</p> <ul style="list-style-type: none"> จำนวนรอบการใช้งานห้องน้ำต่อจำนวนความต้องการใช้งานของนักท่องเที่ยว อัตราส่วนของจำนวนรอบการเข้าใช้ห้องน้ำ กับจำนวนนักท่องเที่ยว น้อยกว่า 50 % ระดับขีดความสามารถในการรองรับด้านสิ่งแวดล้อมสะดวกอยู่ในระดับสูง อัตราส่วนของจำนวนรอบการเข้าใช้ห้องน้ำกับจำนวนนักท่องเที่ยว อยู่ระหว่าง 50 – 80% ระดับขีดความสามารถในการรองรับด้านสิ่งแวดล้อมสะดวกอยู่ในระดับปานกลาง อัตราส่วนของจำนวนรอบการเข้าใช้ห้องน้ำ กับจำนวนนักท่องเที่ยว มากกว่า 80% ระดับขีดความสามารถในการรองรับอยู่ในระดับต่ำ 	การสำรวจภาคสนาม	จากการทบทวนวรรณกรรมและการสำรวจ

ตารางที่ 4.2 (ต่อ) ตัวแปร และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลด้านจิตความสามารถในการรองรับด้านสิ่งแวดล้อมและความสะดวก

ตัวแปรหลัก	ตัวแปร	ตัวชี้วัด	ระดับการวัด	เครื่องมือ	อ้างอิง
2. จิตความสามารถในการรองรับด้านสิ่งแวดล้อมและความสะดวก	- ร้านอาหาร	- ร้านอาหาร	- มี/ไม่มี	การสำรวจภาคสนาม	จากการทบทวนวรรณกรรม และการสำรวจ
	- ที่จอดรถ	- มีพื้นที่จอดรถหรือไม่	- มี/ไม่มี	การสำรวจภาคสนาม	จากการทบทวนวรรณกรรม และการสำรวจ
	2.2 ร้านขายของที่ระลึก	- ร้านขายของที่ระลึก	- มี/ไม่มี	การสำรวจภาคสนาม	จากการทบทวนวรรณกรรม และการสำรวจ
	2.3 ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว	- มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยวหรือไม่	- มี/ไม่มี	การสำรวจภาคสนาม	จากการทบทวนวรรณกรรม และการสำรวจ

4.2.1.3 ชีดความสามารถในการรองรับด้านสิ่งแวดล้อม (Ecological Carrying Capacity, ECC)

ชีดความสามารถในการรองรับด้านสิ่งแวดล้อม การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการสำรวจ และการสังเกต โดยตัวชี้วัดที่พิจารณาในการศึกษาคครั้งนี้ประยุกต์จาก โครงการศึกษาชีดความสามารถในการรองรับการใช้ประโยชน์ด้านนันทนาการของอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ (เนื่องจากการศึกษาคครั้งนี้ มีเวลา และงบประมาณที่จำกัดจึงไม่ได้ทำการศึกษาชีดความสามารถในการรองรับด้านสิ่งแวดล้อมในด้านอื่นๆ เช่น คุณภาพน้ำ คุณภาพอากาศ และความหลากหลายทางชีวภาพ ดังนั้นการศึกษาคครั้งนี้จึงได้ทำการศึกษาเฉพาะการจัดการปริมาณขยะภายในแหล่งท่องเที่ยวมาเป็นตัวชี้วัดด้านชีดความสามารถในการรองรับด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การจัดการขยะภายในแหล่งท่องเที่ยว ตัวชี้วัดนี้สามารถเห็นภาพรวมด้านสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวได้ครอบคลุม และชัดเจน ได้แก่ การมีอุปกรณ์รองรับขยะเพียงพอ และเหมาะสมกับปริมาณการจัดการการจัดเก็บขยะต่อปริมาณขยะในแต่ละวันหรือไม่ จากการศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูล และทบทวนวรรณกรรมได้ประยุกต์เกณฑ์ในการพิจารณา โดยจำแนกออกเป็น 3 ระดับ 1). ระดับต่ำ หมายถึง พบขยะกองอยู่นอกภาชนะจัดเก็บเป็นจำนวนมาก หรือกระจัดกระจายเกลื่อนกลาด 2). ระดับปานกลาง หมายถึง พบขยะกองอยู่นอกภาชนะจัดเก็บแต่ยังอยู่ในถุงขยะเป็นส่วนใหญ่ หรือพบขยะทิ้งนอกถังขยะเป็นจำนวนน้อย 3). ระดับสูง หมายถึง ไม่พบขยะกองอยู่นอกภาชนะจัดเก็บ หรือกองอยู่บนพื้น (รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 4.3)

ตารางที่ 4.3 ตัวแปร และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลด้านขีดความสามารถในการรองรับด้านสิ่งแวดล้อม

ตัวแปรหลัก	ตัวแปร	ตัวชี้วัด	ระดับการวัด	เครื่องมือ	อ้างอิง
3. ขีดความสามารถในการรองรับด้านสิ่งแวดล้อม	3.1 การจัดการขยะมูลฝอย	- มีอุปกรณ์รองรับขยะเพียงพอ เหมาะสม และปริมาณการจัดเก็บขยะในแต่ละวัน มีความเหมาะสมและเพียงพอหรือไม่	<p>ระยะ/ตำแหน่ง</p> <ul style="list-style-type: none"> พบขยะกองอยู่นอกภาชนะจัดเก็บเป็นจำนวนมาก หรือกระจายเกลื่อนระดับขีดความสามารถในการรองรับด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับต่ำ พบขยะกองอยู่นอกภาชนะจัดเก็บแต่ยังอยู่ในดูงขยะเป็นส่วนใหญ่ หรือพบขยะทั้งหมดถึงขยะเป็นจำนวนน้อย ระดับขีดความสามารถในการรองรับด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลาง ไม่พบขยะกองอยู่นอกภาชนะจัดเก็บ หรือกองอยู่บนพื้น ระดับขีดความสามารถในการรองรับด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับสูง 	การสำรวจภาคสนาม	จากการทบทวนวรรณกรรม และการสำรวจ

4.1.2.4 ชีตความสามารถในการรองรับด้านจิตวิทยา (Psychological Carrying Capacity, PsCC)

การศึกษาวิเคราะห์ขีดความสามารถในการรองรับด้านจิตวิทยาจะพิจารณาจากทัศนคติและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเป็นหลัก เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจะใช้แบบสอบถาม (แสดงในภาคผนวก ค.) ตัวแปรในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ความพึงพอใจต่อการจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยวด้านกายภาพ ความพึงพอใจต่อการจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยวด้านสิ่งแวดล้อม ความพึงพอใจต่อการจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยวด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และความพึงพอใจต่อการจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยวด้านการบริการของเจ้าหน้าที่ในสถานที่ท่องเที่ยว โดยใช้การวัด Likert Scale (รายละเอียดแสดงในตารางที่ 4.4)

ตารางที่ 4.4 ตัวแปร และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลด้านจิตความสามารถในการรองรับด้านจิตวิทยา

ตัวแปรหลัก	ตัวแปร	ตัวชี้วัด	ระดับการวัด	เครื่องมือ	อ้างอิง
4. จิตความสามารถ ด้านจิตวิทยา	4.1 ความพึงพอใจต่อการ จัดการภายในแหล่ง ท่องเที่ยวด้านกายภาพ	- ระดับความพึงพอใจ Likert Scale 3 = สูง 2 = ปานกลาง 1 = ต่ำ	• มากที่สุด • มาก • ปานกลาง • น้อย • น้อยที่สุด	การสำรวจภาคสนาม	ประยุกต์จากการ ทบทวนวรรณกรรม และการสำรวจ
	4.2 ความพึงพอใจต่อการ จัดการภายในแหล่ง ท่องเที่ยวด้านสิ่งแวดล้อม				
	4.3 ความพึงพอใจต่อการ จัดการภายในแหล่ง ท่องเที่ยวด้านสิ่งอำนวยความสะดวก				
	4.4 ความพึงพอใจต่อการ จัดการภายในแหล่ง ท่องเที่ยวด้านการบริการ ของเจ้าหน้าที่ในสถานที่ ท่องเที่ยว				

4.2.2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ

การมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ ได้ทำการศึกษาใน 2 ประเด็นหลัก คือ ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบาย แนวทางการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ที่ถูกกำหนดโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวท้องถิ่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อตอบคำถามดังต่อไปนี้

1. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ อยู่ในระดับใด
2. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ ถูกกำหนดโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวท้องถิ่น อยู่ในระดับใด

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจะเป็นการเก็บข้อมูลจากเอกสาร จากการสัมภาษณ์และแบบสอบถาม ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา คือ ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ในการกำหนดนโยบายด้านการท่องเที่ยว และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ ถูกกำหนดโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวท้องถิ่น (แสดงในตารางที่ 4.5)

เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาได้นำแนวคิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2544 : 14ง) กำหนดกรอบในการศึกษา เพื่อเกิดการจัดการท่องเที่ยวอันเป็นไปในทิศทางที่ต้องการ และบรรลุผลตามเป้าหมายของการมีส่วนร่วมที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีขั้นตอนในการมีส่วนร่วม 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การค้นหาสาเหตุของปัญหา 2) การร่วมในการวางแผน กำหนดนโยบาย เพื่อแก้ไขปัญหา 3) การร่วมดำเนินงาน ปฏิบัติงาน เพื่อให้บรรลุตามแผนที่วางไว้ 4) การร่วมติดตามและประเมินผล 5) การบำรุงรักษา และการปรับปรุงแก้ไข และใช้แบบจำลองของ Arnstein (1969) เป็นโมเดลในการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในแต่ละขั้นตอนว่าอยู่ในระดับใด โดยการศึกษาได้แบ่งระดับการมีส่วนร่วมออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับที่ 1 (ระดับที่ 1 - 2) Non participation ประชาชนไม่มีสิทธิเข้าร่วมเลยเป็นเพียงการจัดการความรู้ข่าวสารให้แก่ประชาชนเท่านั้น ระดับที่ 2 (ระดับ 3 - 5) Tokenism เป็นระดับที่มีส่วนร่วมมากขึ้น ในเรื่องการให้ข้อมูลและคำปรึกษาเพียงอย่างเดียว ซึ่งยังไม่มีอำนาจในการตัดสินใจ ระดับที่ 3 (ระดับ 6 - 8) Citizen power ชุมชนมีอำนาจในการตัดสินใจในการกำหนดอนาคตของชุมชนเอง

ตารางที่ 4.5 ตัวแปร และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่

ตัวแปรหลัก	ตัวแปร	ตัวชี้วัด	ระดับการวัด	เครื่องมือ	อ้างอิง
ขั้นตอนการมีส่วนร่วม	1. การค้นหาสาเหตุของปัญหา	- ระดับการมีส่วนร่วม 5 = บ่อยที่สุด 4 = บ่อย 3 = ปานกลาง 2 = นานๆ ครั้ง 1 = ไม่เคย	Likert Scale 1. ไม่มีส่วนร่วมเลย 2. มีส่วนร่วมให้ข้อมูล ข่าวสาร 3. มีอำนาจในการตัดสินใจ เอง/เป็นผู้กำหนดแผนเอง	แบบสอบถาม	การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2544). “การมีส่วนร่วมในการพัฒนา และบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว”

ตารางที่ 4.5 (ต่อ) ตัวแปร และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่

ตัวแปรหลัก	ตัวแปร	ตัวชี้วัด	ระดับการวัด	เครื่องมือ	อ้างอิง
ขั้นตอนการมีส่วนร่วม	2. การร่วมในการวางแผนกำหนดนโยบาย เพื่อแก้ไขปัญหา	- ระดับการมีส่วนร่วม 5 = บ่อยที่สุด 4 = บ่อย 3 = ปานกลาง 2 = นานๆ ครั้ง 1 = ไม่เคย	Likert Scale 1. ไม่มีส่วนร่วมเลย 2. มีส่วนร่วมให้ข้อมูลข่าวสาร 3. มีอำนาจในการตัดสินใจเอง/เป็นผู้กำหนดแผนเอง	แบบสอบถาม	การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2544). “การมีส่วนร่วมในการพัฒนา และบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว”

ตารางที่ 4.5 (ต่อ) ตัวแปร และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่

ตัวแปรหลัก	ตัวแปร	ตัวชี้วัด	ระดับการวัด	เครื่องมือ	อ้างอิง
ขั้นตอนการมีส่วนร่วม	3. การร่วมดำเนินงาน ปฏิบัติงาน เพื่อให้บรรลุ ตามแผนที่วางไว้	- ระดับการมีส่วนร่วม 5 = บ่อยที่สุด 4 = บ่อย 3 = ปานกลาง 2 = นานๆ ครั้ง 1 = ไม่เคย	Likert Scale 1. ไม่มีส่วนร่วมเลย 2. มีส่วนร่วมให้ข้อมูล ข่าวสาร 3. มีอำนาจในการตัดสินใจ เอง/เป็นผู้กำหนดตนเอง	แบบสอบถาม	การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2544). “การมีส่วนร่วมในการ พัฒนา และบริหาร จัดการทรัพยากรการ ท่องเที่ยว”

ตารางที่ 4.5 (ต่อ) ตัวแปร และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่

ตัวแปรหลัก	ตัวแปร	ตัวชี้วัด	ระดับการวัด	เครื่องมือ	อ้างอิง
ขั้นตอนการมีส่วนร่วม	4. การร่วมติดตาม และประเมินผล	- ระดับการมีส่วนร่วม 5 = บ่อยที่สุด 4 = บ่อย 3 = ปานกลาง 2 = นานๆ ครั้ง 1 = ไม่เคย	Likert Scale 1. ไม่มีส่วนร่วมเลย 2. มีส่วนร่วมให้ข้อมูล ข่าวสาร 3. มีอำนาจในการตัดสินใจ เอง/เป็นผู้กำหนดแผนเอง	แบบสอบถาม	การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2544). “การมีส่วนร่วมในการพัฒนา และบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว”

ตารางที่ 4.5 (ต่อ) ตัวแปร และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลด้านความคิดเห็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่

ตัวแปรหลัก	ตัวแปร	ตัวชี้วัด	ระดับการวัด	เครื่องมือ	อ้างอิง
ขั้นตอนการมีส่วนร่วม	5. การบำรุงรักษา และการปรับปรุงแก้ไข	- ระดับการมีส่วนร่วม 5 = บ่อยที่สุด 4 = บ่อย 3 = ปานกลาง 2 = นานๆ ครั้ง 1 = ไม่เคย	Likert Scale 1. ไม่มีส่วนร่วมเลย 2. มีส่วนร่วมให้ข้อมูล ข่าวดสาร 3. มีอำนาจในการตัดสินใจ เอง/เป็นผู้กำหนดแผนเอง	แบบสอบถาม	การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2544). “การมีส่วนร่วมในการ พัฒนา และบริหาร จัดการทรัพยากรการ ท่องเที่ยว”

4.2.3 นโยบาย และแนวทางทางการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดศรีสะเกษ

ในการศึกษานโยบายแนวทางทางการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดศรีสะเกษ มีวัตถุประสงค์เพื่อตอบคำถามดังต่อไปนี้

นโยบาย และแนวทางการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดศรีสะเกษ ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นไปตามแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมาก น้อยเพียงไร

การศึกษานโยบาย และแนวทางการพัฒนา ด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดศรีสะเกษ สามารถแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) ความพร้อมในการรองรับการท่องเที่ยวของพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ 2) นโยบายและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

การศึกษาความพร้อมในการรองรับการท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ พิจารณาในองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ 1) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกที่รองรับนักท่องเที่ยว การศึกษารั้วนี้ประเมินสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวพื้นที่ศึกษาในจังหวัดศรีสะเกษ 2) ลักษณะบุคคลของผู้ใช้บริการด้านการท่องเที่ยว และ 3) พฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ โดยจะศึกษาให้ความสำคัญในประเด็น การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดศรีสะเกษ สิ่งอำนวยความสะดวก การบริการ ทัศนคติ ความคิดเห็นที่มีต่อการท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ

การศึกษานโยบายด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดศรีสะเกษ โดยพิจารณาใน 3 ประเด็น ได้แก่ 1) ด้านส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ 2) การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก และการบริการ และ 3) ด้านการมีส่วนร่วมทำกิจกรรม ซึ่งเกณฑ์ในการกำหนดประเด็นในการศึกษาด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก และการบริการ และด้านการมีส่วนร่วมทำกิจกรรม 2 ด้านนี้ กำหนดจากเป็นองค์ประกอบของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และด้านส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ กำหนดจากผลการศึกษาด้านทัศนคติ และความคิดเห็นของประชาชนในจังหวัดศรีสะเกษ ต่อการพัฒนาการด้านการรองรับการท่องเที่ยวในจังหวัดศรีสะเกษ พบว่าประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่คิดว่าการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของจังหวัดศรีสะเกษควรได้รับการพัฒนามากที่สุด

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาความพร้อมในการรองรับด้านการท่องเที่ยว (แสดงในตารางที่ 4.6) เป็นข้อมูลพื้นฐานด้านกายภาพ เช่น การเข้าถึงพื้นที่ ข้อมูลในการเดินทาง จำนวนธุรกิจบริการด้านการท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว และประชาชนในท้องถิ่น ที่มีต่อการท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ

ตารางที่ 4.6 ตัวแปร และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลด้านความพร้อมด้านการท่องเที่ยวของพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ

ตัวแปรหลัก	ตัวแปร	ตัวชี้วัด	เครื่องมือ
1. ด้านความพร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวกที่รองรับนักท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ	1. โครงสร้างพื้นฐานระบบสาธารณูปโภค และสาธารณูปการในปัจจุบันและแผนในอนาคต	- มี/ไม่มี	- เอกสาร /การสำรวจภาคสนาม
	2. การบริการด้านการท่องเที่ยว - ภาคเอกชน ▪ จำนวนห้องพัก ▪ จำนวนบริษัทนำเที่ยว ▪ จำนวนมัคคุเทศก์ ▪ จำนวนแหล่งบันเทิง ▪ จำนวนร้านอาหาร ▪ จำนวนร้านขายของที่ระลึก	- จำนวนสิ่งอำนวยความสะดวก	
	3. การเข้าถึงพื้นที่/การสัญจร ▪ ทางรถยนต์ส่วนตัว	- เส้นทางที่เข้าถึงจังหวัดศรีสะเกษ	
	▪ รถบัส	- จำนวนเส้นทางการเดินรถที่เชื่อมต่อมายังจังหวัดศรีสะเกษ	
	▪ รถไฟ	- จำนวนเที่ยวรถไฟ	

ตารางที่ 4.6 (ต่อ) ตัวแปร และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลด้านความพร้อมด้านการท่องเที่ยว
ของพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ

ตัวแปรหลัก	ตัวแปร	ตัวชี้วัด	เครื่องมือ
ลักษณะบุคคลของผู้ใช้บริการด้านการท่องเที่ยว	- เพศ	- ชาย - หญิง	- แบบสอบถาม
	- อายุ	- ช่วงอายุ	- แบบสอบถาม
	- การศึกษา	- ต่ำกว่าประถม - ประถมศึกษา - มัธยมศึกษา - อนุปริญญาหรือเทียบเท่า - ปริญญาตรี - สูงกว่าปริญญาตรี	- แบบสอบถาม
	- อาชีพ	- รัฐบาล - พนักงานราชการ - พนักงานรัฐวิสาหกิจ - พนักงานเอกชน - ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย - ลูกจ้างชั่วคราว - แม่บ้าน - นักเรียน/นักศึกษา - เกษตรกรรม - อื่นๆ โปรดระบุ.....	- แบบสอบถาม
	- รายได้	- ต่ำกว่า 5,000 บาท - 5,001 – 10,000 บาท - 10,000 – 15,000 บาท - 15,001 – 20,000 บาท - มากกว่า 20,000 บาท	- แบบสอบถาม

ตารางที่ 4.6 (ต่อ) ตัวแปร และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลด้านความพร้อมด้านการท่องเที่ยว
ของพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ

ตัวแปรหลัก	ตัวแปร	ตัวชี้วัด	เครื่องมือ
พฤติกรรม นักท่องเที่ยว	▪ ที่มาของนักท่องเที่ยว	- ภูมิฐานะของนักท่องเที่ยว	- แบบสอบถาม
	▪ การกระจายตัวของ นักท่องเที่ยว	- ต้องการท่องเที่ยวแหล่ง ท่องเที่ยวใดบ้าง	- แบบสอบถาม
	▪ การใช้จ่ายของ นักท่องเที่ยว (ต่อวัน)	- ค่าใช้จ่ายในแต่ละวัน	- แบบสอบถาม
	▪ จุดประสงค์ในการ เดินทาง	- ประชุม/สัมมนา - เยี่ยมญาติ - ทักษศึกษา - ผจญภัย - พักผ่อน - ท่องเที่ยว - อื่น ๆ	- แบบสอบถาม
	▪ รูปแบบการเดินทาง	- ไปเช้า-เย็นกลับ - พักค้างแรม - อื่น ๆ	- แบบสอบถาม
	▪ สถานที่พักค้างแรม	- โรงแรม / รีสอร์ท - บ้านพักส่วนตัว - บ้านพักของเพื่อน /ญาติ - อื่น ๆ	- แบบสอบถาม
	▪ ระยะเวลาที่ค้างแรม	- จำนวนวันที่พักแรม	- แบบสอบถาม

4.3 กลุ่มตัวอย่าง

4.3.1 กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ

การศึกษาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ ได้แบ่งการศึกษาออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ ชีตความสามารถในการรองรับด้านกายภาพ ชีตความสามารถในการรองรับด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ชีตความสามารถในการรองรับด้านสิ่งแวดล้อม และชีตความสามารถในการรองรับด้านจิตวิทยา การเก็บรวบรวมข้อมูลชีตความสามารถในการรองรับด้านกายภาพ ชีตความสามารถในการรองรับด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ชีตความสามารถในการรองรับด้านสิ่งแวดล้อม เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสำรวจ และสัมภาษณ์จากเจ้าหน้าที่ ส่วนชีตความสามารถในการรองรับด้านจิตวิทยาเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม รายละเอียดในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีดังนี้

4.3.1.1 ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาชีตความสามารถในการรองรับด้านจิตวิทยา ได้แก่ นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาแหล่งท่องเที่ยว 15 แหล่งพื้นที่ศึกษา โดยคำนวณได้จากสูตรการหาขนาดกลุ่มตัวอย่างกรณีตัวแปรเชิงคุณภาพ ดังนี้

$$n > (Z/d)^2 P(1 - P)$$

การศึกษารั้งนี้ได้กำหนดความเชื่อมั่นไว้ที่ 0.95 ซึ่งระดับความเชื่อมั่นดังกล่าว Z จะมีค่า 1.96

โดยที่ n = ขนาดของจำนวนตัวอย่าง

$P(1-P)$ = ความผันแปรของตัวแปร

เมื่อ P = สัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณลักษณะที่พิจารณา เพื่อให้ได้ค่า n มีค่าสูงเพียงพอ จึงกำหนดให้ค่าผันแปรมีค่าสูงสุดซึ่งในกรณีนี้ $P = 0.5$

d = ความคลาดเคลื่อนยอมรับได้ซึ่งกำหนดให้ความคลาดเคลื่อนไม่เกิน ± 0.05 หรือ ร้อยละ 10

$$n > (1.96/0.05)^2 0.5(1 - 0.5) = 384$$

จากการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง ทำให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างในการศึกษากลุ่มนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาแหล่งท่องเที่ยว 15 แหล่งพื้นที่ศึกษา เท่ากับ 384 เนื่องจากความแม่นยำในการเก็บข้อมูล การศึกษารั้งนี้จึงกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา

ขีดความสามารถในการรองรับด้านจิตวิทยา ในการเก็บข้อมูลเป็น 600 คน และได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวในแต่ละแหล่งท่องเที่ยวจากจำนวนสถิตินักท่องเที่ยวจำนวนการสุ่มตัวอย่าง รายละเอียดแสดงในตารางที่ 4.7

ตารางที่ 4.7 แสดงจำนวนการสุ่มตัวอย่างกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาขีดความสามารถในการรองรับด้านจิตวิทยา

แหล่งท่องเที่ยว	จำนวนสถิตินักท่องเที่ยว	จำนวนตัวอย่างที่สุ่ม
1. สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์	1,000	124
2. บึงนกกเปิดน้ำไพรบึง	100	12
3. ผามออีแดง	1,500	186
4. น้ำตกห้วยจันทร์	300	38
5. น้ำตกสำโรงเกียรติ	400	49
6. ปราสาทหินวัดสระกำแพงน้อย	200	25
7. ปราสาทหินบ้านสมอ	100	12
8. ปราสาทตำหนักไทร	50	6
9. ปราสาทปรangkู่	250	31
10. ปราสาทบ้านปราสาท	100	12
11. ปราสาทหินวัดสระกำแพงใหญ่	300	38
12. ปราสาทเขอ	100	12
13. พระธาตุเรืองรอง	250	31
14. วัดล้านขวด	100	12
15. วัดเขียนบูรพาราม	100	12

ที่มา: จากการเก็บข้อมูลภาคสนาม (กันยายน 2551)

4.3.1.2 วิธีการกลุ่มตัวอย่าง

เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาขีดความสามารถในการรองรับด้านจิตวิทยาเป็นนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว 15 แหล่งท่องเที่ยวพื้นที่ศึกษา การศึกษาครั้งนี้ได้แจกแบบสอบถามนักท่องเที่ยวที่ประกอบกิจกรรมนันทนาการ โดยสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)

4.3.2 กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ

การศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ ได้ทำการศึกษาใน 2 ส่วน คือ ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบาย แนวทางการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ที่ถูกกำหนดโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวท้องถิ่น วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์และแบบสอบถาม รายละเอียดในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีดังนี้

4.3.2.1 ขนาดกลุ่มตัวอย่างประชาชนในพื้นที่

กลุ่มตัวอย่างประชาชนในพื้นที่ ได้แก่ ประชาชนที่มีถิ่นพำนักอยู่ในจังหวัดศรีสะเกษ โดยกำหนดจากประชาชนอาศัยในพื้นที่ศึกษา 8 อำเภอ โดยคำนวณได้จากสูตรการหาขนาดกลุ่มตัวอย่างกรณีตัวแปรเชิงคุณภาพดังนี้

$$n > (Z/d)^2 P(1 - P)$$

การศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดความเชื่อมั่นไว้ที่ 0.95 ซึ่งระดับความเชื่อมั่นดังกล่าว Z จะมีค่า 1.96

โดยที่ n = ขนาดของจำนวนตัวอย่าง

$P(1-P)$ = ความผันแปรของตัวแปร

เมื่อ P = สัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณลักษณะที่พิจารณา เพื่อให้ได้ค่า n มีค่าสูงเพียงพอ จึงกำหนดให้ค่าผันแปรมีค่าสูงสุดซึ่งในกรณีนี้ $P = 0.5$

d = ความคลาดเคลื่อนยอมรับได้ซึ่งกำหนดให้ความคลาดเคลื่อนไม่เกิน ± 0.05 หรือ ร้อยละ 10

$$n > (1.96/0.05)^2 0.5(1 - 0.5) = 384$$

จากการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง ทำให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาประชาชนอาศัยในพื้นที่ศึกษา 8 อำเภอ เท่ากับ 384 เนื่องจากความแม่นยำในการเก็บข้อมูล การศึกษาครั้งนี้จึงกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูลเป็น 544 คน และได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างประชาชนในพื้นที่ในแต่ละอำเภอจากจำนวนประชากรในแต่ละอำเภอจำนวนการสุ่มตัวอย่าง รายละเอียดแสดงในตารางที่ 4.8

ตารางที่ 4.8 แสดงจำนวนการสุ่มตัวอย่างกลุ่มตัวอย่างประชาชนในพื้นที่

อำเภอ	จำนวนประชากร	จำนวนตัวอย่างที่สุ่ม
อำเภอเมืองศรีสะเกษ	95,345	69
อำเภอกันทรลักษ์	175,916	127
อำเภอขุขันธ์	142,722	103
อำเภอไพรบึง	36,967	27
อำเภอปรังคัง	65,128	47
อำเภอขุนหาญ	93,145	67
อำเภอห้วยทับทัน	38,213	28
อำเภออุทุมพรพิสัย	104,518	76

ที่มา: กรมการปกครอง (2551)

4.3.2.2 ขนาดกลุ่มตัวอย่างผู้ที่ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวท้องถิ่น

กลุ่มตัวอย่างผู้ที่ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวท้องถิ่น ได้แก่ สำนักงานท่องเที่ยว และนันทนาการจังหวัดศรีสะเกษ, เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนจังหวัด, องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่ศึกษา จำนวน 35 คน

4.3.2.3 วิธีการสุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างประชาชนในพื้นที่เพื่อครอบคลุมบริเวณพื้นที่ชุมชนอยู่ใกล้แหล่งท่องเที่ยวครอบคลุม 15 แหล่งท่องเที่ยว ใน 8 อำเภอ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างมีระบบ (Systematic Random Sampling)

กลุ่มตัวอย่างผู้ที่ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวท้องถิ่น ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายแผนงาน และเจ้าหน้าที่ฝ่ายการท่องเที่ยวจากองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่ศึกษา พื้นที่ละ 2 คน และจากสำนักงานท่องเที่ยว และนันทนาการจังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 2 คน , เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนจังหวัด จำนวน 3 คน

4.3.3 ด้านนโยบาย และแนวทางการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดศรีสะเกษ

การศึกษานโยบาย และแนวทางการพัฒนา ด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดศรีสะเกษ สามารถแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) นโยบายและแนวทางการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ 2) ความพร้อมในการรองรับการท่องเที่ยวของพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ การเก็บรวบรวมข้อมูล ด้านนโยบายและแนวทางการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษข้อมูลจากเอกสาร และด้านความพร้อมในการรองรับการท่องเที่ยวของพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษข้อมูลจากแบบสอบถาม ซึ่งรายละเอียดในการเก็บรวบรวมข้อมูลมี ดังนี้

4.3.3.1 ขนาดกลุ่มตัวอย่างและวิธีการสุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในศึกษาด้านความพร้อมในการรองรับด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดศรีสะเกษ ได้ใช้กลุ่มตัวอย่าง และวิธีการสุ่มตัวอย่างเดียวกันกับกลุ่มตัวอย่างวัดความสามารถในการรองรับด้านจิตวิทยา คือ ผู้รับบริการด้านการท่องเที่ยว ซึ่งได้แก่ นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาในแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ศึกษา จำนวน 600 คน จากแหล่งท่องเที่ยวพื้นที่ศึกษา 15 แหล่งท่องเที่ยว

4.4 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษได้แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 3 ส่วน โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลด้านศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ

การวิเคราะห์ข้อมูลด้านศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ การวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

4.4.1.1 วัดความสามารถในการรองรับด้านกายภาพ วัดความสามารถในการรองรับด้านสิ่งอำนวยความสะดวก วัดความสามารถในการรองรับด้านสิ่งแวดล้อม เปรียบเทียบค่าคะแนนของแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่ง จากเกณฑ์การพิจารณาระดับความสามารถในการรองรับได้ โดยพิจารณาจากระดับวัดความสามารถในการรองรับเป็น 3 ระดับ ของแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งในพื้นที่ศึกษา อยู่ในระดับใด.

4.4.1.2 วัดความสามารถในการรองรับด้านจิตวิทยาใช้ Likert Scale พิจารณาระดับวัดความสามารถในการรองรับด้านจิตวิทยาเป็น 3 ระดับ ว่าอยู่ในระดับใด

4.4.1.3 การวิเคราะห์ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวภาพรวมใน 14 ตัวชี้วัด ใน 15 แหล่งท่องเที่ยวพื้นที่ศึกษา โดยคิดจากร้อยละในระดับที่สูงสุด

การประเมินภาพรวมของขีดความสามารถในการรองรับได้ 4 ด้าน ได้แก่ ขีดความสามารถในการรองรับด้านกายภาพ ขีดความสามารถในการรองรับด้านสิ่งแวดล้อม ขีดความสามารถในการรองรับด้านสังคม ขีดความสามารถในการรองรับด้านสิ่งแวดล้อม ประเมินจากร้อยละในระดับที่สูงสุดของระดับขีดความสามารถในการรองรับได้ 14 ตัวชี้วัด ใน 15 แหล่งท่องเที่ยวพื้นที่ศึกษา

การประเมินศักยภาพโดยประเภทของแหล่งท่องเที่ยว 14 ตัวชี้วัด ใน 15 แหล่งท่องเที่ยวพื้นที่ศึกษา ประเมินจากร้อยละในระดับที่สูงสุดในแต่ละประเภทของแหล่งท่องเที่ยว

4.4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ

การวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายของประชาชนในพื้นที่ และผู้ที่ปฏิบัติงานด้านการท่องเที่ยว ข้อมูลที่ได้มาจากแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบค่าคะแนนระดับการมีส่วนร่วม โดยใช้ Likert Scale พิจารณาว่าระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ในการกำหนดนโยบายด้านการท่องเที่ยว และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ที่ถูกกำหนดโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวท้องถิ่น อยู่ในระดับใด

4.4.3 การวิเคราะห์ข้อมูลด้านนโยบาย และแนวทางการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดศรีสะเกษ

การวิเคราะห์ข้อมูลด้านนโยบายการท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ ได้นำยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ ปี 2550-2553 จำนวน 64 โครงการ โดยแบ่งประเภทของโครงการออกเป็น 3 ด้าน คือ 1) ด้านส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ 2) การก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และการบริการ 3) ด้านการมีส่วนร่วมทำกิจกรรม โดยประเมินจากจำนวนโครงการในแต่ละด้าน และงบประมาณ ว่าโครงการด้านใดที่หน่วยงานภาครัฐให้ความสำคัญ และมีความสอดคล้องกับสภาพปัจจุบันของการท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ มากน้อยเพียงไร

การวิเคราะห์ข้อมูลด้านความพร้อมด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดศรีสะเกษ ข้อมูลจากการสำรวจ ได้แก่ สิ่งอำนวยความสะดวกที่รองรับนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ ข้อมูลที่ได้มาจากแบบสอบถาม ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะประชากร ข้อมูลทั่วไปของพื้นที่ด้านการท่องเที่ยว ด้านทัศนคติและความคิดเห็น ด้านปัญหาและข้อเสนอแนะ วิเคราะห์โดยแบบแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ เพื่อทราบถึงสภาพทั่วไป สภาพปัญหาด้านต่างๆ และความต้องการของพื้นที่

บทที่ 5

ผลการศึกษา

การศึกษาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ เพื่อการกำหนดแนวนโยบายการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนระดับจังหวัด ได้แบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ประเด็น คือ การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพปัญหา ชีตความสามารถในการรองรับได้ของแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ การศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ และเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวท้องถิ่น และการศึกษาด้านนโยบายด้านการท่องเที่ยว ได้นำยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดศรีสะเกษ ปี 2550 – 2553 มาประเมินจำนวนโครงการ งบประมาณ ว่าส่งเสริม และสนับสนุนการท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษอย่างยั่งยืนมากน้อยเพียงไร การวิเคราะห์ข้อมูลจะแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ส่วน เพื่อตอบวัตถุประสงค์การศึกษา และครอบคลุมเนื้อหาการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน มีรายละเอียดดังนี้

1. การวิเคราะห์ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ
2. การวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ
3. การวิเคราะห์นโยบาย และแนวทางการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดศรีสะเกษ

5.1 การวิเคราะห์ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ

การวิเคราะห์ขีดความสามารถในการรองรับได้ คือ การวิเคราะห์ผลกระทบจากการท่องเที่ยวในลักษณะสัมพันธ์กับปริมาณการใช้ประโยชน์ด้านการท่องเที่ยวหรือนันทนาการ เพื่อประเมินว่า การใช้ประโยชน์ดังกล่าวนั้น อยู่ในภาวะที่เกินขีดความสามารถในการรองรับได้ของพื้นที่หรือไม่ นั้น ได้จัดทำเป็น โมเดลที่ระบุถึงระดับของผลกระทบที่เกิดขึ้นในด้านกายภาพ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านจิตวิทยา เพื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์แล้วนำมาพิจารณาว่าผลกระทบหรือการเปลี่ยนแปลงนั้นๆ อยู่ในระดับที่ยอมรับได้หรือไม่

ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้นำแนวคิดเกี่ยวกับความสามารถในการรองรับของพื้นที่ (Carrying Capacity) มาประยุกต์ใช้เพื่อวิเคราะห์ว่าแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ มีศักยภาพในการพัฒนาตามแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมากน้อยเพียงไร ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดจะนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย โดยแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

5.1.1 ขีดความสามารถในการรองรับด้านกายภาพ (Physical Carrying Capacity, PCC)

ในการศึกษาขีดความสามารถในการรองรับด้านกายภาพได้แบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ประเด็น คือ

5.1.1.1 ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว จากการสำรวจภาคสนามจากพื้นที่ศึกษา 15 แหล่งท่องเที่ยว ใน 8 อำเภอ พบว่าการเข้าถึงพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่สามารถเข้าถึงได้จากรถยนต์ส่วนตัว และรถโดยสารประจำทางจำนวน 6 แห่ง ได้แก่ สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ บึงนกเป็ดน้ำไพรบึง ปราสาทหินวัดสระกำแพงน้อย ปราสาทหินวัดสระกำแพงใหญ่ พระธาตุเรืองรอง และวัดล้านขวด การเข้าถึงได้จากรถยนต์ส่วนตัวได้เพียงอย่างเดียวจำนวน 9 แห่ง จากปัจจัยดังกล่าวทำให้สรุปได้ การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษในปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง การเข้าถึงพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวยังต้องพึ่งพารถส่วนบุคคลเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากระบบรถโดยสารสาธารณะยังไม่สามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดศรีสะเกษ (รายละเอียดแสดงในตารางที่ 5.1)

5.1.1.2 การเข้าถึงเหมาะสมทุกฤดูกาล จากผลการสำรวจ พบว่า แหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่ 14 แหล่งท่องเที่ยว มีสภาพถนนสามารถใช้งานได้ 8 – 12 เดือน จากปัจจัยดังกล่าวทำให้ทราบว่าสภาพที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยวในปัจจุบันอยู่ในขีดความสามารถในการรองรับได้ระดับสูง ยกเว้นมีน้ำตกสำโรงเกียรติ ถนนมีสภาพเป็นดินลูกรัง และมีหลุมขนาดใหญ่ ทำให้การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวเป็นไปได้ด้วยความยากลำบาก สามารถเข้าถึงได้ระหว่าง 4 – 8 เดือน ในช่วงเดือนกันยายน ถึง เดือนพฤษภาคม (รายละเอียดแสดงในตารางที่ 5.2)

5.1.1.3 พื้นที่นันทนาการที่ใช้ในการรองรับกิจกรรมนักท่องเที่ยว เหน้ในการพิจารณาเป็น 3 ระดับ ได้แก่ 1) ระดับต่ำ หมายถึง ระดับการใช้งานปัจจุบันมีค่ามากกว่า 80 % ของค่า PCC ของแต่ละแหล่งท่องเที่ยว นั้น ๆ 2) ระดับปานกลาง หมายถึง พื้นที่มีระดับการใช้งานปัจจุบันอยู่ระหว่าง 50 – 80 % ของค่า PCC ของแต่ละแหล่งท่องเที่ยว นั้น ๆ 3) ระดับสูง หมายถึง พื้นที่มีระดับการใช้งานปัจจุบันมีค่าน้อยกว่า 50 % ของค่า PCC ของแต่ละแหล่งท่องเที่ยว นั้น ๆ เพื่อประเมินหาความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณการใช้ประโยชน์ปัจจุบันโดยคำนวณจากสูตร PCC (รายละเอียดแสดงในภาคผนวก ก) จากผลการศึกษาพบว่าแหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีขีดความสามารถในการรองรับได้ในระดับสูง หมายถึง มีการใช้พื้นที่นันทนาการน้อย แหล่งท่องเที่ยวสามารถรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวได้อีกเป็นจำนวนมาก ยกเว้นน้ำตกสำโรงเกียรติซึ่งจากการประเมินสามารถรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวสูงสุดจำนวน 623 คน ต่อ วัน แต่ปัจจุบันจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในน้ำตกสำโรงเกียรติ (จากสถิติช่วงเวลาที่มียกนักท่องเที่ยวมากที่สุดในช่วงเทศกาล) จำนวน 400 คน ต่อ วัน ซึ่งจะเห็นได้ว่ามีขีดความสามารถในการรองรับได้

อยู่ในระดับปานกลาง ระดับการใช้ประโยชน์ปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะเข้าใกล้ หรือเท่ากับขีดความสามารถของแหล่งท่องเที่ยวในการรองรับกิจกรรมนันทนาการ แหล่งท่องเที่ยวได้รับผลกระทบปานกลางถึงค่อนข้างมากจากการท่องเที่ยว สำหรับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับขีดความสามารถรองรับได้ระดับสูง ซึ่งหมายถึงยังสามารถรองรับกิจกรรมนันทนาการได้อีกมาก (รายละเอียดแสดงในตารางที่ 5.3)

ตารางที่ 5.1 แสดงผลการศึกษาศีดความสามารถในการรองรับด้านกายภาพ ด้านการเข้าถึง แหล่งท่องเที่ยว

แหล่งท่องเที่ยว		ขีดความสามารถในการรองรับด้านกายภาพ ด้านการเข้าถึง แหล่งท่องเที่ยว		
		รถยนต์ไม่สามารถเข้าถึงได้ ระดับต่ำ	รถยนต์ส่วนตัว เข้าถึง แต่ไม่มีรถโดยสารเข้าถึง ระดับปานกลาง	รถยนต์ส่วนตัว และรถโดยสารเข้าถึง ระดับสูง
ธรรมชาติ	1. สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์			●
	2. บึงนกกเปิดน้ำไพรบึง			●
	3. ผามออีแดง		●	
	4. น้ำตกห้วยจันทร์		●	
	5. น้ำตกสำโรงเกียรติ		●	
ประวัติศาสตร์และโบราณคดี	6. ปราสาทหินวัดสระกำแพงน้อย			●
	7. ปราสาทหินบ้านสมอ		●	
	8. ปราสาทตำหนักไทร		●	
	9. ปราสาทปรังคู้		●	
	10. ปราสาทบ้านปราสาท		●	
	11. ปราสาทหินวัดสระกำแพงใหญ่			●
	12. ปราสาทเขอ		●	
ศิลปวัฒนธรรม	13. พระธาตุเรืองรอง			●
	14. วัดล้านขวด			●
	15. วัดเขียนบูรพาราม		●	

ที่มา : การเก็บข้อมูลภาคสนาม เดือนกันยายน 2551

ตารางที่ 5.2 แสดงผลการศึกษาขีดความสามารถในการรองรับด้านกายภาพ ด้านที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยว (การเข้าถึงเหมาะสมทุกฤดูกาล)

แหล่งท่องเที่ยว		ขีดความสามารถในการรองรับด้านกายภาพ ด้านที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยว (การเข้าถึงเหมาะสมทุกฤดูกาล)		
		ใช้งานได้น้อยกว่า 4 เดือน ระดับต่ำ	ใช้งานได้ระหว่าง 4 - 8 เดือน ระดับปานกลาง	ใช้งานได้ 8 - 12 เดือน ระดับสูง
ธรรมชาติ	1. สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์			●
	2. บึงนกกเปิดน้ำไพรบึง			●
	3. ผามออีแดง			●
	4. น้ำตกห้วยจันทร์			●
	5. น้ำตกตำโรงเกียรติ		●	
ประวัติศาสตร์และโบราณคดี	6. ปราสาทหินวัดสระกำแพงน้อย			●
	7. ปราสาทหินบ้านสมอ			●
	8. ปราสาทตำหนักไทร			●
	9. ปราสาทปรางค์กู๋			●
	10. ปราสาทบ้านปราสาท			●
	11. ปราสาทหินวัดสระกำแพงใหญ่			●
	12. ปราสาทเขอ			●
ศิลปวัฒนธรรม	13. พระธาตุเรืองรอง			●
	14. วัดล้านขวด			●
	15. วัดเขียนบูรพาราม			●

ที่มา : การเก็บข้อมูลภาคสนาม เดือนกันยายน 2551

ตารางที่ 5.3 แสดงผลการศึกษาศักยภาพขีดความสามารถในการรองรับด้านกายภาพ

แหล่งท่องเที่ยว	พื้นที่นันทนาการที่ใช้ในการรองรับกิจกรรมนักท่องเที่ยว					
	ค่า PCC (คน /วัน)	ระดับการใช้ ประโยชน์ ปัจจุบัน (คน /วัน)	ระดับการใช้งานพื้นที่นันทนาการใน ปัจจุบัน			
			> 80 %	50 - 80%	< 50%	
ธรรมชาติ	1. สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์	71,100	1,000			●
	2. บึงนกเป็ดน้ำโพธิ์	1,331	100			●
	3. พามออีแดง	10,869	1,500			●
	4. น้ำตกห้วยจันทร์	1,352	300			●
	5. น้ำตกสำโรงเกียรติ	623	400		●	
ประวัติศาสตร์และโบราณคดี	6. ปราสาทหินวัดสระกำแพงน้อย	8,873	200			●
	7. ปราสาทหินบ้านสมอ	432	100			●
	8. ปราสาทตาหนักไทร	752	50			●
	9. ปราสาทปรังคู้	7,559	250			●
	10. ปราสาทบ้านปราสาท	1,220	100			●
	11. ปราสาทหินวัดสระกำแพงใหญ่	1,321	300			●
	12. ปราสาทเขย	1,333	100			●
ศิลปวัฒนธรรม	13. พระธาตุเรืองรอง	1,820	250			●
	14. วัดล้านขวด	14,260	100			●
	15. วัดเข็ญบูรพาราม	640	100			●

ที่มา : การเก็บข้อมูลภาคสนาม เดือนกันยายน 2551

หมายเหตุ

- มากกว่า 80 %   แสดงว่า   ขีดความสามารถในการรองรับอยู่ในระดับต่ำ
- ระหว่าง 50 - 80 %   แสดงว่า   ขีดความสามารถในการรองรับอยู่ในระดับปานกลาง
- น้อยกว่า 50 %   แสดงว่า   ขีดความสามารถในการรองรับอยู่ในระดับสูง

ผลการศึกษาคัดความสามารถในการรองรับด้านกายภาพใน 3 ประเด็นหลัก พบว่า ภาพรวมขีดความสามารถในการรองรับด้านกายภาพของแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ อยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็น พบว่าด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวมีระดับขีดความสามารถในการรองรับได้อยู่ในระดับปานกลาง ด้านการเข้าถึงเหมาะสมทุกฤดูกาลมีระดับขีดความสามารถในการรองรับได้อยู่ในระดับสูง และด้านพื้นที่นันทนาการที่ใช้รองรับกิจกรรมนันทนาการนักท่องเที่ยว มีระดับขีดความสามารถในการรองรับได้อยู่ในระดับสูง สะท้อนให้เห็นว่าความสามารถในการรองรับด้านกายภาพของแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ สามารถรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวประกอบกิจกรรมนันทนาการได้อีกจำนวนมาก แต่ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวบางแหล่งยังขาดรถโดยสารสาธารณะในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เมื่อพิจารณาเป็นสัดส่วนพบว่า แหล่งท่องเที่ยวที่มีรถโดยสารสาธารณะเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวมีสัดส่วนที่ต่ำ เมื่อเปรียบเทียบแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละประเภท พบว่าแหล่งท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์ และโบราณคดี ศักยภาพในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวด้วยรถโดยสารสาธารณะมีจำนวนต่ำที่สุด (รายละเอียดแสดงในตารางที่ 5.4)

ตารางที่ 5.4 แสดงสรุปผลการศึกษาศักยภาพความสามารถในการรองรับด้านกายภาพ

	แหล่งท่องเที่ยว	ขีดความสามารถในการรองรับด้านกายภาพ		
		การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	การเข้าถึงเหมาะสมทุกฤดูกาล	พื้นที่นันทนาการที่ใช้ในการรองรับกิจกรรมนักท่องเที่ยว (PCC)
ธรรมชาติ	1. สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์	๑๑๑	๑๑๑	๑๑๑
	2. บึงนกกเปิดน้ำไพรบึง	๑๑๑	๑๑๑	๑๑๑
	3. ผามออีแดง	๑๑	๑๑๑	๑๑๑
	4. น้ำตกห้วยจันทร์	๑๑	๑๑๑	๑๑๑
	5. น้ำตกสำโรงเกียรติ	๑๑	๑๑	๑๑
ประวัติศาสตร์ และโบราณคดี	6. ปราสาทหินวัดสระกำแพงน้อย	๑๑๑	๑๑๑	๑๑๑
	7. ปราสาทหินบ้านสมอ	๑๑	๑๑๑	๑๑๑
	8. ปราสาทตาหนักไทร	๑๑	๑๑๑	๑๑๑
	9. ปราสาทปรังคู้	๑๑	๑๑๑	๑๑๑
	10. ปราสาทบ้านปราสาท	๑๑	๑๑๑	๑๑๑
	11. ปราสาทหินวัดสระกำแพงใหญ่	๑๑๑	๑๑๑	๑๑๑
	12. ปราสาทเขย	๑๑	๑๑๑	๑๑๑
ศิลปวัฒนธรรม	13. พระธาตุเรืองรอง	๑๑	๑๑๑	๑๑๑
	14. วัดล้านขวด	๑๑๑	๑๑๑	๑๑๑
	15. วัดเขียนบูรพาราม	๑๑๑	๑๑๑	๑๑๑

ที่มา : การเก็บข้อมูลภาคสนาม เดือนกันยายน 2551

หมายเหตุ

- ๑ ขีดความสามารถในการรองรับอยู่ในระดับต่ำ
- ๑๑ ขีดความสามารถในการรองรับอยู่ในระดับปานกลาง
- ๑๑๑ ขีดความสามารถในการรองรับอยู่ในระดับสูง

พื้นที่แหล่งท่องเที่ยวที่ควรได้รับการพัฒนาด้านขีดความสามารถในการรองรับด้านกายภาพ ได้แก่ ผามออีแดง, น้ำตกห้วยจันทร์, น้ำตกสำโรงเกียรติ, ปราสาทหินบ้านสมอ, ปราสาทตาหนักไทร, ปราสาทปรังคู้, ปราสาทบ้านปราสาท, ปราสาทเขย, พระธาตุเรืองรอง

5.1.2 ขีดความสามารถในการรองรับด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (Facility Carrying Capacity, FCC)

การวิเคราะห์ขีดความสามารถในการรองรับด้านสิ่งอำนวยความสะดวก เป็นการประเมินความจุของสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถรองรับการใช้ประโยชน์จากนักท่องเที่ยวได้มากน้อยเพียงใดในช่วงเวลาที่กำหนด สิ่งอำนวยความสะดวกที่ทำการศึกษาเพื่อประเมินขีดความสามารถในการรองรับด้านสิ่งอำนวยความสะดวกของภายในแหล่งท่องเที่ยว จะทำการประเมินเฉพาะสิ่งอำนวยความสะดวกที่อยู่ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว 15 แหล่งพื้นที่ศึกษา โดยสิ่งอำนวยความสะดวกที่จะประเมินเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานที่พบทั่วไปในแหล่งท่องเที่ยว 6 ประเภท คือ ที่พัก ห้องน้ำ ร้านอาหาร พื้นที่จอดรถ ร้านขายของที่ระลึก และศูนย์บริการนักท่องเที่ยว และการศึกษาครั้งนี้ได้แบ่งการประเมินสิ่งอำนวยความสะดวกออกเป็น 2 ส่วน เพื่อความเหมาะสม ตามเกณฑ์การวัด ในส่วนที่ 1 ได้แก่ การประเมินร้านอาหาร, ที่จอดรถ, ร้านขายของที่ระลึก และศูนย์บริการนักท่องเที่ยว เกณฑ์การวัดคือ มี หรือ ไม่มี ขีดความสามารถในการรองรับได้ การศึกษาครั้งนี้ได้แปลผลการสำรวจว่า มี หมายถึง มีขีดความสามารถในการรองรับได้ ไม่มี หมายถึง ไม่มีขีดความสามารถในการรองรับได้ ในส่วนที่ 2 ได้แก่ การประเมินที่พักแรม และห้องน้ำ การประเมินความจุของสิ่งอำนวยความสะดวกใน 3 กลุ่มนี้ สามารถคำนวณหาค่า FCC เปรียบเทียบกัน 3 ระดับ ได้แก่ 1) ขีดความสามารถในการรองรับระดับสูง หมายถึง จำนวนรอบของผู้ใช้สิ่งอำนวยความสะดวกต่อช่วงเวลาเดียวกันน้อยกว่า 50 % ของจำนวนการใช้ประโยชน์ได้จริงในปัจจุบันของสิ่งอำนวยความสะดวก 2) ขีดความสามารถในการรองรับระดับปานกลาง หมายถึง จำนวนรอบของผู้ใช้สิ่งอำนวยความสะดวกต่อช่วงเวลาเดียวกันอยู่ระหว่าง 50-80 % ของจำนวนการใช้ประโยชน์ได้จริงในปัจจุบันของสิ่งอำนวยความสะดวก 3) ขีดความสามารถในการรองรับระดับต่ำ หมายถึง จำนวนรอบของผู้ใช้สิ่งอำนวยความสะดวกต่อช่วงเวลาเดียวกันมากกว่า 80% ของจำนวนการใช้ประโยชน์ได้จริงในปัจจุบันของสิ่งอำนวยความสะดวก รายละเอียดผลการศึกษาศักยภาพในการรองรับด้านสิ่งอำนวยความสะดวกมีดังต่อไปนี้

5.1.2.1 ผลการศึกษาขีดความสามารถในการรองรับได้ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกประเภทที่พักแรม จากแหล่งท่องเที่ยวพื้นที่ศึกษา 15 แหล่งในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ พบว่าแหล่งท่องเที่ยวที่มีที่พักแรมมีเพียงผามออีแดงแหล่งเดียว เมื่อเปรียบเทียบระดับขีดความสามารถในการรองรับได้ต่อจำนวนรอบการจอดที่ที่พักแรม พบว่าภาพรวมขีดความสามารถในการรองรับด้านสิ่งอำนวยความสะดวกประเภทที่พักแรม อยู่ในระดับสูง (รายละเอียดแสดงในตารางที่ 5.5)

5.1.2.2 ผลการศึกษาขีดความสามารถในการรองรับด้านสิ่งอำนวยความสะดวกประเภทห้องน้ำ จากแหล่งท่องเที่ยวพื้นที่ศึกษา 15 แหล่งในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า แหล่งท่องเที่ยว

ที่ไม่มีห้องน้ำในแหล่งท่องเที่ยวมีจำนวน 7 แห่ง แหล่งท่องเที่ยวที่มีห้องน้ำในแหล่งท่องเที่ยวมีจำนวน 8 แห่ง เมื่อเปรียบเทียบระดับขีดความสามารถในการรองรับได้ต่อรอบการเข้าใช้งานของนักท่องเที่ยว พบว่าภาพรวมขีดความสามารถในการรองรับด้านสิ่งอำนวยความสะดวกประเภทห้องน้ำอยู่ในระดับสูง (รายละเอียดแสดงในตารางที่ 5.6)

5.1.2.3 ผลการศึกษาขีดความสามารถในการรองรับด้านสิ่งอำนวยความสะดวกประเภทร้านอาหาร จากแหล่งท่องเที่ยวพื้นที่ศึกษา 15 แห่งในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ พบว่าแหล่งท่องเที่ยวที่มีร้านอาหารในแหล่งท่องเที่ยวมี 6 แห่ง และแหล่งท่องเที่ยวที่ไม่มีร้านอาหารในแหล่งท่องเที่ยวมี 9 แห่ง เมื่อเปรียบเทียบระดับขีดความสามารถในการรองรับได้ พบว่าภาพรวมขีดความสามารถในการรองรับด้านสิ่งอำนวยความสะดวกประเภทร้านอาหาร อยู่ในระดับต่ำ (รายละเอียดแสดงในตารางที่ 5.7)

5.1.2.4 ผลการศึกษาขีดความสามารถในการรองรับด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ประเภทที่จอดรถ จากแหล่งท่องเที่ยวพื้นที่ศึกษา 15 แห่งในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ พบว่าแหล่งท่องเที่ยวที่มีที่จอดรถสำหรับรองรับนักท่องเที่ยวมี 10 แห่ง และแหล่งท่องเที่ยวที่ไม่มีที่จอดรถมี 5 แห่ง เมื่อเปรียบเทียบระดับขีดความสามารถในการรองรับได้ พบว่าภาพรวมขีดความสามารถในการรองรับได้ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกประเภทที่จอดรถ อยู่ในระดับสูง (รายละเอียดแสดงในตารางที่ 5.8)

5.1.2.5 ผลการศึกษาขีดความสามารถในการรองรับด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ประเภทร้านขายของที่ระลึก จากแหล่งท่องเที่ยวพื้นที่ศึกษา 15 แห่งในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ พบว่าแหล่งท่องเที่ยวที่มีร้านขายของที่ระลึกสำหรับบริการนักท่องเที่ยวมีจำนวน 4 แห่ง และแหล่งท่องเที่ยวที่ไม่มีร้านขายของที่ระลึกมีจำนวน 11 แห่ง เมื่อเปรียบเทียบระดับขีดความสามารถในการรองรับได้ พบว่าภาพรวมขีดความสามารถในการรองรับได้ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกประเภทร้านขายของที่ระลึก อยู่ในระดับต่ำ (รายละเอียดแสดงในตารางที่ 5.9)

5.1.2.6 ผลการศึกษาขีดความสามารถในการรองรับด้านสิ่งอำนวยความสะดวกประเภทศูนย์บริการนักท่องเที่ยว จากแหล่งท่องเที่ยวพื้นที่ศึกษา 15 แห่งในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ พบว่าแหล่งท่องเที่ยวที่มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยวสำหรับบริการนักท่องเที่ยวมีจำนวน 5 แห่ง และแหล่งท่องเที่ยวที่ไม่มีร้านขายของที่ระลึกมีจำนวน 10 แห่ง เมื่อเปรียบเทียบระดับขีดความสามารถในการรองรับได้ พบว่าภาพรวมขีดความสามารถในการรองรับด้านสิ่งอำนวยความสะดวกประเภทศูนย์บริการนักท่องเที่ยวอยู่ในระดับต่ำ (รายละเอียดแสดงในตารางที่ 5.10)

ตารางที่ 5.5 แสดงผลการศึกษาศักยภาพในการรองรับด้านสิ่งแวดล้อม
ประเภทที่พักแรม

แหล่งท่องเที่ยว	ขีดความสามารถในการรองรับด้านสิ่งแวดล้อม ประเภทที่พักแรม					
	ค่า FCC (คน ต่อ เดือน)	ระดับการใช้ ประโยชน์ใน ปัจจุบัน (จำนวนความ จุบ้านพัก)	ระดับการใช้งานปัจจุบันของสิ่งแวดล้อม (ที่ที่พักแรม)			
			ต่ำ	ปานกลาง	สูง	
ธรรมชาติ	1. สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์	720	125			●
	2. บึงนกเป็ดน้ำไพรบึง	-	-	●		
	3. พามออีแดง	-	-	●		
	4. น้ำตกห้วยจันทร์	-	-	●		
	5. น้ำตกสำโรงเกียรติ	-	-	●		
ประวัติศาสตร์และโบราณคดี	6. ปราสาทหินวัดสระกำแพงน้อย	-	-	●		
	7. ปราสาทหินบ้านสมอ	-	-	●		
	8. ปราสาทตาหนักไทร	-	-	●		
	9. ปราสาทปรางค์คู	-	-	●		
	10. ปราสาทบ้านปราสาท	-	-	●		
	11. ปราสาทหินวัดสระกำแพงใหญ่	-	-	●		
	12. ปราสาทเขอ	-	-	●		
ศิลปวัฒนธรรม	13. พระธาตุเรืองรอง	-	-	●		
	14. วัดล้านขวด	-	-	●		
	15. วัดเขียนบูรพาราม	-	-	●		

ที่มา : การเก็บข้อมูลภาคสนาม เดือนกันยายน 2551

หมายเหตุ

- หมายถึง ไม่มี (ไม่มีความสามารถในการรองรับได้)

ขีดความสามารถในการรองรับระดับต่ำ หมายถึง ไม่มีสิ่งแวดล้อม หรือระดับการใช้งานอยู่ในระดับที่มากกว่า 80 % ของระดับการใช้งานได้เต็มที่ของสิ่งแวดล้อมนั้น ๆ

ขีดความสามารถในการรองรับระดับปานกลาง หมายถึง ระดับการใช้งานอยู่ระหว่าง 50-80 % ของระดับการใช้งานได้เต็มที่ของสิ่งแวดล้อมนั้น ๆ

ขีดความสามารถในการรองรับระดับสูง หมายถึง มีสิ่งแวดล้อม หรือระดับการใช้งานอยู่ในระดับที่น้อยกว่า 50 % ของระดับการใช้งานได้เต็มที่ของสิ่งแวดล้อมนั้น ๆ

ตารางที่ 5.6 แสดงผลการศึกษาศักยภาพในการรองรับด้านสิ่งแวดล้อม
ประเภทห้องน้ำ

แหล่งท่องเที่ยว		ขีดความสามารถในการรองรับด้านสิ่งแวดล้อม ประเภทห้องน้ำ				
		ค่า FCC (รอบต่อ วัน)	ระดับการใช้ ประโยชน์ใน ปัจจุบัน (จำนวน นักท่องเที่ยว ที่เข้ามา ท่องเที่ยว)	ระดับการใช้งานปัจจุบันของสิ่ง อำนวยความสะดวก (ห้องน้ำ)		
				> 80 %	50 - 80%	< 50%
ธรรมชาติ	1. สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์	2,160	1,000			●
	2. บึงนกกเปิดน้ำไพรบึง	-	-	●		
	3. ผามออีแดง	1,620	1,500			●
	4. น้ำตกห้วยจันทร์	1,584	300			●
	5. น้ำตกสำโรงเกียรติ	288	400	●		
ประวัติศาสตร์และโบราณคดี	6. ปราสาทหินวัดสระกำแพงน้อย	-	-	●		
	7. ปราสาทหินบ้านสมอ	-	-	●		
	8. ปราสาทคำหนักไทร	-	-	●		
	9. ปราสาทปรางค์กู่	-	-	●		
	10. ปราสาทบ้านปราสาท	-	-	●		
	11. ปราสาทหินวัดสระกำแพงใหญ่	900	300			●
	12. ปราสาทเขย	-	-	●		
ศิลปวัฒนธรรม	13. พระธาตุเรืองรอง	1,200	250			●
	14. วัดล้านขวด	960	100			●
	15. วัดเขียนบูรพาราม	360	100			●

ที่มา : การเก็บข้อมูลภาคสนาม เดือนกันยายน 2551

หมายเหตุ

- หมายถึง ไม่มี (ไม่มีความสามารถในการรองรับได้)

มากกว่า 80 % แสดงว่า ขีดความสามารถในการรองรับได้อยู่ในระดับต่ำ

ระหว่าง 50 – 80 % แสดงว่า ขีดความสามารถในการรองรับได้อยู่ในระดับปานกลาง

น้อยกว่า 50 % แสดงว่า ขีดความสามารถในการรองรับได้อยู่ในระดับสูง

ตารางที่ 5.7 แสดงผลการศึกษาศักยภาพในการรองรับด้านสิ่งอำนวยความสะดวก
ประเภทร้านอาหาร

แหล่งท่องเที่ยว	ขีดความสามารถในการรองรับด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ประเภทร้านอาหาร			
	ผลการสำรวจ	ระดับการใช้งานปัจจุบันของสิ่งอำนวยความสะดวก (ร้านอาหาร)		
		มีความสามารถในการรองรับได้	ไม่มีความสามารถในการรองรับได้	
ธรรมชาติ	1. สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์	■	●	
	2. บึงนกกเปิดน้ำไพรบึง	-	●	
	3. ผามออีแดง	-	●	
	4. น้ำตกห้วยจันทร์	■	●	
	5. น้ำตกสำโรงเกียรติ	■	●	
ประวัติศาสตร์และโบราณคดี	6. ปราสาทหินวัดสระกำแพงน้อย	-	●	
	7. ปราสาทหินบ้านสมอ	-	●	
	8. ปราสาทตาหนักไทร	-	●	
	9. ปราสาทปรางค์คู	-	●	
	10. ปราสาทบ้านปราสาท	-		
	11. ปราสาทหินวัดสระกำแพงใหญ่	■	●	
	12. ปราสาทเขย	■	●	
ศิลปวัฒนธรรม	13. พระธาตุเรืองรอง	-		
	14. วัดถ้ำนาค	-	●	
	15. วัดเขียนบูรพาราม	■	●	

ที่มา : การเก็บข้อมูลภาคสนาม เดือนกันยายน 2551

หมายเหตุ

- หมายถึง มี (มีความสามารถในการรองรับได้)
- หมายถึง ไม่มี (ไม่มีความสามารถในการรองรับได้)

ตารางที่ 5.8 แสดงผลการศึกษาศักยภาพในการรองรับด้านสิ่งอำนวยความสะดวก
ประเภทที่จอดรถ

แหล่งท่องเที่ยว		ขีดความสามารถในการรองรับด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ประเภทที่จอดรถ		
		ผลการสำรวจ	ระดับการใช้งานปัจจุบันของสิ่งอำนวยความสะดวก (ที่จอดรถ)	
			ไม่มีความสามารถในการรองรับได้	มีความสามารถในการรองรับได้
ธรรมชาติ	1. สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์	■		●
	2. บึงนกเป็ดน้ำโพธิ์	-	●	
	3. ผามออีแดง	■		●
	4. น้ำตกห้วยจันทร์	■		●
	5. น้ำตกตำโรงเกียรติ	■		●
ประวัติศาสตร์และโบราณคดี	6. ปราสาทหินวัดสระกำแพงน้อย	■		●
	7. ปราสาทหินบ้านสมอ	-	●	
	8. ปราสาทตาหนักไทร	-	●	
	9. ปราสาทปรางค์กู๋	-	●	
	10. ปราสาทบ้านปราสาท	-	●	
	11. ปราสาทหินวัดสระกำแพงใหญ่	■		●
	12. ปราสาทเขย	■		●
ศิลปวัฒนธรรม	13. พระธาตุเรืองรอง	■		●
	14. วัดล้านขวด	■		●
	15. วัดเขียนบูรพาราม	■		●

ที่มา : การเก็บข้อมูลภาคสนาม เดือนกันยายน 2551

หมายเหตุ

- หมายถึง มี (มีความสามารถในการรองรับได้)
- หมายถึง ไม่มี (ไม่มีความสามารถในการรองรับได้)

ตารางที่ 5.9 แสดงผลการศึกษาศักยภาพในการรองรับด้านสิ่งแวดล้อม
ประเภทร้านขายของที่ระลึก

แหล่งท่องเที่ยว		ขีดความสามารถในการรองรับด้านสิ่งแวดล้อม ประเภทร้านขายของที่ระลึก		
		ผลการสำรวจ	ระดับการใช้งานปัจจุบันของสิ่งแวดล้อม (ร้านขายของที่ระลึก)	
			ไม่มีความสามารถ ในการรองรับ	มีความสามารถใน การรองรับได้
ธรรมชาติ	1. สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์	-	●	
	2. บึงนกเป็ดน้ำโพธิ์	-	●	
	3. ผามออีแดง	■		●
	4. น้ำตกห้วยจันทร์	-	●	
	5. น้ำตกสำโรงเกียรติ	-	●	
ประวัติศาสตร์และโบราณคดี	6. ปราสาทหินวัดสระกำแพงน้อย	-	●	
	7. ปราสาทหินบ้านสมอ	-	●	
	8. ปราสาทตาหนักไทร	-	●	
	9. ปราสาทปรังค์กู	-	●	
	10. ปราสาทบ้านปราสาท	-	●	
	11. ปราสาทหินวัดสระกำแพงใหญ่	■		●
	12. ปราสาทเขย	-	●	
ศิลปวัฒนธรรม	13. พระธาตุเรืองรอง	■		●
	14. วัดล้านขวด	■		●
	15. วัดเขียนบูรพาราม	-	●	

ที่มา : การเก็บข้อมูลภาคสนาม เดือนกันยายน 2551

หมายเหตุ

- หมายถึง มี (มีความสามารถในการรองรับได้)
- หมายถึง ไม่มี (ไม่มีความสามารถในการรองรับได้)

ตารางที่ 5.10 แสดงผลการศึกษาศักยภาพในการรองรับด้านสิ่งอำนวยความสะดวก
ประเภทศูนย์บริการนักท่องเที่ยว

แหล่งท่องเที่ยว		ขีดความสามารถในการรองรับด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ประเภทศูนย์บริการนักท่องเที่ยว		
		ผลการสำรวจ	ระดับการใช้งานปัจจุบันของสิ่งอำนวยความสะดวก (ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว)	
			ไม่มีความสามารถในการรองรับได้	มีความสามารถในการรองรับได้
ธรรมชาติ	1. สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์	■		●
	2. บึงนกเป็ดน้ำไพรบึง	-	●	
	3. ผามออีแดง	■		●
	4. น้ำตกห้วยจันทร์	-	●	
	5. น้ำตกสำโรงเกียรติ	■		●
ประวัติศาสตร์และโบราณคดี	6. ปราสาทหินวัดสระกำแพงน้อย	-	●	
	7. ปราสาทหินบ้านสมอ	-	●	
	8. ปราสาทคำหนักไทร	-	●	
	9. ปราสาทปรางค์กู๋	-	●	
	10. ปราสาทบ้านปราสาท	-	●	
	11. ปราสาทหินวัดสระกำแพงใหญ่	■		●
	12. ปราสาทเขอ	-	●	
ศิลปวัฒนธรรม	13. พระธาตุเรืองรอง	■		●
	14. วัดล้านขวด	-	●	
	15. วัดเขียนบูรพาราม	-	●	

ที่มา : การเก็บข้อมูลภาคสนาม เดือนกันยายน 2551

หมายเหตุ

- หมายถึง มี (มีความสามารถในการรองรับได้)
- หมายถึง ไม่มี (ไม่มีความสามารถในการรองรับได้)

จากผลการศึกษาชี้วัดความสามารถในการรองรับด้านสิ่งแวดล้อม จากแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ศึกษา 15 แหล่งในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ พบว่าแหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีขีดความสามารถในการรองรับได้อยู่ในระดับต่ำ หรืออยู่ในระดับที่วิกฤต คือ ระดับที่เข้าใกล้จนถึงเกินขีดความสามารถในการรองรับได้ แหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่ยังขาดสิ่งอำนวยความสะดวกที่ให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ปริมาณสิ่งอำนวยความสะดวกไม่เพียงพอต่อจำนวนนักท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวบางแหล่งไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกภายในแหล่งท่องเที่ยว เมื่อเปรียบเทียบสัดส่วนจากพื้นที่ศึกษา 15 แหล่งท่องเที่ยว พบว่าแหล่งท่องเที่ยว 5 แห่ง ได้แก่ บึงนกเป็ดน้ำไพรบึง ปราสาทหินบ้านสมอ ปราสาทคำหนักไพร ปราสาทปรางค์กู๋ และปราสาทบ้านปราสาท ไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว ผลการศึกษาสะท้อนให้เห็นการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ ควรได้รับการส่งเสริม พัฒนาอย่างเร่งด่วนจากหน่วยงานภาครัฐ ในด้านสิ่งแวดล้อมที่บริการแก่นักท่องเที่ยว เพื่อรองรับกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว (รายละเอียดแสดงในตารางที่ 5.11)

ตารางที่ 5.11 แสดงสรุปผลการศึกษาชี้ความสามารถในการรองรับด้านสิ่งแวดล้อม

แหล่งท่องเที่ยว	ชี้ความสามารถในการรองรับด้านสิ่งแวดล้อม						
	ที่พัก ¹	ห้อง ¹ น้ำ	ร้าน ² อาหาร	ที่ ² จอด รถ	ร้าน ² ขาย ของที่ ระลึก	ศูนย์ ² บริการ นักท่องเที่ยว	
ธรรมชาติ	1. สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์	๐	๐๐๐	๐๐๐	๐๐๐	๐	๐๐๐
	2. บึงนกเป็ดน้ำโพธิ์	๐	๐	๐	๐	๐	๐
	3. ผามออีแดง	๐๐	๐๐๐	๐๐๐	๐๐๐	๐๐๐	๐๐๐
	4. น้ำตกห้วยจันทร์	๐	๐๐๐	๐๐๐	๐๐๐	๐	๐
	5. น้ำตกสำโรงเกียรติ	๐	๐	๐๐๐	๐๐๐	๐	๐๐๐
ประวัติศาสตร์และโบราณคดี	6. ปราสาทหินวัดสระกำแพงน้อย	๐	๐๐๐	๐	๐๐๐	๐	๐
	7. ปราสาทหินบ้านสมอ	๐	๐	๐	๐	๐	๐
	8. ปราสาทตาหนักไทร	๐	๐	๐	๐	๐	๐
	9. ปราสาทปรางค์กู๋	๐	๐	๐	๐	๐	๐
	10. ปราสาทบ้านปราสาท	๐	๐	๐	๐	๐	๐
	11. ปราสาทหินวัดสระกำแพงใหญ่	๐	๐๐๐	๐๐๐	๐๐๐	๐๐๐	๐๐๐
	12. ปราสาทเขอ	๐	๐๐๐	๐	๐๐๐	๐	๐
ศิลปวัฒนธรรม	13. พระธาตุเรืองรอง	๐	๐๐๐	๐๐๐	๐๐๐	๐๐๐	๐๐๐
	14. วัดล้านขวด	๐	๐๐๐	๐	๐๐๐	๐๐๐	๐
	15. วัดเขียนบูรพาราม	๐	๐๐๐	๐	๐๐๐	๐	๐

ที่มา : การเก็บข้อมูลภาคสนาม เดือนกันยายน 2551

หมายเหตุ

- (1) ๐ ชี้ความสามารถในการรองรับอยู่ในระดับต่ำ
 ๐๐ ชี้ความสามารถในการรองรับอยู่ในระดับปานกลาง
 ๐๐๐ ชี้ความสามารถในการรองรับอยู่ในระดับสูง
- (2) ๐ ไม่มีความสามารถในการรองรับได้
 ๐๐๐ มีความสามารถในการรองรับได้

พื้นที่แหล่งท่องเที่ยวที่ควรได้รับการพัฒนาด้านชี้ความสามารถในการรองรับด้านสิ่งแวดล้อมอย่างเร่งด่วน ได้แก่ บึงนกเป็ดน้ำโพธิ์, น้ำตกสำโรงเกียรติ, ปราสาทหินบ้านสมอ, ปราสาทตาหนักไทร, ปราสาทปรางค์กู๋, ปราสาทบ้านปราสาท, ปราสาทเขอ, ปราสาทเขอ, วัดเขียนบูรพาราม

5.1.3 ชีตความสามารถในการรองรับด้านสิ่งแวดล้อม (Ecological Carrying Capacity, ECC)

การศึกษาชีตความสามารถในการรองรับด้านสิ่งแวดล้อมจะพิจารณาเฉพาะการจัดการขยะประยุกต์จากโครงการศึกษาชีตความสามารถในการรองรับการใช้ประโยชน์ด้านนันทนาการของอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ (2548) เนื่องจากข้อจำกัดด้านการศึกษา ความซับซ้อนของการประเมินขอบเขตของการศึกษา ด้านเวลาในการศึกษาที่มีจำกัด ขาดบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านสิ่งแวดล้อม และงบประมาณในการศึกษา ผู้วิจัยจึงพิจารณาให้การจัดการขยะในแหล่งท่องเที่ยวเป็นตัวชี้วัดด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งสามารถมองภาพรวมของแหล่งท่องเที่ยวด้านสิ่งแวดล้อมได้ชัดเจน และครอบคลุม ผลการศึกษาชีตความสามารถในการรองรับด้านสิ่งแวดล้อม จากแหล่งท่องเที่ยวพื้นที่ศึกษา 15 แหล่งในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ พบว่าแหล่งท่องเที่ยวมีขยะกองอยู่นอกภาชนะจัดเก็บเป็นจำนวนมาก หรือกระจัดกระจายเกลื่อนมีจำนวน 1 แหล่ง แหล่งท่องเที่ยวมีขยะกองอยู่นอกภาชนะจัดเก็บแต่ยังอยู่ในถุงขยะเป็นส่วนใหญ่ หรือพบขยะทิ้งนอกถังขยะเป็นจำนวนน้อยมีจำนวน 2 แหล่ง และแหล่งท่องเที่ยวที่ไม่พบขยะอยู่นอกภาชนะจัดเก็บ หรือกองอยู่บนพื้นมีจำนวน 12 แหล่ง เมื่อเปรียบเทียบระดับชีตความสามารถในการรองรับได้ พบว่าภาพรวมชีตความสามารถในการรองรับได้ด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับสูง (รายละเอียดแสดงในตารางที่ 5.12)

ตารางที่ 5.12 แสดงผลการศึกษาศักยภาพในการรองรับด้านสิ่งแวดล้อม

แหล่งท่องเที่ยว		ขีดความสามารถในการรองรับด้านสิ่งแวดล้อม		
		(ระดับต่ำ)	(ระดับปานกลาง)	(ระดับสูง)
		ขยะกองอยู่นอก ภาชนะจัดเก็บเป็น จำนวนมาก หรือ กระจัดกระจาย เกลื่อน	ขยะกองอยู่นอก ภาชนะจัดเก็บแต่ยัง อยู่ในถุงขยะเป็นส่วน ใหญ่ หรือพบขยะที่ นอกถุงขยะเป็น จำนวนน้อย	ไม่พบขยะอยู่นอก ภาชนะจัดเก็บ หรือกองอยู่บนพื้น
ธรรมชาติ	1. สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์			●
	2. บึงนกเป็ดน้ำโพธิ์			●
	3. ผามออีแดง			●
	4. น้ำตกห้วยจันทร์	●		
	5. น้ำตกสำโรงเกียรติ		●	
ประวัติศาสตร์และโบราณคดี	6. ปราสาทหินวัดสระกำแพงน้อย			●
	7. ปราสาทหินบ้านสมอ			●
	8. ปราสาทคำหนักไพร			●
	9. ปราสาทปรางค์กู๋			●
	10. ปราสาทบ้านปราสาท			●
	11. ปราสาทหินวัดสระกำแพงใหญ่		●	
	12. ปราสาทเขย			●
ศิลปวัฒนธรรม	13. พระธาตุเรืองรอง			●
	14. วัดล้านขวด			●
	15. วัดเขียนนุรพาราม			●

ที่มา : การเก็บข้อมูลภาคสนาม เดือนกันยายน 2551

สรุปผลการศึกษาขีดความสามารถในการรองรับได้ด้านสิ่งแวดล้อม จากผลการสำรวจแหล่งท่องเที่ยวพื้นที่ศึกษา 15 แห่งในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ พบว่าแหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่ไม่พบขยะอยู่นอกภาชนะจัดเก็บ หรืออยู่กองบนพื้น สะท้อนให้เห็นว่าแหล่งท่องเที่ยวที่นั่น ๆ มีขีดความสามารถในการรองรับด้านสิ่งแวดล้อมได้ในระดับดี (สูง) ยกเว้นน้ำตกห้วยจันทร์ที่พบขยะกองอยู่นอกภาชนะจัดเก็บเป็นจำนวนมาก หรือกระจัดกระจายเกลื่อน แสดงว่ามีระดับขีดความสามารถในการรองรับด้านสิ่งแวดล้อมในระดับต่ำ (ระดับวิกฤต) ควรได้รับการจัดการจากหน่วยงานที่รับผิดชอบของแหล่งท่องเที่ยว มีแหล่งท่องเที่ยว 2 แห่ง ที่พบขยะกองอยู่นอกภาชนะจัดเก็บแต่ยังอยู่ในลักษณะเป็นส่วนใหญ่ หรือพบขยะทิ้งนอกถังขยะเป็นจำนวนน้อย ซึ่งแสดงถึงระดับขีดความสามารถในการรองรับด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลาง ระดับผลกระทบจากการใช้ประโยชน์ปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะเข้าใกล้ หรือเท่ากับความสามารถของแหล่งท่องเที่ยว ผลกระทบปานกลางถึงค่อนข้างมาก ได้แก่ น้ำตกถ้ำโรงเกียรดี ปราสาทหินวัดสระกำแพงใหญ่ (รายละเอียดแสดงในตารางที่ 5.13)

ตารางที่ 5.13 แสดงสรุปผลการศึกษาศักยภาพในการรองรับด้านสิ่งแวดล้อม

แหล่งท่องเที่ยว		ขีดความสามารถในการรองรับด้านสิ่งแวดล้อม
ธรรมชาติ	1. สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์	๑๑๑
	2. บึงนกกบึงน้ำไพรบึง	๑๑๑
	3. ผามออีแดง	๑๑๑
	4. น้ำตกห้วยจันทร์	๐
	5. น้ำตกตำโรงเกียรติ	๑๑
ประวัติศาสตร์และโบราณคดี	6. ปราสาทหินวัดสระกำแพงน้อย	๑๑๑
	7. ปราสาทหินบ้านสมอ	๑๑๑
	8. ปราสาทตาหนักไทร	๑๑๑
	9. ปราสาทปรางค์กู๋	๑๑๑
	10. ปราสาทบ้านปราสาท	๑๑๑
	11. ปราสาทหินวัดสระกำแพงใหญ่	๑๑
	12. ปราสาทเขอ	๑๑๑
ศิลปวัฒนธรรม	13. พระธาตุเรืองรอง	๑๑๑
	14. วัดล้านขวด	๑๑๑
	15. วัดเขียนบูรพาราม	๑๑๑

ที่มา : การเก็บข้อมูลภาคสนาม เดือนกันยายน 2551

หมายเหตุ

- ๐ ขีดความสามารถในการรองรับอยู่ในระดับต่ำ
- ๑๑ ขีดความสามารถในการรองรับอยู่ในระดับปานกลาง
- ๑๑๑ ขีดความสามารถในการรองรับอยู่ในระดับสูง

5.1.4 ชีตความสามารถในการรองรับด้านจิตวิทยา (Psychological Carrying Capacity ,PsCC)

การศึกษาขีดความสามารถในการรองรับด้านจิตวิทยา ได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามทั้งหมดมาเป็นเกณฑ์วิเคราะห์ขีดความสามารถในการรองรับด้านจิตวิทยาจะพิจารณาจากทัศนคติ และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเป็นหลัก โดยตัวแปรหลักที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการวัดด้านจิตวิทยาได้มาจากการศึกษา และทบทวนวรรณกรรม ประกอบไปด้วย 4 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1).ความพึงพอใจต่อการจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยวด้านกายภาพ 2). ความพึงพอใจต่อการจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยวด้านสิ่งแวดล้อม 3). ความพึงพอใจต่อการจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยวด้านสิ่งอำนวยความสะดวก 4). ความพึงพอใจต่อการจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยวด้านการบริการของเจ้าหน้าที่ในสถานที่ท่องเที่ยว มีรายละเอียดผลการศึกษามีดังต่อไปนี้

5.1.4.1 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการภายในด้านกายภาพ จากการสำรวจแหล่งท่องเที่ยวพื้นที่ศึกษา 15 แหล่งในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ พบว่าพระธาตุเรืองรองนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อการจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยวด้านกายภาพมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ 4.26 (ระดับสูง) และ บึงนกเป็ดน้ำไพรบึงนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อการจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยวด้านกายภาพมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ 2.67 (ระดับปานกลาง) เมื่อเปรียบเทียบระดับขีดความสามารถในการรองรับได้ พบว่าภาพรวมขีดความสามารถในการรองรับได้ด้านจิตวิทยาต่อการจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยวด้านกายภาพอยู่ในระดับปานกลาง (รายละเอียดแสดงในตารางที่ 5.14)

5.1.4.2 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการภายในด้านสิ่งแวดล้อม จากการสำรวจแหล่งท่องเที่ยวพื้นที่ศึกษา 15 แหล่งในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ พบว่านักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อการจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยวด้านสิ่งแวดล้อมพระธาตุเรืองรองมีค่าเฉลี่ย 4.09 (ระดับสูง) และนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อการจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยวด้านสิ่งแวดล้อมน้ำตกห้วยจันทร์ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 2.12 (ระดับต่ำ) เมื่อเปรียบเทียบระดับขีดความสามารถในการรองรับได้ พบว่าภาพรวมขีดความสามารถในการรองรับได้ด้านจิตวิทยาต่อการจัดการภายในด้านสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว 15 แห่ง อยู่ในระดับปานกลาง (รายละเอียดแสดงในตารางที่ 5.15)

5.1.4.3 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการภายในด้านสิ่งอำนวยความสะดวก จากการสำรวจแหล่งท่องเที่ยวพื้นที่ศึกษา 15 แหล่งในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ พบว่านักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อการจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยวด้านสิ่งอำนวยความสะดวกพระธาตุเรืองรอง มีค่าเฉลี่ย 3.85 (ระดับสูง) และนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อการจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยวด้านสิ่งอำนวยความสะดวกบึงนกเป็ดน้ำไพรบึง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 2.63 (ระดับปานกลาง) เมื่อเปรียบเทียบระดับขีดความสามารถในการรองรับได้ พบว่าภาพรวมขีด

ความสามารถในการรองรับด้านจิตวิทยาต่อการจัดการภายในด้านสิ่งแวดล้อมความสะดวกของแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 15 แห่ง อยู่ในระดับปานกลาง (รายละเอียดแสดงในตารางที่ 5.16)

5.1.4.4 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการภายในด้านการบริการของเจ้าหน้าที่จากการสำรวจแหล่งท่องเที่ยวพื้นที่ศึกษา 15 แห่งในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ พบว่านักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อการจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยวด้านการบริการของเจ้าหน้าที่พระธาตุเรืองรองมีค่าเฉลี่ย 3.91 (ระดับสูง) และนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อการจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยวด้านการบริการของเจ้าหน้าที่บึงนกเป็ดน้ำไพรบึง ค่าเฉลี่ยต่ำสุด 1.83 (ระดับต่ำ) เมื่อเปรียบเทียบระดับจิตความสามารถในการรองรับได้ พบว่าภาพรวมจิตความสามารถในการรองรับได้ด้านจิตวิทยาต่อการจัดการภายในด้านการบริการของเจ้าหน้าที่ของแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 15 แห่ง อยู่ในระดับปานกลาง (รายละเอียดแสดงในตารางที่ 5.17)

ตารางที่ 5.14 แสดงผลการศึกษาคำพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการภายใน
แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ ด้านกายภาพ

แหล่งท่องเที่ยว	ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการภายใน แหล่งท่องเที่ยวด้านกายภาพ						ค่าเฉลี่ย	
	Phy1	Phy2	Phy3	Phy4	Phy5	Phy6		
ธรรมชาติ	1. สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์	3.67	3.16	3.48	3.61	3.40	3.48	3.46
	2. บึงนกเป็ดน้ำไพรบึง	3.00	2.65	2.55	2.85	2.40	2.60	2.67
	3. ผามออีแดง	3.595	3.68	3.145	3.88	3.555	3.31	3.52
	4. น้ำตกห้วยจันทร์	2.92	2.96	3.16	3.36	3.16	3.12	3.11
	5. น้ำตกตำโรงเกียรติ	3.16	3.00	3.36	2.93	2.93	2.90	3.04
ประวัติศาสตร์และโบราณคดี	6. ปราสาทหินวัดสระกำแพงน้อย	4.15	3.45	3.55	3.65	3.75	3.80	3.72
	7. ปราสาทหินบ้านสมอ	3.76	3.60	3.63	3.76	3.60	3.63	3.66
	8. ปราสาทคำหนักไพร	3.52	2.92	3.25	3.18	3.22	2.92	3.16
	9. ปราสาทปรางค์กู๋	3.30	3.04	3.43	3.34	3.08	3.21	3.23
	10. ปราสาทบ้านปราสาท	2.86	3.00	2.54	2.81	2.91	3.22	2.89
	11. ปราสาทหินวัดสระกำแพงใหญ่	3.74	3.70	3.48	3.33	3.41	3.48	3.52
ศิลปวัฒนธรรม	12. ปราสาทเขย	3.09	3.68	2.90	3.18	3.00	3.73	3.26
	13. พระธาตุเรืองรอง	4.03	4.37	4.21	4.41	4.41	4.13	4.26
	14. วัดถ้ำขวิด	3.18	2.93	3.09	3.18	3.43	3.18	3.16
	15. วัดเขียนบูรพาราม	3.28	3.28	3.44	3.52	3.12	3.20	3.31
รวม		3.41	3.29	3.28	3.39	3.29	3.32	3.33
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน		0.849	0.865	0.894	0.984	1.023	0.935	0.925

ที่มา : การเก็บข้อมูลภาคสนาม เดือนกันยายน 2551

หมายเหตุ 1.00 – 2.33 หมายถึง ระดับต่ำ
2.34 - 3.67 หมายถึง ระดับปานกลาง
3.68 - 5.00 หมายถึง ระดับสูง

Phy1 หมายถึง ความสะดวกในการเข้าถึงสถานที่ท่องเที่ยว

Phy2 หมายถึง ความปลอดภัยในการเดินทาง

Phy3 หมายถึง ป้ายบอกทางมายังสถานที่ท่องเที่ยวชัดเจน

Phy4 หมายถึง ความสมบูรณ์ของสถานที่ท่องเที่ยว

Phy5 หมายถึง การจัดภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยว

Phy6 หมายถึง เวลาเปิด - ปิด สถานที่ท่องเที่ยว

ตารางที่ 5.15 แสดงผลการศึกษาคความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการภายใน
แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ ด้านสิ่งแวดล้อม

แหล่งท่องเที่ยว	ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยวด้านสิ่งแวดล้อม		ค่าเฉลี่ย	
	En1	En2		
ธรรมชาติ	1. สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์	3.53	3.53	3.53
	2. บึงนกเป็ดน้ำไพรบึง	2.60	2.50	2.55
	3. ผามออีแดง	3.42	3.35	3.38
	4. น้ำตกห้วยจันทร์	2.12	2.12	2.12
	5. น้ำตกสำโรงเกียรติ	3.33	2.933	3.13
ประวัติศาสตร์และโบราณคดี	6. ปราสาทหินวัดสระกำแพงน้อย	3.60	3.40	3.50
	7. ปราสาทหินบ้านสมอ	3.36	3.43	3.39
	8. ปราสาทตำหนักไทร	3.11	3.11	3.11
	9. ปราสาทปรางค์กู๋	2.65	3.00	2.82
	10. ปราสาทบ้านปราสาท	3.22	3.16	3.19
	11. ปราสาทหินวัดสระกำแพงใหญ่	3.29	3.18	3.23
	12. ปราสาทเขย	3.36	3.45	3.41
ศิลปวัฒนธรรม	13. พระธาตุเรืองรอง	4.13	4.06	4.09
	14. วัดล้านขวด	2.68	3.56	3.12
	15. วัดเขียนบูรพาราม	2.60	2.72	2.66
รวม		3.13	3.16	3.15
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน		1.047	0.983	1.015

ที่มา : การเก็บข้อมูลภาคสนาม เดือนกันยายน 2551

หมายเหตุ 1.00 – 2.33 หมายถึง ระดับต่ำ
2.34 - 3.67 หมายถึง ระดับปานกลาง
3.68 - 5.00 หมายถึง ระดับสูง

En1 หมายถึง การจัดการขยะมูลฝอยของแหล่งท่องเที่ยว

En2 หมายถึง ความเพียงพอของจำนวนถังขยะ

ตารางที่ 5.16 แสดงผลการศึกษาคำพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการภายใน
แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

แหล่งท่องเที่ยว	ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการภายในแหล่ง ท่องเที่ยวด้านสิ่งอำนวยความสะดวก									ค่าเฉลี่ย	
	Fac	Fac	Fac	Fac	Fac	Fac	Fac	Fac	Fac		
	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
ธรรมชาติ	1. สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์	3.48	3.51	3.53	3.32	3.42	3.55	3.61	3.06	3.61	3.45
	2. บึงนกเป็ดน้ำโพธิ์	2.85	3.00	2.70	2.40	2.40	2.35	2.65	2.75	2.65	2.63
	3. ผามออีแดง	3.18	3.41	3.58	3.53	3.33	3.00	3.01	2.95	3.56	3.28
	4. น้ำตกห้วยจันทร์	3.56	3.24	2.84	2.96	2.04	2.52	2.72	2.92	3.20	2.88
	5. น้ำตกสำโรงเกียรติ	3.20	2.96	3.10	2.86	2.86	2.83	3.16	2.63	2.63	2.91
ประวัติศาสตร์และโบราณคดี	6. ปราสาทหินวัดสระกำแพงน้อย	3.45	3.55	3.25	3.10	3.30	2.90	3.30	2.65	3.00	3.16
	7. ปราสาทหินบ้านสมอ	3.60	3.73	3.63	3.36	3.40	3.53	3.23	3.43	3.50	3.49
	8. ปราสาทตำหนักไทร	3.11	2.88	2.92	2.88	2.66	3.11	3.03	3.00	3.37	2.99
	9. ปราสาทปรangkū	3.00	3.30	3.13	3.04	3.13	2.95	2.73	2.78	2.95	3.00
	10. ปราสาทบ้านปราสาท	3.04	3.27	3.09	3.36	3.36	3.31	3.00	3.18	2.86	3.16
	11. ปราสาทหินวัดสระกำแพงใหญ่	3.18	3.22	2.92	2.92	2.96	2.70	2.92	2.81	2.85	2.94
12. ปราสาทเขย	2.95	3.04	3.54	3.50	2.90	2.63	2.22	2.50	3.31	2.95	
ศิลปวัฒนธรรม	13. พระธาตุเรืองรอง	3.51	3.75	4.03	4.06	3.82	3.75	3.96	4.03	3.75	3.85
	14. วัดล้านขวด	3.00	3.21	3.18	3.09	2.37	2.50	2.71	2.09	2.71	2.76
	15. วัดเขียนบูรพาราม	3.08	3.40	3.04	2.96	2.72	2.64	2.96	3.04	3.08	2.99
รวม		3.21	3.29	3.23	3.15	2.97	2.95	3.01	2.92	3.13	3.09
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน		0.892	0.889	0.858	0.956	1.017	0.928	0.925	0.963	0.936	0.929

ที่มา : การเก็บข้อมูลภาคสนาม เดือนกันยายน 2551

หมายเหตุ 1.00 – 2.33 หมายถึง ระดับต่ำ
2.34 -3.67 หมายถึง ระดับปานกลาง
3.68 - 5.00 หมายถึง ระดับสูง

Fac1 หมายถึง มีแผนที่/แผนผังแสดงขอบเขต

Fac2 หมายถึง ทางเดินภายในสถานที่ท่องเที่ยว

Fac3 หมายถึง ความเหมาะสมของที่จอดรถ

Fac4 หมายถึง ความเพียงพอของสถานที่จอดรถ

Fac5 หมายถึง ความสะอาดของห้องน้ำ

Fac6 หมายถึง ห้องน้ำมีจำนวนเพียงพอหรือไม่

Fac7 หมายถึง ห้องน้ำมีความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม

Fac8 หมายถึง มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยวให้คำแนะนำ

Fac9 หมายถึง ร้านค้า/ร้านอาหารมีจำนวนเพียงพอ

ตารางที่ 5.17 แสดงผลการศึกษาคำพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการภายใน
แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ ด้านการบริการของเจ้าหน้าที่

แหล่งท่องเที่ยว	ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการภายใน แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ ด้านการบริการของเจ้าหน้าที่				ค่าเฉลี่ย	
	Ser1	Ser2	Ser3	Ser4		
ธรรมชาติ	1. สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์	3.22	3.22	3.18	2.77	3.09
	2. บึงนกเป็ดน้ำไพรบึง	1.84	1.84	1.84	1.81	1.83
	3. พามออีแดง	3.005	3.16	3.06	2.915	3.03
	4. น้ำตกห้วยจันทร์	3.36	2.88	3.08	3.04	3.09
	5. น้ำตกสำโรงเกียรติ	3.10	2.66	3.16	2.56	2.87
ประวัติศาสตร์และโบราณคดี	6. ปราสาทหินวัดสระกำแพงน้อย	2.95	2.90	2.95	3.10	2.97
	7. ปราสาทหินบ้านสมอ	3.56	3.53	3.40	3.33	3.45
	8. ปราสาทตาหนักไถ่	3.03	3.00	2.92	3.14	3.02
	9. ปราสาทปรางค์กู๋	3.17	3.17	3.21	3.04	3.14
	10. ปราสาทบ้านปราสาท	3.00	2.95	2.77	2.77	2.87
	11. ปราสาทหินวัดสระกำแพงใหญ่	3.51	3.70	3.44	3.29	3.48
	12. ปราสาทเขอ	3.18	3.13	3.27	2.54	3.03
ศิลปวัฒนธรรม	13. พระธาตุเรืองรอง	4.10	3.82	3.82	3.93	3.91
	14. วัดถ้ำนาค	2.60	2.96	2.75	2.50	2.70
	15. วัดเขียนบูรพาราม	3.04	3.09	3.00	3.08	3.05
รวม		3.11	3.06	3.05	2.92	3.03
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน		0.922	0.927	0.903	1.003	0.938

ที่มา : การเก็บข้อมูลภาคสนาม เดือนกันยายน 2551

หมายเหตุ 1.00 – 2.33 หมายถึง ระดับต่ำ
2.34 - 3.67 หมายถึง ระดับปานกลาง
3.68 - 5.00 หมายถึง ระดับสูง

Ser1 หมายถึง ความสะดวกในการเข้าถึงสถานที่ท่องเที่ยว
Ser2 หมายถึง ความปลอดภัยในการเดินทาง
Ser3 หมายถึง ป้ายบอกทางมายังสถานที่ท่องเที่ยวชัดเจน
Ser4 หมายถึง ความสมบูรณ์ของสถานที่ท่องเที่ยว

ผลการศึกษาด้านขีดความสามารถในการรองรับด้านจิตวิทยาใน 4 ด้าน จากแหล่งท่องเที่ยวพื้นที่ศึกษา 15 แหล่งในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ พบว่านักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาในจังหวัดศรีสะเกษส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อแหล่งท่องเที่ยวในระดับปานกลาง หรือมีขีดความสามารถในการรองรับได้อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจต่อการจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยวพื้นที่ศึกษา 15 แหล่ง พบว่าแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวสูงสุด หรืออยู่ในระดับสูง ได้แก่ พระธาตุเรืองรอง และนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวต่ำสุด หรืออยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ บึงนกเป็ดน้ำไพรบึง และน้ำตกห้วยจันทร์ ตามลำดับ

จากการศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 4 ด้าน พบว่านักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อการจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยวสูงสุด ได้แก่ ความพึงพอใจต่อการจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยวด้านกายภาพ (ค่าเฉลี่ย 3.33) และค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ความพึงพอใจต่อการจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยวด้านการบริการของเจ้าหน้าที่ (ค่าเฉลี่ย 3.03) แสดงให้เห็นว่าให้เห็นว่าการจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยวควรได้รับการปรับปรุงมากที่สุด ได้แก่ ด้านการบริการของเจ้าหน้าที่ในแหล่งท่องเที่ยว ถึงแม้ว่าค่าเฉลี่ยความพึงพอใจต่อการจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละด้านจะมีค่าเฉลี่ยแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาตามเกณฑ์การวัดในการศึกษาพบว่าความพึงพอใจต่อการจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 4 ด้าน พบว่ามีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ (รายละเอียดแสดงในตารางที่ 5.18)

ตารางที่ 5.18 แสดงผลการศึกษาศักยภาพในการรองรับด้านจิตวิทยา

แหล่งท่องเที่ยว	จิตความสามารถในการรองรับได้				
	ความพึงพอใจต่อการจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยวด้านกายภาพ	ความพึงพอใจต่อการจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยวด้านสิ่งแวดล้อม	ความพึงพอใจต่อการจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยวด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	ความพึงพอใจต่อการจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยวด้านการบริการของเจ้าหน้าที่	
ธรรมชาติ	1. สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์	๑๑	๑๑	๑๑	๑๑
	2. บึงนกกเปิดน้ำไพรบึง	๑๑	๑๑	๑๑	๑
	3. ผามออีแดง	๑๑	๑๑	๑๑	๑๑
	4. น้ำตกห้วยจันทร์	๑๑	๑	๑๑	๑๑
	5. น้ำตกตำโรงเกียรติ	๑๑	๑๑	๑๑	๑๑
ประวัติศาสตร์และโบราณคดี	6. ปราสาทหินวัดสระกำแพงน้อย	๑๑	๑๑	๑๑	๑๑
	7. ปราสาทหินบ้านสมอ	๑๑	๑๑	๑๑	๑๑
	8. ปราสาทคันทน์กัโทร	๑๑	๑๑	๑๑	๑๑
	9. ปราสาทปรางค์กู๋	๑๑	๑๑	๑๑	๑๑
	10. ปราสาทบ้านปราสาท	๑๑	๑๑	๑๑	๑๑
	11. ปราสาทหินวัดสระกำแพงใหญ่	๑๑	๑๑	๑๑	๑๑
	12. ปราสาทเขย	๑๑	๑๑	๑๑	๑๑
ศิลปวัฒนธรรม	13. พระธาตุเรืองรอง	๑๑๑	๑๑๑	๑๑๑	๑๑๑
	14. วัดล้านขวด	๑๑	๑๑	๑๑	๑๑
	15. วัดเขียนบูรพาราม	๑๑	๑๑	๑๑	๑๑
ค่าเฉลี่ยรวม	3.33	3.15	3.09	3.03	
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	0.925	1.015	0.929	0.938	

ที่มา : การเก็บข้อมูลภาคสนาม เดือนกันยายน 2551

หมายเหตุ

- ๑ จิตความสามารถในการรองรับ ได้อยู่ในระดับต่ำ
  - ๑๑ จิตความสามารถในการรองรับ ได้อยู่ในระดับปานกลาง
  - ๑๑๑ จิตความสามารถในการรองรับ ได้อยู่ในระดับสูง
- 1.00 – 2.33 หมายถึง ระดับต่ำ
- 2.34 - 3.67 หมายถึง ระดับปานกลาง
- 3.68 - 5.00 หมายถึง ระดับสูง

ผลการประเมินขีดความสามารถในการรองรับได้แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ศึกษา 15 แหล่งใน จังหวัดศรีสะเกษทั้ง 4 ด้าน (ดูรายละเอียดตารางที่ 5.19) พบว่าภาพรวมของขีดความสามารถในการรองรับได้ของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษอยู่ในระดับปานกลาง-สูง สะท้อนให้เห็นว่าสภาพปัจจุบันของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษยังคงสามารถรองรับกิจกรรม นันทนาการของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาในพื้นที่ได้อีกมาก เมื่อพิจารณาขีดความสามารถในการรองรับได้ในแต่ละด้านพบว่า ด้านขีดความสามารถในการรองรับด้านกายภาพอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 78) ยกเว้นเพียงน้ำตกสำโรงเกียรติที่ผลการประเมินชี้ให้เห็นว่าขีดความสามารถในการรองรับด้านกายภาพอยู่ในระดับปานกลาง แสดงว่าระดับการใช้ประโยชน์ปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะ เข้าใกล้ หรือเท่ากับขีดความสามารถของแหล่งท่องเที่ยว ผลกระทบปานกลางถึงค่อนข้างมากจากการท่องเที่ยว ซึ่งเมื่อพิจารณาขีดความสามารถในการรองรับด้านกายภาพในแต่ละด้านพบว่า ด้าน การเข้าแหล่งท่องเที่ยวมีระดับที่ต่ำที่สุด ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดศรี สะเกษควรได้รับการพัฒนาสูงสุด ควรจัดให้มีการบริการรถโดยสารสาธารณะแก่นักท่องเที่ยวจาก ตัวเมือง ไปยังแหล่งท่องเที่ยว

ด้านขีดความสามารถในการรองรับด้านสิ่งอำนวยความสะดวกผลการประเมิน พบว่าขีด ความสามารถในการรองรับได้อยู่ในระดับต่ำ หรือร้อยละ 58.61 (ดูรายละเอียดตารางที่ 5.20) ของ การประเมิน หรืออยู่ใกล้ระดับวิกฤต แหล่งท่องเที่ยวบางแหล่งไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวจากการผลการศึกษาพบว่า แหล่งท่องเที่ยวที่มีขีดความสามารถในการรองรับด้านสิ่ง อำนวยความสะดวกอยู่ในระดับสูง มีจำนวน 4 แหล่ง จาก 15 แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ศึกษา ได้แก่ สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ ผามออีแดง ปราสาทหินวัดสระกำแพงใหญ่ และพระธาตุเรืองรอง และแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ศึกษาจำนวน 5 แหล่ง ไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ บึงนกเป็ดน้ำไพรบึง ปราสาทหินบ้านสมอ ปราสาทคำหนักไพร ปราสาทปรางค์กู๋ และ ปราสาทบ้านปราสาท แหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และ โบราณคดี การก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกภายในแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และ โบราณคดี อาจจะส่งผลกระทบต่อพื้นที่อนุรักษ์ ซึ่งที่ตั้งของสิ่งปลูกสร้างทางสถาปัตยกรรม และ ทัศนียภาพภายในแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ และ โบราณคดีที่มุ่งเน้นให้เป็นสถานที่อนุรักษ์ ไว้ เมื่อพิจารณาส่งอำนวยความสะดวกภายในแหล่งท่องเที่ยวแต่ละประเภทพบว่า สิ่งอำนวยความสะดวกประเภทร้านขายของที่ระลึกมีจำนวน 4 แหล่งท่องเที่ยว เนื่องจากที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยว ส่วนใหญ่อยู่บริเวณเขตชุมชนร้านขายของที่ระลึกจึงอาจจะเป็นสิ่งที่ไม่จำเป็นมากนัก เพราะ นักท่องเที่ยวสามารถซื้อสินค้าจากชุมชนที่อยู่ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว และประเภทที่พักแรมมี เพียงผามออีแดง ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ศึกษาส่วนใหญ่อาจจะไม่จำเป็นต้องมีที่พักแรม เช่น แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ และ โบราณคดี แต่ผามออีแดงเป็นแหล่งท่องเที่ยวใน ระดับประเทศ และตั้งอยู่ในอุทยานแห่งชาติเขาพระวิหารจึงจำเป็นที่มีที่พักแรมให้บริการแก่

นักท่องเที่ยว ผลการศึกษาชี้ความสามารถในการรองรับด้านสิ่งแวดล้อมความสะดวกแสดงให้เห็นว่าแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดศรีสะเกษ ขาดสิ่งแวดล้อมความสะดวกในการรองรับนักท่องเที่ยวอีกเป็นจำนวนมาก หน่วยงานภาครัฐควรมีการจัดสรรงบประมาณเพื่อก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกภายในแหล่งท่องเที่ยวเพื่อรองรับกิจกรรมนันทนาการของนักท่องเที่ยว

ด้านขีดความสามารถในการรองรับด้านสิ่งแวดล้อมผลการประเมินพบว่า ร้อยละ 80 ของการประเมินมีระดับขีดความสามารถในการรองรับได้อยู่ในระดับสูง หรือร้อยละ 80 (ดูรายละเอียดตารางที่ 5.20) หรือปริมาณขยะในแหล่งท่องเที่ยวปัจจุบันมีค่าต่ำกว่าขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว สะท้อนให้เห็นว่าการจัดการในการจัดเก็บขยะในแหล่งท่องเที่ยวมีสอดคล้องกับปริมาณขยะของแหล่งท่องเที่ยว ยกเว้นน้ำตกห้วยจันทร์ที่ระดับขีดความสามารถในการรองรับได้อยู่ในระดับต่ำ หรือปริมาณขยะในแหล่งท่องเที่ยวปัจจุบันมีค่าเกินขีดความสามารถในการรองรับได้ของแหล่งท่องเที่ยว ควรได้รับการจัดการด้านขยะในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวอย่างเร่งด่วน ป้องกันไม่ให้เกิดแหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรม เพื่อสามารถรองรับกิจกรรมนันทนาการของนักท่องเที่ยว

ด้านขีดความสามารถในการรองรับด้านจิตวิทยาจากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามจากนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวพื้นที่ศึกษา 15 แห่ง จำนวน 600 คน พบว่านักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวพื้นที่ศึกษาทั้ง 4 ด้านในระดับปานกลาง (ร้อยละ 90 ของการประเมิน) ภาพรวมขีดความสามารถในการรองรับด้านจิตวิทยาอยู่ในระดับปานกลาง

การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ พบว่าแหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีขีดความสามารถในการรองรับได้ในระดับสูง และปานกลาง ซึ่งสามารถรองรับกิจกรรมนันทนาการได้อีกมาก ยกเว้นขีดความสามารถด้านสิ่งแวดล้อมในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ที่อยู่ในระดับต่ำ ควรที่จะได้รับการจัดสรรงบประมาณจากหน่วยงานที่รับผิดชอบเพื่อก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อบริการแก่นักท่องเที่ยว เพราะสิ่งแวดล้อมความสะดวกของแหล่งท่องเที่ยวก็เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่เป็นจุดดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว

ถึงแม้ว่าขีดความสามารถในการรองรับด้านพื้นที่ที่ใช้ในการรองรับกิจกรรมนันทนาการอยู่ในระดับสูง หรือสามารถรองรับกิจกรรมนันทนาการจากนักท่องเที่ยวได้อีกมาก ในขณะที่สิ่งแวดล้อมและการบริการนักท่องเที่ยวภายในแหล่งท่องเที่ยวยังขาดอีกมาก สะท้อนให้เห็นว่าสภาพปัญหาของแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ คือสิ่งแวดล้อมความสะดวกภายในและการบริการในแหล่งท่องเที่ยว และด้านการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม ตามลำดับ หน่วยงานภาครัฐก็ไม่ควรนิ่งนอนใจ ควรมีมาตรการจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างมีระบบ เพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวสามารถรองรับกิจกรรมนันทนาการ และประสบการณ์นันทนาการของนักท่องเที่ยว

ตารางที่ 5.19 แสดงผลการศึกษาศักยภาพในการรองรับได้ของแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ

แหล่งท่องเที่ยว	Carrying Capacity															
	PCC			FCC						ECC			PsCC			
	Pcc1	Pcc2	Pcc3	Fcc1	Fcc2	Fcc3	Fcc4	Fcc5	Fcc6	PsCC1	PsCC2	PsCC3	PsCC4			
สวนสาธารณะ	1. สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์	๑๑๑	๑๑๑	๑๑๑	๑	๑๑๑	๑๑๑	๑	๑๑๑	๑๑๑	๑๑	๑๑	๑๑			
	2. บึงนกเป็ดน้ำโพธิ์	๑๑๑	๑๑๑	๑๑๑	๑	๑	๑	๑	๑	๑๑๑	๑๑	๑๑	๑			
	3. ผามออีแดง	๑๑๑	๑๑๑	๑๑๑	๑๑๑	๑๑๑	๑๑๑	๑๑๑	๑๑๑	๑๑๑	๑๑	๑๑	๑๑			
	4. น้ำตกห้วยจันทร์	๑๑	๑๑๑	๑๑๑	๑	๑๑๑	๑๑๑	๑๑๑	๑	๑	๑	๑๑	๑๑			
	5. น้ำตกสำโรงเกียรติ	๑๑	๑๑	๑๑	๑	๑	๑๑๑	๑๑๑	๑	๑	๑๑	๑๑	๑๑			
ปราสาทหิน	6. ปราสาทหินวัดสระกำแพงน้อย	๑๑๑	๑๑๑	๑๑๑	๑	๑๑๑	๑	๑	๑	๑๑๑	๑๑	๑๑	๑๑			
	7. ปราสาทหินบ้านสมอ	๑๑	๑๑๑	๑๑๑	๑	๑	๑	๑	๑	๑๑๑	๑๑	๑๑	๑๑			
	8. ปราสาทคำหนักไทร	๑๑	๑๑๑	๑๑๑	๑	๑	๑	๑	๑	๑๑๑	๑๑	๑๑	๑๑			
	9. ปราสาทปรังก์	๑๑	๑๑๑	๑๑๑	๑	๑	๑	๑	๑	๑๑๑	๑๑	๑๑	๑๑			
	10. ปราสาทบ้านปราสาท	๑๑	๑๑๑	๑๑๑	๑	๑	๑	๑	๑	๑๑๑	๑๑	๑๑	๑๑			
ปราสาทหินวัดสระกำแพงใหญ่	11. ปราสาทหินวัดสระกำแพงใหญ่	๑๑๑	๑๑๑	๑๑๑	๑	๑๑๑	๑๑๑	๑๑๑	๑๑๑	๑๑	๑๑	๑๑	๑๑			
	12. ปราสาทเขย	๑๑	๑๑๑	๑๑๑	๑	๑๑๑	๑	๑	๑	๑๑๑	๑๑	๑๑	๑๑			
	13. พระธาตุเรืองรอง	๑๑	๑๑๑	๑๑๑	๑	๑๑๑	๑๑๑	๑๑๑	๑๑๑	๑๑๑	๑๑๑	๑๑๑	๑๑๑			
	14. วัดถ้ำนาค	๑๑๑	๑๑๑	๑๑๑	๑	๑๑๑	๑	๑๑๑	๑	๑๑๑	๑๑	๑๑	๑๑			
	15. วัดเขียนบูรพาราม	๑๑๑	๑๑๑	๑๑๑	๑	๑๑๑	๑	๑๑๑	๑	๑๑๑	๑๑	๑๑	๑๑			

หมายเหตุ

- ๑๑๑ ศึกษาศักยภาพในการรองรับได้ระดับต่ำ (Exceeding CC)
  - ๑๑๑ ศึกษาศักยภาพในการรองรับได้ระดับปานกลาง (At and Approaching CC)
  - ๑๑๑ ศึกษาศักยภาพในการรองรับได้ระดับสูง (Below CC)
- PCC หมายถึง ศึกษาศักยภาพในการรองรับด้านกายภาพ
- Fcc1 หมายถึง ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว
  - Fcc2 หมายถึง การเข้าถึงขณะชมทุกฤดูกาล
  - Fcc3 หมายถึง พื้นที่ที่ใช้ในการรองรับกิจกรรมนันทนาการ
- FCC หมายถึง ศึกษาศักยภาพในการรองรับด้านสิ่งแวดล้อม
- Fcc4 หมายถึง ที่พัก
  - Fcc5 หมายถึง ร้านขายของที่ระลึก
  - Fcc6 หมายถึง ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว
- PsCC หมายถึง ศึกษาศักยภาพในการรองรับด้านจิตวิทยา
- PsCC1 หมายถึง ความพึงพอใจต่อการจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยวด้านกายภาพ
  - PsCC2 หมายถึง ความพึงพอใจต่อการจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยวด้านสิ่งแวดล้อม
  - PsCC3 หมายถึง ความพึงพอใจต่อการจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยวด้านอำนวยความสะดวก
  - PsCC4 หมายถึง ความพึงพอใจต่อการจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยวด้านบริการของเจ้าหน้าที่

5.2 การวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ

การศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ ได้แบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ 1). ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ในการวางแผนนโยบายด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ 2). ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ที่ถูกกำหนดโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวท้องถิ่น โดยได้นำแนวคิดการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน (Community Participation) และแนวคิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยมาประยุกต์ใช้ เป็นแนวทางในการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในแต่ละขั้นตอน การวิเคราะห์ข้อมูลได้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

5.2.1 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่

ผลการศึกษารวบรวมข้อมูลภาคสนาม จากกลุ่มตัวอย่างประชาชนในพื้นที่ 8 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภออุทุมพรพิสัย อำเภอห้วยทับทัน อำเภอขุขันธ์ อำเภอปรังค์ภู อำเภอภูสิงห์ อำเภอขุนหาญ และอำเภอกันทรลักษ์ ซึ่งเป็นกลุ่มประชาชนที่มีภูมิลำเนาในแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นพื้นที่ศึกษา จำนวน 544 คน พบว่าสัดส่วนของผู้ตอบแบบสอบถามในสัดส่วนของเพศชายกับหญิงมีสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน เป็นเพศชาย ร้อยละ 54.2 เป็นเพศหญิงร้อยละ 45.8 มีช่วงอายุประมาณ 21-30 ปี ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 31.8 อาชีพหลักของคนประชาชนในพื้นที่คือเกษตรกร ร้อยละ 25.2 ซึ่งมีรายได้โดยเฉลี่ยต่ำกว่า 5,000 บาท ต่อเดือน ร้อยละ 43.8

กลุ่มตัวอย่างเป็นประชาชนในพื้นที่ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษโดยเฉลี่ย 33 ปี นับว่าเป็นระยะเวลาที่อาศัยอยู่ค่อนข้างยาวนาน โดยระยะเวลาการอยู่อาศัยดังกล่าวสะท้อนกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามเป็นคนในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษจริง ซึ่งอยู่อาศัยมานานไม่ใช่คนนอกพื้นที่หรือแรงงานอพยพ

การศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายด้านการท่องเที่ยวของพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ ได้นำแนวคิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยมาประยุกต์ใช้ 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการค้นหาสาเหตุปัญหา 2) การมีส่วนร่วมในการวางแผน 3) การมีส่วนร่วมดำเนินงาน และปฏิบัติงาน 4) การมีส่วนร่วมติดตาม และประเมินผล และ 5) การมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษา และปรับปรุงแก้ไข และนำแบบจำลองการมีส่วนร่วมของ Sherry Arnstein (1969) เพื่อวัดระดับการมีส่วนร่วมแนวคิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวที่กำหนดของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย 5 ขั้นตอน สามารถแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับที่ 1 Non participation ประชาชนไม่มีสิทธิเข้าร่วมเลยเป็นเพียงการจัดการความรู้ข่าวสารให้แก่ประชาชนเท่านั้น ระดับที่ 2 Tokenism เป็นระดับที่มีส่วนร่วมมากขึ้น ในเรื่องการให้ข้อมูล และคำปรึกษาเพียงอย่างเดียว ซึ่งยังไม่มีอำนาจในการตัดสินใจ ระดับที่ 3 Citizen power ชุมชนมีอำนาจในการตัดสินใจในการกำหนดอนาคตของชุมชนเอง การศึกษาครั้งนี้ได้ใช้การวัด Likert Scale 1-5 ได้ปรับเป็น 1-3 ได้แก่ ระดับ 1 หมายถึง 1.00 – 2.33 (ระดับต่ำ) ระดับ 2 หมายถึง มากกว่า 2.33 - 3.67 (ระดับปานกลาง) และระดับ 3 หมายถึง มากกว่า 3.67 - 5.00 (ระดับสูง)

จากการศึกษาข้อมูลภาคสนาม พบว่าระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางจนถึงระดับต่ำ เมื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ในแต่ละขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย 5 ขั้นตอน พบว่าค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมสูงสุด ได้แก่ ขั้นตอนของการมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษา ปรับปรุงแก้ไขสูงสุด (มีค่าเฉลี่ย 2.91) ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง และค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการวางแผน (ค่าเฉลี่ย 2.23) ซึ่งอยู่ในระดับต่ำ

เมื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมกับแบบจำลองของ Arnstein (1969) ในขั้นตอนของการมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษา ปรับปรุงแก้ไข พบว่าเป็นขั้นตอนที่ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมสูงสุด แต่จากผลการศึกษาจากค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น พบว่าระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับที่ 2 ของ Arnstein (1969) ถ้าพิจารณาจากแนวคิดของ Arnstein (1969) พบว่าเป็นระดับที่ประชาชนมีส่วนร่วม แต่อยู่ในการควบคุมของหน่วยงานภาครัฐ โดยประชาชนในท้องถิ่นมีการร่วมวางแผน และลงมือปฏิบัติ และมีหน่วยงานภาครัฐเป็นผู้แนะนำ และร่างแผนงาน หรือโครงการ

ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการวางแผน มีค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ต่ำที่สุด เมื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมกับแบบจำลองของ Arnstein (1969) พบว่าระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับที่เรียกว่าเป็นแบบ Non - Participation

เป็นระดับที่ประชาชนไม่มีส่วนร่วมเลย เป็นเพียงผู้รับฟังความรู้ข่าวสารจากหน่วยงานภาครัฐเท่านั้น แสดงให้เห็นว่าให้ประชาชนในพื้นที่ที่มีส่วนร่วมในการเข้าร่วมประชุมเพื่อรับฟังข้อมูลแผน นโยบายที่หน่วยงานภาครัฐได้กำหนดขึ้น ซึ่งประชาชนในพื้นที่ไม่ได้เป็นผู้เสนอแนะความคิดเห็นในการจัดทำแผนดังกล่าว เป็นเพียงผู้รับฟังเท่านั้น

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยในแต่ละขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการพัฒนา และบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย 5 ขั้นตอน พบว่าขั้นตอนที่มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับต่ำ ส่วนใหญ่อยู่ในขั้นตอนสำคัญที่นำไปสู่การกำหนดแผน นโยบาย ส่วนขั้นตอนการติดตาม และประเมินผล ถึงแม้ว่าค่าเฉลี่ยจะสูง แต่เกินระดับต่ำอยู่เพียง 0.01 แสดงให้เห็นว่าประชาชนในพื้นที่ยังขาดการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลของแผน นโยบาย และในขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษา และปรับปรุงแก้ไขมีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับสูงกว่าขั้นตอนอื่น แต่เป็นขั้นตอนของการรับมาปฏิบัติเท่านั้น (รายละเอียดแสดงในตารางที่ 5.20)

ตารางที่ 5.21 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ในการวางแผนนโยบายด้าน
การท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ

การมีส่วนร่วม	ค่าเฉลี่ย	ระดับการมีส่วนร่วม		
		1	2	3
1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาสาเหตุปัญหา	2.38		๑	
1.1 การให้ข้อมูลข่าวสารแก่หน่วยงานของรัฐ	2.59		๑	
1.2 การร่วมอบรม สัมมนา กับหน่วยงานของรัฐด้านการท่องเที่ยว	2.27	๑		
1.3 การเข้าร่วมประชุมกับ เพื่อปรึกษาหารือเกี่ยวกับปัญหา	2.30	๑		
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผน	2.23	๑		
2.1 การเข้าร่วมประชุม และเสนอแนะความคิดเห็นในการจัดทำแผน	2.28	๑		
2.2 ข้อเสนอแนะที่ให้กับหน่วยงานของรัฐ ได้เคยไปบรรจุเป็นแผน และโครงการของท้องถิ่น	2.16	๑		
2.3 การเป็นผู้กำหนดแผน และโครงการ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว	2.26	๑		
3. การมีส่วนร่วมดำเนินงาน และปฏิบัติงาน	2.34		๑	
3.1 การร่วมเป็นกรรมการ หรือสมาชิกกับหน่วยงานของรัฐในการทำแผน	2.23	๑		
3.2 การเข้าร่วมจัดกิจกรรม กับหน่วยงานของรัฐที่สนับสนุนการท่องเที่ยวในท้องถิ่น	2.37		๑	
3.3 การเป็นผู้ให้ข้อมูลข่าวสาร และเป็นแหล่งความรู้ด้านการท่องเที่ยวของท้องถิ่น	2.42		๑	
4. การมีส่วนร่วมติดตาม และประเมินผล	2.34		๑	
4.1 การมีส่วนร่วมติดตามประเมินผลโครงการ การปฏิบัติงานที่เกิดขึ้นจากการจัดทำแผน	2.34		๑	
5. การมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษา และปรับปรุงแก้ไข	2.91		๑	
5.1 การมีส่วนร่วมในการฟื้นฟู ปรับปรุง และพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวในท้องถิ่นให้ดีขึ้น	2.93		๑	
5.2 การเป็นผู้ดูแลรักษา สถานที่ท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตน	2.90		๑	

ที่มา : การเก็บข้อมูลภาคสนาม เดือนกันยายน 2551

หมายเหตุ : 1 หมายถึง 1.00 – 2.33 ระดับต่ำ

2 หมายถึง 2.34 - 3.67 ระดับปานกลาง

3 หมายถึง 3.68 - 5.00 ระดับสูง

5.2.2 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ถูกกำหนดโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวท้องถิ่น

ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ถูกกำหนดโดยหน่วยงานภาครัฐ จากการศึกษาพบว่า หน่วยงานภาครัฐเปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่ที่มีส่วนร่วมในการกำหนดแผน และนโยบายด้านการท่องเที่ยวอยู่ในระดับสูง รัฐเปิดโอกาส และให้อำนาจแก่ประชาชนในพื้นที่เป็นผู้กำหนดแผน นโยบายด้านการท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตนเอง เมื่อเปรียบเทียบขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการพัฒนา และบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวที่กำหนดของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย 5 ขั้นตอน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการค้นหาสาเหตุปัญหา การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมดำเนินงาน และปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมติดตาม และประเมินผล และการมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษา และปรับปรุงแก้ไข จากการศึกษาพบว่า ภาครัฐเปิดโอกาสให้ประชาชนชน มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง และระดับสูงโดยค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมสูงสุด ได้แก่ ขั้นตอนการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผน (ค่าเฉลี่ย 4.14) และค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการค้นหาสาเหตุปัญหา (ค่าเฉลี่ย 3.60) ซึ่งเมื่อพิจารณาตามเกณฑ์การวัดในการศึกษาพบว่า อยู่ในระดับสูง และระดับปานกลาง ตามลำดับ

เมื่อเปรียบเทียบผลการศึกษา กับแบบจำลองของ Arnstein (1996) พบว่าขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการวางแผน มีค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมสูงสุด (ค่าเฉลี่ย 4.14) และพบว่าระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในเกณฑ์ที่เรียกว่า Citizen power เนื่องจากเป็นระดับที่ประชาชนในพื้นที่สามารถเป็นผู้กำหนดแผน นโยบายด้านการท่องเที่ยวท้องถิ่นเอง ผลการศึกษาสะท้อนให้เห็นว่าหน่วยงานภาครัฐมองกระบวนการวางแผนพัฒนาที่ใช้อยู่ในปัจจุบันว่าเป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นผู้กำหนดแผน โครงการด้านการท่องเที่ยวในท้องถิ่นเอง

สำหรับขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการค้นหาสาเหตุปัญหาพบว่า มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.60) ซึ่งจัดอยู่ระดับปานกลาง เมื่อเปรียบเทียบแบบจำลอง Arnstein (1996) พบว่าระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับเรียกว่า Tokenism เป็นระดับที่ประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้น แต่อยู่ในการควบคุมของหน่วยงานภาครัฐ และภาครัฐเป็นผู้ตัดสินใจ

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยในแต่ละขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการพัฒนา และบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย 5 ขั้นตอน พบว่าระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับสูงเกือบทุกขั้นตอน แสดงให้เห็นว่าการกำหนดแผน และนโยบายด้านการท่องเที่ยว ภาครัฐมีความตั้งใจให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างมากในส่วนของ การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมดำเนินงาน การมีส่วนร่วมติดตามประเมินผล จนถึงขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษา (รายละเอียดแสดงในตารางที่ 5.21)

ตารางที่ 5.22 แสดงผลการประเมินการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ถูกกำหนดโดยหน่วยงานที่
เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวท้องถิ่น

การมีส่วนร่วม	ค่าเฉลี่ย	ระดับการมีส่วนร่วม		
		1	2	3
1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาสาเหตุปัญหา	3.60		⊙	
1.1 เปิดรับข้อมูลข่าวสาร หรือสภาพปัญหาจากประชาชนในท้องถิ่น	3.74			⊙
1.2 มีการจัดอบรม สัมมนาด้านการท่องเที่ยว โดยให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้าร่วม	3.48		⊙	
1.3 องค์กร และประชาชนในท้องถิ่นมีการประชุมเพื่อปรึกษาหารือเกี่ยวกับปัญหา และแนวทางแก้ไข	3.60		⊙	
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผน	4.14			⊙
2.1 การให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้าร่วมเสนอแนะความคิดเห็นในการกำหนดแผน หรือ โครงการต่าง ๆ	4.11			⊙
2.2 การนำข้อเสนอแนะจากประชาชนในท้องถิ่นมากำหนดแผน และ โครงการ	4.20			⊙
2.3 การเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้กำหนดแผน และ จัดทำโครงการ	4.11			⊙
3. การมีส่วนร่วมดำเนินงาน และปฏิบัติงาน	4.01			⊙
3.1 การให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามาเป็นกรรมการ หรือสมาชิกในการทำแผน หรือโครงการ	4.00			⊙
3.2 การให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้าร่วมทำกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวในท้องถิ่น	3.97			⊙
3.3 การเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลข่าวสาร	4.06			⊙
4. การมีส่วนร่วมติดตาม และประเมินผล	3.91			⊙
4.1 การเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่น เป็นผู้ติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานของแผน และ โครงการ	3.91			⊙
5. การมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษา และปรับปรุงแก้ไข	4.01			⊙
5.1 การประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการฟื้นฟู ปรับปรุง และพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวในท้องถิ่น	4.06			⊙
5.2 ให้ประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้ดูแลรักษา สถานที่ท่องเที่ยว	3.97			⊙

ที่มา : การเก็บข้อมูลภาคสนาม เดือนกันยายน 2551

หมายเหตุ : 1 หมายถึง 1.00 – 2.33 ระดับต่ำ

2 หมายถึง 2.34 - 3.67 ระดับปานกลาง

3 หมายถึง 3.68 - 5.00 ระดับสูง

จากผลการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมการกำหนดนโยบายด้านการท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษใน 2 ประเด็น ได้แก่ ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ในการกำหนดแผนนโยบาย และการมีนโยมการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ถูกกำหนดโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวท้องถิ่น พบว่าภาพรวมระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่อยู่ในระดับปานกลาง ระดับการมีส่วนร่วมที่หน่วยงานภาครัฐเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม พบว่าภาพรวมของระดับการมีส่วนร่วมที่หน่วยงานภาครัฐเป็นผู้กำหนดมีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับสูง เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการพัฒนา และบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2544) ใน 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการค้นหาสาเหตุปัญหา 2) การมีส่วนร่วมในการวางแผน 3) การมีส่วนร่วมดำเนินงาน และปฏิบัติงาน 4) การมีส่วนร่วมติดตาม และประเมินผล และ 5) การมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษา และปรับปรุงแก้ไข จากการศึกษาพบว่าขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการวางแผน ได้รับความสำคัญจากหน่วยงานภาครัฐ โดยหน่วยงานภาครัฐเปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่ เข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนการวางแผน อยู่ในระดับระดับสูง (ค่าเฉลี่ย 4.14) แต่จากผลการศึกษากลับเป็นไปในทางตรงข้าม คือ ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในขั้นตอนการวางแผนอยู่ในระดับต่ำสุด (ค่าเฉลี่ย 2.23) เมื่อเปรียบเทียบกัน 5 ขั้นตอน สะท้อนให้เห็นว่าทัศนคติด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ และหน่วยงานภาครัฐมีความแตกต่างกัน

การศึกษาการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย ได้จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานด้านการท่องเที่ยว จากศูนย์สำนักงานท่องเที่ยวกีฬา และนันทนาการจังหวัดศรีสะเกษ ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนเป็นเพียงผู้ให้ข่าวสารด้านการท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตนแก่ภาครัฐ การเข้าร่วมประชุมเพื่อรับฟังจากภาครัฐ และเป็นผู้ร่วมมือปฏิบัติตามนโยบายของภาครัฐเท่านั้น โดยเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติด้านการท่องเที่ยว จากองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ร่างแผน นโยบาย โดยทำทางเลือกไว้ให้ประชาชนเป็นผู้คัดเลือกแผนว่าต้องการให้ แผน นโยบาย เป็นไปในทิศทางใดจากการประชุมประชาชนในท้องถิ่น โดยเจ้าหน้าที่ได้เข้าใจว่าในขั้นตอนนี้องค์กรได้ให้ประชาชนเข้ามาเป็นผู้กำหนดแผน นโยบายด้านการท่องเที่ยวขององค์กร แต่หากเปรียบเทียบกับแนวคิดของ Amstein (1996) พบว่าลักษณะดังกล่าวเข้าข่ายเป็นการปรึกษาทางเดียวโดยฝ่ายรัฐ (Consultation) เป็นการให้ตัวแทนชุมชนเข้าร่วม และเปิดโอกาสให้ต่อรองได้แต่รัฐเป็นผู้ตัดสินใจ (Placation) แต่ก็แสดงให้เห็นถึงการทำงานร่วมกันระหว่างชุมชนกับรัฐ (Partnership) ซึ่งเมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้นในเรื่องการให้ข้อมูล และคำปรึกษาเพียงอย่างเดียว แต่ยังไม่มียอำนาจในการตัดสินใจมิใช่เป็นผู้กำหนดแผน นโยบายอย่างที่เจ้าหน้าที่เข้าใจ จึงสรุปได้ว่ากระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการกำหนดแผน และนโยบายด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดศรีสะเกษยังมีลักษณะประชาชนจะมีหน้าที่ในการให้คำแนะนำ และช่วยในการวางแผน โดยภาครัฐเป็นผู้ตัดสินใจ

5.3 การวิเคราะห์นโยบาย และแนวทางการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดศรีสะเกษ

การศึกษานโยบาย และแนวทางการพัฒนา ด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดศรีสะเกษ ครั้งนี้ได้ศึกษาด้านความพร้อมในการรองรับการท่องเที่ยวของพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ โดยจะศึกษาให้ ความสำคัญในประเด็น การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดศรีสะเกษ สิ่งอำนวยความสะดวก การบริการ ทักษะคน ความคิดเห็นที่มีต่อการท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ และนำแผนยุทธศาสตร์การ ท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ พ.ศ. 2550-2553 มาวิเคราะห์เปรียบเทียบ เพื่อต้องการทราบว่า นโยบายด้านการท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ ส่งเสริมการท่องเที่ยว และสอดคล้องกับสภาพ ปัจจุบันของจังหวัดศรีสะเกษมากน้อยเพียงไร การวิเคราะห์ข้อมูลได้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. ความพร้อมในการรองรับการท่องเที่ยวของพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ
2. นโยบาย และแนวทางการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ

5.3.1 ด้านความพร้อมในการรองรับการท่องเที่ยวของจังหวัดศรีสะเกษ

ด้านความพร้อมในการรองรับด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ แบ่งการศึกษา ออกเป็น 3 ส่วน คือ 1) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกที่รองรับนักท่องเที่ยวการศึกษาครั้งนี้จะ พิจารณาจาก เส้นทางการเข้าถึง ระยะทาง พาหนะ สิ่งอำนวยความสะดวกที่รองรับการบริการ นักท่องเที่ยวในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว 2) ลักษณะบุคคลของผู้ใช้บริการด้านการท่องเที่ยว 3) พฤติกรรมนักท่องเที่ยว การศึกษาด้านความพร้อมในการรองรับด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดศรี สะเกษได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสำรวจ และใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวม ข้อมูลจาก นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ศึกษา 8 อำเภอ ของจังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 600 คน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

5.3.1.1 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกที่รองรับนักท่องเที่ยว

ผลการศึกษาความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวด้านสิ่งอำนวยความสะดวกของแหล่ง ท่องเที่ยวพื้นที่ศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ พบว่าด้านระยะทางการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวพื้นที่ศึกษา 15 แหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดศรีสะเกษ ระหว่างที่พักแรมในตัวเมือง กับแหล่งท่องเที่ยว พบว่าระยะ โดยเฉลี่ยทางประมาณ 20 – 70 กิโลเมตร และใช้เวลาในการเดินทางโดยประมาณ 30 – 60 นาที

ผลการศึกษาด้านเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวพบว่า แหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่ยังขาดรถโดยสาร สาธารณะให้บริการแก่นักท่องเที่ยวในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว จากการสำรวจแหล่งท่องเที่ยว พื้นที่ศึกษา 15 แหล่ง พบว่าแหล่งท่องเที่ยวที่มีรถโดยสารสาธารณะสามารถเข้าถึงได้มีเพียง 6

แหล่งเท่านั้น แสดงให้เห็นว่าการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษต้องใช้รถส่วนตัวเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งวิธีในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว นับเป็นปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจในการเดินทางไปที่ท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว

ผลการศึกษาด้านสิ่งอำนวยความสะดวกให้บริการแหล่งท่องเที่ยวจากการสำรวจ พบว่าแหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่ยังขาดสิ่งอำนวยความสะดวกให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ได้แก่ ที่พักแรม ร้านอาหารของที่ระลึก ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ร้านอาหาร ห้องน้ำ และพื้นที่จอดรถตามลำดับ

5.3.1.2 ลักษณะบุคคลของผู้ใช้บริการด้านการท่องเที่ยว

ลักษณะของนักท่องเที่ยว จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสำรวจภาคสนามโดยการใช่แบบสอบถามนักท่องเที่ยวในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นพื้นที่ศึกษาทั้งหมด 15 แหล่ง จำนวนทั้งหมด 600 ตัวอย่าง โดยแบ่งเป็นเพศหญิงจำนวน 328 คน (ร้อยละ 54.7) เพศชายจำนวน 272 คน (ร้อยละ 45.3) สำหรับอายุของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ร้อยละ 34.5 มีช่วงอายุระหว่าง 21-29 ปี รองลงมาร้อยละ 33.5 มีช่วงอายุระหว่าง 30-39 ปี นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ เป็นนักเรียน/นักศึกษา ร้อยละ 28.2 รองลงเป็นข้าราชการ ร้อยละ 16.7

5.3.1.3 พฤติกรรมนักท่องเที่ยว

จากข้อมูลด้านสถิติของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยพบว่า จำนวนนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในจังหวัดศรีสะเกษมีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อยๆ โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ แต่เมื่อเปรียบเทียบสัดส่วนระหว่างจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ กับจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งหมดที่เดินทางเข้าท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ พบว่าจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมีเพียงร้อยละ 1 ของจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งหมด (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สถิติจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษปี 2548) ด้วยสัดส่วนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีสัดส่วนน้อย การศึกษารังนี้จึงได้ให้ความสำคัญกับกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทยเท่านั้น ด้านรายได้จากการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ได้มาจากนักท่องเที่ยวชาวไทย ถึงแม้ว่าชาวต่างประเทศมีค่าใช้จ่ายต่อคนต่อวันมากกว่านักท่องเที่ยวชาวไทยประมาณ 1.5 เท่า ระยะเวลาที่นักท่องเที่ยวชาวไทย และต่างประเทศพำนักเฉลี่ยในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษโดยเฉลี่ยประมาณ 3 คืน (รายละเอียดแสดงในตารางที่ 5.22)

ตารางที่ 5.23 แสดงสถิติจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษในปี

พ.ศ. 2544 - 2548

สถิตินักท่องเที่ยว	2544	2545	2546	2547	2548
1. จำนวนผู้มาเยี่ยมชมทั้งหมด (คน)	610,766 (100%)	598,084 (100%)	640,481 (100%)	680,694 (100%)	681,798 (100%)
- คนไทย (คน)	608,173 (99.57%)	595,988 (99.65%)	637,884 (99.59%)	677,477 (99.53%)	674,653 (98.95%)
- ชาวต่างประเทศ (คน)	2,593 (0.43%)	2,096 (0.35%)	2,597 (0.41%)	3,217 (0.47%)	7,145 (1.05%)
2. รายได้จากการท่องเที่ยว (ล้านบาท)	659.59 (100%)	695.28 (100%)	761.6 (100%)	818.78 (100%)	823.02 (100%)
- คนไทย (ล้านบาท)	657.42 (99.67%)	693.52 (99.75%)	759.32 (99.70%)	816.15 (99.68%)	813.93 (98.89)
- ชาวต่างประเทศ (ล้านบาท)	2.17 (0.33%)	1.76 (0.25%)	2.28 (0.30%)	2.63 (0.32%)	90.9 (1.11%)
3. ระยะเวลาทำนักเฉลี่ย (วัน/คน)	2.97	3.04	3.04	3.02	2.80
4. ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวัน (บาท)	501.78	507.9	520.03	529.42	623.09
- คนไทย (บาท)	500.49	506.82	518.71	528.18	620.51
- ชาวต่างประเทศ (บาท)	805.86	814.03	842.88	789.96	955.87

ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2549

แหล่งที่มาของนักท่องเที่ยวจากการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษส่วนใหญ่เป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือร้อยละ 88.5 โดยส่วนใหญ่มาจากจังหวัด ยโสธร สุรินทร์ และอุบลราชธานี ซึ่งเป็นจังหวัดใกล้เคียง อยู่ในระยะเวลาเดินทางประมาณ 1-2 ชั่วโมง รองลงมาเป็นนักท่องเที่ยวจากภาคกลางร้อยละ 6.2 โดยส่วนใหญ่มาจากจังหวัดกรุงเทพมหานคร แหล่งที่มาของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดศรีสะเกษ แสดงให้เห็นว่า แหล่งท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษส่วนใหญ่เป็นที่รู้จักในกลุ่มจังหวัดใกล้เคียงมากกว่าพื้นที่อื่น นับว่าเป็นจุดอ่อนของการท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษอย่างหนึ่ง หน่วยงานภาครัฐควรให้ความสำคัญด้านการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวกับจังหวัดในภูมิภาคภาคอื่น ๆ และควรพัฒนาด้านความพร้อม สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวให้สามารถรองรับนักท่องเที่ยวเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวของภูมิภาคอื่น ๆ ให้เข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดศรีสะเกษ

รูปแบบการเดินทางของนักท่องเที่ยวพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่นิยมเดินทางมากับเพื่อน (ร้อยละ 40.7) รองลงมา ได้แก่ การเดินทางมากับครอบครัว (ร้อยละ 36.8) ทั้งนี้ เพราะคนไทยนิยมเดินทางท่องเที่ยวเป็นกลุ่ม เช่น กลุ่มนักศึกษา กลุ่มเพื่อนร่วมงาน กลุ่มครอบครัว เป็นต้น นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ชื่นชอบแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ (ร้อยละ 39.9) รองลงมาชื่นชอบแหล่งท่องเที่ยวประเภททางประวัติศาสตร์ และ โบราณคดี (ร้อยละ 31.0) และประเภททางศิลปวัฒนธรรม ประเพณี/เทศกาล (ร้อยละ 29.2) ด้านพาหนะที่ใช้ในการเดินทางท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นรถยนต์ส่วนตัว (ร้อยละ 50.5) รองลงมาเป็นรถจักรยานยนต์ (ร้อยละ 30.5) จากพาหนะที่ใช้ในการเดินทางของนักท่องเที่ยวสะท้อนให้เห็นว่านักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษมีภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงแหล่งท่องเที่ยว หรือจังหวัดข้างเคียงซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาแหล่งที่มาของนักท่องเที่ยว (รายละเอียดแสดงไว้ในตารางที่ 5.23)

ตารางที่ 5.24 แสดงรูปแบบการเดินทางของนักท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ

รูปแบบการเดินทาง	จำนวน	ร้อยละ
1. มากับเพื่อน ๆ	224	40.7
2. มากับครอบครัว	221	36.8
3. มาคนเดียว	114	19.0
4. ที่ทำงาน/เพื่อนร่วมงาน	21	3.5
พาหนะที่ใช้ในการเดินทาง	จำนวน	ร้อยละ
1. รถยนต์ส่วนตัว	303	50.5
2. รถจักรยานยนต์	183	30.5
3. รถโดยสารประจำทาง	73	12.2
4. รถบัส	19	3.2
5. รถไฟ	15	2.5
6. เครื่องบิน	6	1.0
7. รถคู่	1	0.2

ที่มา : การเก็บข้อมูลภาคสนาม เดือนกันยายน 2551

สถานที่การพักแรมผลการสำรวจพบว่า นักท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษส่วนใหญ่ พักแรมบ้านเพื่อน/ญาติ-พี่น้อง/คนรู้จัก (ร้อยละ 52.5) รองลงมาคือ พักแรมโรงแรมในตัวเมือง (ร้อยละ 28.3) และพักแรมห้องเช่ารายวัน (ร้อยละ 14.3) (รายละเอียดแสดงไว้ในตารางที่ 5.24)

ตารางที่ 5.25 แสดงจำนวนนักท่องเที่ยวที่จังหวัดศรีสะเกษ จำแนกตามสถานที่การพักแรม

สถานที่การพักแรม	จำนวน	ร้อยละ
1. ไม่พักค้างคืน	377	62.8
2. พักค้างคืน	223	37.2
รวม	600	100.0
พักค้างคืน แบ่งเป็น		
- บ้านเพื่อน/ญาติ-พี่น้อง/คนรู้จัก	117	52.5
- โรงแรมในตัวเมือง	63	28.3
- ห้องเช่ารายวัน	32	14.3
- บ้านพักของแหล่งท่องเที่ยว	8	3.6
- ไม่ระบุลักษณะการพักแรม	3	1.3
รวม	223	100.0

ที่มา : การเก็บข้อมูลภาคสนาม เดือนกันยายน 2551

หมวดค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวในการเดินทางท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษผลการสำรวจพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ใช้จ่ายในหมวดอาหาร และเครื่องดื่มสูงสุด (ร้อยละ 93.5) รองลงมา ใช้จ่ายในหมวดค่าเดินทาง (ร้อยละ 90.7) และหมวดของที่ระลึก (ร้อยละ 78.2) ตามลำดับ (รายละเอียดแสดงไว้ในตารางที่ 5.25)

ตารางที่ 5.26 แสดงค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวในการเดินทางท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

หมวดค่าใช้จ่าย	จำนวน	ร้อยละ
1. ค่าอาหารและเครื่องดื่ม	561	93.5
2. ค่าเดินทาง	544	90.7
3. ค่าของที่ระลึก	469	78.2
4. ค่าที่พัก	417	69.5
5. ค่าสิ่งบันเทิง	377	62.8
6. อื่นๆ	10	1.7
รวม	600	100

ที่มา : การเก็บข้อมูลภาคสนาม เดือนกันยายน 2551

จุดประสงค์ในการเดินทางผลการสำรวจพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ (ร้อยละ 54.0) เดินทางเข้ามาในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษเพื่อท่องเที่ยว รองลงมาเดินทางเพื่อมาเยี่ยมญาติร้อยละ 17.5 และเดินทางมาทัศนศึกษาร้อยละ 14.7 (รายละเอียดแสดงไว้ในตารางที่ 5.26)

ตารางที่ 5.27 แสดงจำนวนนักท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ จำแนกวัตถุประสงค์ในการเดินทาง

วัตถุประสงค์ในการเดินทาง	จำนวน	ร้อยละ
1. ท่องเที่ยว	324	54.0
3. เยี่ยมญาติ	105	17.5
2. ทัศนศึกษา	88	14.7
4. ประชุม/สัมมนา	39	6.5
5. เพื่อผ่านไปยังจังหวัดข้างเคียง	15	2.5
6. ไม่ระบุ	29	4.8
รวม	600	100.0

ที่มา : การเก็บข้อมูลภาคสนาม เดือนกันยายน 2551

ทัศนคติของนักท่องเที่ยวด้านปัญหาหรือความไม่สะดวกในการท่องเที่ยวพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษผลการสำรวจพบว่า นักท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษส่วนใหญ่คิดว่าการท่องเที่ยวมีปัญหาด้านความสะอาดมากที่สุด (ร้อยละ 56.0) รองลงมาปัญหาด้านการความปลอดภัย (ร้อยละ 46.8) และปัญหาด้านการเข้าถึงสถานที่ (ร้อยละ 39.0) (รายละเอียดแสดงไว้ในตารางที่ 5.27)

ตารางที่ 5.28 แสดงทัศนคติของนักท่องเที่ยวด้านปัญหา หรือความไม่สะดวกในการท่องเที่ยวพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

ทัศนคติของนักท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ
1. ความสะอาด	336	56.0
2. ความปลอดภัย	281	46.8
3. การเข้าถึงสถานที่	234	39.0
4. การให้บริการของเจ้าหน้าที่	232	38.7
5. การถูกเอารัดเอาเปรียบ	117	19.5
6. อื่นๆ	11	1.8

ที่มา : การเก็บข้อมูลภาคสนาม เดือนกันยายน 2551

ทัศนคติของประชาชนในจังหวัดศรีสะเกษ ต่อการการพัฒนาด้านการรองรับการท่องเที่ยว ในจังหวัดศรีสะเกษผลการสำรวจพบว่า ประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่คิดว่าการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของจังหวัดศรีสะเกษควรได้รับการพัฒนาสูงสุด (ร้อยละ 45.8) รองลงมาการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ทั้งทางด้านบุคลากรด้านการท่องเที่ยว และงบประมาณ (ร้อยละ 44.5) (รายละเอียดแสดงในตารางที่ 5.28)

ตารางที่ 5.29 แสดงทัศนคติของประชาชนในพื้นที่เกี่ยวกับจังหวัดศรีสะเกษว่าควรได้รับการพัฒนาด้านใดมากที่สุดในการรองรับด้านการ (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

ทัศนคติ	จำนวน	ร้อยละ
1. การประชาสัมพันธ์	249	45.8
2. การส่งเสริม/สนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ เช่น บุคลากรด้านการท่องเที่ยว, งบประมาณ	242	44.5
3. การบริการ/สถานที่บริการสำหรับนักท่องเที่ยว เช่น โรงแรม, ร้านอาหาร, สถานบันเทิง	182	33.5
4. การคมนาคมขนส่ง/ความสะดวกในการเข้าถึง พื้นที่	181	33.3

ที่มา : การเก็บข้อมูลภาคสนาม เดือนกันยายน 2551

5.3.2 นโยบาย และแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ

การศึกษาด้านนโยบาย และแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ ได้นำแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ พ.ศ. 2550-2553 ประกอบไปด้วยโครงการแผนพัฒนาการท่องเที่ยวจำนวน 64 โครงการ มาประเมินโดยเปรียบเทียบสัดส่วนจำนวนโครงการในแต่ละประเด็น กับสภาพปัจจุบันการท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ และผลการศึกษาด้านขีดความสามารถในการรองรับในแต่ละด้าน ว่าแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษมุ่งเน้นพัฒนาในประเด็นใด มีความสอดคล้องกับสภาพปัจจุบันของการท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษมากน้อยเพียงไร การศึกษานี้ได้แบ่งประเด็นการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ประเด็น คือ 1). ด้านส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ 2). การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก และการบริการ 3). ด้านการมีส่วนร่วมทำกิจกรรม จากการศึกษาพบว่า โครงการด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก และการบริการ มีจำนวนสูงสุด 35 โครงการ โครงการด้านส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ มีจำนวน 14 โครงการ และโครงการด้านการมีส่วนร่วมทำกิจกรรม มีจำนวน 15 โครงการ (รายละเอียดแสดงในตารางที่ 5.29)

ตารางที่ 5.30 แสดงจำนวนโครงการจากยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ
ปี 2550-2553

ประเภทโครงการ	จำนวนโครงการ	จำนวนเงิน งบประมาณ	ร้อยละของ งบประมาณ
1. ด้านส่งเสริมการประชาสัมพันธ์	14	72,618,000	19
2. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การ ก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก และ การบริการ	35	260,177,000	69
3. ด้านการมีส่วนร่วมทำกิจกรรม	15	45,900,000	12
รวม	64	372,695,00	100

ที่มา : ศูนย์การท่องเที่ยว กีฬา และนันทนาการจังหวัดศรีสะเกษ กระทรวงการท่องเที่ยว และกีฬา

ถึงแม้ว่าโครงการด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก และการบริการ จะมีจำนวนโครงการ และวงเงินงบประมาณสูงสุด เมื่อพิจารณาในแต่ละโครงการพบว่า โครงการด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่ แต่มุ่งเน้นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวด้านการจัดภูมิทัศน์ และให้ความสำคัญการก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกแหล่งท่องเที่ยวในเขตเทศบาล ไม่ได้เน้นไปที่การก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกบริการนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ศึกษา เช่น โครงการก่อสร้างลานริมน้ำศูนย์ส่งเสริมวัฒนธรรมเมืองศรีสะเกษเทศบาลเมืองศรีสะเกษ โครงการก่อสร้างลานจอดรถรงานปูทางเข้าเทศบาลเมืองศรีสะเกษ โครงการก่อสร้างลานริมน้ำศูนย์ส่งเสริมวัฒนธรรมเมืองศรีสะเกษ เทศบาลเมืองศรีสะเกษ โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์วัดมหาพุทธาราม โครงการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ที่พัก และสถานที่กางเต็นท์บริเวณห้วยสวาย

เมื่อพิจารณาในแต่ละโครงการด้านการมีส่วนร่วมทำกิจกรรม พบว่าโครงการในด้านนี้ส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นการฝึกอบรม อาสาสมัคร และมัคคุเทศก์ เช่น โครงการส่งเสริมอาสาสมัครพัฒนาการท่องเที่ยวระดับท้องถิ่น โครงการอบรมมัคคุเทศก์หลักสูตรภาษาไทย โครงการฝึกอบรมมัคคุเทศก์เฉพาะ (ต่างประเทศ - เฉพาะที่) ซึ่งระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในขั้นตอนการจัดอบรมสัมมนา ลักษณะการจัดฝึกอบรมดังกล่าวเป็นเพียงแค่ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับเป็นผู้ปฏิบัติงานเท่านั้น ยังขาดการอบรมเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีศักยภาพในการกำหนดแผน นโยบาย และการติดตามประเมินผล ซึ่งทั้ง 2 ส่วนนี้ เป็นส่วนที่มีระดับการมีส่วนร่วมต่ำกว่าขั้นตอนอื่น ๆ การเป็นผู้ให้ข้อมูลข่าวสาร และเป็นแหล่งความรู้ด้านการท่องเที่ยวของท้องถิ่น

แต่การฝึกอบรม ควรสนับสนุนในประเด็นที่เป็นจุดอ่อนของระดับการมีส่วนร่วม เช่น การทำแผน การติดตามประเมินโครงการ

สำหรับโครงการด้านการประชาสัมพันธ์ พบว่าโครงการโครงการส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นจัดงานในเทศกาล เช่น โครงการจักรยานเสือภูเขาสองแผ่นดินภูสิงห์ – ช้องสะพาน แต่โครงการที่ผลิตสื่อประชาสัมพันธ์ โครงการแข่งขันวิ่งฮาล์ฟ และควอเตอร์มาราธอนคู่ผามออีแดง โครงการเทศกาลดอกคำวนบานสืบสานประเพณีสีเผ่าไทย ส่วนโครงการด้านการผลิตสื่อประชาสัมพันธ์มีเพียง 2 โครงการ หน่วยงานภาครัฐให้ความสำคัญในการประชาสัมพันธ์สถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง ซึ่งหน่วยงานภาครัฐควรให้ความสำคัญในการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รู้จัก จากผลการศึกษาด้านทัศนคติของประชาชนในจังหวัดศรีสะเกษ ต่อการการพัฒนาด้านการรองรับการท่องเที่ยวในจังหวัดศรีสะเกษ พบว่าประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่คิดว่าการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของจังหวัดศรีสะเกษควรได้รับการพัฒนามากที่สุด แต่โครงการสนับสนุนด้านการสื่อประชาสัมพันธ์มีเพียง 2 โครงการซึ่งมีส่วนที่น้อย

เมื่อพิจารณาสัดส่วนจำนวนโครงการพัฒนาภายในแหล่งท่องเที่ยวพื้นที่ศึกษา 15 แห่ง พบว่ามีโครงการพัฒนาภายในแหล่งท่องเที่ยวพื้นที่ศึกษาเพียง 16 โครงการ จากโครงการทั้งหมดจำนวน 64 โครงการ ประกอบด้วยโครงการด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก และการบริการจำนวน 7 โครงการ โครงการด้านการมีส่วนร่วมทำกิจกรรมมีจำนวน 7 โครงการ และโครงการด้านส่งเสริมการประชาสัมพันธ์มีจำนวน 2 โครงการ ซึ่งนับว่าเป็นสัดส่วนที่น้อยมากเมื่อเทียบกับความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวพื้นที่ศึกษา ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวสูงสุด 15 อันดับแรกของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ และเมื่อพิจารณาในแต่ละโครงการ พบว่าโครงการส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นพัฒนาและก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกแหล่งท่องเที่ยวในเขตเทศบาล และแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง สะท้อนให้เห็นว่าการวางแผนพัฒนาหน่วยงานภาครัฐไม่ได้คำนึงถึงสภาพปัจจุบันของแหล่งท่องเที่ยว ความเร่งด่วนของสภาพปัญหา และลำดับความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว

บทที่ 6

สรุปผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ

จากกรอบการศึกษาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดศรีสะเกษ การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบาย แนวคิดพื้นฐานจากแนวคิดด้านการท่องเที่ยว ไปสู่ประเด็นการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน รวมทั้งสามารถอธิบายกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนั้นการประเมินศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดศรีสะเกษ จึงได้ทำการศึกษาองค์ประกอบแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ จิตความสามารถในการรองรับของพื้นที่ การมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ และนโยบาย และแนวทางการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism Development) ผลการศึกษาได้นำเสนอสรุปผล อภิปราย โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

6.1 สรุปผลการศึกษา

6.1.1 ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดศรีสะเกษ

ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดศรีสะเกษจากผลการศึกษาพบว่า ภาพรวมศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษอยู่ในระดับปานกลาง-สูง (ร้อยละ 40.95) เมื่อพิจารณาแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละประเภทพบว่า แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติมีจิตความสามารถในการรองรับได้สูงสุดในระดับสูงสุด (ร้อยละ 68.57) รองลงมา ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรมมีจิตความสามารถในการรองรับได้อยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 59.52) และแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีมีจิตความสามารถในการรองรับได้อยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 34.69) ผลการศึกษาจิตความสามารถในการรองรับได้ของแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ จิตความสามารถในการรองรับด้านกายภาพ จิตความสามารถในการรองรับด้านสิ่งแวดล้อม จิตความสามารถในการรองรับด้านสังคม และจิตความสามารถในการรองรับด้านจิตวิทยา สามารถสรุปผลระดับจิตความสามารถในการรองรับได้ดังต่อไปนี้

จิตความสามารถในการรองรับด้านกายภาพผลการศึกษาพบว่า มีจิตความสามารถในการรองรับได้อยู่ในระดับสูง พื้นที่ประกอบกิจกรรมนันทนาการของแหล่งท่องเที่ยวสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้อีกมาก ด้านจิตความสามารถในการรองรับด้านสิ่งแวดล้อม ผลการศึกษาพบว่า มีจิตความสามารถในการรองรับได้อยู่ในระดับต่ำ แหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่ยังขาดสิ่งแวดล้อมสะอาดภายในแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งบางแหล่งท่องเที่ยวไม่มีสิ่งแวดล้อม

สะดวกภายในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ บึงนกเป็ดน้ำโพธิ์บึง ปราสาทหินบ้านสมอ ปราสาท
 คำหนักไทร ปราสาทปรางค์กู๋ และปราสาทบ้านปราสาท ด้านขีดความสามารถในการรองรับ
 ด้านสิ่งแวดล้อมผลการศึกษาพบว่า มีขีดความสามารถในการรองรับได้อยู่ในระดับสูง แสดงว่า
 ระดับผลกระทบจากการใช้ประโยชน์ปัจจุบันน้อย ยกเว้นน้ำตกสำโรงเกียรติ ปราสาทหินวัดสระ
 กำแพงใหญ่ ระดับขีดความสามารถในการรองรับได้อยู่ในระดับปานกลาง แสดงว่าระดับ
 ผลกระทบจากการใช้ประโยชน์ปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะเข้าใกล้ หรือเท่ากับความสามารถของแหล่ง
 ท่องเที่ยว ผลกระทบปานกลางถึงค่อนข้างมาก ด้านขีดความสามารถในการรองรับด้านจิตวิทยาผล
 การศึกษาพบว่า มีขีดความสามารถในการรองรับได้อยู่ในระดับปานกลาง ความพึงพอใจของ
 นักท่องเที่ยวต่อการจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 4 ด้าน พบว่านักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อ
 การจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยวสูงสุด ได้แก่ ความพึงพอใจต่อการจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยว
 ด้านกายภาพ (ค่าเฉลี่ย 3.33) และค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ความพึงพอใจต่อการจัดการภายในแหล่ง
 ท่องเที่ยวด้านการบริการของเจ้าหน้าที่ (ค่าเฉลี่ย 3.03)

6.1.2 แนวทางการพัฒนา และความพร้อมด้านการรองรับด้านการท่องเที่ยวของพื้นที่จังหวัด ศรีสะเกษ

แนวทางการพัฒนา และความพร้อมด้านการรองรับด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดศรีสะเกษ
 ผลการศึกษาด้านแนวทางการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษพบว่า นโยบาย และ
 แนวทางการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษปัจจุบันยังไม่เป็นไปตามแนวคิดการ
 พัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพราะในการกำหนดนโยบาย และแนวทางการพัฒนาด้านการ
 ท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษยังขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ โดยเฉพาะในขั้นตอนการ
 วางแผนกำหนดนโยบาย และขั้นตอนการมีส่วนร่วมติดตาม และประเมินผล รายละเอียดผล
 การศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่มีดังต่อไปนี้

ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่จากผลการศึกษาพบว่า โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับ
 ปานกลางจนถึงระดับต่ำ เมื่อเปรียบเทียบกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ในแต่ละ
 ขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการพัฒนา และบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวของการท่องเที่ยว
 แห่งประเทศไทย 5 ขั้นตอน พบว่าค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมสูงสุด ได้แก่ ขั้นตอนของการมี
 ส่วนร่วมในบำรุงรักษา ปรับปรุงแก้ไขสูงสุด (มีค่าเฉลี่ย 2.91) และค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ขั้นตอน
 การมีส่วนร่วมในการวางแผน (ค่าเฉลี่ย 2.23) ซึ่งเมื่อพิจารณาตามเกณฑ์การวัดในการศึกษาพบว่า
 อยู่ในระดับปานกลาง และระดับต่ำ ตามลำดับ

เมื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมกับแบบจำลองของ Arnstein (1969) ในขั้นตอนของการมีส่วนร่วมในบำรุงรักษา ปรับปรุงแก้ไข พบว่าระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับที่ 2 ถ้าพิจารณาจากแนวคิดของ Arnstein (1969) พบว่าเป็นระดับที่ประชาชนมีส่วนร่วม แต่อยู่ในการควบคุมของหน่วยงานภาครัฐ โดยประชาชนในท้องถิ่นมีการร่วมวางแผน และลงมือปฏิบัติ และมีหน่วยงานภาครัฐเป็นผู้แนะนำ ร่างแผนงาน หรือ โครงการ ในขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการวางแผน และในขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการวางแผน จากเกณฑ์การวัดในการศึกษาพบว่า อยู่ในระดับต่ำ เมื่อเปรียบเทียบกับแบบจำลองของ Arnstein (1969) ระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ 1 เป็นระดับที่ประชาชนไม่มีส่วนร่วมเลย เป็นเพียงผู้ให้ข้อมูลข่าวเท่านั้น

ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ถูกกำหนดโดยหน่วยงานภาครัฐจากการศึกษาพบว่า หน่วยงานภาครัฐเปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการกำหนดแผน และนโยบายด้านการท่องเที่ยวอยู่ในระดับสูง รัฐเปิดโอกาส และให้อำนาจแก่ประชาชนในพื้นที่เป็นผู้กำหนดแผน นโยบายด้านการท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตนเอง เมื่อเปรียบเทียบขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการพัฒนา และบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวที่กำหนดของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย 5 ขั้นตอน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการค้นหาสาเหตุปัญหา การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมดำเนินงาน และปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมติดตาม และประเมินผล และการมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษา และปรับปรุงแก้ไข จากการศึกษาพบว่า ภาครัฐเปิดโอกาสให้ประชาชนชน มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง และระดับสูงโดยค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมสูงสุด ได้แก่ ขั้นตอนการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผน (ค่าเฉลี่ย 4.14) และค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการค้นหาสาเหตุปัญหา (ค่าเฉลี่ย 3.60) ซึ่งเมื่อพิจารณาตามเกณฑ์การวัดในการศึกษาพบว่า อยู่ในระดับสูง และระดับปานกลาง ตามลำดับ

6.1.3 เสนอแนะแนวทางในการกำหนดนโยบาย และการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษอย่างยั่งยืน

การศึกษาการประเมินศักยภาพด้านการท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ มุ่งเน้นตอบคำถามว่า การท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษปัจจุบันอยู่ภายใต้การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ขี้นมากน้อย เพียงไร เพื่อให้การศึกษาครั้งนี้ครอบคลุมองค์ประกอบของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ผลจากการศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

6.1.3.1 การกำหนดแผน นโยบายด้านการท่องเที่ยวหน่วยงานภาครัฐควรคำนึงถึงสภาพปัจจุบันของแหล่งท่องเที่ยว ความเร่งด่วนของสภาพปัญหา และลำดับความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว เช่น แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ และ โบราณคดี ควรได้รับการพัฒนาสูงสุดแต่มีโครงการพัฒนาที่มีสัดส่วนที่ไม่สอดคล้องกับสภาพปัญหา

6.1.3.2 การกำหนดแผนโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวควรมีการศึกษาด้านขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวก่อน เพิ่มศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวได้ตรงตามขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแหล่ง

6.1.3.3 หน่วยงานด้านการท่องเที่ยวท้องถิ่นควรให้ความสำคัญกับแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ ในการจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เช่น โครงการก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกภายในแหล่งท่องเที่ยว ควรให้ความสำคัญกับแหล่งท่องเที่ยวที่มีความจำเป็นเร่งด่วนก่อน

6.1.3.4 กระบวนการวางแผนนโยบายวางแผน และนโยบายด้านการท่องเที่ยว ควรให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการก่อน 2 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอน การวางแผน และขั้นตอนการติดตามประเมินผล อาจจะให้หน่วยงานท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทในการกระตุ้น ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วม เช่น การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการเป็นผู้นำ หรือสมาชิกชมรมด้านการท่องเที่ยวท้องถิ่น และการจัดฝึกอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนในการจัดทำแผน

6.1.3.5 ด้านการปรับทัศนคติของข้าราชการ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวท้องถิ่น มุมมองการมีส่วนร่วมที่มีอยู่เดิม ในการทำอะไรให้ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมกับหน่วยงานภาครัฐมากขึ้น เช่น การให้ความรู้แก่ข้าราชการ หรือเจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องท้องถิ่นด้านการมีส่วนร่วม

การประเมินศักยภาพด้านการท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษได้นำแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเป็นกรอบแนวคิดซึ่งครอบคลุมใน 2 ประเด็น ได้แก่ ความสามารถในการรองรับได้ของพื้นที่ การมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ จากการศึกษาแหล่งท่องเที่ยว 15 แห่งพื้นที่ เพื่อกำหนดการพิจารณา แก้ปัญหาเป็นแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อไปในอนาคต ดังนั้นผลจากการศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะรายละเอียดแสดงในตารางที่ 6.1

ตารางที่ 6.1 แสดงสรุปข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ

	ระยะเวลาในการดำเนินการ			หน่วยงานที่รับผิดชอบ
	0-1 ปี (ระยะสั้น)	1-5 ปี (ระยะกลาง)	มากกว่า 5 ปี (ระยะยาว)	
<p>แนวทางการพัฒนา</p> <p>1. ยุทธศาสตร์การพัฒนด้านกายภาพ</p> <p>1.1 โครงการพัฒนาด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เพิ่มโครงข่ายรถขนส่งสาธารณะจากตัวเมืองศรีสะเกษ ไปยังแหล่งท่องเที่ยว ในแหล่งท่องเที่ยวดังต่อไปนี้ น้ำตกห้วยจันทร์, น้ำตกสำโรงเกียรติ, ปราสาทหินบ้านสมอ, ปราสาทคำหนักไทร, ปราสาทปรางคို့, ปราสาทบ้านปราสาท, ปราสาทเขย, พระธาตุเรืองรอง</p> <p>1.2 โครงการพัฒนาเส้นทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ปรับปรุงสภาพถนนเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้สามารถใช้งานได้ตลอดทั้งปีในแหล่งท่องเที่ยวที่เขื่อนน้ำตกสำโรงเกียรติ</p> <p>1.3 โครงการพัฒนาด้านพื้นที่รองรับกิจกรรมนันทนาการ ยกกระดับขีดความสามารถในการรองรับ ได้พื้นที่ประกอบกิจกรรมนันทนาการในแหล่งท่องเที่ยวที่เขื่อนน้ำตกสำโรงเกียรติ.</p> <p>- พัฒนาพื้นที่ภายในแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มพื้นที่ประกอบกิจกรรมนันทนาการสำหรับรองรับนักท่องเที่ยว</p>				<p>- สำนักงานขนส่งจังหวัดศรีสะเกษ</p> <p>- กลุ่มผู้ประกอบการขนส่งสาธารณะ</p> <p>- องค์การบริหารส่วนตำบล</p> <p>- กรมทางหลวงชนบท</p> <p>- องค์การบริหารส่วนจังหวัด</p> <p>- กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช</p>

ตารางที่ 6.1(ต่อ) แสดงสรุปข้อเสนอแนะ และแนวทางการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ

แนวทางการพัฒนา	ระยะเวลาในการดำเนินการ			หน่วยงานที่รับผิดชอบ
	0-1 ปี (ระยะสั้น)	1-5 ปี (ระยะกลาง)	มากกว่า 5 ปี (ระยะยาว)	
<p>2. ยุทธศาสตร์การพัฒนาถึงอำนวยความสะดวกภายในแหล่งท่องเที่ยว</p> <p>2.1 โครงการพัฒนาที่พักแรมสำหรับนักท่องเที่ยว</p> <ul style="list-style-type: none"> - ส่งเสริมชุมชนรอบพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวจัดโฮมสเตย์ - จัดสร้างที่พักแรมเพิ่มในแหล่งท่องเที่ยวตามออีแดง 		■		<p>- องค์การบริหารส่วนจังหวัด</p> <p>- องค์การบริหารส่วนตำบล</p> <p>- ททท. เขต 2</p> <p>- สำนักงานจังหวัดศรีสะเกษ</p> <p>- กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช</p>
<p>2.2 โครงการก่อสร้างห้องน้ำภายในแหล่งท่องเที่ยวเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวดังต่อไปนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - น้ำตกสำโรงเกียรติ, ปราสาทปรางค์คู - ปราสาทบ้านปราสาท, บึงคนเขื่อนน้ำไพรบึง, ปราสาทหินบ้านสมอ, ปราสาทคำหนักไพร 	■	■		<p>- องค์การบริหารส่วนตำบล</p> <p>- องค์การบริหารส่วนจังหวัด</p>
<p>2.3 โครงการก่อสร้างพื้นที่จอดรถภายในแหล่งท่องเที่ยวดังต่อไปนี้ บึงคนเขื่อนน้ำไพรบึง, ปราสาทหินบ้านสมอ, ปราสาทคำหนักไพร, ปราสาทปรางค์คู, ปราสาทบ้านปราสาท</p>		■		<p>- องค์การบริหารส่วนตำบล</p> <p>- องค์การบริหารส่วนจังหวัด</p>

ตารางที่ 6.1 (ต่อ) แสดงสรุปข้อเสนอแนะ และแนวทางการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ

แนวทางการพัฒนา	ระยะเวลาในการดำเนินการ			หน่วยงานที่รับผิดชอบ
	0-1 ปี (ระยะสั้น)	1-5 ปี (ระยะกลาง)	มากกว่า 5 ปี (ระยะยาว)	
<p>2.4 โครงการส่งเสริมร้านค้าชุมชนเป็นร้านขายของที่ระลึกแก่นักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวดังต่อไปนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์, บึงนกเป็ดน้ำไพรบึง, น้ำตกห้วยจันทร์, น้ำตกถ้ำโรงเกียรติ, - ปราสาทหินวัดสระกำแพงน้อย, ปราสาทหินบ้านสมอ, ปราสาทตาหนักไทร, ปราสาทปรางค์ดู, ปราสาทบ้านปราสาท, ปราสาทเขย, - วัดเจ็ญบูรพาราม 	■	■		<ul style="list-style-type: none"> - สำนักงานจังหวัดศรีสะเกษ - องค์การบริหารส่วนจังหวัด - องค์การบริหารส่วนตำบล
<p>2.5 โครงการก่อสร้างศูนย์บริการนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวดังต่อไปนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - บึงนกเป็ดน้ำไพรบึง, น้ำตกห้วยจันทร์ - ปราสาทหินวัดสระกำแพงน้อย, ปราสาทหินบ้านสมอ, ปราสาทตาหนักไทร, ปราสาทปรางค์ดู, ปราสาทบ้านปราสาท, ปราสาทเขย, - วัดถ้ำนวด, วัดเจ็ญบูรพาราม 	■	■		<ul style="list-style-type: none"> - สำนักงานจังหวัดศรีสะเกษ - องค์การบริหารส่วนจังหวัด - องค์การบริหารส่วนตำบล

ตารางที่ 6.1 (ต่อ) แสดงสรุปข้อเสนอแนะ และแนวทางการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ

แนวทางการพัฒนา	ระยะเวลาในการดำเนินการ			หน่วยงานที่รับผิดชอบ
	0-1 ปี (ระยะสั้น)	1-5 ปี (ระยะกลาง)	มากกว่า 5 ปี (ระยะยาว)	
3. ยุทธศาสตร์การพัฒนาการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในแหล่งท่องเที่ยว				
3.1 โครงการเพิ่มภาชนะจัดเก็บขยะภายในแหล่งท่องเที่ยว ในแหล่งท่องเที่ยวดังต่อไปนี้ น้ำตกห้วยจันทร์, น้ำตกลำโรงเกียรติ, ปราสาทหินวัดสระกำแพงใหญ่	■			- องค์การบริหารส่วนตำบล
3.2 โครงการพัฒนาปรับปรุงการจัดเก็บขยะในแหล่งท่องเที่ยวภายในแหล่งท่องเที่ยว ดังต่อไปนี้ - น้ำตกห้วยจันทร์, น้ำตกลำโรงเกียรติ, - ปราสาทหินวัดสระกำแพงใหญ่	■	■		- องค์การบริหารส่วนตำบล

ตารางที่ 6.1 (ต่อ) แสดงสรุปข้อเสนอแนะ และแนวทางการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ

แนวทางการพัฒนา	ระยะเวลาในการดำเนินการ			หน่วยงานที่รับผิดชอบ
	0-1 ปี (ระยะสั้น)	1-5 ปี (ระยะกลาง)	มากกว่า 5 ปี (ระยะยาว)	
<p>4. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยว</p> <p>4.1 โครงการยกระดับการบริการของเจ้าหน้าที่แก่นักท่องเที่ยว</p> <ul style="list-style-type: none"> - จัดฝึกอบรมให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ด้านการบริการ และการให้ข้อมูลข่าวสาร - จัดทำแผนที่ / แผนที่แสดงเส้นทางท่องเที่ยว <p>- แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ จัดให้เจ้าหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงในการศึกษาเส้นทางธรรมชาติภายในแหล่งท่องเที่ยว</p>	■	■		<ul style="list-style-type: none"> - องค์การบริหารส่วนจังหวัด - ททท. เขต 2 - สำนักงานจังหวัดศรีสะเกษ - กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช - องค์การบริหารส่วนจังหวัด
<ul style="list-style-type: none"> - จัดทำเอกสารข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวกับนักท่องเที่ยว เช่น แผนที่ สิ่งพิมพ์ 	■			<ul style="list-style-type: none"> - สำนักงานจังหวัดศรีสะเกษ - ททท. เขต 2

ตารางที่ 6.1 (ต่อ) แสดงสรุปข้อเสนอแนะ และแนวทางการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ

แนวทางการพัฒนา	ระยะเวลาในการดำเนินการ			หน่วยงานที่รับผิดชอบ
	0-1 ปี (ระยะสั้น)	1-5 ปี (ระยะกลาง)	มากกว่า 5 ปี (ระยะยาว)	
<p>5. ยุทธศาสตร์การพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่</p> <p>5.1 โครงการให้ความรู้แก่ประชาชนในพื้นที่ในเรื่องกระบวนการวางแผนนโยบายด้านการท่องเที่ยว โดยเฉพาะขั้นตอน การวางแผน และขั้นตอนการคิดตามประมิมินผล</p> <ul style="list-style-type: none"> - การส่งเสริมให้หน่วยงานท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทในการกระตุ้น ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วม - การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการเป็นผู้นำ หรือสมาชิกชมรมด้านการท่องเที่ยวท้องถิ่น - การจัดฝึกอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนในการจัดทำแผน - ส่งเสริมการตั้งชมรมด้านการท่องเที่ยวในท้องถิ่น - ส่งเสริมการมีส่วนร่วมการเป็นผู้นำ โดยจัดค่ายฝึกอบรมการเป็นผู้นำให้แก่เยาวชนในท้องถิ่น และประชาชนในพื้นที่ 	■			<p>- ศูนย์การท่องเที่ยว กีฬา และ นันทนาการจังหวัดศรีสะเกษ</p> <p>- องค์การบริหารส่วนจังหวัด</p> <p>- องค์การบริหารส่วนจังหวัด</p> <p>- องค์การบริหารส่วนจังหวัด</p> <p>- องค์การบริหารส่วนจังหวัด</p>

ตารางที่ 6.1 (ต่อ) แสดงสรุปข้อเสนอแนะ และแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ

แนวทางการพัฒนา	ระยะเวลาในการดำเนินการ			หน่วยงานที่รับผิดชอบ
	0-1 ปี (ระยะสั้น)	1-5 ปี (ระยะกลาง)	มากกว่า 5 ปี (ระยะยาว)	
<p>5.2 โครงการด้านการปรับทัศนคติของข้าราชการ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวท้องถิ่น มุมมองการมีส่วนร่วมที่มีอยู่เดิม ในการทำอะไรให้ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมกับหน่วยงานภาครัฐมากขึ้น</p> <ul style="list-style-type: none"> - การอบรมให้ความรู้แก่ข้าราชการ หรือเจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวท้องถิ่นด้านการมีส่วนร่วม - การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมระหว่างประชาชนในพื้นที่ กับเจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวท้องถิ่นในการวางแผนการท่องเที่ยว 	■			<ul style="list-style-type: none"> - ศูนย์การท่องเที่ยว กีฬา และ นันทนาการจังหวัดศรีสะเกษ - องค์การบริหารส่วนจังหวัด - ททท. เขต 2 - สำนักงานจังหวัดศรีสะเกษ

6.2 ข้อจำกัดในการศึกษา

6.3.1 การศึกษาด้านขีดความสามารถในการรองรับด้านสิ่งแวดล้อมเนื่องจาก การเก็บข้อมูลในรายละเอียดมีช่วงเวลาที่จำกัด ผลการสำรวจสิ่งแวดล้อมภายในแหล่ง ท้องเที่ยวจึงไม่สามารถระบุได้ว่ามีขีดความสามารถอยู่ในระดับใดการศึกษาครั้งนี้ได้แปลผลการ สำรวจว่า มี หมายถึง มีขีดความสามารถในการรองรับได้อยู่ในระดับสูง ไม่มี หมายถึง มีขีด ความสามารถในการรองรับได้ในระดับต่ำ

6.3.2 การศึกษาด้านขีดความสามารถในการรองรับด้านสิ่งแวดล้อม ในการศึกษาครั้งนี้ เนื่องจากเวลา และงบประมาณที่จำกัด จึงได้ทำการศึกษาเฉพาะการจัดการปริมาณขยะภายใน แหล่งท่องเที่ยวมาเป็นตัวชี้วัดด้านขีดความสามารถในการรองรับด้านสิ่งแวดล้อม

6.3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูลสนาม อยู่ในช่วงเหตุการณ์ความไม่สงบระหว่างชายแดน ไทย – กัมพูชา จึงทำให้ไม่สามารถเข้าถึงสถานที่ท่องเที่ยวแถบชายแดนไทยกัมพูชาได้ การสำรวจ พื้นที่จึงใช้ภาพถ่ายทางอากาศเพื่อหาขนาดพื้นที่ได้ของแหล่งท่องเที่ยวแทนการลงพื้นที่จริง และ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษมี จำนวนลดลงจากเหตุการณ์ความไม่สงบ ข้อมูลที่ได้จึงเป็นข้อมูลเฉพาะจากกลุ่มนักท่องเที่ยวพื้นที่ ใกล้เคียง ซึ่งข้อมูลที่ได้อาจจะไม่สะท้อนถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นแท้จริง

6.3 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

การศึกษาการประเมินศักยภาพด้านการท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษเป็นการศึกษาภาพรวมด้านการ ท่องเที่ยวของจังหวัดศรีสะเกษที่ครอบคลุมหลายประเด็น การศึกษาครั้งนี้จึงไม่สามารถศึกษา รายละเอียดเฉพาะเรื่องที่สำคัญได้ จึงมีข้อเสนอแนะที่น่าจะมีการศึกษาต่อเนื่อง โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

6.4.1 การศึกษาด้านขีดความสามารถในการรองรับได้ของแหล่งท่องเที่ยวในการศึกษา ครั้งนี้ ได้ทำการศึกษาใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ขีดความสามารถในการรองรับด้านกายภาพ 2) ขีด ความสามารถในการรองรับด้านสิ่งแวดล้อม 3) ขีดความสามารถในการรองรับด้านสิ่งแวดล้อม สะดวก 4) ขีดความสามารถในการรองรับด้านจิตวิทยา เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้มีเวลา และ งบประมาณจำกัดจึงได้ทำการศึกษาในภาพรวม ซึ่งมีประเด็นปัญหาที่ต้องศึกษาเป็นจำนวนมาก จึง ขาดรายละเอียดสำคัญในบางประเด็นปัญหา ได้แก่

การศึกษาด้านขีดความสามารถในการรองรับด้านสิ่งแวดล้อม การศึกษาครั้งต่อไปควรลง รายละเอียดตัวชี้วัดด้านขีดความสามารถในการรองรับด้านสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ เช่น

คุณภาพน้ำ และ สมบูรณ์ทางชีวภาพในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ได้แก่ น้ำตกห้วยจันทร์ น้ำตกสำโรงเกียรติ และบึงนกเป็ดน้ำโพธิ์ เป็นต้น

การศึกษาด้านขีดความสามารถในการรองรับด้านสิ่งแวดล้อม การศึกษาครั้งต่อไปควรมีการประเมินความจุของสิ่งแวดล้อม เพื่อทราบถึงปริมาณของความจุสิ่งแวดล้อมต่อจำนวนนักท่องเที่ยว

6.4.2 การเก็บข้อมูลภาคสนามกลุ่มนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวจังหวัดในภูมิภาคใกล้เคียง หรือกลุ่มจังหวัดใกล้เคียง ข้อมูลที่ได้จึงเป็นเพียงทัศนคติเฉพาะกลุ่มจังหวัดใกล้เคียง การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาครั้งต่อไปควรมีการแบ่งกลุ่มนักท่องเที่ยวแต่ละภูมิภาคของประเทศเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สะท้อนถึงทัศนคติของนักท่องเที่ยวที่แท้จริง

6.4.3 การศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ และเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานด้านการท่องเที่ยวท้องถิ่น ไม่ได้ลงรายละเอียดถึงสาเหตุว่าอะไรเป็นปัจจัยที่ทำให้ ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน และเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานด้านการท่องเที่ยวท้องถิ่น แตกต่างกัน

6.4.4 ควรมีการศึกษาด้านความพร้อมด้านการรองรับด้านการท่องเที่ยวเชิงปริมาณ เพื่อเปรียบเทียบจำนวนนักท่องเที่ยวกับปริมาณสิ่งแวดล้อมและสถานบริการ เพื่อทราบถึงความเพียงพอ และจำนวนความต้องการที่แท้จริงของนักท่องเที่ยว

บรรณานุกรม

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2544. การวิจัย และพัฒนาคู่มือการติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. การส่งเสริมการท่องเที่ยว ศิลปะ ประเพณีท้องถิ่น
เสนอโดย ศศิอาภา ประสมทรัพย์ ผช. ผอ.ฝ่ายพัฒนาการท่องเที่ยว
การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. รายงานฉบับสมบูรณ์แผนปฏิบัติการการพัฒนาบริการท่องเที่ยว
โดย บริษัททอร์ แพลนนิ่ง แอน ดีเวลลอปเม้นท์ จำกัด
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2545. รายงานฉบับสมบูรณ์แผนปฏิบัติการพัฒนาการท่องเที่ยว
จังหวัดนครราชสีมา, บุรีรัมย์, สุรินทร์, ศรีสะเกษ, อุบลราชธานี. กรุงเทพมหานคร
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2545. โครงการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวทาง
ศิลปวัฒนธรรมในพื้นที่ภาคอีสานตอนล่าง. กรุงเทพมหานคร
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2543. คู่มือแนวทางการบริหารและจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่
รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และ สภาตำบล (สต.).
กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2543. ทำเนียบแหล่งท่องเที่ยวภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เสนอโดย
สถาบันราชภัฏ
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2548. สถิติการท่องเที่ยวภายในประเทศประจำปี 2548
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 2. 2550.
สถิติผู้มาเยี่ยมเยือนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. [Online] Available
<http://www.tatubon.org>. อ้างเมื่อ 11 ม.ค. 2550
- กรมการฝึกหัดครู หน่วยงานศึกษานิเทศก์. 2533. การท่องเที่ยว. กรุงเทพมหานคร : ภาคพัฒนาตำรา
และเอกสารวิชาการ หน่วย 1 ศึกษานิเทศก์
- กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. 2550. สถิติจำนวนประชากรรายอำเภอ. [Online] Available
<http://www.dopa.go.th>
- กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช. 2548. โครงการศึกษาขีดความสามารถในการรองรับการ
ใช้ประโยชน์ด้านนันทนาการของอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์. กรุงเทพมหานคร
- ภราเดช พัทฒวิเชียร. 2549. การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวของไทยทั้งในอดีต ปัจจุบันและอนาคต
[Online] Available. http://www.tat.or.th/e-journal/article-01_2-49.html

บรรณานุกรม (ต่อ)

- นิคม จารุมณี. 2544. การท่องเที่ยวและการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.
- ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์. 2527. การมีส่วนร่วมของประชาชน. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ศึกษานโยบาย สาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์. 2538. เศรษฐศาสตร์การเมือง โลกทัศน์กับการวิเคราะห์ระบบ และการเปลี่ยนแปลง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ไพรัตน์ เตชะรินทร์. 2527. นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์การพัฒนา ปัจจุบัน. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : ศักดิ์โสภากาการพิมพ์.
- เพชรศรี นนทศิริ. 2545. การศึกษาผลกระทบทางด้านสังคมวัฒนธรรมที่เกิดจากการจัดการการพักค้างแรมในหมู่บ้านที่มีต่อประชากรในเขตตำบลปลายโพรงพางจังหวัดสมุทรสงคราม. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยวนานาชาติ
- วินิจ วีรยางกุล. 2532. งานวิจัยเรื่องการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เขาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี. 2542. การประเมินโครงการ : แนวคิด และแนวทางปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ประวิตร ชูศิลป์. 2544. การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. ตีพิมพ์เผยแพร่ในหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ ฉบับประจำวันพุธที่ 14 มีนาคม 2544
- ทวีป ศิริรัศมี. 2544. การวางแผนพัฒนา และประเมินโครงการ. กรุงเทพมหานคร : จัดพิมพ์โดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) หน้า 114
- ศรีพร สมบุญธรรม. 2536. การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. จุลสารการท่องเที่ยว ฉบับปีที่ 12 เล่มที่ 2 เมษายน-มิถุนายน
- ศูนย์การท่องเที่ยว กีฬา และนันทนาการจังหวัดศรีสะเกษ กระทรวงการท่องเที่ยว และกีฬา. 2550 แผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ พ.ศ. 2550-2553. ศรีสะเกษ
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. 2544 แผนปฏิบัติการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร : กองอนุรักษ์ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
- สำนักงานจังหวัดศรีสะเกษ. 2549. ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นของจังหวัดศรีสะเกษ. จังหวัดศรีสะเกษ : ศรีสะเกษการพิมพ์

บรรณานุกรม (ต่อ)

- สำนักงานนโยบาย และแผนการขนส่ง และจราจร (สนข.) กระทรวงคมนาคม. 2549. การศึกษา
โครงการสำรวจข้อมูลด้านการขนส่ง และจราจร เพื่อจัดทำแผนแม่บทในเมืองภูมิภาค
จังหวัดศรีสะเกษ. รายงานฉบับสมบูรณ์ ศูนย์วิจัย และพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานอย่าง
ยั่งยืน ภาควิชาวิศวกรรมโยธา คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- สำนักงานสถิติจังหวัดศรีสะเกษ. 2550. [Online] Available : <http://sisaket.nso.go.th>. อ้างเมื่อ
11 ม.ค 2549
- สมหวัง พิริยานูวัฒน์. 2544. รวบรวมบทความทางการประเมินโครงการ. กรุงเทพมหานคร :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- อนรรักษ์ ปัญญาวัฒน์ (ม.ป.ป.) เอกสารประกอบการสอนระดับบัณฑิตศึกษา เรื่องแนวคิดการ
ประเมินโครงการ. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- อุษาวดี พูลพิพัฒน์. 2545. การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน : กรณีศึกษาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยชุมชน
ในประเทศไทย. จุลสารการท่องเที่ยว ฉบับปีที่ 21 เล่มที่ 4 ตุลาคม- ธันวาคม
- Arnstein, S. 1969. **A Ladder of Citizen Participation.** Journal of the American
Institute of planners
- Brian G. Boniface, Chris Cooper. 1998. **Worldwide destinations : the geography of travel
and tourism.** Oxford : Butterworth-/heinemann, c2001.
- Goodall, B. 1991. Understanding Holiday Choice, in Progress in Tourism. **Recreation and
Hospitality Management.** Vol. III, Cooper, C. (ed), London : Bellhawn Press.
- Holloway, J. Christopher. 1999. **The Business of Tourism.** UK : Longman. Keating Michel
(ม.ป.ป.). เอกสารประกอบคำบรรยายเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) และการ
ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism). (สรุปความจาก The Earth Summit's
Agenda for Change โดย รำไพพรรณ แก้วสุริยะ).
- IUCN. 1991. IUCN Directory of Protected Areas in Oceania. Prepared by the World
Conservation Monitoring Centre. IUCN, Gland, Switzerland and Cambridge, U.K.
- John M. Cohen and Goldsmith A. 1979. **Feasibility and Application of Rural Development
Participation: A State-of-the-Art Paper.** Cornell Rural Development Committee
monograph, Cornell University

บรรณานุกรม (ต่อ)

Lloyd E. Hudman. 1989. **Tourism in Contemporary Society an Introductory Text .**

A National Publishers Book Prentice Hall, Englewood Cliffs, New Jersey

Michael Morgan. 1996. **Marketing for Leisure and Tourism**

Martin Mowforth and Ian Munt. 1998. **Tourism and Sustainability.** Development, globalization and new tourism in the Third World.

Paul R. Ehrlich. 1968. **The Population Bomb.** Ballantine Books. United States

Petersen, Erik Holm. ชูวิทย์ ศิริเวชกุล. 2544 (แปล). **Community Based Tourism and Homestay.** จุลสารการท่องเที่ยว, (เมษายน-มิถุนายน).

Pretty, J. 1995. **The Many Interpretations of Participation.**

Shirley Eber ed, 1992. **Beyond the Green Horizon : Principles of Sustainable Tourism.**

Tourism Concern / WWF UK

Tosun, C. 1999. Towards a Typology of Community Participation in the Tourism Development Process. **International Journal of Tourism and Hospitality**, 10, 133-134.

ภาคผนวก ก

การคำนวณขีดความสามารถในการรองรับได้ของแหล่งท่องเที่ยวพื้นที่ศึกษา

1. ตัวอย่างการคำนวณหาขีดความสามารถในการรองรับได้ด้านกายภาพสวนสมเด็จพระศรีนครินทร์

นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในสวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ จากสถิติช่วงเวลาที่มียกท่องเที่ยวมากที่สุดในช่วงเทศกาลจำนวน 1,000 คน ต่อ วัน สมมติฐานในการคำนวณพื้นที่ประกอบกิจกรรมนันทนาการประมาณ 16 ตารางเมตร ต่อ คน ตามเกณฑ์มาตรฐานของสภาพพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นักท่องเที่ยวใช้เวลาในการประกอบกิจกรรมนันทนาการในสวนสมเด็จพระศรีนครินทร์โดยเฉลี่ยประมาณ 90 นาที โดยแหล่งท่องเที่ยวเปิด-ปิดเวลา 8.00 - 17.00 น. ช่วงเวลานักท่องเที่ยวสูงสุดเกิดขึ้นในช่วง 10.30 -16.30 น. นับเป็นเวลา 6 ชั่วโมง จากข้อมูลที่ได้ทั้งหมดสามารถนำมาคำนวณหาขีดความสามารถในการรองรับได้ด้านกายภาพ ดังนี้

จากการคำนวณขีดความสามารถในการรองรับได้ด้านกายภาพมีสูตรดังนี้

$$\text{การคำนวณ PCC ดังนี้} \quad PCC = \frac{A \times Rf}{a}$$

A = จำนวนเนื้อที่ซึ่งสามารถใช้รองรับกิจกรรมนันทนาการนั้น ๆ ได้

a = จำนวนเนื้อที่ซึ่งนักท่องเที่ยวจำเป็นต้องใช้ (หน่วย คือ พื้นที่ ต่อ คน)

Rf = จำนวนรอบที่แหล่งท่องเที่ยวสามารถเปิดให้ใช้ประโยชน์ได้ในเวลาที่กำหนด ซึ่ง Rf สามารถคำนวณได้จาก จำนวนชั่วโมงที่เปิดทำการ หรือเปิดให้ใช้ประโยชน์ได้ (TT) ต่อจำนวนเวลาที่ต้องใช้ในการประกอบกิจกรรมแต่ละครั้ง (Ta) $Rf = TT/Ta$

กำหนดให้

$$A = 379,200 \text{ ตารางเมตร}$$

$$a = 16 \text{ ตารางเมตร / คน}$$

$$Rf = 3 \text{ รอบ/วัน}$$

$$\begin{aligned} \text{จะได้} \quad PCC &= \frac{379,200 \times 3}{16} \\ &= 71,100 \text{ คน ต่อ วัน} \end{aligned}$$

การศึกษาครั้งนี้ได้พิจารณาเฉพาะช่วงเวลาที่มีย่านนักท่องเที่ยวสูงที่สุดในช่วงเทศกาล เนื่องจากช่วงเวลาที่มีย่านนักท่องเที่ยวสูงที่สุด สะท้อนให้เห็นสภาพปัญหา และศักยภาพในการรองรับได้ของพื้นที่ได้ดีกว่าเมื่อพิจารณาโดยใช้ช่วงเวลาทำการตลอดวัน

ซึ่งหมายความว่า สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์สามารถรองรับนักท่องเที่ยวในช่วงเวลาที่มีย่านนักท่องเที่ยวสูงสุดจำนวน 71,100 คน ต่อ วัน จากการคำนวณสามารถแบ่งระดับของขีดความสามารถในการรองรับด้านกายภาพ ซึ่งในปัจจุบันนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในสวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ จากสถิติช่วงเวลาที่มีย่านนักท่องเที่ยวมากที่สุดในช่วงเทศกาลจำนวน 1,000 คน ต่อ วัน

ดังนั้น สะท้อนให้เห็นว่าสวนสมเด็จพระศรีนครินทร์มีศักยภาพในการรองรับจำนวนรอบการใช้งานห้องน้ำต่อ จำนวนความต้องการใช้งานของนักท่องเที่ยวในช่วงเวลาที่มีย่านนักท่องเที่ยวสูงสุดใน ระดับสูง

หมายเหตุ

ถ้าจำนวนนักท่องเที่ยวต่อ 1 วัน มากกว่า 56,880 คน (มากกว่า 80%) แสดงว่า ขีดความสามารถในการรองรับด้านกายภาพของ สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ อยู่ในระดับต่ำ

ถ้าจำนวนนักท่องเที่ยวต่อ 1 วัน อยู่ระหว่าง 35,550 – 56,880 คน (ระหว่าง 50-80%) แสดงว่า ขีดความสามารถในการรองรับด้านกายภาพของสวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ อยู่ในระดับปานกลาง

ถ้าจำนวนนักท่องเที่ยวต่อ 1 วัน น้อยกว่า 35,550 คน (น้อยกว่า 50%) แสดงว่า ขีดความสามารถในการรองรับด้านกายภาพของสวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ อยู่ในระดับสูง

ตารางแสดง ระดับขีดความสามารถในการรองรับได้ด้านกายภาพ

แหล่งท่องเที่ยว	ระดับการใช้ประโยชน์ปัจจุบัน		
	มากกว่า 80% ระดับต่ำ	ระหว่าง 50-80% ระดับปานกลาง	น้อยกว่า 50% ระดับสูง
สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์	> 1,082	676 – 1,082	< 676
			●
บึงนกเป็ดน้ำไพรบึง	> 1,065	666 – 1,065	< 666
			●
ผามออีแดง	> 8,696	5,435 – 8,696	< 5,435
			●
น้ำตกห้วยจันทร์	> 1,082	676 – 1,082	< 676
			●
น้ำตกสำโรงเกียรติ	> 499	312 – 499	< 312
		●	
ปราสาทหินวัดสระกำแพงน้อย	> 7,099	4,437 – 7,099	< 4,437
			●
ปราสาทหินบ้านสมอ	> 602	376 – 602	< 376
			●
ปราสาทคำหนักไทร	> 602	376 – 602	< 376
			●
ปราสาทปรางค์คู	> 6,048	3,780 – 6,048	< 3,780
			●
ปราสาทบ้านปราสาท	> 976	610 – 976	< 610
			●
ปราสาทหินวัดสระกำแพงใหญ่	> 1,057	661 – 1,057	< 661
			●
พระธาตุเรืองรอง	> 1,456	910 – 1,456	< 910
			●
วัดล้านขวด	> 11,408	7,130 – 11,408	< 7,130
			●

แหล่งท่องเที่ยว	ระดับการใช้ประโยชน์ปัจจุบัน		
	มากกว่า 80% ระดับต่ำ	ระหว่าง 50-80% ระดับปานกลาง	น้อยกว่า 50% ระดับสูง
วัดเขียนบูรพาราม	> 512	320 – 512	< 320
			●
ปราสาทเขอ	> 1,067	667 – 1,067	< 667
			●

2. ตัวอย่างการคำนวณหาขีดความสามารถในการรองรับได้ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (ห้องน้ำ) สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์

นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในสวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ จากสถิติช่วงเวลาที่มียกท่องเที่ยวมากที่สุดในช่วงเทศกาลจำนวน 1,000 คน ต่อ วัน ซึ่งคิดเป็น จำนวนห้องน้ำมีในสวนสมเด็จพระศรีนครินทร์จำนวน 30 ห้อง สมมติฐานในการคำนวณนักท่องเที่ยวใช้เวลาในการเข้าห้องน้ำเฉลี่ยประมาณ 5 นาที โดยแหล่งท่องเที่ยวเปิด-ปิดเวลา 8.00 - 17.00 น. แต่เวลานักท่องเที่ยวสูงสุดเกิดขึ้นในช่วง 10.30.30 - 14.30 น. นับเป็นเวลา 6 ชั่วโมง จากข้อมูลที่ได้ทั้งหมดสามารถนำมาคำนวณหาขีดความสามารถในการรองรับได้ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ดังนี้

จากการคำนวณขีดความสามารถในการรองรับได้ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกมีสูตรดังนี้

$$\text{การคำนวณ FCC ดังนี้} \quad FCC = \frac{A \times R_f}{a}$$

A = จำนวนความจุสิ่งอำนวยความสะดวก

a = จำนวนห้องน้ำที่นักท่องเที่ยวต้องใช้ (หน่วย คือ 1 คน)

R_f = จำนวนรอบที่แหล่งท่องเที่ยวสามารถเปิดให้ใช้ประโยชน์ได้ในเวลาที่กำหนด ซึ่ง R_f สามารถคำนวณได้จาก จำนวนชั่วโมงที่เปิดทำการ หรือเปิดให้ใช้ประโยชน์ได้ (TT) ต่อจำนวนเวลาที่ต้องใช้ในการประกอบกิจกรรมแต่ละครั้ง (T_a) ดังนั้น R_f = TT/T_a

กำหนดให้

$$A = 30 \text{ ห้อง}$$

$$a = 1 \text{ คน/รอบ}$$

$$R_f = 72 \text{ รอบ/วัน}$$

$$\begin{aligned} \text{จะได้} \quad FCC &= \frac{30 \times 72}{1} \\ &= 2,160 \text{ รอบ ต่อ วัน} \end{aligned}$$

ซึ่งหมายความว่าสวนสมเด็จพระศรีนครินทร์สามารถรองรับจำนวนรอบการใช้งานห้องน้ำต่อจำนวนความต้องการใช้งานของนักท่องเที่ยวในช่วงเวลาที่มียกท่องเที่ยวสูงสุดจำนวน 2,160 คน ต่อ วัน จากการคำนวณสามารถแบ่งระดับของขีดความสามารถในการรองรับด้านสิ่งอำนวยความสะดวกซึ่งในปัจจุบันนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในสวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ จากสถิติช่วงเวลาที่

มีนักท่องเที่ยวมากที่สุดในช่วงเทศกาลจำนวน 1,000 คน ต่อ วัน ซึ่งคิดเป็น 1.4 % ของขีดความสามารถในการรองรับด้านกายภาพของสวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ มีระดับการใช้งานอยู่ที่ระดับสูง

ดังนั้น สะท้อนให้เห็นว่าสวนสมเด็จพระศรีนครินทร์มีศักยภาพในการรองรับจำนวนรอบการใช้งานห้องน้ำต่อ จำนวนความต้องการใช้งานของนักท่องเที่ยวในช่วงเวลาที่มีนักท่องเที่ยวสูงสุดในระดับสูง

หมายเหตุ

ถ้ามีจำนวนนักท่องเที่ยวต่อ 1 วัน มากกว่า 1,728 คน (มากกว่า 80%) แสดงว่า ขีดความสามารถในการรองรับด้านสิ่งอำนวยความสะดวกของสวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ อยู่ในระดับต่ำ

ถ้าจำนวนนักท่องเที่ยวต่อ 1 วัน อยู่ระหว่าง 1,080 – 1,728 คน (ระหว่าง 50-80%) แสดงว่า ขีดความสามารถในการรองรับด้านสิ่งอำนวยความสะดวกของสวนสมเด็จพระศรีนครินทร์อยู่ในระดับปานกลาง

ถ้าจำนวนนักท่องเที่ยวต่อ 1 วัน น้อยกว่า 1,080 คน (น้อยกว่า 50%) แสดงว่า ขีดความสามารถในการรองรับด้านสิ่งอำนวยความสะดวกของสวนสมเด็จพระศรีนครินทร์อยู่ในระดับสูง

ตาราง แสดงระดับขีดความสามารถในการรองรับได้ด้านสิ่งแวดล้อมประเภทห้องน้ำ

แหล่งท่องเที่ยว	ระดับการใช้ประโยชน์ปัจจุบัน		
	มากกว่า 80% ระดับต่ำ	ระหว่าง 50-80% ระดับปานกลาง	น้อยกว่า 50% ระดับสูง
สวนสมเด็จพระศรี นครินทร์	> 1,728	1,080 – 1,728	< 1,080
			●
ผามออีแดง	> 864	540 – 864	< 540
	●		
น้ำตกสำโรงเกียรติ	> 231	144 – 231	< 144
	●		
ปราสาทวัดสระกำแพง ใหญ่	> 720	450 – 720	< 450
			●
พระธาตุเรืองรอง	> 960	600 – 960	< 600
			●
วัดล้านขวด	> 768	480 – 768	< 480
			●
วัดเขียนบูรพาราม	> 480	300 – 480	< 300
			●

3. ตัวอย่างการคำนวณหาขีดความสามารถในการรองรับได้ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (ที่พักรถ) สวนสมเด็จพระนครินทร์

นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในสวนสมเด็จพระนครินทร์ จากสถิติช่วงเวลาที่มียกนักท่องเที่ยวมากที่สุดในช่วงเทศกาลจำนวน 1,000 คน ต่อวัน ซึ่งคิดเป็น จำนวนห้องน้ำดื่มในสวนสมเด็จพระนครินทร์จำนวน 30 ห้อง สมมติฐานในการคำนวณนักท่องเที่ยวใช้เวลาในการเข้าห้องน้ำเฉลี่ยประมาณ 5 นาที โดยแหล่งท่องเที่ยวเปิด-ปิดเวลา 8.00 - 17.00 น. แต่เวลานักท่องเที่ยวสูงสุดเกิดขึ้นในช่วง 10.30.30 - 14.30 น. นับเป็นเวลา 6 ชั่วโมง จากข้อมูลที่ได้ทั้งหมดสามารถนำมาคำนวณหาขีดความสามารถในการรองรับได้ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกดังนี้

จากการคำนวณขีดความสามารถในการรองรับได้ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกมีสูตรดังนี้

$$\text{การคำนวณ FCC ดังนี้} \quad FCC = \frac{A \times Rf}{a}$$

A = จำนวนความจุสิ่งอำนวยความสะดวก

a = จำนวนห้องน้ำที่นักท่องเที่ยวต้องใช้ (หน่วย คือ 1 คน)

Rf = จำนวนรอบที่แหล่งท่องเที่ยวสามารถเปิดให้ใช้ประโยชน์ได้ในช่วงเวลาที่กำหนด ซึ่ง Rf สามารถคำนวณได้จาก จำนวนชั่วโมงที่เปิดทำการ หรือเปิดให้ใช้ประโยชน์ได้ (TT) ต่อจำนวนเวลาที่ต้องใช้ในการประกอบกิจกรรมแต่ละครั้ง (Ta) ดังนั้น $Rf = TT/Ta$

กำหนดให้

$$A = 30 \text{ ห้อง}$$

$$a = 1 \text{ คน/รอบ}$$

$$Rf = 72 \text{ รอบ/วัน}$$

$$\begin{aligned} \text{จะได้} \quad FCC &= \frac{30 \times 72}{1} \\ &= 2,160 \text{ รอบ ต่อ วัน} \end{aligned}$$

ซึ่งหมายความว่าสวนสมเด็จพระนครินทร์สามารถรองรับจำนวนรอบการใช้งานห้องน้ำต่อจำนวนความต้องการใช้งานของนักท่องเที่ยวในช่วงเวลาที่มียกนักท่องเที่ยวสูงสุดจำนวน 2,160 คน ต่อ วัน จากการคำนวณสามารถแบ่งระดับของขีดความสามารถในการรองรับด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

สะดวกซึ่งในปัจจุบันนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในสวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ จากสถิติช่วงเวลาที่ มีนักท่องเที่ยวมากที่สุดในช่วงเทศกาลจำนวน 1,000 คน ต่อ วัน ซึ่งคิดเป็น 1.4 % ของขีด ความสามารถในการรองรับด้านกายภาพของสวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ มีระดับการใช้งานอยู่ที่ ระดับสูง

ดังนั้น สะท้อนให้เห็นว่าสวนสมเด็จพระศรีนครินทร์มีศักยภาพในการรองรับจำนวนรอบการ ใช้งานห้องน้ำต่อ จำนวนความต้องการใช้งานของนักท่องเที่ยวในช่วงเวลาที่มียกท่องเที่ยวสูงสุดใน ระดับสูง

หมายเหตุ

ถ้ามีจำนวนนักท่องเที่ยวต่อ 1 วัน มากกว่า 1,728 คน (มากกว่า 80%) แสดงว่า ขีด ความสามารถในการรองรับด้านสิ่งอำนวยความสะดวกของสวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ อยู่ในระดับต่ำ

ถ้าจำนวนนักท่องเที่ยวต่อ 1 วัน อยู่ระหว่าง 1,080 – 1,728 คน (ระหว่าง 50-80%) แสดงว่า ขีดความสามารถในการรองรับด้านสิ่งอำนวยความสะดวกของสวนสมเด็จพระศรีนครินทร์อยู่ ในระดับปานกลาง

ถ้าจำนวนนักท่องเที่ยวต่อ 1 วัน น้อยกว่า 1,080 คน (น้อยกว่า 50%) แสดงว่า ขีด ความสามารถในการรองรับด้านสิ่งอำนวยความสะดวกของสวนสมเด็จพระศรีนครินทร์อยู่ในระดับสูง

ภาคผนวก ข

แผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ พ.ศ. 2550-2553

โครงการ	ส่งเสริมการ ด้าน ประชาสัมพันธ์	พัฒนา แหล่ง ท่องเที่ยว	การมีส่วนร่วม ร่วมทำ กิจกรรม	งบประมาณ 2550	งบประมาณ 2551	งบประมาณ 2552	งบประมาณ 2553	รวมจำนวน งบประมาณ
1. โครงการเทศกาลดอกถั่วหวานถั่วลิสง ประเพณีตีผ้าไทย	๑			1,500,000	1,600,000	1,700,000	1,800,000	6,600,000
2. โครงการแข่งขันวิ่งฮาล์ฟ และควอเตอร์ มาราธอนสู่ผามออีแดง	๑			250,000	250,000	250,000	250,000	1,000,000
3. โครงการเทศกาลเงาะทุเรียนของดีศรีสะเกษ	๑			370,000	370,000	370,000	370,000	1,480,000
4. โครงการจัดงานประเพณีสำคัญของจังหวัด	๑			2,000,000	3,000,000	4,000,000	5,000,000	14,000,000
5. โครงการปรับปรุงการแสดง แสง สี เสียง ปราสาทสระกำแพงใหญ่		๑		1,000,000	300,000	300,000	3,000,000	4,600,000
6. โครงการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว อุทยานแห่งชาติเขาพระวิหาร		๑		22,765,000	15,000,000	10,000,000	5,000,000	52,765,000
7. โครงการจัดกรรขานเสด็จเขาสองแผ่นดิน สิงห์ - ช้องสะง่า	๑			500,000	500,000	500,000	500,000	2,000,000
8. โครงการกรมรมวຍไทย - กัมพูชา	๑			500,000	500,000	500,000	500,000	2,000,000
9. โครงการจัดกรรขานเสด็จเขาทางเรียบสู่ผามออี แดง	๑			500,000	500,000	500,000	500,000	2,000,000
10. โครงการสร้างความสัมพันธ์กับประเทศ เพื่อนบ้านด้านวัฒนธรรม ภาษา และการ ท่องเที่ยว อำเภอกันทรลักษณ์	๑			200,000	200,000	200,000	200,000	800,000

โครงการ	ส่งเสริมการ ด้านประชา สัมพันธ์	พัฒนา แหล่ง ท่องเที่ยว	การมีส่วน ร่วมทำ กิจกรรม	งบประมาณ 2550	งบประมาณ 2551	งบประมาณ 2552	งบประมาณ 2553	รวมจำนวน งบประมาณ
11. โครงการกรมสงกานต์สืบสาน วัฒนธรรมเมืองคู่มือไทย - กัมพูชา	๑			500,000	500,000	500,000	500,000	2,000,000
12. โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์วัดมหาพุทธาราม		๑		1,000,000	500,000	300,000	300,000	2,100,000
13. โครงการจัดทำเส้นทางธรรมชาติ และ ประวัติศาสตร์		๑		1,558,000	500,000	500,000	500,000	3,058,000
14. โครงการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ที่พิทักษ์ สถานที่ทางเดินที่บริเวณห้วยสวาย		๑		6,780,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	9,780,000
15. โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ป่าไม้ และสัตว์ป่าสถานีเพาะ เลี้ยงสัตว์ป่าอุทธรณ์ (ทับทิมสยาม)		๑		2,000,000	500,000	300,000	300,000	3,100,000
16. โครงการอนุรักษ์พัฒนาโบราณสถานสระ ควรา อุทยานแห่งชาติเขาค้อ		๑		5,000,000	1,000,000	1,000,000	500,000	7,500,000
17. โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทาง วัฒนธรรมปราสาททามจาน		๑		1,560,000	500,000	300,000	100,000	2,460,000
18. โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทาง วัฒนธรรมปราสาทสระกำแพงน้อย		๑		1,560,000	500,000	300,000	100,000	2,460,000
19. โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทาง วัฒนธรรมปราสาทปรางค์กู		๑		6,669,000	500,000	300,000	100,000	7,569,000

โครงการ	ส่งเสริมการ ด้านประชา สัมพันธ์	พัฒนา แหล่ง ท่องเที่ยว	การมีส่วนร่วม	งบประมาณ	งบประมาณ	งบประมาณ	งบประมาณ	งบประมาณ	รวมจำนวน งบประมาณ
			ร่วมทำ กิจกรรม	2550	2551	2552	2553		งบประมาณ
20. โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทาง วัฒนธรรมปราสาทบ้านปราสาท		๑		1,261,000	300,000	100,000	100,000		1,761,000
21. โครงการบูรณะแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เลื่อมโพธิรม			๑	300,000	300,000	300,000	300,000		1,200,000
22. โครงการพัฒนาภูมิปัญญา OTOP อำเภอ กันทรลักษ์ฯ ทั้ง 5 ประเภท		๑		500,000	500,000	500,000	500,000		2,000,000
23. โครงการกรมหมื่นเจ้าหลานหนึ่งผลิตภัณฑ์ จังหวัดศรีสะเกษ			๑	5,500,000	5,500,000	5,500,000	5,500,000		22,000,000
24. โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์หมู่บ้าน OTOP ต้นแบบหมู่บ้านระดับอำเภอ		๑		4,980,000	1,000,000	500,000	300,000		6,780,000
25. โครงการหมู่บ้านต้นแบบ OTOP		๑		950,000	950,000	950,000	950,000		3,800,000
26. โครงการกรมหมื่นบุรีรักษ์สืบสานประเพณี วัฒนธรรม สาย เขมร สิว เขอ	๑			2,029,500	2,029,500	2,029,500	2,029,500		8,118,000
27. โครงการจัดระบบบริการ การค้า การลงทุน การท่องเที่ยวแบบเบ็ดเสร็จ		๑		1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000		4,000,000
28. โครงการพัฒนาความร่วมมือศรีสะเกษ - อุดร มิชชั่น - เขียวราษฎร์(เมืองคูมิตร)			๑	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000		4,000,000

โครงการ	ส่งเสริมการ ด้านประชา สัมพันธ์	พัฒนา แหล่ง ท่องเที่ยว	การมีส่วน ร่วมทำ กิจกรรม	งบประมาณ 2550	งบประมาณ 2551	งบประมาณ 2552	งบประมาณ 2553	รวมจำนวน งบประมาณ
29. โครงการป้าประชาชนสัมพันธ์การท่องเที่ยว	๑			3,700,000	3,700,000	3,700,000	3,700,000	14,800,000
30. โครงการผลิตสื่อประชาสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน	๑			2,000,000	2,000,000	2,000,000	2,000,000	8,000,000
31. โครงการจัด Road Show การท่องเที่ยวใน ประเทศ และต่างประเทศ	๑			2,000,000	2,000,000	2,000,000	2,000,000	8,000,000
32. โครงการฝึกอบรมมัคคุเทศก์เฉพาะ (ต่างประเทศ - เฉพาะที่)			๑	250,000	250,000	250,000	250,000	1,000,000
33. โครงการฝึกอบรมเยาวชนเพื่อการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และส่งเสริมการท่องเที่ยว เชิงนิเวศ			๑	300,000	300,000	300,000	300,000	1,200,000
34. โครงการอบรมมัคคุเทศก์และอาสาสมัคร นักท่องเที่ยว			๑	500,000	500,000	500,000	500,000	2,000,000
35. โครงการพัฒนาความสัมพันธ์กับประเทศ เพื่อนบ้าน			๑	1,500,000	1,500,000	1,500,000	1,500,000	6,000,000
36. โครงการอบรมมัคคุเทศก์เฉพาะ (ภาษาเขมร)			๑	200,000	200,000	200,000	200,000	800,000
37. โครงการอบรมมัคคุเทศก์หลักสูตรภาษาไทย			๑	250,000	250,000	250,000	250,000	1,000,000

โครงการ	ส่งเสริมการ ด้านประชา สัมพันธ์	พัฒนา แหล่ง ท่องเที่ยว	การมีส่วน ร่วมทำ กิจกรรม	งบประมาณ 2550	งบประมาณ 2551	งบประมาณ 2552	งบประมาณ 2553	รวมจำนวน งบประมาณ
38. โครงการพัฒนาเครือข่ายด้านการท่องเที่ยว			๑	250,000	250,000	250,000	250,000	1,000,000
39. โครงการส่งเสริมอาสาสมัครพัฒนาการ ท่องเที่ยวระดับท้องถิ่น			๑	200,000	200,000	200,000	200,000	800,000
40. โครงการผลิตสื่อประชาสัมพันธ์	๑			320,000	500,000	500,000	500,000	1,820,000
41. โครงการก่อสร้างระบบประปาบาดาลเมือง ใหม่ช่องชะง่า ตำบลไพรพัฒนา อำเภอภูสิงห์		๑		764,000	200,000	200,000	200,000	1,364,000
42. โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์เมืองใหม่ช่องชะ ง่า ตำบลไพรพัฒนา อำเภอภูสิงห์		๑		1,500,000	500,000	500,000	500,000	3,000,000
43. โครงการก่อสร้างศาลาพักผ่อน และห้องน้ำ สะอาด ณ จุดผ่านแดนถาวรช่องชะง่า		๑		1,850,000	300,000	300,000	300,000	2,750,000
44. โครงการพัฒนาพื้นที่เพื่อให้บริการ ประชาชน ณ จุดผ่านแดนช่องชะง่า		๑		900,000	300,000	300,000	300,000	1,800,000
45. โครงการก่อสร้างสะพานเชื่อมโครงการ / ศาลาที่พัก 3 หลัง / ทำเรืออาศรมกิจกรรมทางน้ำ เทศบาลเมืองศรีสะเกษ		๑		8,980,000	200,000	200,000	200,000	9,580,000

โครงการ	ส่งเสริมการ ด้านประชา สัมพันธ์	พัฒนา แหล่ง ท่องเที่ยว	การมีส่วนร่วม ร่วมทำ กิจกรรม	งบประมาณ 2550	งบประมาณ 2551	งบประมาณ 2552	งบประมาณ 2553	รวมจำนวน งบประมาณ
46. โครงการก่อสร้างทางเดิน และทางจักรยาน คิมเอตพัลด์คิก (เทศบาลเมืองศรีสะเกษ)		๑		2,240,000	200,000	200,000	200,000	2,840,000
47. โครงการก่อสร้างอาคารสวนสมุนไพร จำนวน 4 หลัง ทางเดินมีหลังคาคลุมเทศบาล เมืองศรีสะเกษ		๑		7,280,000	200,000	200,000	200,000	7,880,000
48. โครงการงานไฟฟ้าแสงสว่างบริเวณศูนย์สง เสริมวัฒนธรรมเมืองศรีสะเกษ เทศบาลเมืองศรี สะเกษ		๑		8,110,000	300,000	300,000	300,000	9,010,000
49. โครงการก่อสร้างลานรมน้ำศูนย์ส่งเสริม วัฒนธรรมเมืองศรีสะเกษ เทศบาลเมืองศรีสะ เกษ		๑		4,400,000	200,000	200,000	200,000	5,000,000
50. โครงการก่อสร้างลานน้ำพุ และกำแพงกฤษิน ทราย เทศบาลเมืองศรีสะเกษ		๑		1,666,000	200,000	200,000	200,000	2,266,000
51. โครงการปรับปรุงและติดตั้งไฟฟ้าแสงสว่าง อุทยานแห่งชาติเขาพระวิหาร		๑		874,000	200,000	200,000	200,000	1,474,000

โครงการ	ส่งเสริมการ ค้าปลีก ค้าส่ง	พัฒนา แหล่ง ท่องเที่ยว	การมีส่วน ร่วมทำ กิจกรรม	งบประมาณ 2550	งบประมาณ 2551	งบประมาณ 2552	งบประมาณ 2553	รวมจำนวน งบประมาณ
52. โครงการก่อสร้างฝายต้นน้ำลำธารตามแนวพระราชดำริ อุทยานแห่งชาติเขาพระวิหาร		๑		600,000	200,000	200,000	2,000,000	3,000,000
53. โครงการก่อสร้างสถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้าเทศบาลเมืองศรีสะเกษ		๑		4,390,000	200,000	200,000	200,000	4,990,000
54. โครงการก่อสร้างสถานจลจรถงานปูทางเข้าเทศบาลเมืองศรีสะเกษ		๑		4,050,000	200,000	200,000	200,000	4,650,000
55. โครงการจัดประชุมเมืองใหม่ของพะงำ อำเภอกุสิงห์		๑		7,100,000	100,000	100,000	100,000	7,400,000
56. โครงการก่อสร้างอาคารด้านพรมแดนช่องสะงำ		๑		30,000,000	100,000	100,000	100,000	30,300,000
57. โครงการก่อสร้างศูนย์บริการนักท่องเที่ยวและศูนย์วัฒนธรรม และแสดงสินค้าของสะงำ		๑		42,000,000	100,000	100,000	100,000	42,300,000
58. โครงการส่งเสริมสนับสนุนการเสริมสร้างขีดความสามารถบริการจัดการด้านการท่องเที่ยว		๑		160,000	160,000	160,000	160,000	640,000

โครงการ	ส่งเสริมการ ด้านประชา สัมพันธ์	พัฒนา แหล่ง ท่องเที่ยว	การมีส่วน ร่วมทำ กิจกรรม	งบประมาณ 2550	งบประมาณ 2551	งบประมาณ 2552	งบประมาณ 2553	รวมจำนวน งบประมาณ
59. โครงการฝึกอบรมอาสาสมัครมัคคุเทศก์ แหล่งท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ			๑	120,000	120,000	120,000	2553	480,000
60. โครงการพัฒนาเครือข่ายด้านการท่องเที่ยว ในการบริหารจัดการท่องเที่ยว จังหวัดศรีสะเกษ			๑	40,000	60,000	60,000		220,000
61. โครงการเผยแพร่ความรู้ด้านการท่องเที่ยวแก่ ผู้นำท้องถิ่น และชุมชน			๑	60,000	60,000	60,000		240,000
62. โครงการประชุมสัมมนาคณะกรรมการ ส่งเสริม และพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัด			๑	40,000	40,000	40,000		160,000
63. โครงการพัฒนาเครือข่ายท่องเที่ยวแบบครบ วงจรของกลุ่มจังหวัด			๑	1,250,000	1,250,000	1,250,000		5,000,000
64. โครงการศึกษารวบรวมข้อมูลในการจัดตั้งศูนย์ จำหน่าย และแสดงสินค้า หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์	๑			1,250,000	1,250,000	1,250,000		5,000,000
รวม	14	35	15	214,826,500	58,589,500	52,989,500	52,289,500	378,695,000

โครงการส่งเสริมการค้าประชาชนสัมพันธ์

โครงการส่งเสริมการด้านประชาสัมพันธ์	งบประมาณ 2550	งบประมาณ 2551	งบประมาณ 2552	งบประมาณ 2553	รวมจำนวน งบประมาณ
1. โครงการเทศกาลดอกไม้บานสืบสานประเพณีดีคู่ไทย	1,500,000	1,600,000	1,700,000	1,800,000	6,600,000
2. โครงการแข่งขันวิ่งฮาล์ฟ และควอเตอร์มาราธอนผู้สูงอายุ	250,000	250,000	250,000	250,000	1,000,000
3. โครงการเทศกาลเงาเขียนของดีศรีสะเกษ	370,000	370,000	370,000	370,000	1,480,000
4. โครงการจัดงานประเพณีสำคัญของจังหวัด	2,000,000	3,000,000	4,000,000	5,000,000	14,000,000
5. โครงการจักรยานเสือภูเขาสองแผ่นดินภูสิงห์ - ช่องสง่า	500,000	500,000	500,000	500,000	2,000,000
6. โครงการมหกรรมมวยไทย - กัมพูชา	500,000	500,000	500,000	500,000	2,000,000
7. โครงการจักรยานเสือภูเขาทางเรียบผู้สูงอายุ	500,000	500,000	500,000	500,000	2,000,000
8. โครงการสร้างความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านด้านวัฒนธรรม ภาษา และการท่องเที่ยว อำเภอกันทรลักษ์	200,000	200,000	200,000	200,000	800,000
9. โครงการมหกรรมสงกรานต์สืบสานวัฒนธรรมเมืองอุ้มฉัตร ไทย - กัมพูชา	500,000	500,000	500,000	500,000	2,000,000
10. โครงการมหกรรมอนุรักษ์สืบสานประเพณีวัฒนธรรม ลอยกระทง	2,029,500	2,029,500	2,029,500	2,029,500	8,118,000
11. โครงการป้าประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว	3,700,000	3,700,000	3,700,000	3,700,000	14,800,000

โครงการส่งเสริมการค้าด้านประชาสัมพันธ์	งบประมาณ	งบประมาณ	งบประมาณ	งบประมาณ	รวมจำนวน งบประมาณ
	2550	2551	2552	2553	
12. โครงการผลิตสื่อประชาสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน	2,000,000	2,000,000	2,000,000	2,000,000	8,000,000
13. โครงการจัด Road Show การท่องเที่ยวในประเทศไทยและ ต่างประเทศ	2,000,000	2,000,000	2,000,000	2,000,000	8,000,000
14. โครงการผลิตสื่อประชาสัมพันธ์	320,000	500,000	500,000	500,000	1,820,000
รวม	16,369,500	17,649,500	18,749,500	19,849,500	72,618,000

โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก และการบริการ

โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	งบประมาณ 2550	งบประมาณ 2551	งบประมาณ 2552	งบประมาณ 2553	รวมจำนวน งบประมาณ
1. โครงการปรับปรุงการแสดง แสง สี เสียง ปราสาทสระ กำแพงใหญ่	1,000,000	300,000	300,000	3,000,000	4,600,000
2. โครงการพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขา พระวิหาร	22,765,000	15,000,000	10,000,000	5,000,000	52,765,000
3. โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์วัดมหาพุทธาราม	1,000,000	500,000	300,000	300,000	2,100,000
4. โครงการจัดทำเส้นทางชมชาติ และประวัติศาสตร์	1,558,000	500,000	500,000	500,000	3,058,000
5. โครงการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ที่พัก และสถานที่กางเต็นท์ บริเวณห้วยสวาย	6,780,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	9,780,000
6. โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ป่าไม้ และสัตว์ป่า สถานีเพาะเลี้ยงสัตว์ป่าจุฬาภรณ์ (ทับทิมสยาม)	2,000,000	500,000	300,000	300,000	3,100,000
7. โครงการอนุรักษ์พัฒนาโบราณสถานสระตราว อุทยาน แห่งชาติเขาพระวิหาร	5,000,000	1,000,000	1,000,000	500,000	7,500,000
8. โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมปราสาททาม จาน	1,560,000	500,000	300,000	100,000	2,460,000
9. โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมปราสาทสระ กำแพงน้อย	1,560,000	500,000	300,000	100,000	2,460,000

โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	งบประมาณ	งบประมาณ	งบประมาณ	งบประมาณ	งบประมาณ	รวมจำนวน งบประมาณ
	2550	2551	2552	2553		
10. โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมปราสาทปรางค์ คู่	6,669,000	500,000	300,000	100,000		7,569,000
11. โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมปราสาทบ้าน ปราสาท	1,261,000	300,000	100,000	100,000		1,761,000
12. โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์หมู่บ้าน OTOP ต้นแบบหมู่บ้าน ระดับอำเภอ	4,980,000	1,000,000	500,000	300,000		6,780,000
13. โครงการจัดระบบบริการ การค้า การลงทุน การท่องเที่ยว แบบเบ็ดเสร็จ	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000		4,000,000
14. โครงการก่อสร้างระบบประปาบาดาลเมืองใหม่ช่องชะง่า ตำบลไพรพัฒนา อำเภอภูสิงห์	764,000	200,000	200,000	200,000		1,364,000
15. โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์เมืองใหม่ช่องชะง่า ตำบลไพร พัฒนา อำเภอภูสิงห์	1,500,000	500,000	500,000	500,000		3,000,000
16. โครงการก่อสร้างศาลาพักผ่อนและห้องน้ำสะอาด ณ จุดผ่าน แดนถาวรช่องชะง่า	1,850,000	300,000	300,000	300,000		2,750,000
17. โครงการพัฒนาพื้นที่เพื่อให้บริการประชาชน ณ จุดผ่านแดน ช่องชะง่า	900,000	300,000	300,000	300,000		1,800,000
18. โครงการก่อสร้างสะพานเชื่อมโครงการ / ศาลาที่พัก 3 หลัง / ท่าเรืออาคารกิจกรรมทางน้ำ เทศบาลเมืองศรีสะเกษ	8,980,000	200,000	200,000	200,000		9,580,000

โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	งบประมาณ 2550	งบประมาณ 2551	งบประมาณ 2552	งบประมาณ 2553	รวมจำนวน งบประมาณ
19. โครงการก่อสร้างทางเดิน และทางจักรยานผิวแอสฟัลต์ติก (เทศบาลเมืองศรีสะเกษ)	2,240,000	200,000	200,000	200,000	2,840,000
20. โครงการก่อสร้างอาคารสวนสมุนไพรจำนวน 4 หลัง ทางเดินมีหลังคาคลุมเทศบาลเมืองศรีสะเกษ	7,280,000	200,000	200,000	200,000	7,880,000
21. โครงการงานไฟฟ้าแสงสว่างบริเวณศูนย์ส่งเสริมวัฒนธรรม เมืองศรีสะเกษ เทศบาลเมืองศรีสะเกษ	8,110,000	300,000	300,000	300,000	9,010,000
22. โครงการก่อสร้างลานรณรงค์ศูนย์ส่งเสริมวัฒนธรรมเมืองศรีสะเกษ เทศบาลเมืองศรีสะเกษ	4,400,000	200,000	200,000	200,000	5,000,000
23. โครงการก่อสร้างลานน้ำพุ และกำแพงกฤษิรินทร์ราย เทศบาลเมืองศรีสะเกษ	1,666,000	200,000	200,000	200,000	2,266,000
24. โครงการปรับปรุง และติดตั้งไฟฟ้าแสงสว่าง อุทยานแห่งชาติ เขาชะอี	874,000	200,000	200,000	200,000	1,474,000
25. โครงการก่อสร้างฝายต้นน้ำถ้ำธารคามแนวพระราชดำริ อุทยานแห่งชาติเขาค้อ	600,000	200,000	200,000	2,000,000	3,000,000
26. โครงการก่อสร้างลานชุ่มไม้โดยบ่อบัว เทศบาลเมืองศรีสะเกษ	4,390,000	200,000	200,000	200,000	4,990,000

โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	งบประมาณ 2550	งบประมาณ 2551	งบประมาณ 2552	งบประมาณ 2553	รวมจำนวน งบประมาณ
27. โครงการก่อสร้างลานจอดรถทางเข้า เทศบาลเมืองศรีสะเกษ	4,050,000	200,000	200,000	200,000	4,650,000
28. โครงการซ่อมประตูเมืองใหม่ช่องชะง่า อำเภอภูสิงห์	7,100,000	100,000	100,000	100,000	7,400,000
29. โครงการก่อสร้างอาคารด้านพรมแดนช่องชะง่า	30,000,000	100,000	100,000	100,000	30,300,000
30. โครงการก่อสร้างศูนย์บริการนักท่องเที่ยว และศูนย์วัฒนธรรม และแสดงสินค้าช่องชะง่า	42,000,000	100,000	100,000	100,000	42,300,000
31. โครงการส่งเสริมสนับสนุนการเสริมสร้างจิตความสามารถ การบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว	160,000	160,000	160,000	160,000	640,000
32. โครงการบูรณะแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศเสื่อมโทรม	300,000	300,000	300,000	300,000	1,200,000
33. โครงการพัฒนาภูมิปัญญา OTOP อำเภอกันทรลักษณ์ ทั้ง 5 ประเภท	500,000	500,000	500,000	500,000	2,000,000
34. โครงการหมู่บ้านต้นแบบ OTOP	950,000	950,000	950,000	950,000	3,800,000
35. โครงการศึกษาวิจัยศักยภาพในการจัดตั้งศูนย์จำหน่าย และ แสดงสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์	1,250,000	1,250,000	1,250,000	1,250,000	5,000,000
รวม	186,997,000	29,460,000	22,760,000	20,960,000	260,177,000

โครงการการมีส่วนร่วมทำกิจกรรม

โครงการที่มีส่วนร่วมทำกิจกรรม	งบประมาณ 2550	งบประมาณ 2551	งบประมาณ 2552	งบประมาณ 2553	รวมจำนวน งบประมาณ
1. โครงการพัฒนาระบบหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์จังหวัดศรีสะเกษ	5,500,000	5,500,000	5,500,000	5,500,000	22,000,000
2. โครงการพัฒนาความร่วมมือศรีสะเกษ - อุดรธานี - เสียมราช (เมืองมิตร)	1,000,000	1,000,000	1,000,000	1,000,000	4,000,000
3. โครงการฝึกอบรมภาคพิเศษ (ต่างประเทศ - เฉพาะที่)	250,000	250,000	250,000	250,000	1,000,000
4. โครงการฝึกอบรมเยาวชนเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	300,000	300,000	300,000	300,000	1,200,000
5. โครงการอบรมภาคพิเศษ และอาสาสมัครนักท่องเที่ยว	500,000	500,000	500,000	500,000	2,000,000
6. โครงการพัฒนาความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน	1,500,000	1,500,000	1,500,000	1,500,000	6,000,000
7. โครงการอบรมภาคพิเศษเฉพาะ (ภคชนภร)	200,000	200,000	200,000	200,000	
8. โครงการอบรมภาคพิเศษหลักสูตรภาษาไทย	250,000	250,000	250,000	250,000	1,000,000
9. โครงการพัฒนาเครือข่ายด้านการท่องเที่ยว	250,000	250,000	250,000	250,000	1,000,000
10. โครงการส่งเสริมอาสาสมัครพัฒนาการท่องเที่ยวระดับท้องถิ่น	200,000	200,000	200,000	200,000	800,000
11. โครงการฝึกอบรมอาสาสมัครภาคพิเศษแห่งการท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ	120,000	120,000	120,000	120,000	480,000

โครงการการมีส่วนร่วมทำกิจกรรม	งบประมาณ 2550	งบประมาณ 2551	งบประมาณ 2552	งบประมาณ 2553	รวมจำนวน งบประมาณ
12. โครงการพัฒนาเครือข่ายด้านการท่องเที่ยวในการบริหารจัดการ ท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ	40,000	60,000	60,000	60,000	220,000
13. โครงการเผยแพร่ความรู้ด้านการท่องเที่ยวแก่ผู้นำท้องถิ่น และชุมชน	60,000	60,000	60,000	60,000	240,000
14. โครงการประชุมสัมมนาคณะกรรมการส่งเสริม และพัฒนาการ ท่องเที่ยวจังหวัด	40,000	40,000	40,000	40,000	160,000
15. โครงการพัฒนาเครือข่ายท่องเที่ยวแบบครบวงจรของทุกจังหวัด	1,250,000	1,250,000	1,250,000	1,250,000	5,000,000
รวม	11,460,000	11,480,000	11,480,000	11,480,000	45,900,000

ภาคผนวก ค

แบบสอบถามเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานด้านการท่องเที่ยว

แบบสอบถามเรื่อง “ การประเมินศักยภาพด้านการท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ
 เพื่อกำหนดแนวนโยบายการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนระดับจังหวัด ”
 โดยนักศึกษาภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
 สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

แบบสอบถามชุดนี้จัดทำขึ้นเพื่อสำรวจความคิดเห็นเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวเกี่ยวกับระดับการให้ประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผน และโครงการต่าง ๆ ด้านการท่องเที่ยว เพื่อวัดระดับการมีส่วนร่วมระหว่างหน่วยงานของรัฐ กับประชาชนในท้องถิ่นว่ามีมากน้อยเพียงไร เพื่อกำหนดแนวนโยบายด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดศรีสะเกษอย่างยั่งยืน ในการจัดทำวิทยานิพนธ์ปริญญาโท หลักสูตรการวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต สาขาการวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง จึงขอความกรุณาจากท่านได้ตอบแบบสอบถามนี้อย่างสมบูรณ์ และขอรับรองว่าข้อมูลของท่านจะนำไปใช้เพื่อการศึกษาวิจัยเท่านั้น

ความร่วมมือของท่านจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวิจัย ขอขอบพระคุณอย่างสูงในความร่วมมือของท่าน
 มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถืออย่างสูง

นางสาวพัชรรัต หารไชย

นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรการวางแผนภาค และเมืองมหาบัณฑิต
 สาขาการวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อม
 คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ( ) หรือเติมข้อความลงในช่องว่าง Staff.....

ส่วนที่ 1 : ข้อมูลส่วนบุคคล

1. เพศ ( ) ชาย ( ) หญิง
2. อายุ.....ปี
3. ระดับการศึกษา
  - ( ) ต่ำกว่าประถม ( ) ประถมศึกษา ( ) มัธยมศึกษา
  - ( ) อนุปริญญาหรือเทียบเท่า ( ) ปริญญาตรี ( ) สูงกว่าปริญญาตรี

4. หน่วยงานที่สังกัด (ระบุ).....

5. ตำแหน่งหน้าที่ (ระบุ).....

6. ระยะเวลาที่ทำหน้าที่ในตำแหน่งปัจจุบัน (ระบุ).....

ส่วนที่ 2 : การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผน และ โครงการด้านการท่องเที่ยว (ผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยว)

7. องค์กรของท่านได้ให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำแผน หรือ โครงการพัฒนา ลักษณะใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ( ) ไม่มีส่วนร่วม
- ( ) การเข้าไปเป็นสมาชิก หรือกรรมการในองค์กร
- ( ) การให้ข้อมูลข่าวสารแก่องค์กร
- ( ) การเข้าร่วมประชุมเพื่อรับฟังข้อมูลจากทางราชการเท่านั้น
- ( ) การร่วมเสนอแนะความคิดเห็นแก่องค์กร
- ( ) การเข้าร่วมประชุม ร่วมกิจกรรม และร่วมวางแผนโครงการ
- ( ) ประชาชนมีส่วนร่วมตัดสินใจ เช่น ประชาชนสามารถลงมติร่วมตัดสินใจในการจัดทำโครงการ
- ( ) ประชาชนในท้องถิ่นเสนอแผน หรือ โครงการที่จัดทำขึ้นเอง แก่องค์กร และนำมาปฏิบัติ
- ( ) อื่นๆ ระบุ.....

8. องค์กรของท่านได้ให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมรูปแบบใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ( ) การร่วมประชุม
- ( ) ร่วมออกค่าใช้จ่าย
- ( ) ร่วมเป็นเป็นผู้ใช้แรงงาน
- ( ) การร่วมออกวัสดุอุปกรณ์
- ( ) การมีส่วนร่วมเป็นกรรมการ
- ( ) การมีส่วนร่วมเป็นผู้นำ
- ( ) การมีส่วนร่วมสัมภาษณ์
- ( ) การมีส่วนร่วมเป็นผู้ชักชวน

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ช่องว่างให้ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผน และโครงการ	ระดับการมีส่วนร่วม				
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	นานๆ ครั้ง	ไม่เคย
1. องค์การมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของประชาชน					
1.1 องค์การของท่านได้เปิดรับข้อมูลข่าวสาร หรือสภาพปัญหาจากประชาชนในท้องถิ่นด้านการท่องเที่ยว					
1.2 องค์การของท่านมีการจัดอบรม สัมมนาด้านการท่องเที่ยว โดยให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้าร่วม					
1.3 องค์การของท่าน และประชาชนในท้องถิ่นมีการประชุมเพื่อปรึกษาหารือเกี่ยวกับปัญหา และแนวทางแก้ไขด้านการท่องเที่ยว					
2. องค์การมีส่วนร่วมในการกำหนดแผน					
2.1 องค์การของท่านได้ให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามาร่วมเสนอแนะความคิดเห็นในการกำหนดแผน หรือโครงการต่าง ๆ					
2.2 องค์การของท่าน ได้นำข้อเสนอแนะจากประชาชนในท้องถิ่นมา กำหนดแผน และ โครงการ					
2.3 องค์การของท่านได้เปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้กำหนดแผน และจัดทำโครงการ					
3. องค์การมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์					
3.1 องค์การของท่านให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามาเป็นกรรมการ หรือสมาชิกในการทำแผน หรือโครงการ หรือไม่					
3.2 องค์การของท่านให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้าร่วมทำกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวในท้องถิ่น					
3.3 องค์การของท่านเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลข่าวสาร และความรู้ด้านการท่องเที่ยวในท้องถิ่นแก่นักท่องเที่ยว					
4. องค์การติดตามประเมินผลการทำงาน และประเมินผล					
4.1 องค์การของท่านได้เปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่น เป็นผู้ติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานของแผน และ โครงการที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยว					

การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผน และโครงการ	ระดับการมีส่วนร่วม				
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	นานครั้ง	ไม่เคย
5.1 องค์กรของท่านให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูปรับปรุง และพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวในท้องถิ่น					
5.3 องค์กรของท่านให้ประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้ดูแลรักษา สถานที่ท่องเที่ยวในท้องถิ่น					

9. ท่านคิดว่าในปัจจุบันประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ กำหนดแผนพัฒนาในท้องถิ่นอย่างไร

- ( ) มากที่สุด
- ( ) มาก
- ( ) ปานกลาง
- ( ) น้อย
- ( ) น้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 : ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น

คำชี้แจง กรุณาตอบคำถามในช่องว่างให้ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

1. ท่านคิดว่า องค์กรของท่านควรส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการด้านการท่องเที่ยว ได้อย่างไรบ้าง

.....
.....
.....
.....

2. ปัญหา และอุปสรรคขององค์กรของท่านในการให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการด้านการท่องเที่ยว มีอะไรบ้าง

.....
.....
.....
.....

3. องค์กรของท่านมีข้อเสนอแนะ เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาในการเข้ามีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น อะไรบ้าง

.....
.....
.....
.....

ขอขอบพระคุณที่ท่านสละเวลาในการตอบแบบสอบถามฉบับนี้

แบบสอบถามประชาชนในพื้นที่

แบบสอบถามเรื่อง “ การประเมินศักยภาพด้านการท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ
 เพื่อกำหนดแนวนโยบายการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนระดับจังหวัด ”
 โดยนักศึกษาภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
 สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

แบบสอบถามชุดนี้จัดทำขึ้นเพื่อสำรวจความคิดเห็นประชาชนในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ เกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นกับหน่วยงานของภาครัฐในการจัดการด้านการท่องเที่ยวของพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ เพื่อกำหนดแนวนโยบายด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในการจัดทำวิทยานิพนธ์ปริญญาโท หลักสูตรการวางแผนภาคและเมือง มหาวิทยาลัย สาขาการวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง จึงขอความกรุณาจากท่านได้ตอบแบบสอบถามนี้อย่างสมบูรณ์ และขอรับรองว่าข้อมูลของท่านจะนำไปใช้เพื่อการศึกษาวิจัยเท่านั้น

ความร่วมมือของท่านจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวิจัย ขอขอบพระคุณอย่างสูงในความร่วมมือของท่าน
 มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถืออย่างสูง

นางสาวพัชรรัตน์ หารไชย

นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรการวางแผนภาคและเมือง มหาวิทยาลัย

สาขาการวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อม

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ( ) หรือเติมข้อความลงในช่องว่าง

Populace.....

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

1. เพศ ( ) ชาย ( ) หญิง

2. อายุ ..... ปี

3. สถานภาพ

( ) โสด ( ) สมรส ( ) หม้าย ( ) หย่าร้าง

4. ระดับการศึกษา

( ) ต่ำกว่าประถม ( ) ประถมศึกษา ( ) มัธยมศึกษา
 ( ) อนุปริญญาหรือเทียบเท่า ( ) ปริญญาตรี ( ) สูงกว่าปริญญาตรี

5. อาชีพหลักของท่าน

( ) รับราชการ ( ) พนักงานราชการ ( ) พนักงานรัฐวิสาหกิจ
 ( ) พนักงานเอกชน ( ) ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย ( ) ลูกจ้างชั่วคราว
 ( ) แม่บ้าน ( ) นักเรียน/นักศึกษา ( ) เกษตรกรรม

( ) อื่นๆ โปรดระบุ.....

6. รายได้ต่อเดือน

- ( ) ต่ำกว่า 5,000 บาท   ( ) 5,001 – 10,000 บาท   ( ) 10,000 – 15,000 บาท
 ( ) 15,001 – 20,000 บาท   ( ) มากกว่า 20,000 บาท

7. ท่านเป็นคนจังหวัดศรีสะเกษหรือไม่

- ( ) ใช่   ( ) ไม่ใช่ เป็นคนจังหวัด.....

8. ท่านอาศัยอยู่ในจังหวัดศรีสะเกษระยะเวลา..... ปี

9. ท่านเป็นสมาชิกกลุ่ม / กรรมการ / ผู้นำชุมชน หรือไม่ เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการสภาตำบล หรือสมาชิกองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น เป็นต้น

- ( ) ไม่เป็น   ( ) เป็น (โปรดระบุ).....

10. ท่านเป็นสมาชิกของกลุ่ม หรือชมรมที่มีกิจกรรมเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในท้องถิ่นหรือไม่

- ( ) ไม่เป็น   ( ) เป็น (โปรดระบุ).....

11. ท่านคิดว่าจังหวัดศรีสะเกษควรได้รับการพัฒนาด้านใด**มากที่สุด**ในการรองรับด้านการท่องเที่ยว

- ( ) การประชาสัมพันธ์
 ( ) การคมนาคมขนส่ง/ความสะดวกในการเข้าถึงพื้นที่
 ( ) การบริการ/สถานที่บริการสำหรับนักท่องเที่ยว เช่น โรงแรม, ร้านอาหาร, สถานบันเทิง
 ( ) การส่งเสริม/สนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ เช่น บุคลากรด้านการท่องเที่ยว, งบประมาณ

ส่วนที่ 2 : การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผน และโครงการด้านการท่องเที่ยว (ของประชาชนในท้องถิ่น)

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ช่องว่างให้ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผน และโครงการ	ระดับการมีส่วนร่วม				
	บ่อยที่สุด	บ่อย	ปานกลาง	นานๆ ครั้ง	ไม่เคย
1. การมีส่วนร่วมในการกำหนดองค์ประกอบ	5	4	3	2	1
1.1 ท่านได้ให้ข้อมูลข่าวสาร หรือสภาพปัญหาเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ในท้องถิ่นของท่านแก่หน่วยงานของรัฐ					
1.2 ท่านร่วมอบรม สัมมนา กับหน่วยงานของรัฐด้านการท่องเที่ยว					
1.3 ท่านเข้าร่วมประชุมกับ เพื่อปรึกษาหารือเกี่ยวกับปัญหา และแนวทางแก้ไขด้านการท่องเที่ยวของท้องถิ่น					
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผน					
2.1 ท่านเข้าร่วมประชุม และเสนอแนะความคิดเห็นในการจัดทำแผน หรือโครงการ เมื่อหน่วยงานของรัฐจัดประชุมในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของท้องถิ่น					
2.2 ข้อเสนอแนะที่ท่านให้กับหน่วยงานของรัฐ ได้เคยไปบรรจุเป็นแผน และโครงการ หรือไม่					
2.3 ท่าน และชุมชนของท่านเป็นผู้กำหนดแผน และ โครงการ ที่เกี่ยวข้องกับ การท่องเที่ยว					
3. การมีส่วนร่วมด้วยเงินงาน และปฏิบัติงาน					
3.1 ท่านร่วมเป็นกรรมการ หรือสมาชิกกับหน่วยงานของรัฐในการจัดทำแผน หรือโครงการที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยว หรือไม่					
3.2 ท่านและคนในชุมชนของท่านเข้าร่วมจัดกิจกรรม กับหน่วยงานของรัฐที่สนับสนุนการท่องเที่ยวในท้องถิ่น					
3.3 ท่านและคนในชุมชนของท่านเป็นผู้ให้ข้อมูลข่าวสาร และเป็นแหล่งความรู้ด้านการท่องเที่ยวของท้องถิ่น ให้แก่นักท่องเที่ยว					
4. การมีส่วนร่วมติดตาม และประเมินผล					
4.1 ท่านได้มีส่วนร่วมติดตามประเมินผลโครงการ การปฏิบัติงานที่เกิดขึ้นจากการจัดทำแผน และ โครงการด้านการท่องเที่ยวในท้องถิ่น					

การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผน และโครงการ	ระดับการมีส่วนร่วม				
	บ่อย ที่สุด	บ่อย	ปาน กลาง	นาน ครั้ง	ไม่ เคย
การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผน และโครงการ					1
5.1 ท่านและคนในชุมชนของท่านมีส่วนร่วมในการฟื้นฟู ปรับปรุง และพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวในท้องถิ่นให้ดีขึ้น					
5.2 ท่านและคนในชุมชนของท่านเป็นผู้ดูแลรักษา สถานที่ท่องเที่ยว ในท้องถิ่นของท่าน					

ส่วนที่ 3 : ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว

คำชี้แจง กรุณาตอบคำถามในช่องว่างให้ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

1. ท่านคิดว่าปัญหา และอุปสรรคของประชาชนในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในท้องถิ่นของท่านมีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

2. ท่านมีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาของประชาชนในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในท้องถิ่นของท่านอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณที่ท่านสละเวลาในการตอบแบบสอบถามฉบับนี้

แบบสอบถามนักท่องเที่ยว

แบบสอบถามเรื่อง “ การประเมินศักยภาพด้านการท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษ
 เพื่อกำหนดแนวนโยบายการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนระดับจังหวัด ”
 โดยนักศึกษาคณะศึกษารวบรวมแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
 สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

แบบสอบถามชุดนี้จัดทำขึ้นเพื่อสำรวจความคิดเห็นนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับศักยภาพด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ และความพร้อมของพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษด้านการท่องเที่ยว เพื่อกำหนดแนวนโยบายด้านการท่องเที่ยวจังหวัดศรีสะเกษอย่างยั่งยืน ในการจัดทำวิทยานิพนธ์ปริญญาโท หลักสูตรการวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต สาขาการวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง จึงขอความกรุณาจากท่านได้ตอบแบบสอบถามนี้อย่างสมบูรณ์ และขอรับรองว่าข้อมูลของท่านจะนำไปใช้เพื่อการศึกษาวิจัยเท่านั้น ความร่วมมือของท่านจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อกรวิจัย ขอขอบพระคุณอย่างสูงในความร่วมมือของท่านมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถืออย่างสูง

นางสาวพัชรรัตน์ หารไชย

นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรการวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต

สาขาการวางแผนชุมชนเมือง และสภาพแวดล้อม

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ( ) หรือเติมข้อความลงในช่องว่าง

Tourist.....

ส่วนที่ 1 : ข้อมูลส่วนบุคคล

1. เพศ ( ) ชาย ( ) หญิง
2. อายุ.....ปี
3. สถานภาพ
 ( ) โสด ( ) สมรส ( ) หม้าย ( ) หย่าร้าง
4. ระดับการศึกษา
 ( ) ต่ำกว่าประถม ( ) ประถมศึกษา ( ) มัธยมศึกษา
 ( ) อนุปริญญาหรือเทียบเท่า ( ) ปริญญาตรี ( ) สูงกว่าปริญญาตรี
5. อาชีพ
 ( ) สูงกว่าปริญญาตรี ( ) พนักงานราชการ ( ) พนักงานรัฐวิสาหกิจ
 ( ) พนักงานเอกชน ( ) ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย ( ) ลูกจ้างชั่วคราว
 ( ) แม่บ้าน ( ) นักเรียน/นักศึกษา ( ) เกษตรกรรม
 ( ) อื่นๆ โปรดระบุ.....

6. รายได้ต่อเดือน

- ( ) ต่ำกว่า 5,000 บาท   ( ) 5,001 – 10,000 บาท   ( ) 10,000 – 15,000 บาท
 ( ) 15,001 – 20,000 บาท   ( ) มากกว่า 20,000 บาท

7. ท่านเดินทางมาจากจังหวัดใด.....

ส่วนที่ 2 : ข้อมูลพฤติกรรมนักท่องเที่ยว

8. จุดประสงค์ในการเดินทางของท่านเข้ามาในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษครั้งนี้

- ( ) ท่องเที่ยว   ( ) ทัศนศึกษา   ( ) เยี่ยมญาติ
 ( ) ประชุม/สัมมนา   ( ) เพื่อผ่านไปยังจังหวัด.....
 ( ) อื่นๆ ระบุ.....

9. ท่านใช้พาหนะใดในการเดินทาง

- ( ) รถยนต์ส่วนตัว   ( ) รถจักรยานยนต์   ( ) รถโดยสารประจำทาง
 ( ) รถไฟ   ( ) เครื่องบิน   ( ) อื่นๆ ระบุ.....

10. ท่านพักค้างคืนในจังหวัดศรีสะเกษหรือไม่

- ( ) พักค้างคืน   ( ) ไม่พัก (ข้ามไปข้อ 13)

11. ท่านพักที่จังหวัดศรีสะเกษจำนวน..... คืน

12. ท่านใช้บริการที่พักประเภทใด

- ( ) โรงแรมในตัวเมือง   ( ) ห้องเช่ารายวัน   ( ) บ้านเพื่อน/ญาติ-พี่น้อง/คนรู้จัก
 ( ) บ้านพักของแหล่งท่องเที่ยว   ( ) อื่นๆ ระบุ.....

13. ผู้ร่วมเดินทางกับท่านในครั้งนี้

- ( ) มากคนเดียว   ( ) มากับครอบครัว   ( ) มากับเพื่อน ๆ
 ( ) อื่นๆ ระบุ.....

14. ท่านรู้จักแหล่งท่องเที่ยวนี้ได้อย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ( ) โทรทัศน์   ( ) วิทยุ   ( ) แผ่นพับ
 ( ) หนังสือพิมพ์   ( ) นิตยสาร   ( ) แผ่นป้ายโฆษณา
 ( ) อินเทอร์เน็ต   ( ) สอบถามจาก ททท.   ( ) เล่าขานต่อ ๆ กันมา
 ( ) อื่นๆ ระบุ.....

15. ท่านชื่นชอบแหล่งท่องเที่ยวประเภทใดมากที่สุดในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ

- ( ) ทางประวัติศาสตร์ และ โบราณคดี   ( ) ทางศิลปวัฒนธรรม ประเพณี/เทศกาล
 ( ) ทางธรรมชาติ   ( ) อื่นๆ ระบุ.....

16. ท่านเคยมาท่องเที่ยวที่สถานที่ท่องเที่ยวนี้หรือไม่
 ไม่เคย เคย จำนวน..... ครั้ง
17. ท่านใช้ระยะเวลาในการท่องเที่ยว หรือประกอบกิจกรรมนันทนาการในสถานที่ท่องเที่ยวแห่งนี้นานเท่าใด
 5-15 นาที 16-30 นาที 31-45 นาที
 46-60 นาที 1-2 ชั่วโมง มากกว่า 2 ชั่วโมง
18. โปรดระบุปัญหา หรือความไม่สะดวกในการท่องเที่ยวของท่านใน พื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ
 (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 การเข้าถึงสถานที่
 ความปลอดภัย
 ความสะอาด
 การให้บริการของเจ้าหน้าที่
 การถูกเอารัดเอาเปรียบด้านราคาของสินค้า/บริการ
 อื่นๆ ระบุ.....
19. ท่านใช้จ่ายในการเดินทางครั้งนี้ด้านใดบ้าง (โปรดเรียงลำดับมากที่สุดไปหาน้อยสุด โดยเริ่มจาก 1, 2, 3, 4, 5, ...)
 ค่าที่พัก
 ค่าอาหารเครื่องดื่ม
 ค่าของที่ระลึก
 ค่าเดินทาง
 ค่าสิ่งบันเทิง
 อื่นๆ ระบุ.....

ส่วนที่ 3 : ข้อมูลความพึงพอใจต่อการจัดการภายใน แหล่งท่องเที่ยว

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ช่องว่างให้ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

ประเด็น	ระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ด้านกายภาพ					
1.1 ความสะดวกในการเข้าถึงสถานที่ท่องเที่ยว					
1.2 ความปลอดภัยในการเดินทาง					
1.3 ป้ายบอกทางมายังสถานที่ท่องเที่ยวชัดเจน					
1.4 ความสมบูรณ์ของสถานที่ท่องเที่ยว					
1.5 การจัดภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยว					
1.6 เวลาเปิด – ปิด สถานที่ท่องเที่ยว					
2. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก					
2.1 การจัดการขยะมูลฝอยของแหล่งท่องเที่ยว					
2.2 จำนวนถังขยะมีเพียงพอหรือไม่					
3. ด้านอำนวยความสะดวก					
3.1 มีแผนที่/แผนผังแสดงขอบเขต และตำแหน่งต่าง ๆ ของสถานที่ท่องเที่ยว					
3.2 ถนน / ทางเดินภายในสถานที่ท่องเที่ยว					
3.3 ความเหมาะสมของที่จอดรถ					
3.4 สถานที่จอดรถเพียงพอหรือไม่					
3.5 ความสะอาดของห้องน้ำ					
3.6 ห้องน้ำมีจำนวนเพียงพอหรือไม่					
3.7 ห้องน้ำมีความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม					
3.8 มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยวให้คำแนะนำและบริการ					
3.9 ร้านค้า /ร้านอาหารมีจำนวนเพียงพอ					
4. การบริการของเจ้าหน้าที่ในสถานที่ท่องเที่ยว					
4.1 การต้อนรับของเจ้าหน้าที่					
4.2 การให้ข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวของเจ้าหน้าที่					
4.3 การตอบคำถามของเจ้าหน้าที่					
4.4 กิจกรรมที่จัดขึ้นในสถานที่ท่องเที่ยว					

20. ท่านเกิดความประทับใจอะไรบ้างกับ แหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ สะอาด/ มีความเป็นระเบียบ	☐ การบริการจากเจ้าหน้าที่
☐ อธิยาศัยของคนในพื้นที่	☐ ความสวยงามของสถานที่
☐ อากาศบริสุทธิ์	☐ ได้รับความรู้มากขึ้น
☐ ได้ชื่อของถูกใจ/ราคาถูก	
☐ อื่นๆ ระบุ.....	

21. โปรดระบุปัญหาหรือประเด็นปัญหาที่ควรได้รับการแก้ไขของ แหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว
- การจัดการด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว
- ความสะอาดของห้องน้ำสาธารณะ
- ความเพียงพอของห้องน้ำสาธารณะ
- การให้บริการของเจ้าหน้าที่
- การถูกเอารัดเอาเปรียบด้านราคาของสินค้า/บริการ
- กิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยวไม่น่าสนใจ
- อื่นๆ ระบุ.....

22. ท่านคิดว่าจะกลับมาท่องเที่ยวในสถานที่ท่องเที่ยวแห่งนี้หรือไม่

- กลับ   ไม่กลับ   ไม่แน่ใจ

23. ท่านมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดการของสถานที่ท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณที่ท่านสละเวลาในการตอบแบบสอบถามฉบับนี้

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ – นามสกุล นางสาวพัชรรัตน์ หารไชย
 เกิด เดือน ปีเกิด 12 พฤษภาคม พ.ศ. 2524
 ที่อยู่ 173 หมู่ 11 ตำบลห้วยป่าปล้อง อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ 33000

ประวัติการศึกษา

2548 สถ.บ. สถาปัตยกรรมศาสตร์บัณฑิต สาขาสถาปัตยกรรมเมือง
 และชุมชน คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ผังเมือง และนฤมิตศิลป์
 มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ปัจจุบัน ศึกษาหลักสูตรการวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต สาขาการวางแผนชุมชน
 เมือง และสภาพแวดล้อม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
 สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ทุนสนับสนุน

2550 ได้รับทุนสนับสนุนวิจัยมหาบัณฑิต สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
 โดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ประจำปี 2550

บทความทางวิชาการ

2552 Harachai, P. and M. Bejrananda (2009) “The Tourism Capacity
 Assessment of Sisaket for the Formation of Provincial Sustainable
 Tourism Development Policy” นำเสนอในงานประชุมวิชาการ “2009 8th
 Asia Pacific Forum for Graduate Students Research in Tourism” เมื่อวันที่
 7-9 กรกฎาคม 2552 ณ Sejong University, Seoul, Korea